

Pavol Ochotnický

Miloš Hofreiter

Mária Vojtasová

**ZÁKLADNÉ
MAKROEKONOMICKÉ
RÁMCE VÝVOJA
SLOVENSKEJ EKONOMIKY
V ROKU 2024**

Ladislav Vaškovič

Daniela Širáňová

**OČAKÁVANIA
PODNIKATEĽSKEJ SFÉRY**

Rozbor výsledkov
EKONOMICKÉHO PRIESKUMU SOPK 2023 – 2024

Foto © Michael Durczok, Súľovské skaly

Energia. Ľudia. Krajina.

Táto publikácia vznikla vďaka podpore
Nadácie na podporu vzdelávania a ekológie

Nadácia na podporu
vzdelávania a ekológie

Z edičného plánu 2024

© Vydala Slovenská obchodná a priemyselná komora
Bratislava 2024

ISBN 978 - 80 - 89105 - 87 - 8

Vstupujeme do roku 2024 a prirodzene hned' na jeho začiatku si oprávnene kladieme otázku, aký bude, čo nám prinesie a súčasne, o čo nás pripraví. Toto sa plne dotýka predikcie miesta, v ktorom žijeme a pracujeme, krajiny, ktorá je našou vlasťou, a Európskej únie, ktorej sme členom, ako aj Európy ako kontinentu a napokon sveta, ktorý je dnes politicky výrazne rozdelený, avšak ekonomicky, ale aj ľudsky oveľa viac prepojený ako v minulosti.

Rok 2024 sa vo svete dá nazvať supervolebným rokom, lebo k voľbám by teoreticky mali pristúpiť viac ako dve miliardy ľudí. Všetky voľby sú dôležité, vo väčšine prípadov prinášajú so sebou zmeny tak vo vnútroštátnej politike, ako aj v medzinárodných vzťahoch. V globálnych vzťahoch určite najsledovanejšími voľbami budú prezidentské voľby v Rusku a USA. Zatiaľ čo voľby v Rusku majú jasného silného kandidáta a tým je súčasný prezident Putin, v amerických voľbách je situácia nejasná a nevylučuje ani prípadné prekvapenia. V Európe sa uskutočnia voľby do Európskeho parlamentu, ktoré môžu priniesť zmeny do doterajšej dominancie kresťanských demokratov a socialistov. Ich výsledkom bude vymenovanie novej Európskej komisie. Európska únia bude musieť nájsť nové cesty k udržaniu si pozícií v globálnej politike a ekonomike, zastaviť postupný prepad, ktorého svedkami sme minimálne v období ostatných piatich rokov.

Napokon, u nás na Slovensku to budú najmä voľby prezidenta, ktoré sa už pred spustením volebnej kampane výrazne antagonisticky vyhrocujú zabúdajúc na to, že prezident by mal spoločnosť zjednocovať, a nie deliť.

Takto vyzerá realita dneška podčiarknutá prebiehajúcimi a stále sa stupňujúcimi konfliktmi na Ukrajine, Blízkom a Strednom východe, nejasnou situáciou v juhovýchodnej Ázii či ďalšími z dnešného pohľadu menšími konfliktmi prakticky na všetkých kontinentoch tohto sveta.

V tejto atmosfére sa bude pohybovať a vyvíjať svetová, európska a naša domáca ekonomika. Celkove môžeme konštatovať, že ani ona sa nenachádza v stave, ktorý by naznačoval výraznejšiu dynamiku, skôr sa stále prejavuje postupná rekonvalescencia z covidového a postcovidového obdobia narúšaná novými lokálnymi pandémiami. Stále dochádza k narúšaniu dodávateľsko-odberateľských vzťahov či k problémom v logistike. Negatívny dopad na rýchlejšie ozdravovanie svetovej ekonomiky má aj rastúci rozsah a objem sankcií v medzinárodnom obchode. Preto si myslím, že hlavnou ambíciou nás všetkých musí byť návrat k štandardnému modelu medzinárodných ekonomických a obchodných vzťahov a spojenie síl v boji s klimatickými zmenami, ktorých svedkami sme najmä za ostatné desaťročné obdobie.

Výziev na začiatku roka 2024 je tak na miestnej, ako aj národnej či medzinárodnej úrovni veľmi veľa. Ich riešenie sa nedá odkladať. Každý odklad znamená len a len ich rast a nové komplikácie. To si musíme uvedomiť aj my v Slovenskej republike, ktorej štartovacia pozícia do roku 2024 je jedna z najhorších v celej Európskej únii. Jednoznačne platíme daň za nezodpovedné a neprofesionálne rozhodnutia ostatných rokov. Strácame vo výkonnosti našej ekonomiky, v jej konkurenčnej schopnosti. Obrovským problémom s rastúcou intenzitou je situácia na trhu práce, v úrovni a štruktúre vzdelávania. O tomto všetkom musíme rýchlo a efektívne viesť odborné, a nie čisto politické diskusie naprieč politickým a odborným spektrom, tu musíme hľadať zhodu v dobrých riešeniach s cieľom zabezpečiť budúcnosť našej krajiny a perspektívu pre jej mladú generáciu.

Peter Mihók
predseda Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory

Pavol Ochoťnický

Miloš Hofreiter

Mária Vojtasová

**ZÁKLADNÉ
MAKROEKONOMICKÉ
RÁMCE VÝVOJA
SLOVENSKEJ EKONOMIKY
V ROKU 2024**

Pavol Ochoťnický

Katedra financií, Národohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave

Miloš Hofreiter

Senior Treasurer, AZC Services, a. s.

Mária Vojtasová

Katedra financií, Národohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave

Táto publikácia reflektuje výlučne výstupy súkromnej pracovnej aktivity autorov a niektoré ich pohľady a názory, pričom v žiadnom prípade nereprezentuje prognózy a pohľady spoločnosti AZC Services, a. s. ani Ekonomickej univerzity v Bratislave.

OBSAH

ÚVOD	7
1. EXTERNÉ EKONOMICKÉ PROSTREDIE A ZAHRANIČNÝ OBCHOD	9
EKONOMICKÝ VÝVOJ V EURÓPSKEJ ÚNII A EUROZÓNE A OČAKÁVANIA PRE ROK 2024	14
Zhrnutie	20
2. VÝKONNOSŤ SLOVENSKEJ EKONOMIKY	21
PREDPOKLADY VÝKONNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2024	26
VYBRANÉ UKAZOVATELE KONKURENCIESCHOPNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY	29
Zhrnutie	32
3. TRH PRÁCE	33
Zhrnutie	40
4. CENOVÝ VÝVOJ, MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH	41
MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH	44
Zhrnutie	48
5. KOMPARÁCIA FIŠKÁLNEJ POZÍCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY A FIŠKÁLNA POLITIKA SLOVENSKA	49
Zhrnutie	56
6. BARIÉRY A ŠANCE PRE UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ SLOVENSKEJ EKONOMIKY	57
KONVERGENČNÝ PROCES SLOVENSKEJ EKONOMIKY	58
DIGITÁLNA TRANSFORMÁCIA SLOVENSKEJ EKONOMIKY	65
ADAPTÁCIA EKONOMIKY NA UHLÍKOVÚ NEUTRALITU A ELEKTROMOBILITA	67
POKROK SLOVENSKEJ REPUBLIKY PRI IMPLEMENTÁCII PLÁNU OBNOVY A ODOLNOSTI SR	70
Zhrnutie	72
Bibliografické odkazy	73
Zoznam grafov	74
Zoznam tabuliek	75

ÚVOD

Globálne ekonomické prostredie v roku 2023 sa ukázalo ako relatívne stabilné, nakoľko sa nevyskytli nové šoky podobného rozsahu ako v predošlých rokoch. Z pohľadu priemyselnej výroby a obchodu ako jednoznačné pozitívum hodnotíme výrazne plynulejšie toky v logistických reťazcoch, ako aj absenciu extrémnych cenových výkyvov. V roku 2024 očakávame mierne zrýchlenie rastu globálneho obchodu a tempo rastu svetovej ekonomiky okolo 3 %, t. j. približne na rovnakej úrovni ako v roku 2023.

Ekonomika Európskej únie v roku 2023 značne spomalila svoj rast, prejavili sa negatívne dôsledky vysokej inflácie v podobe poklesu reálnych miezd a reštriktívnej menovej politiky. Z hľadiska hlavných zložiek dopytu absentoval v roku 2023 v Európskej únii výraznejší rastový impulz, navyše najväčšia európska ekonomika Nemecko zaznamenala miernu recesiu. Z hľadiska jednotlivých priemyselných odvetví sa prejavilo oživenie v sektore automotive, naopak, viaceré energeticky náročné odvetvia zostali v hlbokom útlme.

Pre rok 2024 predpokladáme mierne oživenie ekonomiky v rámci Európskej únie. Reálny hrubý domáci produkt v krajinách Európskej únie by mal vzrásť medziročne o 1,3 %, čo je približne dvojnásobné tempo rastu v porovnaní s rokom 2023. Je pravdepodobné, že Nemecko sa vymaní z recesie, mierne zrýchlenie rastu očakávame aj vo Francúzsku a u ďalších významných obchodných partnerov Slovenskej republiky (v Česku, Poľsku, Maďarsku a Rakúsku). V prípade absencie negatívnych externých šokov možno očakávať opätovný rast spotreby domácností, ktorá bude podporená obnovením rastu reálnych miezd pri rekordne vysokej miere zamestnanosti a pri rastúcej dôvere spotrebiteľov.

Rast ekonomiky Slovenska v roku 2023 spomalil na úroveň blízko 1 %. Z hľadiska jednotlivých zložiek dopytu je oproti predošlým rokom výraznou zmenou pokles spotreby domácností. Tie takto logicky reagovali na dva roky trvajúci pokles reálnych miezd, ktorý patril medzi najvýraznejšie spomedzi krajín Európskej únie. Z hľadiska jednotlivých odvetví priemyslu a obchodu v roku 2023 môžeme konštatovať niekoľko pozitívnych javov, najmä rýchly rast produkcie farmaceutického priemyslu, oživenie výroby automobilov alebo značný nárast tržieb v segmente HORECA po viacerých rokoch pandemických reštrikcií.

V roku 2024 pri konzervatívnych predpokladoch očakávame mierne zrýchlenie rastu reálneho hrubého domáceho produktu Slovenska na úroveň blízku 2 %. Z hľadiska vývoja nákladových faktorov na ekonomický rast budú negatívne pôsobiť a znižovať konkurencieschopnosť Slovenska ceny energií, ktoré sú pre slovenské podniky v porovnaní s priemerom Európskej únie v posledných rokoch vyššie.

Počas roka 2023 sme mohli postupne pozorovať zotavenie krízovej situácie na trhu práce. Na konci druhého štvrťroka 2023 klesla nezamestnanosť na úroveň 5,8 %, čo je len mierne nad úrovňou spreď začiatku pandémie COVID-19. Najvyšší počet nezamestnaných sa nachádza vo východných regiónoch Slovenska, najmä v Prešovskom kraji a v Košickom kraji, kde bol zaznamenaný medziročný nárast počtu nezamestnaných o 7 %. Nezamestnanosť medzi ľuďmi bez pracovných skúseností stúpila medziročne o viac ako 8-tisíc a celkovo evidujeme viac ako 57-tisíc takýchto osôb.

Tak v Európskej únii, ako aj v Slovenskej republike sa prejavuje akútny nedostatok pracovnej sily v niektorých odvetviach a povolaniach – napr. v zdravotníctve, pohostinstve, stavebníctve a informačných a komunikačných technológiách. Aj očakávané odchody zamestnancov do predčasného dôchodku môžu na Slovensku ešte výraznejšie prispieť k prehĺbeniu nerovnováhy na trhu práce – najmä v odvetviach dopravy a v zdravotníctve.

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky dosiahla v treťom štvrťroku 2023 úroveň 1 403 eur. Pokles medziročných reálnych miezd sa výrazne spomalil. Inflácia bude aj naďalej vyvíjať tlak na zvyšovanie miezd.

Miera inflácie v Slovenskej republike aj v eurozóne už od začiatku roku 2021 postupne zrýchľovala a v prípade Slovenska vyvrcholila vo februári 2023, kedy medziročné tempo inflácie merané indexom HICP dosiahlo 15,4 %. Ceny základných životných potrieb – potravín a bývania – patrili v posledných dvoch rokoch medzi najrýchlejšie rastúce v rámci spotrebného koša, čo malo za následok značný tlak na životnú úroveň domácností.

V prípade absencie výraznejších externých šokov očakávame, že v roku 2024 bude pokračovať dezinflačný trend z posledných mesiacov. Z celý rok 2024 by mala miera inflácie na Slovensku dosiahnuť hodnotu blízku 5 %.

Na prudkú akceleráciu inflácie reagovala Európska centrálna banka a ďalšie centrálné banky rastom úrokových sadzieb. S ohľadom na pokračujúce spomaľovanie inflácie a pomerne

slabú dynamiku ekonomického rastu v eurozóne je však pravdepodobné, že úrokové sadzby na peňažnom trhu prinajmenšom v strednodobom horizonte dosiahli svoj vrchol na prelome rokov 2023/2024.

Očakávania fiškálnej pozície Slovenskej republiky pre rok 2023 zo strany viacerých fiškálnych autorít signalizujú výrazný rast zadlžovania sa Slovenska. A to aj krátkodobého. Rok 2024 sa preto ukazuje z pohľadu verejných financií v ére samostatnosti doteraz ako najviac kritický v podmienkach potreby postupnej redukcie salda verejných financií a verejného dlhu. A to pri nie celkom priaznivých vyhlídkach vývoja externého prostredia a v podmienkach hľadania spoločenského kompromisu i politického konsenzu, že je potrebné slovenskú ekonomiku naviesť od „etapy strácania dychu“ do etapy „nových nádejí“ pre život obyvateľov na Slovensku.

Štátny rozpočet predpokladá, že významným zdrojom rastu verejných príjmov už nebude inflácia, ale rýchlejší ekonomický rast založený na politikách podpory rastu súkromnej spotreby, ale najmä zdrojov na investície z Plánu obnovy a odolnosti SR.

Okrem výdavkových politík, ktoré prijali predchádzajúce vlády smerom k podpore najslabších sociálnych skupín a situácie obcí v roku 2023, rozpočet predpokladá ďalšie výdavkové politiky, ktoré majú v roku 2024 kompenzovať zraniteľným skupinám rastúce náklady z dôvodu inflácie a zhoršovania zdravotného stavu obyvateľstva (uplatnenie 13. dôchodku v plnej výške, zachovanie rodičovského dôchodku, zvýšenie výdavkov na zdravotníctvo).

Aj vďaka nim možno očakávať stále dobrú situáciu v boji proti chudobe alebo sociálnemu vylúčeniu časti populácie Slovenska. Podľa tohto cieľa udržateľnosti OSN patrí Slovenská republika dlhodobo k úspešnejším krajinám v Európe.

Negatívne otrasy, ktorými prešla slovenská ekonomika v uplynulých rokoch, najmä neporovnateľne väčšie skrátenie strednej dĺžky života oproti Európskej únii, odklon od dlhodobého trendu vyššieho ekonomického rastu oproti priemeru eurozóny a Európskej únie, a to pri vyššej inflácii a vyšších cenách energií, zjavne spôsobili krátkodobý odklon od dobiehania ekonomiky – konvergenencie Slovenskej republiky k vyspelým ekonomikám.

Návrat ku konvergencii a k udržateľnému vývoju bude možný len pri obnove konkurencieschopnosti ekonomiky najmä cestou aktivizácie a podpory hybných síl ekonomického rastu

a celkovej produktivity výrobných faktorov. A to najmä na firemnej úrovni a v podmienkach súčasnej neudržateľnej úrovni deficitu verejných financií v roku 2023.

Na rozdiel od miezd budú vysoké ceny energií jednou z hlavných bariér pre zrýchlenie konvergenčného procesu slovenskej ekonomiky, rastu a konkurencieschopnosti. Spolu s celkovou vyššou infláciou oproti krajinám Európskej únie budú ceny energií prispievať aj v rokoch 2024 a 2025 k spomaleniu procesov obnovy konvergenencie ekonomiky Slovenska a k zhoršovaniu výmenných relácií slovenských produktov voči svetu. Či už z hľadiska odvodených indikátorov hrubého domáceho produktu, alebo reálnych miezd.

Okrem štrukturálnych fondov bude využívanie druhého kľúčového fiškálneho nástroja, Plánu obnovy a odolnosti SR, kľúčovým nástrojom zvýšenia konkurencieschopnosti a udržateľnosti. A to ani nie tak z dôvodu vysokého objemu prostriedkov, ale najmä z dôvodu prekonávania niektorých oblastí systémového zaostávania Slovenskej republiky v digitálnej a zelenej transformácii ekonomiky. Životne nevyhnutné transformačné zmeny sa dotýkajú nielen podpory technologických zmien, ale aj vzdelávania, rozvoja vedy a výskumu, zdravotnej a technickej infraštruktúry. A takisto zmeny myslenia obyvateľstva, politických reprezentácií, zástupcov podnikateľského sektora a zamestnancov smerom k tvorivej aktivite, ku kontinuite a ku kooperácii.

1 EXTERNÉ EKONOMICKÉ PROSTREDIE A ZAHRANIČNÝ OBCHOD

Globálna ekonomika bola v posledných rokoch vystavená viacerým šokom. Po niekoľkých vlnách pandémie COVID-19 bolo očakávané oživenie v druhom polroku 2021 narušené turbulentným vývojom cien energií a komodít, ako aj výpadkami v dodávateľsko-odberateľských reťazcoch. V úvode roka 2022 Rusko vojensky napadlo susednú Ukrajinu. Negatívne ekonomické dopady tohto konfliktu okrem priamych účastníkov konfliktu najvýraznejšie pocítili európske ekonomiky, čo

bolo dôsledkom najmä doterajšej energetickej závislosti veľkej časti Európy od Ruska. V tomto kontexte možno hodnotiť globálne ekonomické prostredie v roku 2023 ako relatívne stabilné, nakoľko sa nevyskytli nové šoky podobného rozsahu ako v predošlých rokoch. Eskalácia konfliktu v pásme Gazy v októbri 2023 z ekonomického pohľadu zatiaľ spôsobila len krátkodobý výkyv v cenách ropy.

Graf 1.1: Vývoj indexu GSCPI od roku 2018

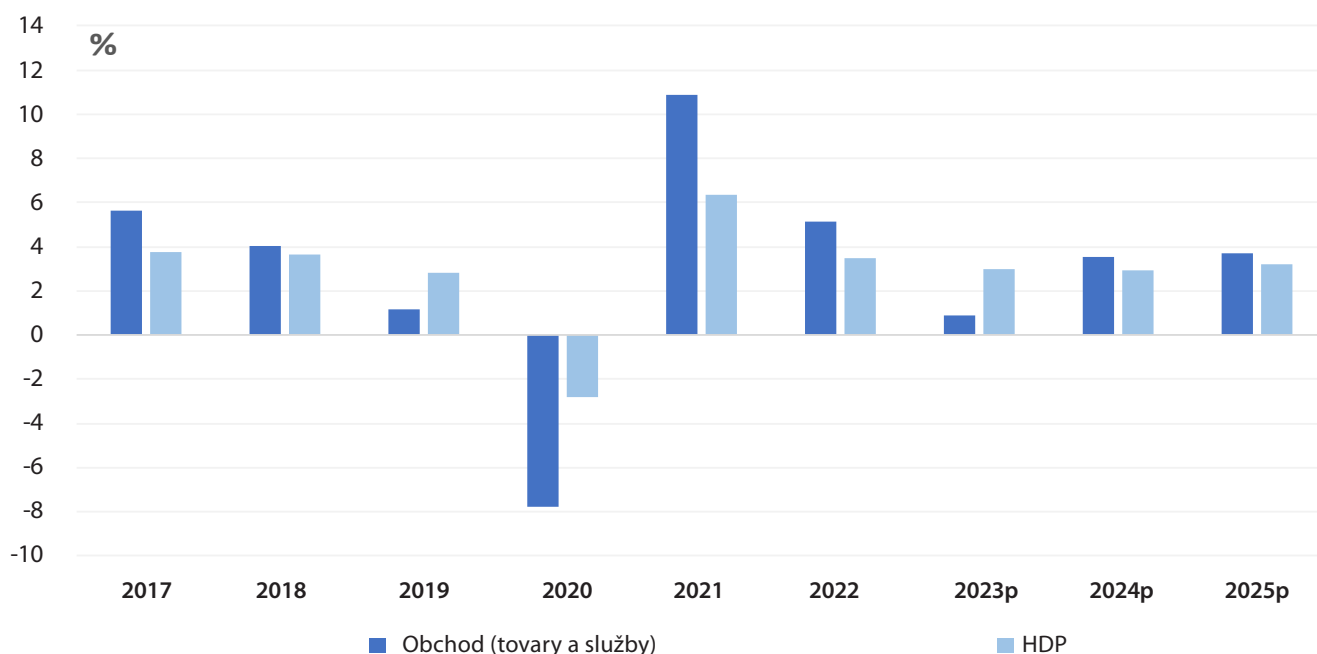
Zdroj: Autori z údajov Federal Reserve Bank of New York

Pozn.: GSCPI (skr. z angl. Global Supply Chain Pressure Index, voľne preložené ako Index ťažkostí globálnych dodávateľských reťazcov)

Z pohľadu priemyselnej výroby a obchodu možno ako jednoznačné pozitívum hodnotiť stabilizáciu plynulosti aj nákladových faktorov v logistickom reťazci. Toto konštatovanie možno oprieť o vývoj indexu GSCPI (skr. z angl. Global Supply Chain Pressure Index, voľne preložené ako Index ťažkostí globálnych dodávateľských reťazcov) publikovaný americkým FED-om.¹ Kladné hodnoty tohto indexu signalizujú reštriktívne podmienky (rastúce ceny prepravy a dlhé dodacie lehoty) v porovnaní s dlhodobým priemerom od roku 1997 a, naopak, záporné hodnoty indexu signalizujú klesajúce ceny prepravy a dobrú dostupnosť vstupov. Nulová hodnota indexu znamená, že situácia v dodávateľskom reťazci je približne v súlade s dlhodobým priemerom. Z **Grafu 1.1** (na predchádzajúcej strane) vidíme, že po enormne reštriktívnom vplyve logistického reťazca v rokoch pandémie nasledovalo uvoľnenie v priebehu roku 2023 s návratom k dlhodobému priemeru ku koncu roka 2023. K uvoľneniu napätia v logistických reťazcoch (v porovnaní s rokmi 2021 a 2022) prispeli viaceré vplyvy, ktoré boli v jednotlivých segmentoch špecifické, ale z hľadiska samotnej dopravy sa pozitívne prejavilo skončenie „covidových“ reštrikcií v čínskych prístavoch, navýšenie prepravných kapacít a tiež spomalenie rastu globálneho dopytu a obchodnej výmeny. Slabší rast globálneho obchodu tak paradoxne prispel k lepšej dostupnosti tovarov a vstupov do výroby.

Ďalším symbolickým prejavom stabilizácie cien a dostupnosti výrobných vstupov v roku 2023 bol vývoj cien zemného plynu, ktorý má značný vplyv aj na ceny elektrickej energie. Po dramatických výkyvoch v roku 2022, kedy zemný plyn na burze zdražel na viac ako desaťnásobok obvyklej ceny predošlých rokov, cena tejto energetickej komodity začiatkom roku 2023 nadviazala na pokles z posledného štvrťroka 2022 a postupne sa stabilizovala v pásme 25 až 50 eur za megawatthodinu, teda blízko cenových hladín, ktoré boli obvyklé pred inváziou Ruska na Ukrajinu. V dohľadnej dobe sa zdá byť výraznejší rast cien plynu ako nepravdepodobný, nakoľko zásobníky zemného plynu v Európskej únii boli pred začiatkom vykurovacej sezóny v novembri 2023 naplnené na 99 %, čo je v doterajšej histórii najvyššia miera využitia skladových kapacít. V rámci Európskej únie sa tiež počas roku 2023 darilo plniť cieľ poklesu spotreby zemného plynu oproti obdobiu pred rokom 2022 prinajmenšom o 15 %. Kombinácia dostatočných skladových zásob a nižšej spotreby zemného plynu by tak počas tejto zimy mohla viesť k stabilnému vývoju cien tejto komodity.

Graf 1.2: Medziročné zmeny globálnej obchodnej výmeny a globálneho hrubého domáceho produktu

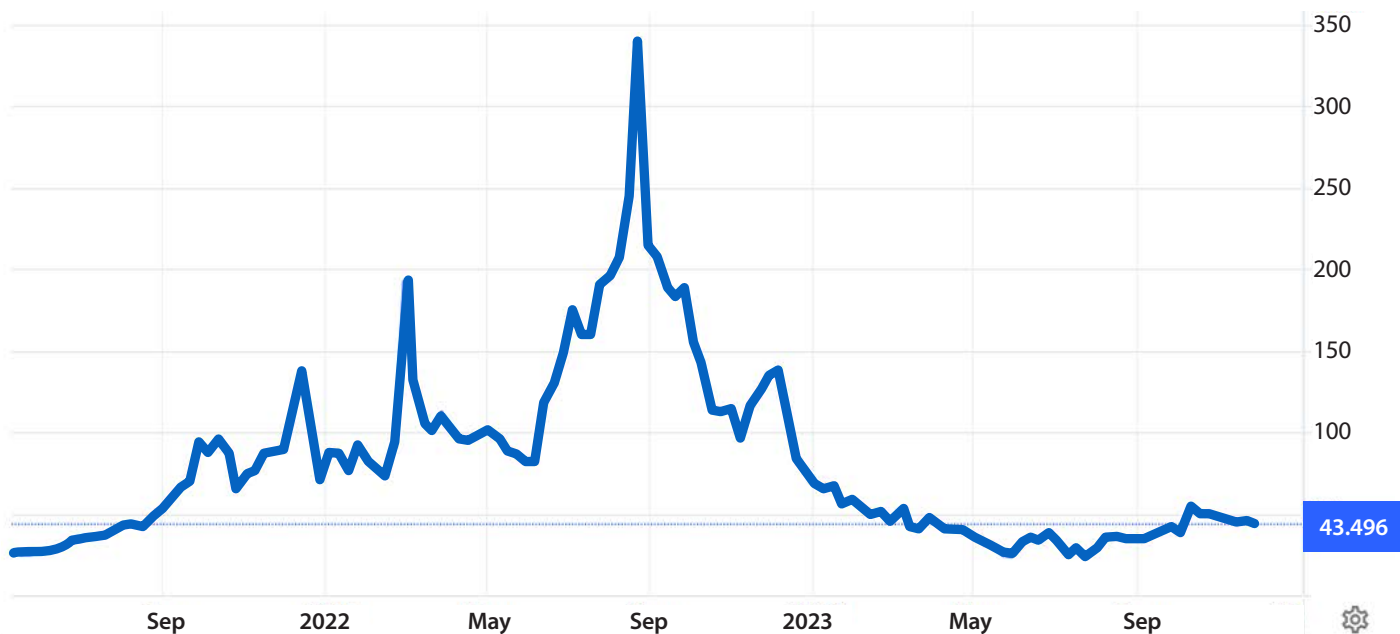

Zdroj: Autori z údajov IMF World Economic Outlook, October 2023

¹ Index GSCPI pozostáva z viac ako 20 indikátorov zachytávajúcich vývoj cien globálnej dopravy (vrátane Baltic Dry Index, Harper index) a dostupnosti výrobných vstupov podľa prieskumu medzi nákupnými manažérmi (PMI) v siedmich ekonomikách (Čína, USA, eurozóna, Japonsko, Južná Kórea, Spojené kráľovstvo a Taiwan).

Graf 1.3: Vývoj burzových cien zemného plynu v Európe

(zemný plyn „Dutch TTF Gas“ • ceny v eur/MWh • ceny futures kontraktov s dátumom dodania v nasledujúcom mesiaci)

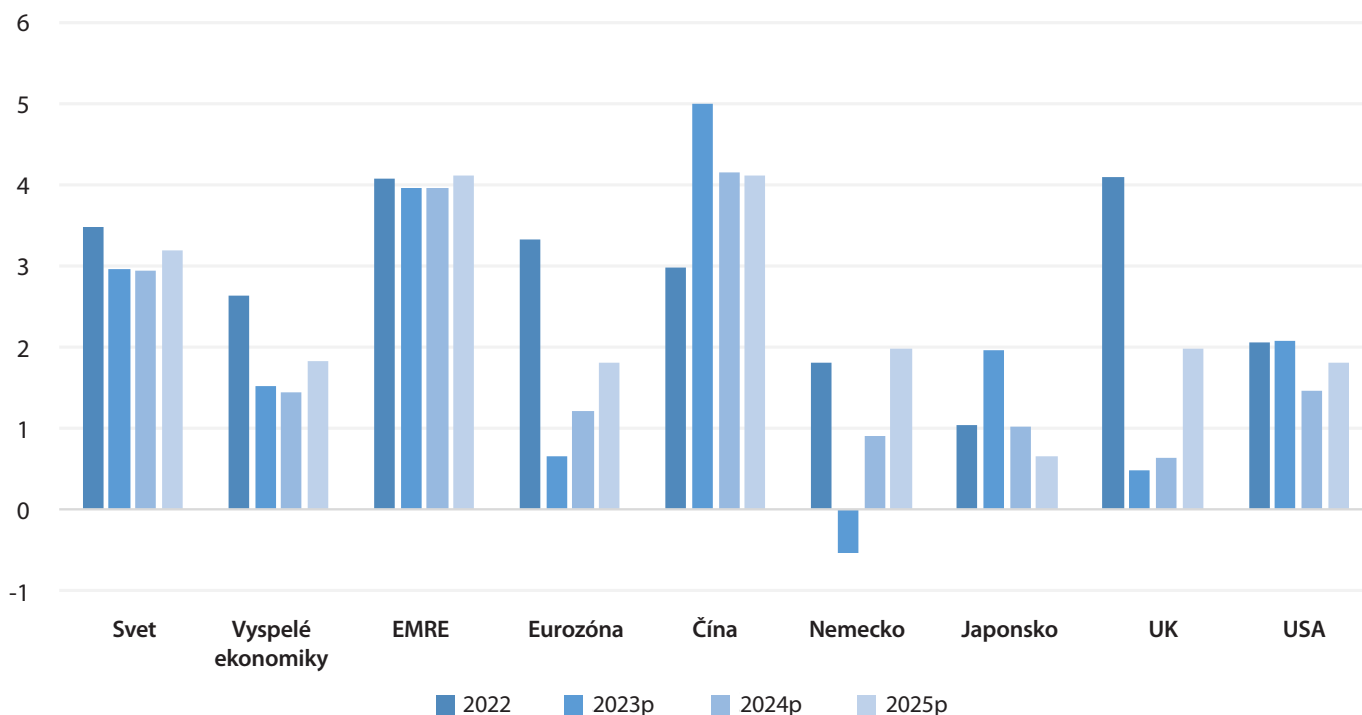
Zdroj: tradingeconomics.com

Globálna ekonomika prekonala svoju výkonnosť pred pandémiou už v roku 2021. Vyspelé európske ekonomiky (eurozóna a Spojené kráľovstvo) dosiahli túto métu až v roku 2022, kedy zaznamenali pomerne dynamický rast reálneho hrubého domáceho produktu. Po doznievaní post-pandemického oživenia sa v roku 2023 prejavilo spomalenie rastu globálnej ekonomiky. Spomedzi najväčších ekonomík zaznamenala v roku 2023 zrýchlenie ekonomického rastu len Čína a Japonsko.

Zrýchlenie ekonomického rastu Číny je najmä dôsledkom rozhodnutia o ukončení politiky nulovej tolerancie výskytu ochorenia COVID-19 a súvisiacich mimoriadne prísnych opatrení koncom roku 2022. Toto rozhodnutie sa následne v prvom polroku prejavilo oživením rastu čínskej ekonomiky. V druhej polovici roka 2023 však už ekonomický rast Číny spomaľoval v dôsledku vyčerpania jednorazového efektu uvoľnenia pandemických reštrikcií, zároveň naďalej pôsobia dlhodobšie problémy čínskej ekonomiky (najmä vysoká zadlženosť samospráv a firiem po mohutnom investovaní v predošlých rokoch, pomalšia transformácia ekonomiky z orientácie na investície a export na domácu spotrebu a v neposlednom rade aj starnutie obyvateľstva). Je pravdepodobné, že postupné spomaľovanie čínskej ekonomiky sa preniesie aj do roku 2024 a v najbližších rokoch ekonomika Číny bude rásť ročným tempom okolo 4 %.

Vo väčšine vyspelých ekonomík vrátane eurozóny došlo v roku 2023 k citeľnému spomaleniu ekonomického rastu. Do istej miery bol tento vývoj zapríčinený základným efektom, kedy postupne ochabli pozitívne impulzy po pandémii. Výraznejšie sa však prejavili efekty vysokej inflácie a reštriktívnej menovej politiky, ktoré prostredníctvom poklesu reálnych miezd a rastu úrokových sadzieb zapríčinili slabší rast súkromnej spotreby a investícií. Naopak, stabilizujúcim faktorom agregátneho dopytu vo vyspelých ekonomikách bol trh práce, kedy vo vyspelých ekonomikách miera nezamestnanosti klesla na 4,4 %, čo bolo o 0,4 p. b. menej ako pred nástupom pandémie. Analogicky, celková zamestnanosť vo vyspelých ekonomikách v roku 2023 v porovnaní s rokom 2019 vzrástla o 2,7 %. Medziročný rast zamestnanosti vo vyspelých ekonomikách v roku 2023 dosiahol 1,1 %. Inými slovami, rast celkového počtu pracujúcich do istej miery kompenzoval prepád reálnych miezd, čo viedlo k stabilizácii súkromnej spotreby. Rast súkromnej spotreby bol v roku 2023 pilierom rastu aj v USA. Americká ekonomika v roku 2023 rástla približne rovnakým tempom ako v roku 2022, a to aj napriek reštriktívnemu vplyvu menovej politiky, kedy FED od marca 2022 do septembra 2023 zvýšil svoju referenčnú sadzbu z nuly na 5,5 %.

Graf 1.4: Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu vybraných ekonomík
(medziročný rast v %)

Pozn.: *p* označuje prognózované údaje

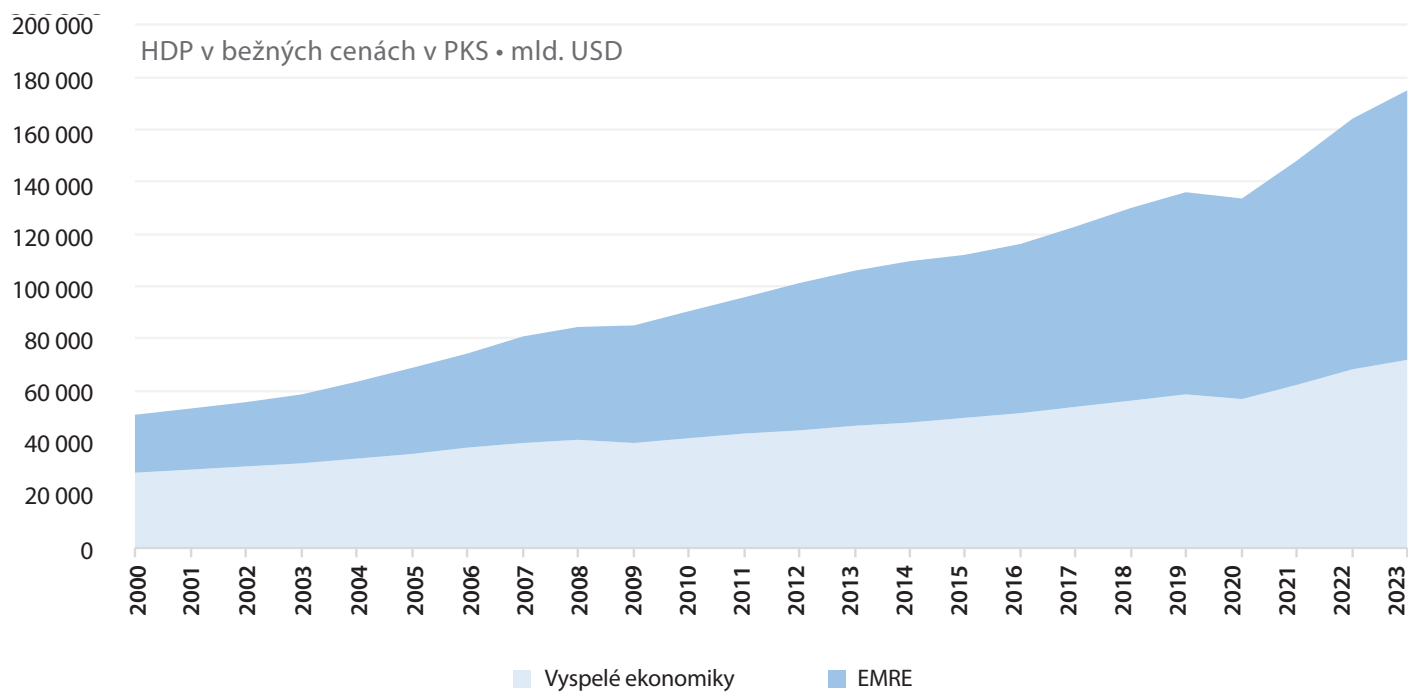
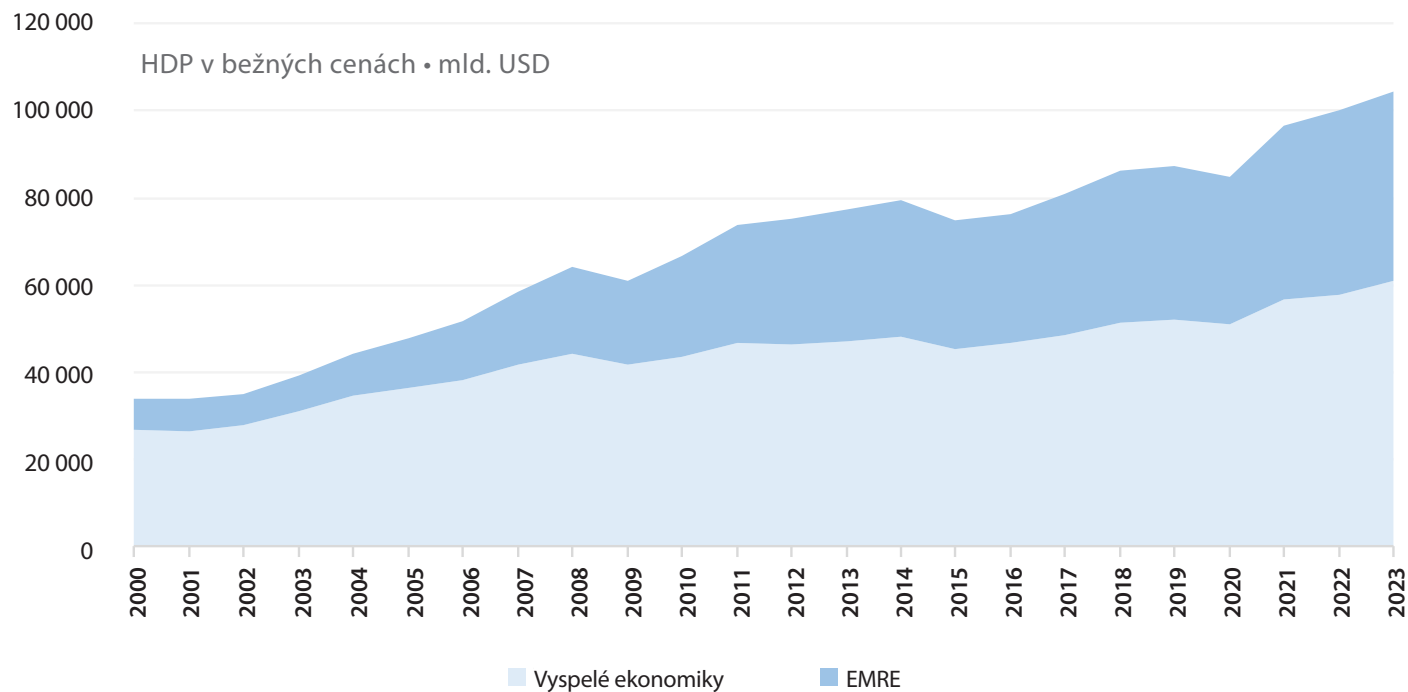
EMRE – skratka z Emerging a rozvojové ekonomiky

Zdroj: Autori z údajov IMF World Economic Outlook, October 2023

Z *Grafu 1.4* vidíme v strednodobom horizonte rýchlejší rast skupiny krajín EMRE (krajín s rozvíjajúcou sa ekonomikou) v porovnaní s vyspelými ekonomikami. Pravdou je, že krajiny EMRE dosahujú v porovnaní s vyspelými ekonomikami rýchlejší ekonomický rast dlhodobo, čo je v značnej miere logický dôsledok nižšieho stupňa ich rozvoja. Jednoducho povedané, je ťažšie dosiahnuť rast z vyššej východiskovej pozície. Okrem tohto základného efektu k rýchlejšiemu rastu krajín EMRE prispieva aj demografický vývoj s rýchlejšim rastom populácie v produktívnom veku a tiež vyšší podiel investícií na hrubom domácom produkte, čo vedie k multiplikačným efektom na ďalší rast. Na porovnanie, v rokoch 2000 až 2023 dosiahol podiel investícií na hrubom domácom produkte v krajinách EMRE priemernú hodnotu 30 %, zatiaľ čo vo vyspelých ekonomikách to bolo 22,4%.

Dôsledkom dlhodobo rýchlejšieho rastu krajín EMRE v porovnaní s vyspelými ekonomikami je skutočnosť, že krajiny EMRE v niektorých ohľadoch už tvoria väčšiu časť svetovej ekonomiky. Z hľadiska hrubého domáceho produktu v parite kúpnej sily vzrástol podiel krajín EMRE na globálnom hrubom domácom produkte zo 43 % v roku 2000 na 59 % v roku 2023 (podiel vyspelých ekonomik komplementárne klesol z 57 % na 41 %). Z hľadiska hrubého domáceho produktu v bežných cenách stále ešte väčšiu časť globálnej ekonomiky tvoria vyspelé ekonomiky, ale ich podiel klesol zo 79 % v roku 2000 na 58 % v roku 2023. Z hľadiska podnikateľských subjektov možno tento stav interpretovať tak, že vo vyspelých ekonomikách je síce možné realizovať vyššie tržby, ale viac tovarov a služieb sa predá v krajinách EMRE.

Graf 1.5: Dlhodobý vývoj objemu a štruktúry globálneho hrubého domáceho produktu z hľadiska členenia krajín podľa stupňa rozvoja

Zdroj: Autori z údajov IMF World Economic Outlook, October 2023

Pozn.: PKS – parita kúpnej sily

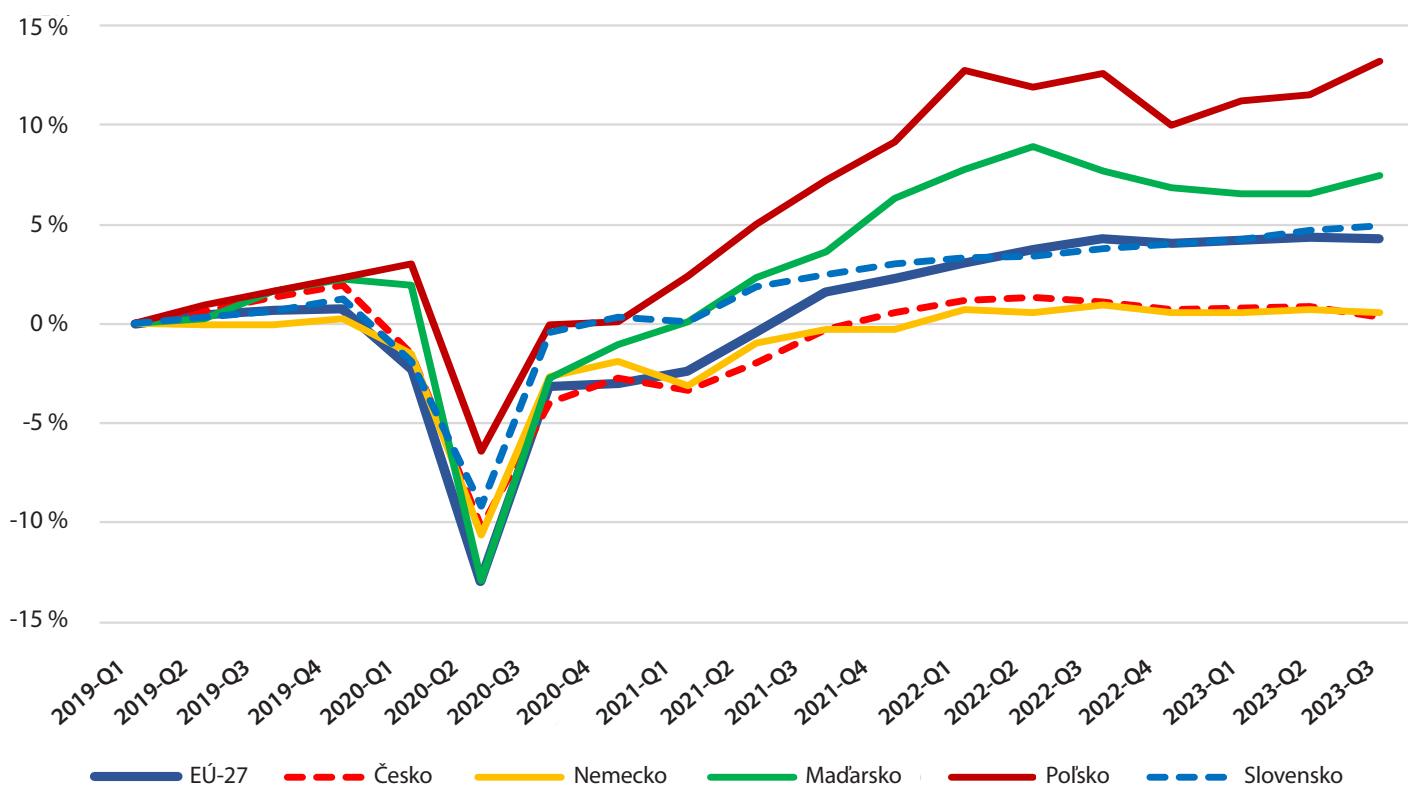
EKONOMICKÝ VÝVOJ V EURÓPSKEJ ÚNII A EUROZÓNE A OČAKÁVANIA PRE ROK 2024

Európska únia a eurozóna predstavujú pre slovenskú ekonomiku kľúčových obchodných partnerov, preto si ekonomický vývoj v týchto zoskupeniach v rámci prehľadu externého prostredia zasluhuje osobitnú pozornosť. V posledných rokoch sa podiel exportu tovarov a služieb do Európskej únie na celkovom exporte Slovenskej republiky pohyboval okolo 80 %. V období január – august 2023 export Slovenska do Európskej únie dosiahol 55,9 milióna eur, pričom v medziročnom porovnaní išlo o nárast o 4 %.

Z *Grafu 1.6* je vidieť zrejmy prudký prepád ekonomickej aktivity v krajinách Európskej únie v čase prvej vlny pandémie COVID-19 a následné oživenie v tvare V, ktoré signalizuje pomerne rýchle prispôbenie sa ekonomických subjektov novej situácii.

Ekonomické oživenie po pandémie bolo v Európskej únii, ale aj inde vo svete významne podporené aj stabilizačnými účinkami uvoľnenia podmienok menovej politiky a rastu verejných výdavkov. Rýchla akcelerácia miery inflácie od polovice roku 2021 však znamenala zásah do rozpočtov ekonomických subjektov, ktorý bol od roka 2022 navyše umocnený sprísňovaním menovej politiky spojeným s rastom úrokových sadzieb. Na prelome rokov 2022 a 2023 preto panovali obavy z nadchádzajúcej recesie. Tieto obavy sa v priebehu roka nenaplnili, avšak po miernej kontrakcii reálneho hrubého domáceho produktu koncom roku 2022 ekonomická aktivita v Európskej únii v roku 2023 v podstate stagnovala. Z hľadiska štruktúry jednotlivých dopytových zložiek hrubého domáceho produktu v roku 2023 v Európskej únii absentoval faktor, ktorý by výraznejšie potiahol ekonomickú aktivitu. Za zmienku stojí snáď len zotavenie v oblasti cestovného ruchu, kedy v letných mesiacoch 2023 počty letov v Európskej únii a počty turistických prenocovaní v Únii dosiahli úrovne pred pandemiou. Prílev turistov tak v roku 2023 v Európskej únii do istej miery kompenzoval nižšiu spotrebu rezidentov v dôsledku klesajúcich reálnych príjmov domácností.

Graf 1.6: Štvrťročný vývoj hrubého domáceho produktu v Európskej únii a vo vybraných členských krajinách od roku 2019
(HDP sezónne očistený • zmena v % oproti začiatku roka 2019)

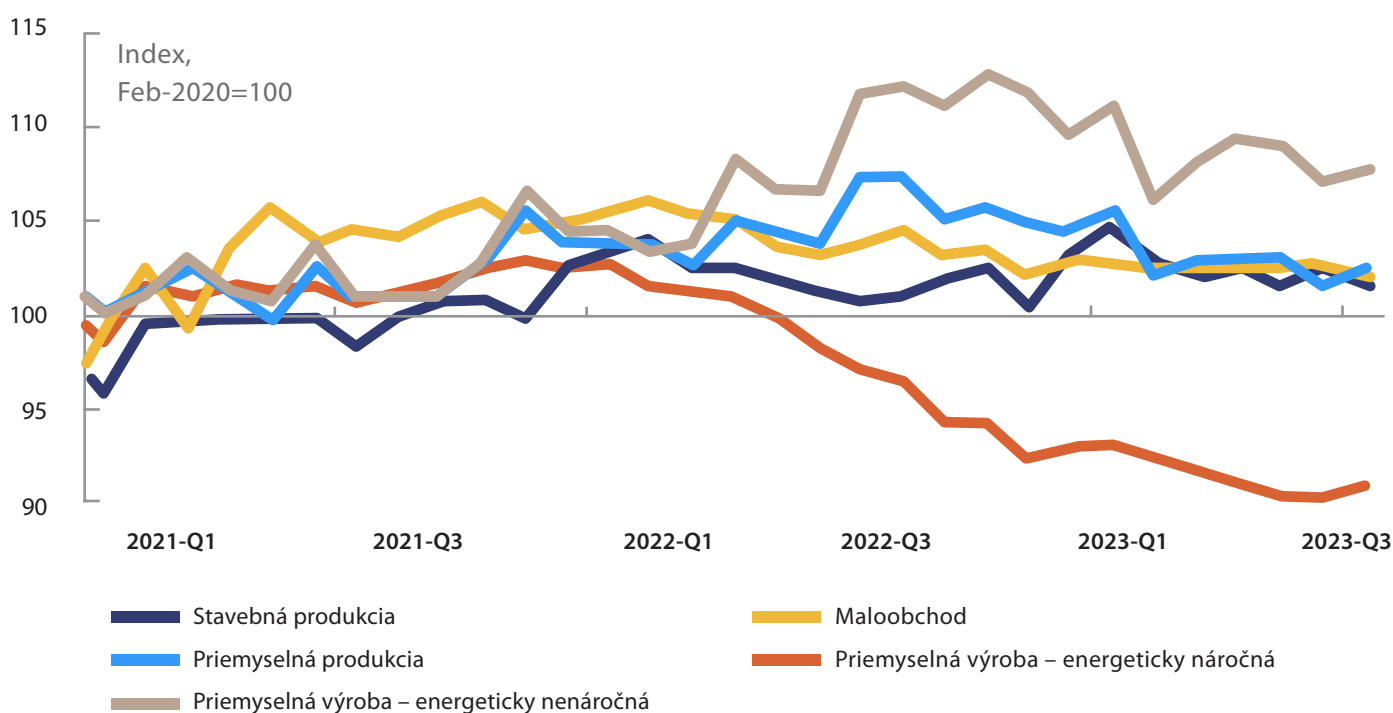

Ekonomika Európskej únie v roku 2023 doplatila aj na mieru recesiu v Nemecku, najväčšej ekonomike Únie. Za celý rok 2023 by mal pokles reálneho hrubého domáceho produktu v Nemecku dosiahnuť 0,3 % (v čase tvorby tejto publikácie ešte neboli k dispozícii údaje o hrubom domácom produkte za štvrtý kvartál 2023). Pokles ekonomickej aktivity v Nemecku bol v roku 2023 zapríčinený najmä poklesom domáceho dopytu. Spotreba domácností v reálnom vyjadrení klesla o 0,7 % najmä v dôsledku poklesu reálnych miezd. Pokračujúca konsolidácia verejných financií v Nemecku mala v roku 2023 za následok záporný príspevok spotreby verejnej správy k medziročnej zmene hrubého domáceho produktu. K odrazu nepomohol nemeckej ekonomike ani vývoj zahraničného dopytu, kedy príspevok tejto zložky k rastu hrubého domáceho produktu bol mierne pozitívny len vďaka výraznejšiemu poklesu dovozu v porovnaní s vývozom. Veľmi podobne sa v posledných rokoch vyvíjala aj ekonomika Česka, ktorá je prostredníctvom zahraničného obchodu úzko naviazaná na Nemecko. Ekonomický rast v týchto krajinách je okrem iného brzdený aj nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily, nakoľko Nemecko aj Česko patria medzi krajiny Európskej únie s najnižšou mierou nezamestnanosti.

Počas troch štvrtrokov 2023 sa reálny hrubý domáci produkt v medziročnom porovnaní znížil v Nemecku o 0,2 % a v Česku o 0,5 %. Z **Grafu 1.6** (na predchádzajúcej strane) vidíme, že ekonomický pokles v roku 2023 zaznamenali aj ďalší významní obchodní partneri Slovenska, konkrétne Poľsko o 0,4 % a Maďarsko o 1,2 %. V oboch týchto susedných krajinách Slovenska sa počas troch štvrtrokov 2023 prejavili negatívne dopady poklesu reálnych miezd na súkromnú spotrebu a zväčšila tiež nižšia tvorba zásob v porovnaní s predošlým rokom. Na druhej strane, v druhom polroku 2023 sa už ekonomická dynamika otočila v Poľsku aj v Maďarsku pozitívnym smerom a predpokladáme, že v nasledujúcich rokoch tieto dve ekonomiky budú rásť ročným tempom 2 až 3 %.

Absencia výraznejšieho rastového činiteľa v rámci ekonomickeho vývoja Európskej únie je zrejmá aj z **Grafu 1.7**, ktorý prezentuje pohľad na niektoré odvetvia. Od polovice roku 2022 je zo zrejmých dôvodov vo výraznom útlme priemyselná výroba v energeticky náročných odvetviach², aj keď od tretieho štvrtroka 2023 pozorujeme náznak zlepšenia. Priemyselná výroba v energeticky menej náročných odvetviach sa po prepade na prelome rokov 2022 a 2023 následne stabilizovala.

Graf 1.7: Vývoj krátkodobých indikátorov výkonnosti vybraných sektorov v Európskej únii

Zdroj: European Commission (2023)

² V uvedenej klasifikácii považuje Európska komisia za energeticky náročné odvetvia s nadpriemernou spotrebou energie v porovnaní s priemerom za sektor priemyselnej výroby (najmä výroba kovov, chemický priemysel [vrátane rafinérií], výroba cementu a betónu alebo drevospracujúci priemysel vrátane výroby papiera).

Tržby v maloobchode a stavebná produkcia boli v roku 2023 v medziročnom porovnaní nižšie. Z hľadiska jednotlivých odvetví priemyselnej výroby je pozitívnou správou oživenie v automobilovom priemysle Európskej únie, kedy za prvé tri štvrtroky 2023 medziročne vzrástla produkcia „automotive“ o 12,9 %. Naopak, produkcia v drevospracujúcom a papierenom priemysle (ktoré patria medzi energeticky náročné odvetvia) sa v rovnakom období medziročne znížila o 11,2 %.

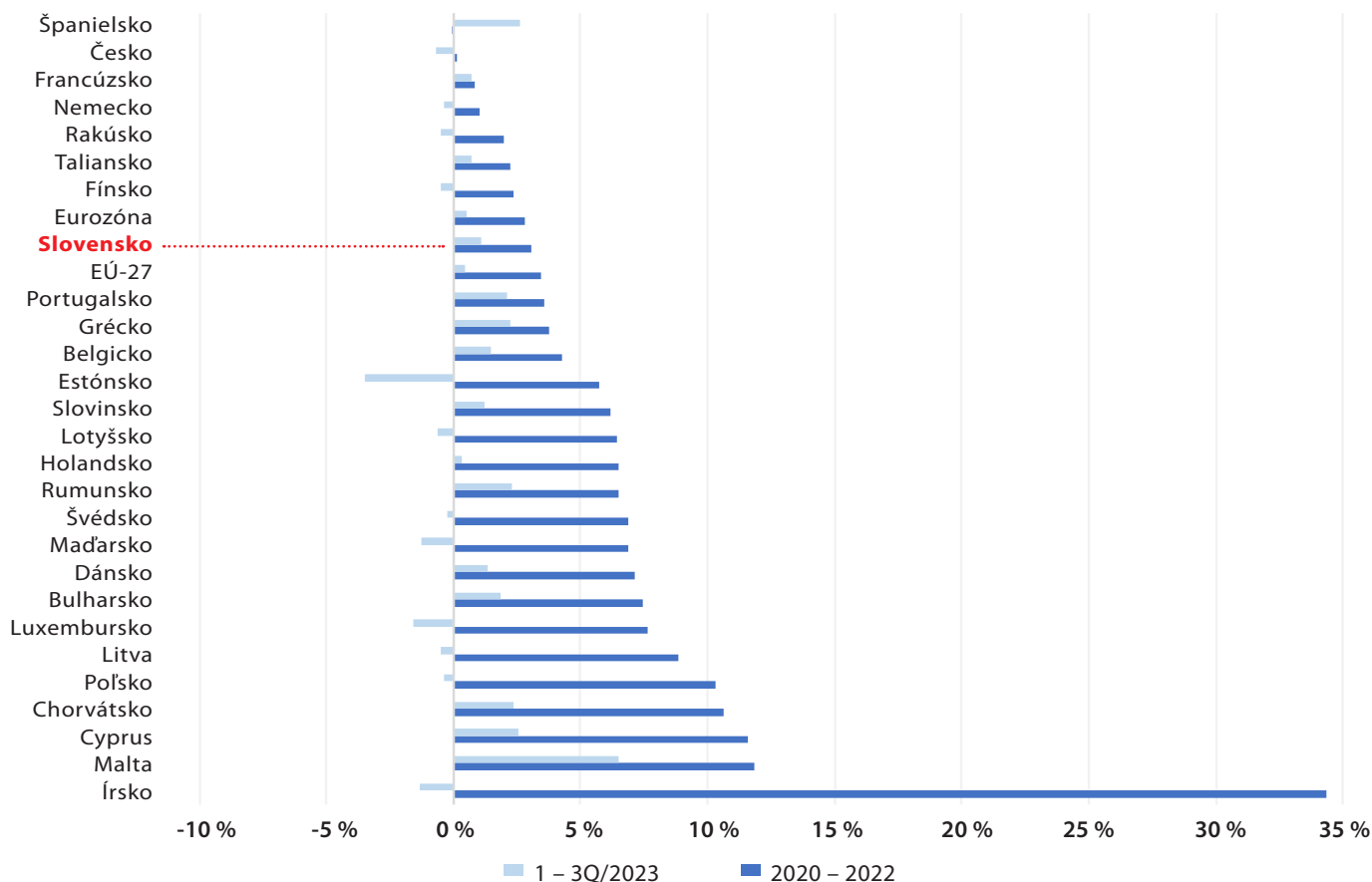
V **Grafe 1.8** je znázornené porovnanie ekonomickej výkonnosti jednotlivých krajín Európskej únie v posledných rokoch, pričom sú zohľadnené dva uhly pohľadu: *krátkodobý* horizont v podobe medziročného rastu reálneho hrubého domáceho produktu za tri štvrtroky 2023 a *strednodobý* horizont prostredníctvom rastu reálneho hrubého domáceho produktu v rokoch 2020 až 2022 (t. j. vrátane obdobia pandémie). Z údajov znázornených v **Grafe 1.8** na prvý pohľad Írsko vychádza ako jednoznačne najrýchlejšie rastúca ekonomika Európskej únie posledných rokov, a to aj napriek poklesu hrubého domáceho produktu za tri štvrtroky 2023. Írsko v uplynulých rokoch ťažilo z masívneho prílevu investícií, pričom jedným

z najvýznamnejších exportných odvetví je farmaceutický priemysel. Írsko je v súčasnosti najväčší exportér farmaceutických výrobkov spomedzi krajín Európskej únie, pričom farmaceutický priemysel sa na celkovom exporte Írska podieľa približne jednou polovicou. Na druhej strane, koncentrácia írskeho exportu do niekoľkých odvetví znamená aj riziko do budúcnosti, čo sa čiastočne prejavilo už v roku 2023, kedy pokles reálneho hrubého domáceho produktu o 1,3 % je práve dôsledkom útlmu expanzie nadnárodných korporácií v Írsku.

Medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky Európskej únie v posledných rokoch patrila aj Malta, Cyprus, Chorvátsko a Poľsko. Naopak, ekonomický rast Slovenskej republiky bol v posledných rokoch v rámci Európskej únie podpriemerný. Reálny rast hrubého domáceho produktu Slovenska od roku 2020 bol síce blízko priemeru Únie, ale tento priemer je do značnej miery formovaný výkonnosťou veľkých krajín ako Nemecko, Francúzsko, Taliansko a Španielsko, ktoré od roku 2020 dosahovali slabý rast. Pri pohľade na **Graf 1.8** je zrejmé, že v sledovanom období bolo v rámci Európskej únie oveľa viac krajín, ktoré dosahovali v porovnaní so Slovenskom rýchlejší rast ekonomiky.

Graf 1.8: Hrubý domáci produkt v stálych cenách v krajinách Európskej únie

(kumulatívny rast v rokoch 2020 až 2022 a medziročný rast za tri štvrtroky 2023)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Rok 2023 nebol z ekonomického hľadiska pre Európsku úniu príliš úspešný, avšak azda bol o niečo lepší v porovnaní s očakávaniami, ktoré prevládali ešte začiatkom roka 2023. Vývoj krátkodobých indikátorov však naznačuje, že to najhoršie v aktuálnom cykle už by mala mať ekonomika Európskej únie za sebou. V predošlom texte sme konštatovali stabilizáciu cien energií a na to nadväzujúci náznak obratu produkcie v energeticky náročných priemyselných odvetviach. Stabilizáciu a mierne oživenie naznačujú aj dôležité „soft“ indikátory ako napr. index nákupných manažérov (z angl. „Purchasing Managers' Index – PMI) v priemyselnej výrobe alebo kompozitný indikátor ekonomického sentimentu, ktorý okrem dôvery v priemysle (váha v indexe 40 %) zahŕňa aj služby (váha 30 %), spotrebiteľský sentiment (s váhou 20 %), indikátor dôvery v maloobchode (5 %) a v stavebníctve (5 %).

Predovšetkým index PMI za priemyselný sektor eurozóny je považovaný za dôležitý predstihový indikátor ekonomickej aktivity v danej ekonomike.³ Hodnoty indexu PMI nad 50 sig-

nalizujú rast priemyselného sektora v porovnaní s predošlým mesiacom, naopak, hodnoty pod 50 signalizujú negatívne vzhliadky. Z **Grafu 1.9** vidíme, že v aktuálnom cykle začal index PMI prudko klesať od tretieho štvrtroka 2021, kedy sa začali výraznejšie prejavovať výpadky v dodávateľských reťazcoch a neskôr aj extrémne cenové výkyvy, klesajúca dôvera v ekonomike a v konečnom dôsledku aj klesajúci dopyt. Svoje doterajšie cyklické dno dosiahla hodnota PMI v júli 2023, v nasledujúcich mesiacoch pozorujeme opatrný odraz. Hodnoty indexu však stále ostávajú pod kritickou hodnotou 50, t. j. tento opatrný odraz zatiaľ môžeme interpretovať ako spomaľovanie poklesu. Podobný vývoj pozorujeme aj z hľadiska vývoja indikátora ekonomického sentimentu v Európskej únii (z angl. Economic sentiment indicator – ESI). Celkový kompozitný ESI síce ostáva pod svojím dlhodobým priemerom (počítaným od roku 1985), ale jeho pokles sa zastavil. V rámci hlavných zložiek ESI v priebehu roku mierne vzrástla spotrebiteľská dôvera. Klesajúca dôvera v priemysle sa podobne ako index PMI stabilizovala až v treťom štvrtroku 2023.

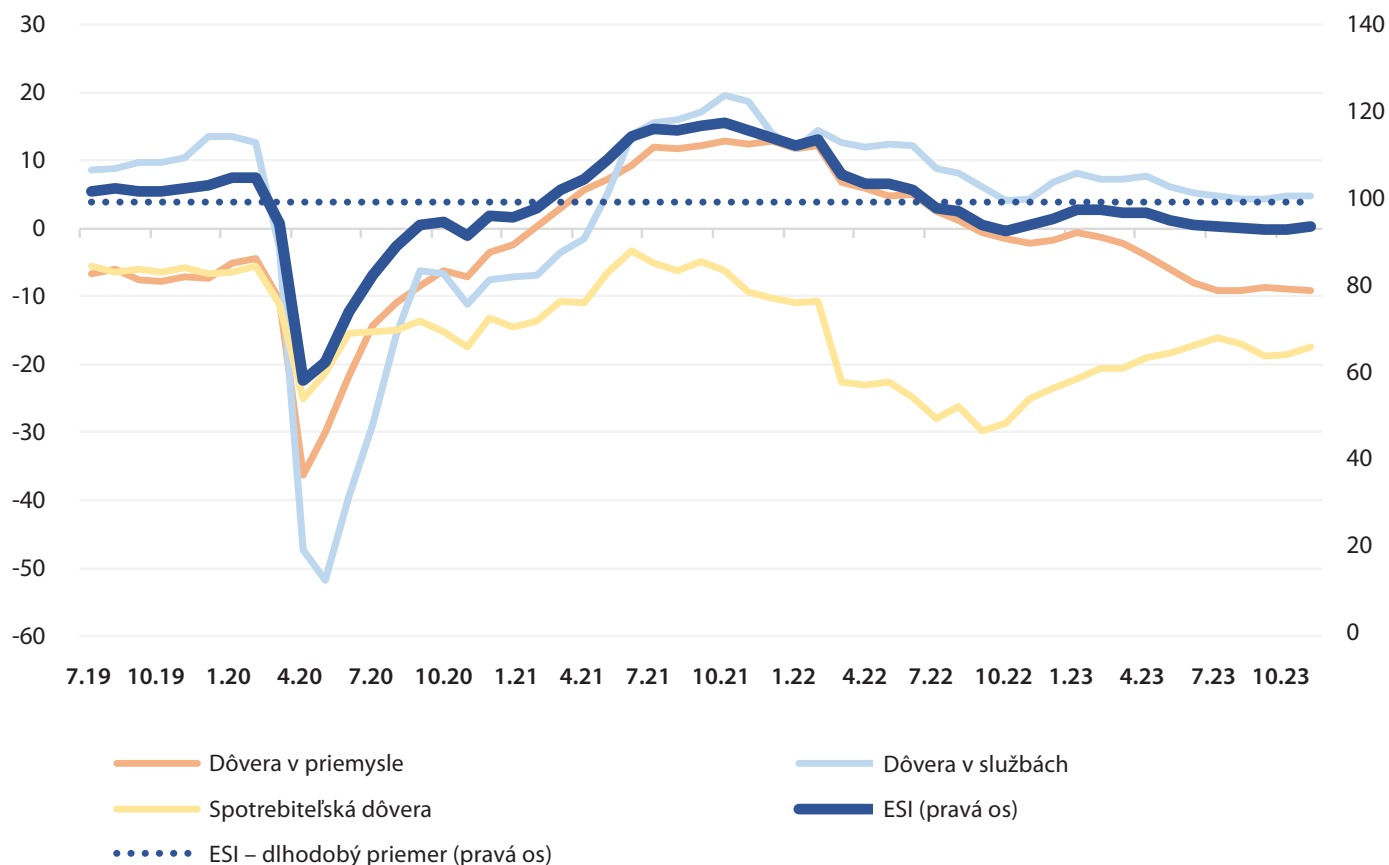
Graf 1.9: Vývoj indexu nákupných manažérov (PMI) v sektore priemyselnej výroby eurozóny

Zdroj: tradingeconomics.com

³ Za eurozónu je index PMI publikovaný agentúrou S&P ako výsledok prieskumu v 3 tis. zúčastnených podnikoch priemyselnej výroby. Súhrnný index PMI pozostáva z piatich komponentov s pridelenými váhami: nové objednávky (30 %), produkcia (25 %), zamestnanosť (20%), dodacie podmienky dodávateľov (15 %) a zásoby výrobných vstupov (10 %).

Graf 1.10: Vývoj Indikátora ekonomického sentimentu (ESI) a jeho hlavných zložiek v Európskej únii

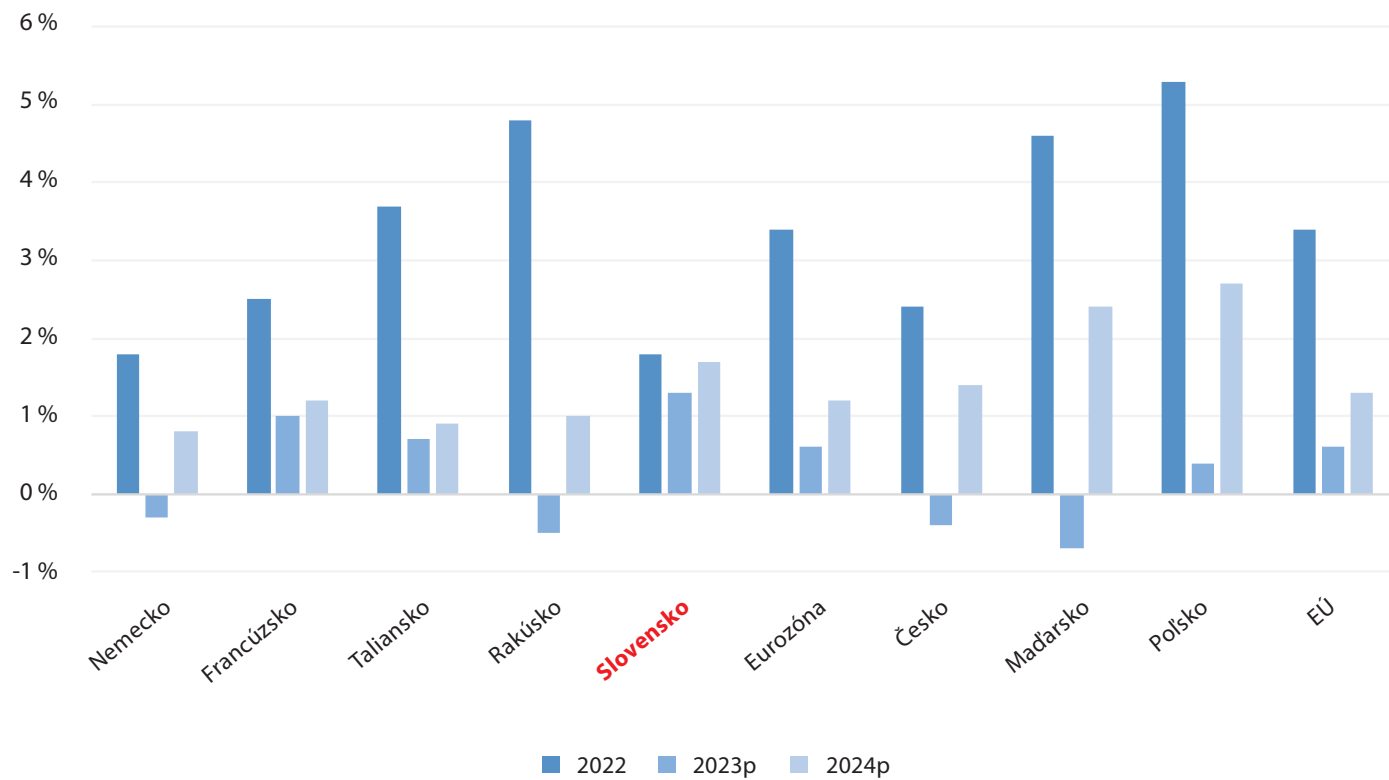
Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Celkovo pre rok 2024 predpokladáme mierne oživenie ekonomiky v rámci Európskej únie. Reálny hrubý domáci produkt v krajinách Únie by mal vzrásť medziročne o 1,3 %, čo je približne dvojnásobné tempo rastu v porovnaní s rokom 2023. Najväčšia európska ekonomika Nemecko sa pravdepodobne vymaní z recesie, mierne zrýchlenie rastu očakávame aj vo Francúzsku. Spomedzi významných obchodných partnerov Slovenskej republiky očakávame zlepšenie ekonomickej aktivity aj v Česku, Poľsku, Maďarsku a Rakúsku. Predpokladáme, že v prípade absencie negatívnych externých šokov bude domáci dopyt v Európskej únii podporený rastúcou dôverou spotrebiteľov, rastom reálnych miezd a rekordne vysokou mierou zamestnanosti. Po dvoch rokoch poklesu reálnych miezd je pravdepodobné, že v roku 2024 vzrastú reálne mzdy zamestnancov v Európskej únii v priemere o 1,5 %. Súkromná spotreba tak bude pravdepodobne v roku 2024 najdôležitejším činiteľom rýchlejšieho rastu ekonomiky Európskej únie.

Silný trh práce Európskej únie s nízkou mierou nezamestnanosti na jednej strane vytvára pilier stabilného vývoja súkromnej

spotreby, avšak na druhej strane je obmedzujúcim faktorom potenciálneho rastu hrubého domáceho produktu v Únii, nakoľko voľná kapacita na trhu práce je nízka. Mierne pozitívny príspevok k ekonomickému rastu Európskej únie v roku 2024 očakávame aj zo strany investícií a spotreby verejnej správy. V medziročnom porovnaní je pravdepodobný aj mierny nárast exportu, avšak približne rovnakým tempom ako vzrastie dovoz, t. j. príspevok čistého exportu k ekonomickému rastu Európskej únie v roku 2024 bude približne neutrálny. Najrýchlejšie rastúcimi ekonomikami Únie s tempom rastu reálneho hrubého domáceho produktu cez 3 % budú pravdepodobne Malta, Rumunsko a Írsko.

Graf 1.11: Prognóza rastu reálneho hrubého domáceho produktu vo vybraných krajinách Európskej únie

Zdroj: Prognóza European Commission (2023)

ZHRNUTIE

1. Globálne ekonomické prostredie v roku 2023 môžeme zhodnotiť ako relatívne stabilné, nakoľko sa nevyskytli nové šoky podobného rozsahu ako v predošliých rokoch. Z pohľadu priemyselnej výroby a obchodu sa ako jednoznačné pozitívum javí eliminácia výpadkov v logistickom reťazci, ako aj absencia extrémnych cenových výkyvov. Po doznievaní post-pandemického oživenia sa v roku 2023 prejavilo spomalenie rastu globálnej ekonomiky. Spomedzi najväčších ekonomík zaznamenala v roku 2023 zrýchlenie ekonomického rastu len Čína a Japonsko. Zrýchlenie ekonomického rastu Číny – v mnohých ohľadoch dnes už najväčšej svetovej ekonomiky – však vnímame len ako dočasné. Už v druhom polroku 2023 ekonomický rast Číny spomaľoval v dôsledku vyčerpania jednorazového efektu uvoľnenia pandemických reštrikcií, zároveň naďalej pôsobia dlhodobejšie problémy čínskej ekonomiky. V roku 2024 očakávame mierne zrýchlenie rastu globálneho obchodu a tempo rastu svetovej ekonomiky okolo 3 %, t. j. približne na rovnakej úrovni ako v roku 2023.
2. Ekonomika Európskej únie v roku 2023 značne spomalila svoj rast, čiastočne v dôsledku bazického efektu útlmu post-pandemického oživenia, avšak prejavili sa negatívne dôsledky vysokej inflácie v podobe poklesu reálnych miezd a reštriktívnej menovej politiky. V roku 2023 v Európskej únii z hľadiska hlavných zložiek dopytu absentoval výraznejší rastový impulz, navyše najväčšia európska ekonomika Nemecko zaznamenala miernu recesiu. Z hľadiska jednotlivých priemyselných odvetví sa prejavilo oživenie v sektore automotive, naopak, viaceré energeticky náročné odvetvia zostali v hlbokom útlme.
3. V druhej polovici roka 2023 však už viaceré krátkodobé a predstihové ukazovatele začali v Európskej únii naznačovať obrat k lepšiemu. Pre rok 2024 predpokladáme mierne oživenie ekonomiky v rámci Európskej únie. Reálny hrubý domáci produkt v krajinách Únie by mal vzrásť medziročne o 1,3 %, čo je približne dvojnásobné tempo rastu v porovnaní s rokom 2023. Je pravdepodobné, že Nemecko sa vymaní z recesie, mierne zrýchlenie rastu očakávame aj vo Francúzsku a u ďalších významných obchodných partnerov Slovenska (v Česku, Poľsku, Maďarsku a v Rakúsku). V prípade absencie negatívnych externých šokov bude domáci dopyt v Európskej únii podporený najmä opätovným rastom spotreby domácností, ktorá bude podporená obnovením rastu reálnych miezd, rekordne vysokou mierou zamestnanosti a celkovo rastúcou dôverou spotrebiteľov.

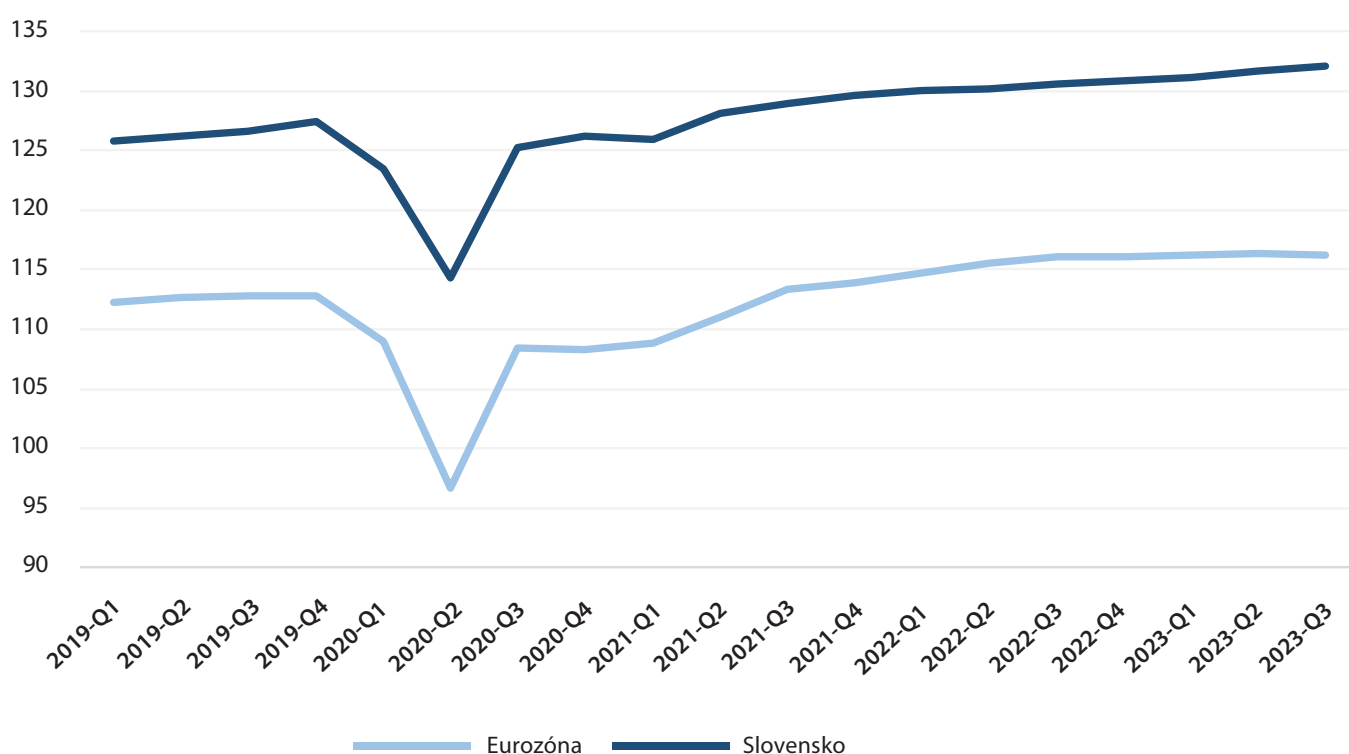
2 VÝKONNOSŤ SLOVENSKEJ EKONOMIKY

Slovenská ekonomika z pohľadu reálneho hrubého domáceho produktu obnovila svoju výkonnosť pred pandémie v prvom štvrtroku 2022. Stalo sa tak približne jeden štvrtrok po tom, čo rovnakú métu dosiahla ekonomika eurozóny. Z [Grafu 2.1](#) je evidentné, že ekonomický cyklus v Slovenskej republike a v eurozóne bol v uplynulých rokoch značne synchronizovaný, avšak oproti predošlým dvom dekádam pozorujeme citelne pomalší proces konvergencie výkonnosti slovenskej ekonomiky k úrovni eurozóny. Na porovnanie, od začiatku roku 2019 do tretieho štvrtroku 2023 vzrástol reálny hrubý domáci produkt Slovenska celkovo o 4,9 % a v eurozóne o 3,6 %. Za posledných päť rokov tak ekonomický rast Slovenska len veľmi mierne prekonal rast reálneho hrubého domáceho produktu v eurozóne.

Celkovo za prvé tri štvrtroky 2023 vzrástol reálny hrubý domáci produkt slovenskej ekonomiky medziročne o 1,1 % (resp. o 740

miliónov eur v stálych cenách), zatiaľ čo reálny hrubý domáci produkt eurozóny za rovnaké obdobie vzrástol o 0,7 %. V priebehu poslednej dekády bola spotreba domácností stabilným pilierom rastu slovenskej ekonomiky s výnimkou „covidového“ roku 2020. V roku 2023 však spotreba domácností v medziročnom porovnaní klesla (za tri štvrtroky 2023 o 2,5 %), čím vytvorila negatívny príspevok k ekonomickému rastu Slovenska. Slabší ekonomický rast posledných dvoch rokov sa na trhu práce z hľadiska nezamestnanosti neprejavil. Práve naopak, miera nezamestnanosti v treťom štvrtroku klesla už na 5,9 %. Rast spotreby domácností bol však deprimovaný dva roky trvajúcim poklesom reálnych miezd, ktorý v rokoch 2022 a 2023 dosiahol v súhrne 6 %. V reálnom vyjadrení sa spotreba slovenských domácností za tri štvrtroky 2023 medziročne znížila o 983 miliónov eur. Za tri štvrtroky 2023 sa v medziročnom porovnaní znížila aj spotreba verejnej správy, konkrétne o 1,6 %, resp. 184 miliónov eur.

Graf 2.1: Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky a eurozóny od roku 2019
(Index • 2015 = 100 • sezónne očistené údaje)

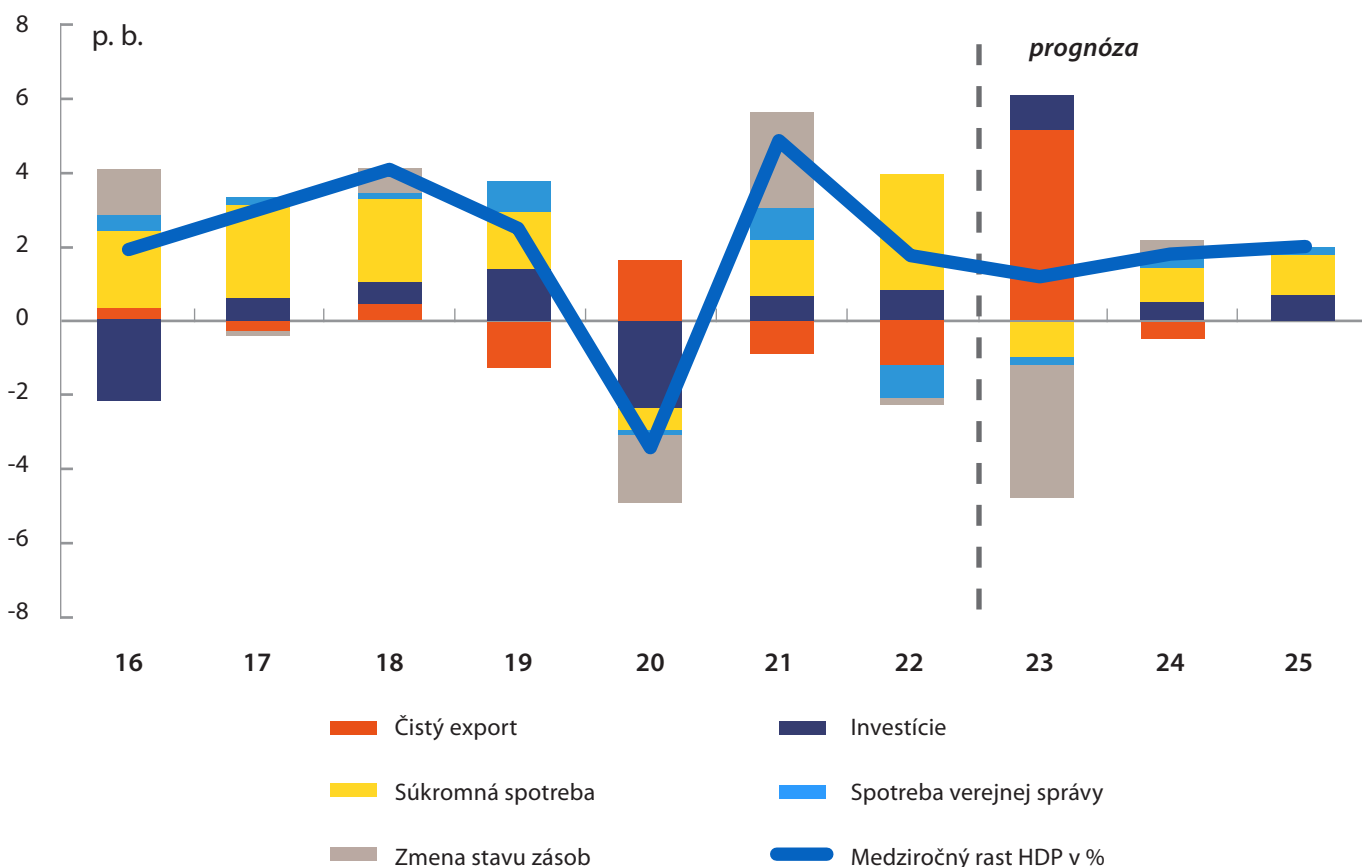

Na **Grafe 2.2** vidíme, že v roku 2023 bol ekonomický rast Slovenskej republiky ťahaný nadol najmä zmenou stavu zásob. Usudzujeme, že prudký pokles tvorby zásob na Slovensku mal niekoľko dôvodov:

- Obnovenie plynulosti dodávok v dodávateľsko-odberateľských reťazcoch, čím bola eliminovaná potreba tvorby „bezpečnostnej“ zásoby v záujme zachovania plynulosti prevádzky.
- Pokles dopytu v Slovenskej republike a na viacerých exportných trhoch.
- Vyššie úročenie úverov vrátane prevádzkových úverov. Držba „nadmerného“ stavu zásob sa tak podnikateľom predražila.

V roku 2023 k udržaniu rastu hrubého domáceho produktu Slovenska „nad vodou“ najvýraznejšie prispel čistý export. Nebolo to však dôsledkom nárastu vývozu, ale vplyvom rýchlejšieho poklesu dovozu v porovnaní s vývozom. Za tri štvrtroky 2023 export tovarov a služieb dosiahol 65,4 miliardy eur (v stálych cenách), čo v medziročnom porovnaní znamená pokles o 1,5 %. Dovozy tovarov a služieb sa v rovnakom období znížil až o 8,1 % na konečných 59,1 miliardy eur. Prebytok obchodnej bilancie v stálych cenách vzrástol o 4,2 miliardy eur na výsledných 6,3 miliardy eur, čo v konečnom dôsledku znamenalo pozitívny príspevok zahraničného obchodu k medziročnému rastu reálneho hrubého domáceho produktu. Investičné výdavky v Slovenskej republike v roku 2023 vzrástli o 6,6 %, aj s príspevom eurofondov a čerpania prostriedkov z tzv. fondu obnovy Európskej únie.

Graf 2.2: Príspevky jednotlivých dopytových zložiek k rastu slovenskej ekonomiky

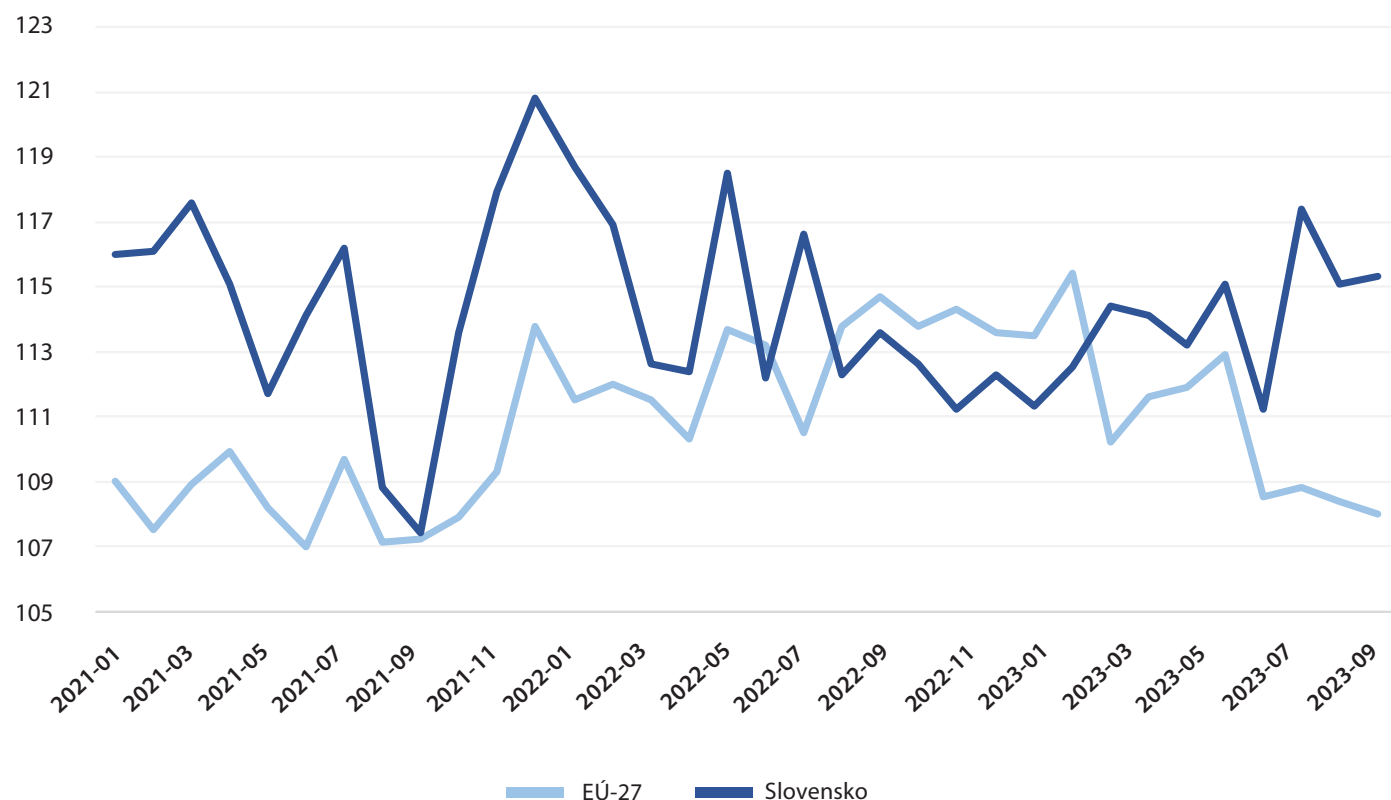
Zdroj: European Commission (2023)

Podľa údajov Štatistického úradu SR za prvých 10 mesiacov roka 2023 priemyselná produkcia klesla medziročne o 0,5 %. Na prvý pohľad ide o negatívne konštatovanie, avšak v priebehu roka 2023 sa vývoj priemyselnej produkcie začal obracať k lepšiemu. *Po prvé*, v rovnakom období roku 2022 medziročný pokles priemyselnej produkcie dosiahol 3,2 %, t. j. v roku 2023 sa pokles produkcie slovenského priemyslu citeľne zmiernil. *Po druhé*, v druhej polovici roka 2023 už priemyselná produkcia na Slovensku začala rásť, pričom v období august – október bol dosiahnutý medziročný rast o 2,7 %. V mesiaci október 2023 priemyselná produkcia na Slovensku medziročne vzrástla o 4,3 %, zároveň v tomto období rástli aj nové objednávky v priemysle v medziročnom aj medzimesačnom porovnaní. Produkcia vo výrobe automobilov v Slovenskej republike bola v tomto mesiaci v medziročnom porovnaní vyššia o 12,1 %. Je otázne, nakoľko je pozitívny obrat v slovenskom v priemysle udržateľný, najmä s ohľadom na pokračujúci pokles priemyselnej produkcie v Európskej únii. V závere roka 2023 bola priemyselná produk-

cia v Únii v medziročnom porovnaní nižšia približne o 5 %. Na druhej strane, v predošlej časti tejto publikácie sme konštatovali náznaky oživenia priemyslu Európskej únie vyplývajúce z vývoja viacerých predstihových ukazovateľov.

Spomedzi jednotlivých priemyselných odvetví v Slovenskej republike za obdobie január až október 2023 najvýraznejšie vzrástla produkcia farmaceutického priemyslu (+11,3 %), výroba dopravných prostriedkov (+6,6 %) a výroba elektrických zariadení (+5,9 %). Naopak, výrazne klesla výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov (-21,8 %), výroba drevospracujúceho priemyslu (-11,8 %), produkcia výrobkov z gumy a plastu (-9 %) a výroba chemikálií (-7,6 %). Zo strednodobého pohľadu je produkcia slovenského priemyslu stále v istom útlme. Za desať mesiacov roka 2023 bola priemyselná produkcia Slovenska v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2019 (t. j. pred pandémiou) nižšia o 4,2 %. Porovnanie týchto dvoch období ukazuje, že na Slovensku vzrástla produkcia

Graf 2.3: Vývoj priemyselnej výroby v Slovenskej republike a v Európskej únii
(Index • 2015 = 100 • sezónne očistené údaje)

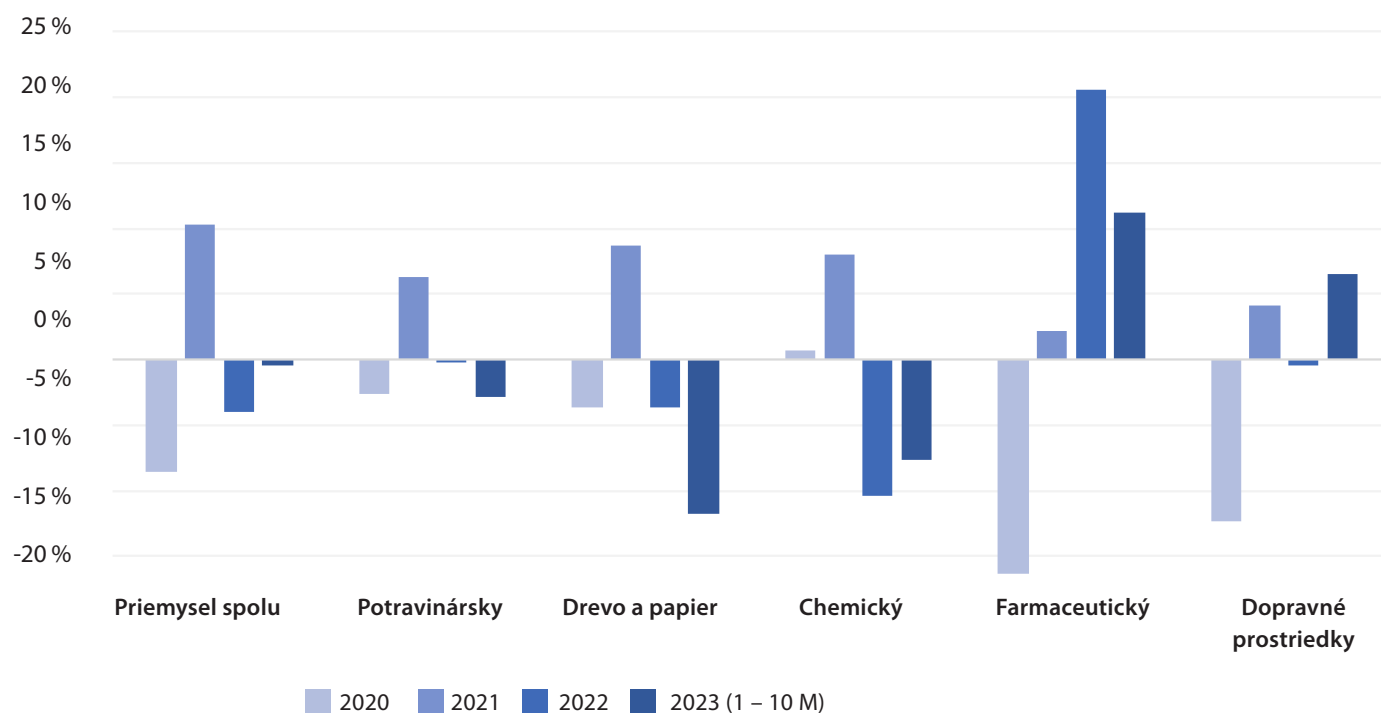
len vo výrobe elektrických zariadení o 19,8 %, vo farmaceutickom priemysle o 12 %, v kovspracujúcom priemysle o 6,5 %, produkcia rafinérie o 4,5 % a výroba strojov a zariadení inde nezaradených o 5,4 %. Ostatné odvetvia priemyslu Slovenskej republiky sú v strednodobom horizonte z hľadiska produkcie v mínuse, pričom najvýraznejšie klesla výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov (-36,2 %), výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov (-21,4 %) a výroba chemického priemyslu (-11,9 %). V strednodobom horizonte na Slovensku klesla aj ťažba nerastných surovín (-17,7 %) a dodávky energií (-12,5 %), a to najmä v posledných dvoch rokoch, kedy enormný rast cien energií vyvolal potrebu zníženia ich spotreby.

Z hľadiska tržieb v sektore obchodu sa rok 2023 (na agregovanej úrovni obchodu) vyvíjal podobne ako priemysel: v prvej polovici roku 2023 sa vo veľkoobchode aj v maloobchode prejavil značný medziročný pokles tržieb. V mesiaci október 2023 sa už tržby vo veľkoobchode aj v maloobchode priblížili úrovni predchádzajúceho roka. Rast tržieb v maloobchode ťahali v zá-

vere roka 2023 predovšetkým veľké nešpecializované predajne (supermarkety a hypermarkety), pričom tento segment predstavuje približne dve pätiny maloobchodných tržieb. Naopak, pokles kúpnej sily domácností sa prejavil vo viacerých segmentoch mimo predaja „esenciálnych“ tovarov, najmä v tržbách hobymarketov, predajni nábytku a elektroniky alebo v špecializovaných predajniach potravín. Tržby v týchto segmentoch maloobchodu v roku 2023 vykazovali v medziročnom porovnaní dvojciferné poklesy (v %).

Vo veľkoobchode v druhom štvrtroku 2023 tržby klesali medziročne približne o 8 %, ale v októbri 2023 už boli veľkoobchodné predaje približne na úrovni predošlého roku. Najrýchlejšie rástli tržby veľkoobchodu so zariadeniami pre informačné a komunikačné technológie, ktoré boli v medziročnom porovnaní vyššie o tretinu. Solídny rast dosiahol aj veľkoobchod so strojmi, zariadeniami a príslušenstvom. Naopak, veľkoobchodný predaj poľnohospodárskych surovín a živých zvierat v medziročnom porovnaní klesol o pätinu, podobne klesli aj tržby v nešpecializovanom veľkoobchode.

Graf 2.4: Vývoj produkcie vybraných priemyselných odvetví Slovenskej republiky
(medziročná zmena)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

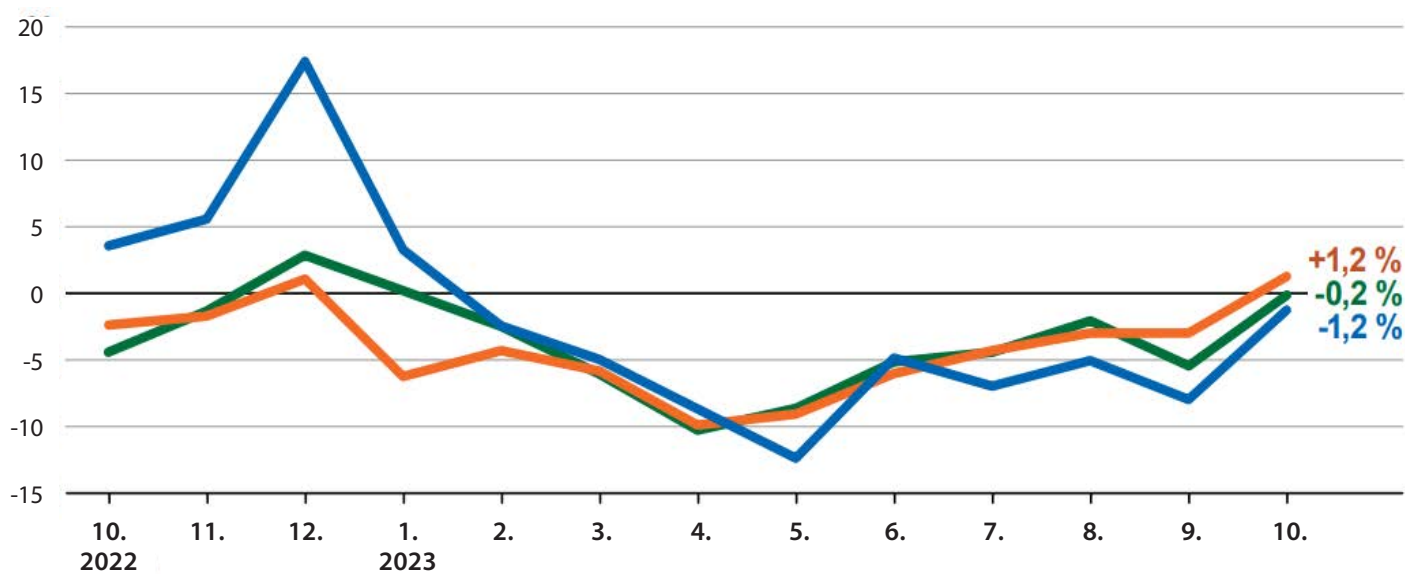

Z hľadiska tržieb bol rok 2023 vcelku úspešný pre prevádzkovateľov reštauračných a ubytovacích služieb. V medziročnom porovnaní bol v oboch týchto segmentoch rastový najmä prvý štvrtrok 2023, kedy ich tržby boli v medziročnom porovnaní vyššie až o desiatky percent, a to aj po očistení o vplyv zmeny cenovej hladiny. Prudký rast tržieb v segmente HORECA začiatkom roku 2023 bol zaiste sčasti vyvolaný aj bázickým efektom,

nakoľko v roku 2023 už tržby v tomto segmente neboli deformované protipandemickými opatreniami. Reštaurácie a pohostinstvá dokázali udržať medziročné prírastky tržieb počas celého roku 2023. Naopak, v ubytovaní sa dynamika rastu tržieb postupne znižovala a v druhom polroku 2023 sa tržby v ubytovaní vrátili približne na úroveň rovnakého obdobia predchádzajúceho roka.

Graf 2.5: Tržby v maloobchode Slovenskej republiky

(stále ceny • medziročná zmena v %)

- maloobchod spolu (okrem motorových vozidiel)
- podielovo najvýznamnejšie zložky:
- hyper- a supermarkety
- špecializované predajne (o. i. obuvi, textilu, drogérie)

Zdroj: Štatistický úrad SR

PREDPOKLADY VÝKONNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2024

V nadväznosti na očakávané mierne oživenie ekonomického rastu u hlavných obchodných partnerov Slovenskej republiky v Európskej únii je pravdepodobné mierne zrýchlenie rastu aj pre slovenskú ekonomiku. V prípade realizácie základného scenára prognózy by mala slovenská ekonomika v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 zrýchliť svoj rast z 1,3 % na 1,7 %. Za pozitívum, podobne ako pri vývoji externého prostredia, môžeme označiť očakávané pokračovanie stabilizácie cien energií a celkovo cien výrobných vstupov.

Tento faktor sa do istej miery prejavil už v druhom polroku 2023, kedy slovenská ekonomika a priemysel vykázali o niečo

lepšiu dynamiku. K stabilizácii ekonomického prostredia v Slovenskej republike by mala v roku 2024 prispieť aj spomaľujúca inflácia. V novembri 2023 síce medziročná zmena spotrebiteľských cien meraná indexom HICP stále dosahovala vysokú úroveň 6,9 %, avšak išlo o významné spomalenie z vrcholu 15,4 % vo februári 2023.

V roku 2024 k zrýchleniu rastu slovenskej ekonomiky pravdepodobne prispieje najmä domáci dopyt. Na rozdiel od roku 2023 predpokladáme medziročný rast spotreby domácností aj verejnej správy. Očakávame tiež pokračovanie rastu investícií, aj keď miernejším tempom ako v roku 2023. Vzhľadom na očakávané oživenie na kľúčových exportných trhoch Slovenskej republiky by sa malo prejavíť aj obnovenie rastu exportu, avšak z hľadiska dopadu čistého exportu na rast hrubého domáceho produktu bude tento efekt kompenzovaný rýchlejšim rastom dovozu, ktorý bude kryť rast domáceho dopytu.

Tabuľka 2.1: Očakávaný vývoj hlavných atribútov výkonnosti slovenskej ekonomiky podľa prognózy Európskej komisie

UKAZOVATEĽ	MEDZIROČNÁ ZMENA (v %)				
	(ak nie je uvedené inak)				
	2021	2022	2023	2024	2025
	skutočnosť		prognóza		
HDP, reálny rast	4,8	1,8	1,3	1,7	2,0
Spotreba domácností, reálny rast	2,6	5,5	-1,6	1,5	1,8
Investície spolu*, reálny rast	3,5	4,5	5,0	2,5	3,3
Spotreba verejnej správy, reálny rast	4,2	-4,2	-1,1	1,2	0,9
Vývoz, reálny rast	10,5	3,0	-1,2	5,7	4,3
Dovoz, reálny rast	11,7	4,2	-6,0	6,3	4,2
Zamestnanosť	-0,6	1,8	0,6	0,1	0,1
Nominálne mzdy	6,9	6,0	9,7	7,9	5,9
Miera inflácie (HICP)	2,8	12,1	10,8	5,2	3,0
Bežný účet platobnej bilancie (% HDP)	-3,9	-7,4	-2,1	-2,9	-3,0

*Pozn.: Vrátane stavebníctva a zmeny stavu zásob
Zdroj: Autori z údajov European Commission (2023)

Aspoň krátkym komentárom nemožno obísť ani vývoj externej pozície slovenskej ekonomiky vyjadrenej prostredníctvom salda bežného účtu platobnej bilancie. V roku 2022 dosiahol deficit bežného účtu platobnej bilancie Slovenska 8 miliárd eur, resp. v relatívnom vyjadrení až 7,4 % hrubého domáceho produktu, čo bol najvyšší deficit za uplynulých 20 rokov. Inými slovami, prostredníctvom zahraničného obchodu s tovarmi, službami, toku výnosov z investícií a odmien za prácu zo Slovenska v roku 2022 „odtieklo“ 7,4 % ročnej produkcie ekonomiky. Treba podotknúť, že takto vysoké deficity bežného účtu platobnej bilancie by v dlhodobom horizonte neboli udržateľné. Najvýraznejšou mierou k tomu prispel zahraničný obchod s tovarmi s deficitom 6 miliárd eur. Naopak, pri obchode so službami Slovensko dosiahlo prebytok 402 miliónov eur. Slovensko dlhodobo vykazuje aj deficit primárnych výnosov, ktorý v roku 2022 dosiahol 1,58 miliardy eur. Jeho najvýznamnejšími zložkami boli odlev výnosov z priamych zahraničných investícií vo výške 3,77 miliardy eur a čistý prílev kompenzácií pracovníkov v sume 1,68 miliardy eur. V roku 2023 by mal deficit bežného účtu platobnej bilancie Slovenska výrazne klesnúť, najmä s príspevom prebytovej bilancie zahraničného obchodu s tovarmi.

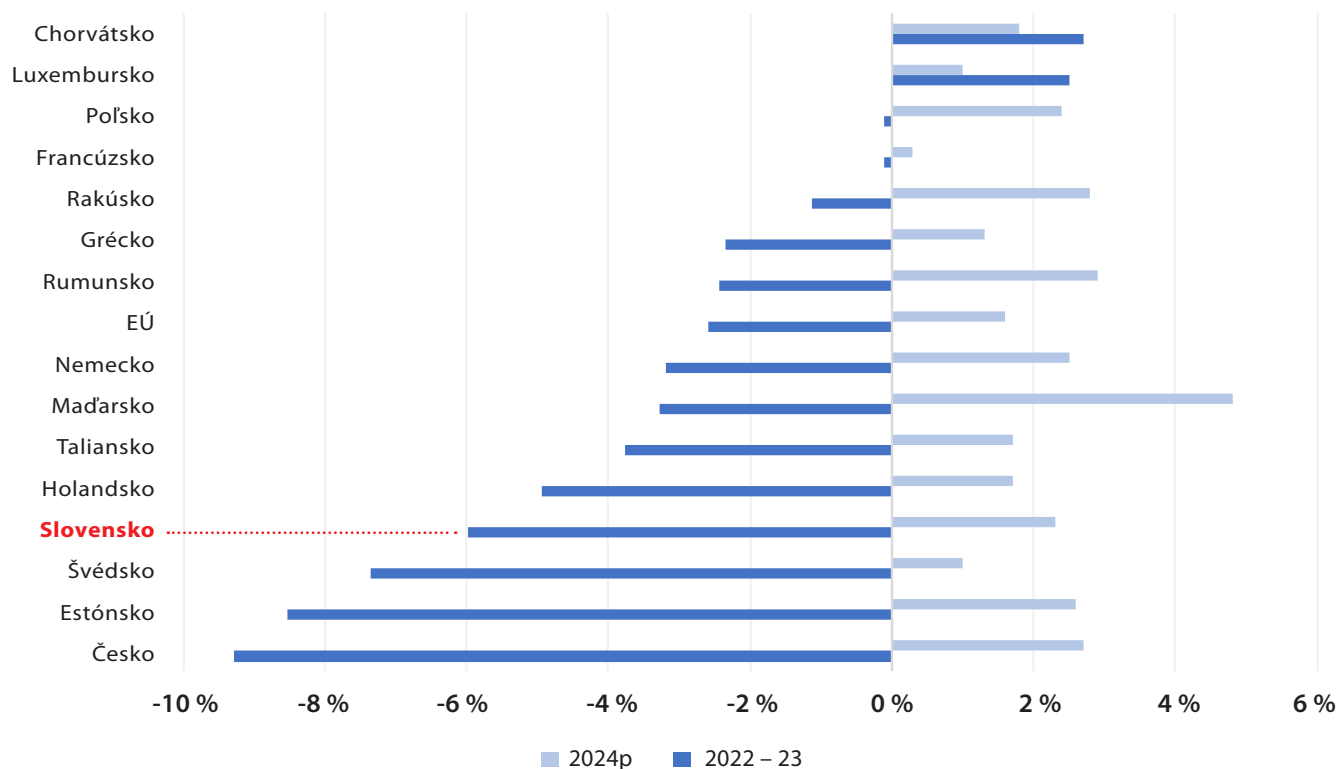
Azda kľúčovým faktorom zrýchleného rastu slovenskej ekonomiky v roku 2024 bude obnovenie rastu spotreby domácností, ktorá bola v roku 2023 deprimovaná dvojročným poklesom reálnych miezd. Kumulovaný pokles reálnych miezd v slovenskej ekonomike v rokoch 2022 až 2023 dosiahol 6 %, čo je v rámci Európskej únie štvrtý najvýraznejší pokles. Vyšší pokles reálnych miezd vykázali len pracujúci vo Švédsku, v Estónsku a celkom najvýraznejší u susedov v Česku. Pokles reálnych miezd na Slovensku bol najvýraznejší v roku 2022, kedy dosiahol 5,6 %. Paradoxne, v roku 2022 ešte spotreba slovenských domácností v reálnom vyjadrení vzrástla, nakoľko domácnosti v tom čase nárast spotreby pri klesajúcej reálnej mzde vykryli nižšou tvorbou úspor (podiel tvorby úspor na disponibilnom dôchodku domácností sa v Slovenskej republike v roku 2022 znížil na 5,3 % z 10,9 % v roku 2021).

V roku 2023 však už slovenské domácnosti prehodnotili svoje rozhodovanie a pri miernejšom poklese reálnych miezd o 0,4 % znížili spotrebu o 1,6 % a mierne zvýšili tvorbu úspor na 6,7 % disponibilného príjmu. V súvislosti so spomaľovaním inflácie a pokračujúcim rastom nominálnych miezd v roku 2024 očakávame obnovenie rastu reálnych miezd v Slovenskej republike ročným tempom okolo 2,5 %. Rast reálnych príjmov domácností bude spolu s nízkou mierou nezamestnanosti hlavným faktorom opätovného naštartovania rastu súkromnej spotreby.

Mierne zlepšenie vyhladok slovenskej ekonomiky na najbližšie mesiace potvrdzuje aj vývoj konjunkturálneho prieskumu, ktorého výsledky mesačne publikuje Štatistický úrad SR formou Indikátora ekonomického sentimentu (skr. IES)⁴. Od júna 2022 sa hodnota IES neprestajne znižovala a v novembri 2022 klesla o 15 bodov pod úroveň dlhodobého priemeru a zároveň na najnižšiu hodnotu od marca 2021 (t. j. ekonomické subjekty v Slovenskej republike boli ku koncu roka 2022 podobne pesimistické ako v čase vrcholiacej pandémie COVID-19 na Slovensku). Od druhého polroka 2023 však pozorujeme mierny nárast indikátora ekonomického sentimentu, ktorý je poháňaný najmä nárastom dôvery v službách a u spotrebiteľov. Dôvera v priemysle sa tiež odrazila od cyklického dna, ktoré bolo dosiahnuté v júni 2023.

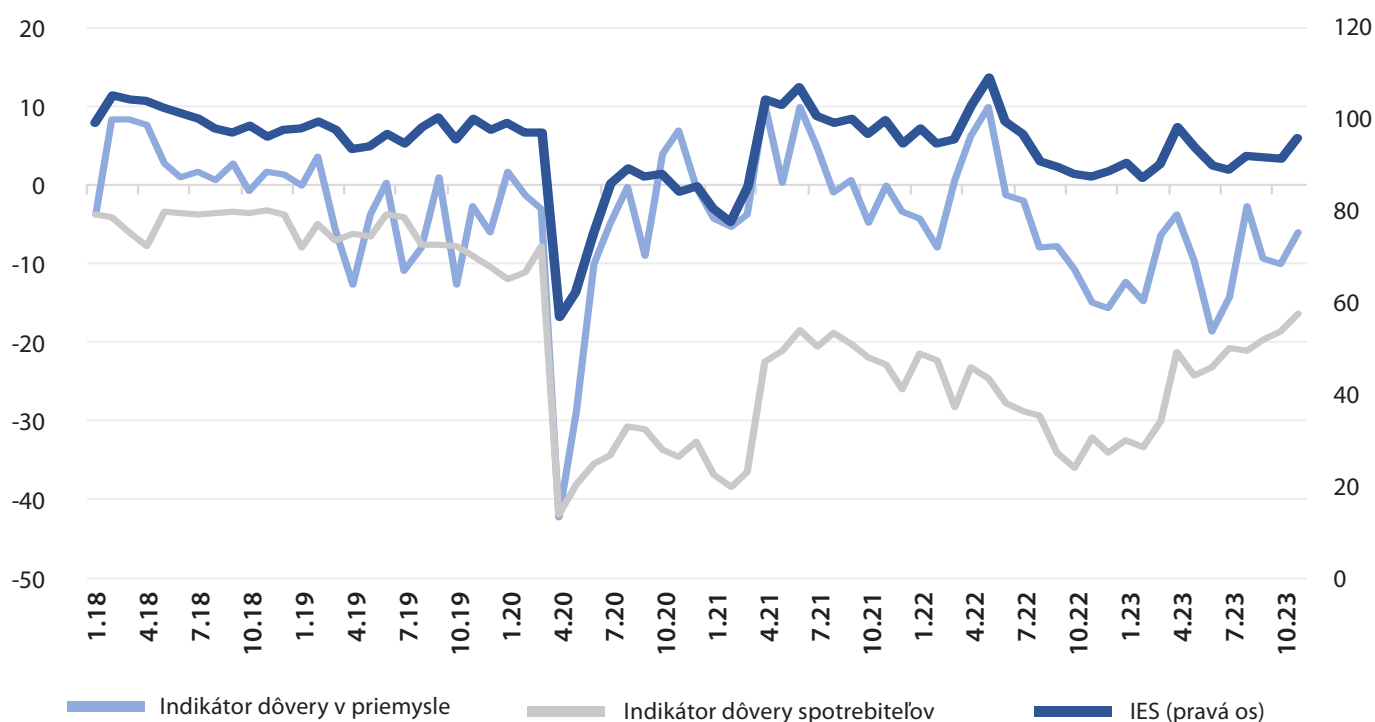
⁴ Hodnota IES predstavuje vážený aritmetický priemer piatich čiastkových indikátorov dôvery, najväčší vplyv má indikátor dôvery v priemysle (40 %), nasleduje indikátor dôvery v službách (30 %), v stavebníctve (5 %), v obchode (5 %) a spotrebiteľský indikátor dôvery (20 %).

Graf 2.6: Zmena priemernej reálnej mzdy vo vybraných krajinách Európskej únie v rokoch 2022 – 2023 (kumulatívna zmena) a prognóza pre rok 2024

Zdroj: Autori z údajov European Commission (2023)

Graf 2.7: Vývoj indikátora ekonomického sentimentu (IES) v Slovenskej republike a jeho vybraných zložiek

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

VYBRANÉ UKAZOVATELE KONKURENCIESCHOPNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY

Od roku 2020 bola slovenská aj európska ekonomika vystavená viacerým turbulenciám, najmä pandémie COVID-19, vypuknutiu vojny na Ukrajine, výpadkom v dodávateľsko-odberateľských reťazcoch a extrémnym výkyvom cien výrobných vstupov vrátane cien energií. Tieto turbulencie sa neprejavovali vo všetkých krajinách Európskej únie rovnomerne, preto mali potenciál významne ovplyvniť konkurencieschopnosť jednotlivých ekonomík. Pri meraní konkurencieschopnosti krajín neexistuje jednotná metodika, rôzne inštitúcie pri snahách o jej meranie zohľadňujú až desiatky indikátorov rôznej povahy (od jednoduchých merateľných indikátorov typu produktivita práce až po rôzne komplexné „soft“ indikátory typu kvalita vzdelávacieho systému, vymožitelnosť práva a podobne).

Vzhľadom na obmedzený rozsah tejto publikácie sa zameriame na niekoľko krátkodobých merateľných faktorov a prejavov konkurencieschopnosti Slovenskej republiky. Začneme porovnaním vývoja cien energií ako porovnateľného nákladového faktora pre firmy naprieč Európskou úniou. V *Tabuľke 2.2* a na nasledujúcej strane v *Tabuľke 2.3* je uvedené porovnanie cien elektriny a zemného plynu vo vybraných krajinách Európskej

únie v rokoch 2018 a 2023 pre rôzne skupiny odberateľov v členení podľa veľkosti ročnej spotreby. V porovnaní s priemerom Európskej únie bola elektrická energia drahšia už v roku 2018, ale v roku 2023 sa rozdiel vo všetkých veľkostných kategóriách ešte zväčšil (viď posledný riadok *Tabuľky 2.2*). Inak povedané, v porovnaní s priemerom Európskej únie elektrina pre podniky v Slovenskej republike zdražela výraznejšie. Spomedzi sledovaných krajín boli v prvom polroku 2023 koncové ceny elektriny pre podniky v porovnaní so Slovenskom vyššie len v Maďarsku. Zároveň je Maďarsko krajinou, kde sa cena elektriny pre podniky za posledných 5 rokov zvýšila najvýraznejšie.

Pri cenách zemného plynu v roku 2018 platilo, že ceny v Slovenskej republike sú v porovnaní s priemerom Európskej únie o niečo nižšie, ale v dôsledku výraznejšieho zdraženia na Slovensku už v prvom polroku 2023 slovenské podniky platili za plyn vyššie ceny ako priemer v Európskej únii. Tak ako v prípade elektriny, aj zdraženie plynu bolo na Slovensku za posledných 5 rokov v porovnaní s vývojom v Európskej únii výraznejšie. V prvom polroku 2023 spomedzi okolitých krajín platili za zemný plyn vyššie ceny podniky v Maďarsku a pri strednom a vyššom odbere aj v Poľsku. Celkovo vzhľadom na rýchlejší rast cien energií na Slovensku možno konštatovať, že tento faktor zhoršil konkurenčnú pozíciu slovenských podnikov v Európskej únii. Napríklad v Maďarsku bol však cenový nárast energií za posledných 5 rokov v porovnaní so Slovenskom ešte výraznejší, v prípade plynu toto konštatovanie do istej miery platí aj pre Poľsko.

Tabuľka 2.2: Priemerná cena elektrickej energie pre právnické osoby vo vybraných krajinách Európskej únie v členení podľa ročnej spotreby elektriny

(porovnanie 1. polroku 2018 a 1. polroku 2023 • ceny v EUR/MWh • koncová cena vrátane distribučných poplatkov, environmentálnych daní a poplatkov • bez DPH)

KRAJINA	ROČNÁ SPOTREBA 2 GWh – 19,9 GWh			ROČNÁ SPOTREBA 20 GWh – 69,9 GWh			ROČNÁ SPOTREBA 70 GWh – 149,9 GWh		
	2018	2023	Zmena 2023 vs 2018	2018	2023	Zmena 2023 vs 2018	2018	2023	Zmena 2023 vs 2018
EÚ-27	95,4	196,4	106 %	77,3	175,9	128 %	69,5	158,7	128 %
Česko	63,8	183,2	187 %	63,2	190,2	201 %	64,4	214,2	233 %
Nemecko	122,0	205,5	68 %	86,0	190,5	122 %	88,4	168,6	91 %
Maďarsko	76,8	271,3	253 %	70,1	265,6	279 %	70,0	258,8	270 %
Rakúsko	84,6	232,3	175 %	74,2	229,4	209 %	67,7	182,1	169 %
Poľsko	77,7	209,2	169 %	72,4	203,1	181 %	60,5	215,2	256 %
Slovensko	109,8	246,0	124 %	101,5	247,7	144 %	92,8	226,6	144 %
SR/EÚ-27	115 %	125 %		131 %	141 %		134 %	143 %	

Tabuľka 2.3: Priemerná cena zemného plynu pre právnické osoby vo vybraných krajinách Európskej únie v členení podľa ročnej spotreby plynu
(porovnanie 1. polroku 2018 a 1. polroku 2023 • ceny v EUR/MWh • koncová cena bez DPH)

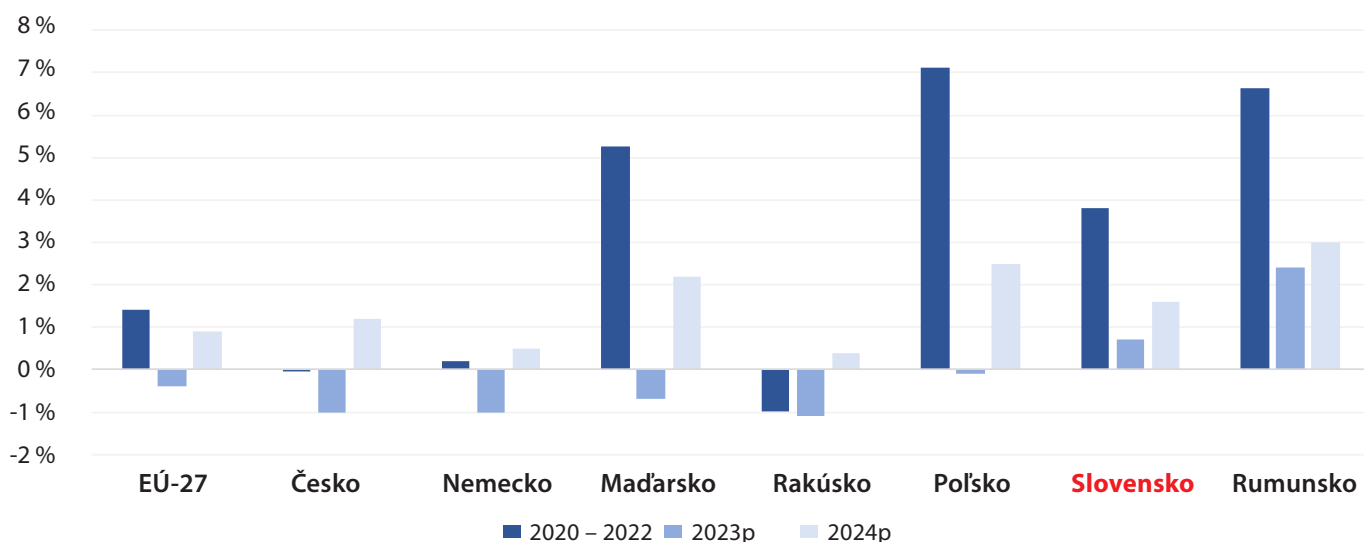
KRAJINA	ROČNÁ SPOTREBA 1 GJ – 9,9 GJ			ROČNÁ SPOTREBA 10 GJ – 99,9 GJ			ROČNÁ SPOTREBA nad 100 GJ		
	2018	2023	Zmena 2023 vs 2018	2018	2023	Zmena 2023 vs 2018	2018	2023	Zmena 2023 vs 2018
EÚ-27	38,7	97,3	151 %	31,1	82,6	166 %	25,3	73,8	192 %
Česko	28,5	74,3	161 %	25,6	76,9	200 %	24,1	76,6	218 %
Nemecko	36,4	97,4	168 %	31,7	80,8	155 %	25,7	74,5	190 %
Maďarsko	26,7	130,7	390 %	24,3	107,7	343 %	24,8	97,9	295 %
Rakúsko	39,5	94,9	140 %	32,4	76,8	137 %	26,6	70,8	166 %
Poľsko	34,1	81,7	140 %	30,4	103,6	241 %	24,1	92,7	285 %
Slovensko	33,4	111,8	235 %	28,9	98,0	239 %	25,0	85,8	243 %
SR/EÚ-27	86 %	115 %		93 %	119 %		99 %	116 %	

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Ďalším charakteristickým javom posledných rokov bol rýchly rast cien a v nadväznosti na to aj zrýchlený rast nominálnych miezd. Vo väzbe na konkurencieschopnosť je potrebné okrem rastu nominálnych miezd zohľadniť aj vývoj produktivity práce. Z *Grafu 2.8* vidíme, že produktivita práce v Slovenskej republike (počítaná ako podiel reálneho hrubého domáceho produktu na počet pracujúcich) v rokoch 2020 až 2022 kumulatívne stúpila o 3,8 % a mierny rast je pravdepodobný aj v nasledujúcich rokoch. V súhrne za roky 2020 až 2024 spomedzi

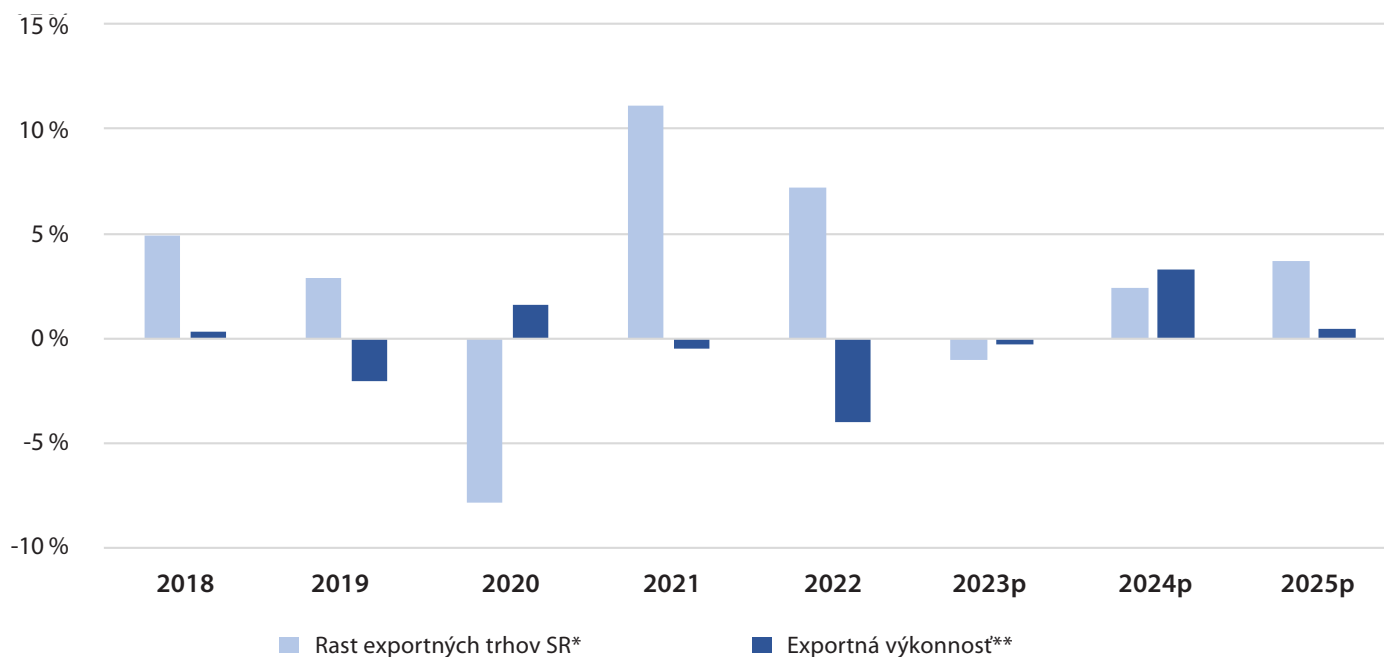
sledovaných krajín produktivita práce vzrastie najvýraznejšie v Rumunsku (spolu o 12,5 %), nasleduje Poľsko s rastom o 9,7 % a Maďarsko so Slovenskom s rastom produktivity práce približne o 6,5 %. V Česku produktivita práce v strednodobom horizonte stagnuje, v Rakúsku a v Nemecku sa mierne znížila. Z hľadiska rastu produktivity práce teda Slovensko dosahuje v porovnaní s priemerom Európskej únie nadpriemerné výsledky, ale v niektorých krajinách nášho regiónu rastie produktivita práce ešte rýchlejšie.

Graf 2.8: Porovnanie rastu produktivity práce v Slovenskej republike a vo vybraných krajinách Európskej únie od roku 2020 a prognóza pre rok 2024

Zdroj: Autori z údajov European Commission (2023)

Graf 2.9: Vybrané ukazovatele zahraničného obchodu Slovenskej republiky

Pozn: *Vážený priemer rastu importu obchodných partnerov SR
 **Index rastu exportu tovarov a služieb vydelený indexom rastu exportných trhov

Zdroj: European Commission (2023)

Ďalším možným indikátorom, resp. prejavom konkurencieschopnosti ekonomiky je indikátor exportnej výkonnosti, ktorý dáva do pomeru export krajiny s dynamikou importu jej obchodných partnerov. V prípade, že export krajiny rastie v porovnaní s váženým priemerom rastu dovozu jej obchodných partnerov, exportná výkonnosť danej krajiny rastie, čím

získava vyšší podiel na svojich exportných trhoch. Ako vidieť z *Grafu 2.9*, v posledných rokoch bol rast exportných príležitostí pomerne rozkolísaný a exportná výkonnosť Slovenskej republiky v súčte mierne klesla. Na roky 2024 a 2025 prognózuje Európska komisia mierny rast exportnej výkonnosti, najmä v začínajúcom roku 2024.

ZHRNUTIE

- 1.** Vzhľadom na okolnosti predošlých rokov existovali oprávnené obavy, že slovenská ekonomika v roku 2023 skĺzne do recesie. Tento scenár sa nerealizoval, avšak rast ekonomiky spomalil na úroveň blízko 1 %. Z hľadiska jednotlivých zložiek dopytu je oproti predošlým rokom výraznou zmenou pokles spotreby domácností, ktoré takto logicky reagovali na dva roky trvajúci pokles reálnych miezd, ktorý patril medzi najvýraznejšie spomedzi krajín Európskej únie. Z hľadiska jednotlivých odvetví priemyslu a obchodu v roku 2023 môžeme konštatovať niekoľko pozitívnych javov, najmä rýchly rast produkcie farmaceutického priemyslu, oživenie výroby automobilov alebo značný nárast tržieb v segmente HORECA po viacerých rokoch pandemických reštrikcií.
- 2.** Pri výhľade na rok 2024 sme mierne optimistickí. Vývoj priemyselnej produkcie, rast nových objednávok v priemysle a pokračujúce zotavenie ekonomického sentimentu naznačujú pokračovanie pozitívnych tendencií z druhého polroku 2023. Spoločným činiteľom opatrného návratu dôvery ekonomických subjektov bolo zmiernenie extrémnych cenových výkyvov z predošlých rokov a v prípade podnikov tiež zvýšenie plynulosti v logistickom reťazci. V roku 2024 očakávame mierne zrýchlenie rastu reálneho hrubého domáceho produktu Slovenska na úroveň blízku 2 %, už aj s príspevom rastu spotreby domácností opierajúcej sa o vysokú zamestnanosť a opätovného rastu reálnych miezd. Z hľadiska konkurencieschopnosti Slovensko v posledných rokoch stagnovalo, čo sa prejavuje aj na spomalení jeho konverencie k úrovni vyspelých krajín eurozóny. Z hľadiska vývoja nákladových faktorov k nárastu konkurencieschopnosti Slovenskej republiky neprispievajú ceny energií, ktoré pre slovenské podniky v porovnaní s priemerom Európskej únie v posledných rokoch zdraželi výraznejšie. Naopak, z hľadiska rastu produktivity práce Slovensko dosahuje a v rámci Európskej únie by malo dosahovať nadpriemerné výsledky.

3 TRH PRÁCE

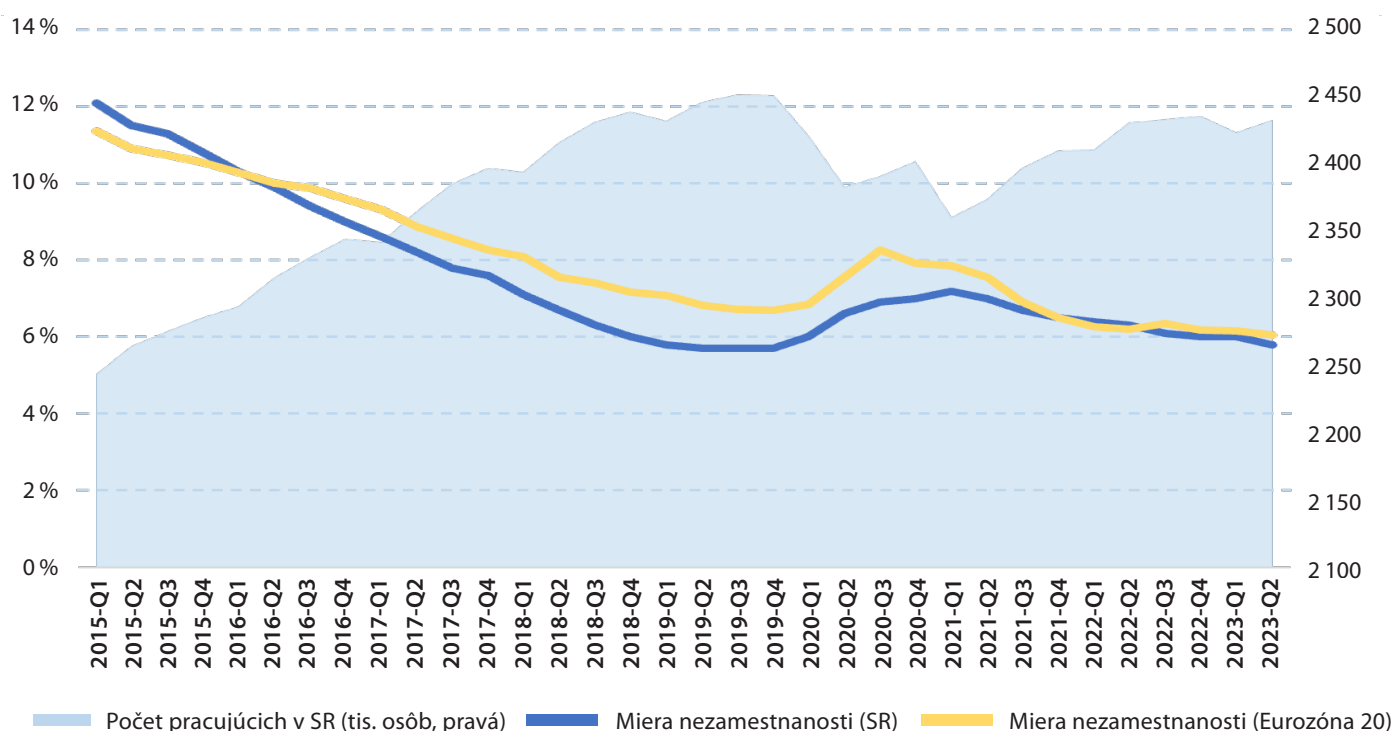
Pozitívny vývoj slovenskej ekonomiky za posledné desaťročie sa premietol aj do jej hlavných indikátorov trhu práce. Miera nezamestnanosti sa od druhej polovice roku 2016 udržiava na jednociferných číslach. Od tretieho štvrťroka 2016 do prvého kvartálu 2022 dokonca klesla pod priemer súčasnej eurozóny. V roku 2019 dosiahla svoje najnižšie hodnoty, keď sa v druhom štvrťroku dostala na úroveň 5,7 % a mierne vzrástla až vplyvom pandémie COVID-19.

Ekonomická recesia vyvolaná pandemiou bola viditeľná aj na vtedajšej situácii na trhu práce, ktorý bol výrazne ovplyvnený opatreniami zavedenými proti šíreniu nákazy. Na začiatku roku 2020 došlo k ukončeniu postupného dlhodobého poklesu nezamestnanosti v Slovenskej republike. Predtým stabilný nárast celkovej zamestnanosti sa zastavil. Podľa údajov Eurostatu počet zamestnancov v prvom polroku 2020 poklesol až o 69-tisíc. Pri porovnávaní pred-pandemickej zamestnanosti s posledným obdobím zaznamenávame najcitelnejší úbytok zamest-

naných k prvému štvrťroku 2021. Po roku od prvých prípadov COVID-19 v Európe poklesol počet zamestnaných až o 91-tisíc. Aj napriek postupnému zotavovaniu sa situácie na trhu práce sa ani po takmer troch rokoch od vypuknutia pandémie úroveň zamestnanosti nedostala na rovinu tej z konca roka 2019. Hoci za tretí štvrťrok 2023 počet pracujúcich medziročne vzrástol o 4-tisíc, stále evidujeme o 14-tisíc menej zamestnaných ako pred pandemiou.

S nástupom pandémie sa miera nezamestnanosti dostala nad úroveň 6 %. Najvyššiu hladinu dosiahla až po roku od nástupu, v prvom štvrťroku 2021, kedy dosiahla hladinu 7,2 %, čo predstavuje najvyššiu úroveň od roku 2018. S postupným oživením ekonomiky začala miera nezamestnanosti opäť klesať. Na konci druhého štvrťroku 2023 sa znížila na úroveň 5,8 %, čo je len tesne nad úrovňou spreď obdobia začiatku COVID-19, kedy bola nezamestnanosť na úrovni 5,7 %.

Graf 3.1: Celková zamestnanosť a počet nezamestnaných v slovenskej ekonomike

Tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku niektoré dôkazy naznačujú, že existuje nesúlad medzi sektormi alebo zručnosťami na trhoch práce. Prejavuje sa akútny nedostatok pracovnej sily v niektorých odvetviach a povolaniach – napríklad v zdravotníctve, pohostinstve, stavebníctve a informačných a komunikačných technológiách. Aj očakávané odchody zamestnancov do predčasného dôchodku môžu v Slovenskej republike ešte výraznejšie prispieť k prehĺbeniu nerovnováhy na trhu práce – najmä v odvetviach dopravy a v zdravotníctve.

Pri regionálnom pohľade na trh práce zaznamenal Štatistický úrad SR k tretiemu kvartálu 2023 medziročný pokles počtu nezamestnaných v 5 z 8 krajov Slovenska. Percentuálne najvýraznejší pokles nezamestnanosti nastal v Nitrianskom kraji (31 %) a Žilinskom kraji (21 %).

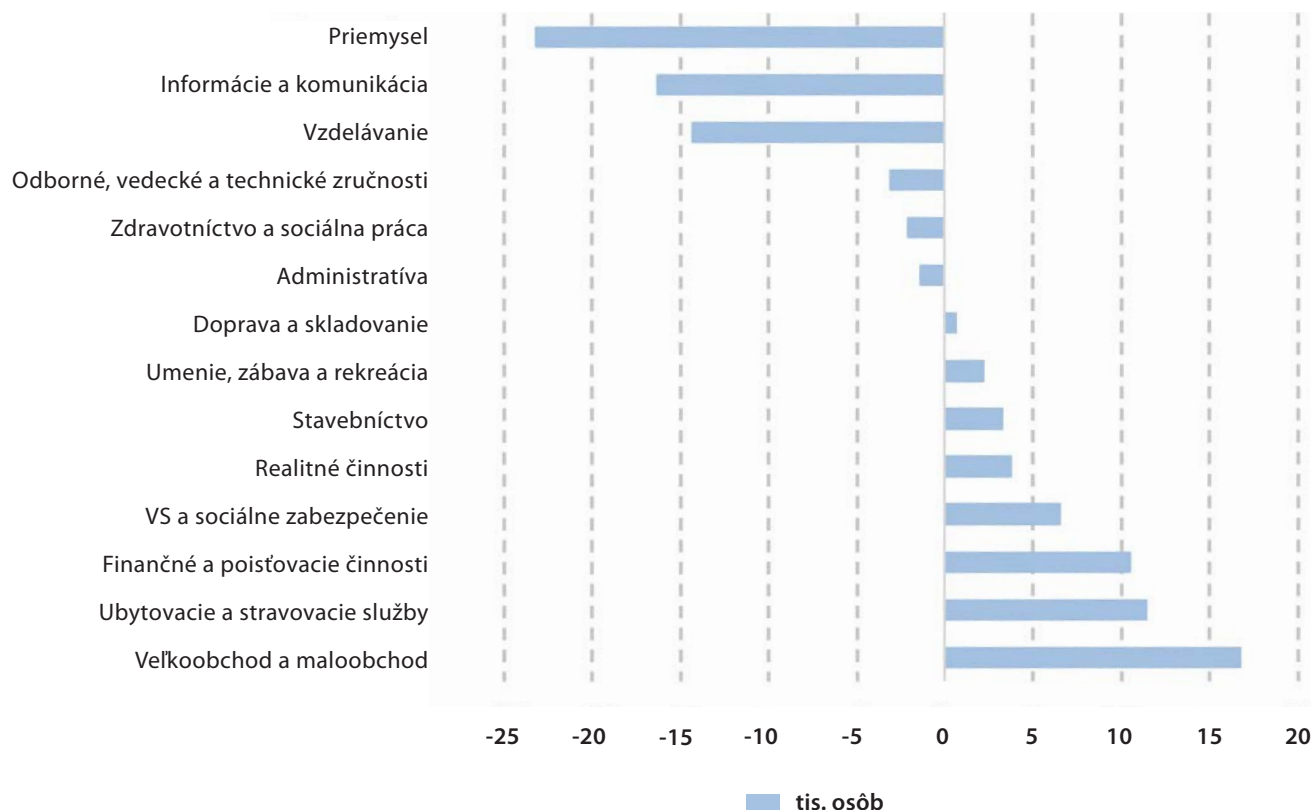
Naopak, vo východných regiónoch Slovenska sa situácia zhoršila, a to najmä v Prešovskom kraji, kde počet nezamestnaných prevýšil 43-tisíc obyvateľov, a v Košickom kraji, kde ich bolo

približne 36-tisíc. V oboch týchto regiónoch bol zaznamenaný medziročný nárast počtu nezamestnaných približne o 7 %. Aj napriek tomu, že v Bratislavskom kraji medziročne počet nezamestnaných vzrástol o 5,8 %, spolu so Žilinským krajom je miera nezamestnanosti v týchto regiónoch pod úrovňou 3 % a v celoslovenskom porovnaní je najnižšia.

Podľa najnovších dostupných údajov – tretí štvrtrok 2023 – sa počet pracujúcich znížil medziročne len mierne, o 0,19 %. K tretiemu kvartálu 2023 evidujeme na Slovensku 162,8 tisíce nezamestnaných, čo je o viac ako 5-tisíc osôb menej v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2022. Počet pracujúcich medziročne narástol v ôsmich zo 14 odvetví analyzovaných podľa ekonomickej činnosti.

Celkový počet nezamestnaných podľa ekonomickej činnosti posledného zamestnávateľa najvýraznejšie klesol v stavebníctve, veľkoobchode a maloobchode, ako aj vo vzdelávaní. Klesajúca celková nezamestnanosť sa nepretavila do zlepšenia

Graf 3.2: Medziročná zmena počtu zamestnaných vo vybraných odvetviach v 3. štvrtroku 2023

situácie ľudí bez pracovných skúseností, ktorých medziročne pribudlo viac ako 8-tisíc. Celkovo tak k tretiemu kvartálu 2023 evidujeme viac ako 57-tisíc nezamestnaných bez pracovných skúseností, čo je najviac za posledné tri roky .

Najväčšie relatívne úbytky pracujúcich boli v treťom štvrtroku 2023 zaznamenané v oblasti informácie a komunikácia (14,9 %) a vzdelávanie (6,5 %). Najvyšší absolútny medziročný pokles počtu zamestnaných o 23,2 tisíca (3,4 p. b.) bol evidovaný v odvetví priemyslu. V porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2021 zaznamenávame v priemysle pokles až o 55-tisíc pracujúcich.

Aj napriek najvyššiemu medziročnému poklesu počtu pracujúcich zostáva priemysel najvýznamnejšou zložkou hospodárstva (651,6 tisíca pracujúcich). V oblasti odborných, vedeckých a technických činností bol zaznamenaný medziročný pokles počtu pracovníkov o 3,1 tisíca, podobne to bolo v oblastiach zdravotníctva a sociálna práca, keď po ústupe pandémie zaznamenávame pokles o 2,1 tisíca pracujúcich osôb. Medziročne sa znížil aj počet pracovníkov pracujúcich v administratíve (o 1,4 tisíca).

Druhou najvýznamnejšou zložkou zamestnanosti v Slovenskej republike je veľkoobchod a maloobchod (335,4 tisíca pracujúcich), ktorý eviduje najvyšší medziročný nárast pracovníkov spomedzi analyzovaných odvetví (o 16,7 tisíca). Táto najvýznamnejšia zložka služieb dosiahla tretí najnižší medziročný relatívny nárast pracujúcich (o 5,24 %). Stavebníctvo ako tretie najväčšie odvetvie z pohľadu pracujúcich (262,1 tisíca) znamenalo len mierny relatívny nárast počtu zamestnaných o 1,24 % (3,2 tisíca osôb).

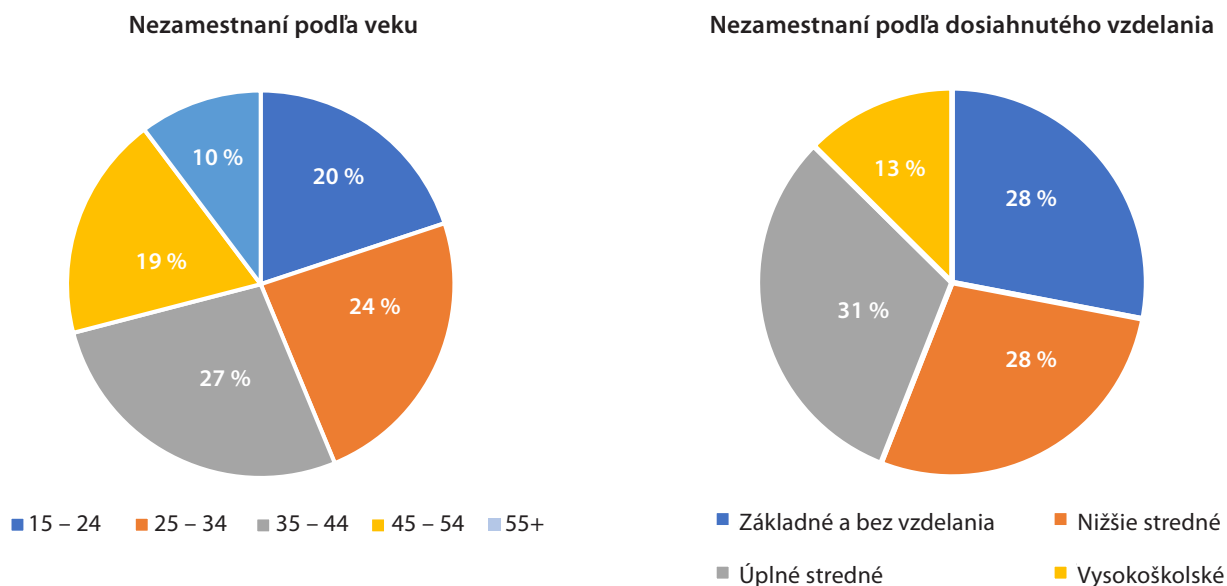
Zrušenie protipandemických opatrení sa pretavilo aj do služieb v oblasti pohostinstva. Počet pracovníkov v ubytovacích a stravovacích službách, ktoré momentálne zamestnávajú viac

ako 103-tisíc pracujúcich osôb, narástol o viac ako 11-tisíc. Zaznamenali sme rast vo finančnom sektore a poisťovníctve, ktoré zamestnávajú o 10-tisíc pracujúcich osôb viac v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2022. Najväčší relatívny nárast počtu zamestnaných evidujeme v oblasti realitných činností, kde medziročne vzrástol počet zamestnaných takmer o 21 %. Napriek tomu tento sektor zamestnáva len 21,5 tisíca osôb, čo je najmenej spomedzi analyzovaných odvetví slovenského hospodárstva. V dôsledku pandémie prekročil počet nezamestnaných v prvom štvrtroku 2021 hranicu 190-tisíc. Od tohto obdobia počet nezamestnaných na kvartálnej báze klesal. V roku 2022 sa počet nezamestnaných pohyboval na úrovni 170-tisíc, čo predstavuje relatívny medziročný pokles o 9,2 p. b. v porovnaní s rokom 2021. K tretiemu kvartálu 2023 evidujeme už len mierne zníženie počtu nezamestnaných, o 3 %, v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2022.

Podľa ekonomickej činnosti posledného zamestnávateľa v relatívnom vyjadrení najvýraznejšie vzrástli počty tých nezamestnaných, ktorí naposledy pracovali v umení, zábave a rekreácii, poľnohospodárstve a v oblasti odborných, vedeckých a technických činností. Najväčší absolútny pokles nezamestnaných za rovnaké obdobie registrujeme v stavebníctve (6,1 tisíca). Veľkoobchod a maloobchod ako kľúčové odvetvie služieb slovenského hospodárstva eviduje medziročný pokles nezamestnaných o 4,2 tisíca, čo je zníženie o 24,6 p. b. za obdobie jedného roka.

Pokiaľ ide o vek obyvateľov, najvýraznejšie percento nezamestnaných (27,33 %) zaznamenávame v skupine ľudí vo veku od 35 do 44 rokov. Z hľadiska najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania sme v treťom štvrtroku 2023 zaregistrovali najnižší podiel nezamestnaných medzi obyvateľmi s vysokoškolským vzdelaním, ktorí tvorili 12,6 % zo všetkých nezamestnaných.

Graf 3.3: Štruktúra nezamestnaných v Slovenskej republike (3. štvrtrok 2023)

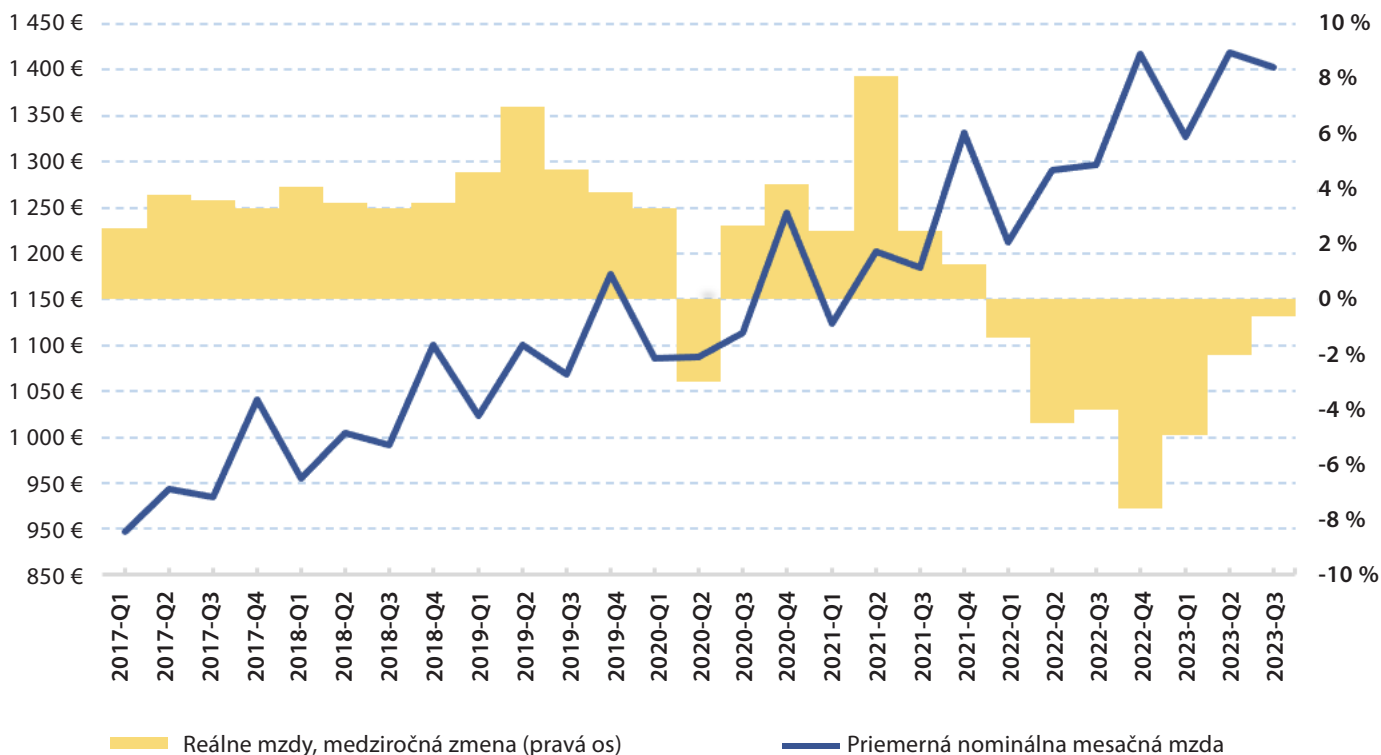
Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

V období pred pandémiou Slovenská republika dosahovala historicky najnižšiu mieru nezamestnanosti, ktorá vytvárala tlak na rast reálnych a nominálnych miezd. Najvýraznejšie vzrástli nominálne mzdy v polovici roka 2019, kedy bol zaznamenaný medziročný nárast v priemere o 9,6 %. Opatrenia a obmedzenia spôsobené pandémiou viedli k poklesu ekonomickej aktivity, čo sa prejavilo aj v mzdovej oblasti.

V prvom polroku 2020 sme zaznamenali historicky prvý medziročný pokles priemernej nominálnej mesačnej mzdy v ére

samosatnej Slovenskej republiky o 1,2 % na úroveň 1 088 eur, pričom reálne mzdy klesli až o 3 %. Koncom roka 2020 bol pokles miezd vyvážený vplyvom uvoľňovania opatrení proti šíreniu koronavírusu a priemerné mzdy v reálnom vyjadrení vzrástli medziročne o 1,8 %. Opätovné zrýchlenie rastu priemerných miezd prišlo v roku 2021, kedy v prvom štvrtroku priemerné nominálne mzdy vzrástli o 10,5 %. V reálnom vyjadrení evidujeme ich nárast o 8,1 %.

Graf 3.4: Vývoj priemernej mzdy v slovenskom hospodárstve

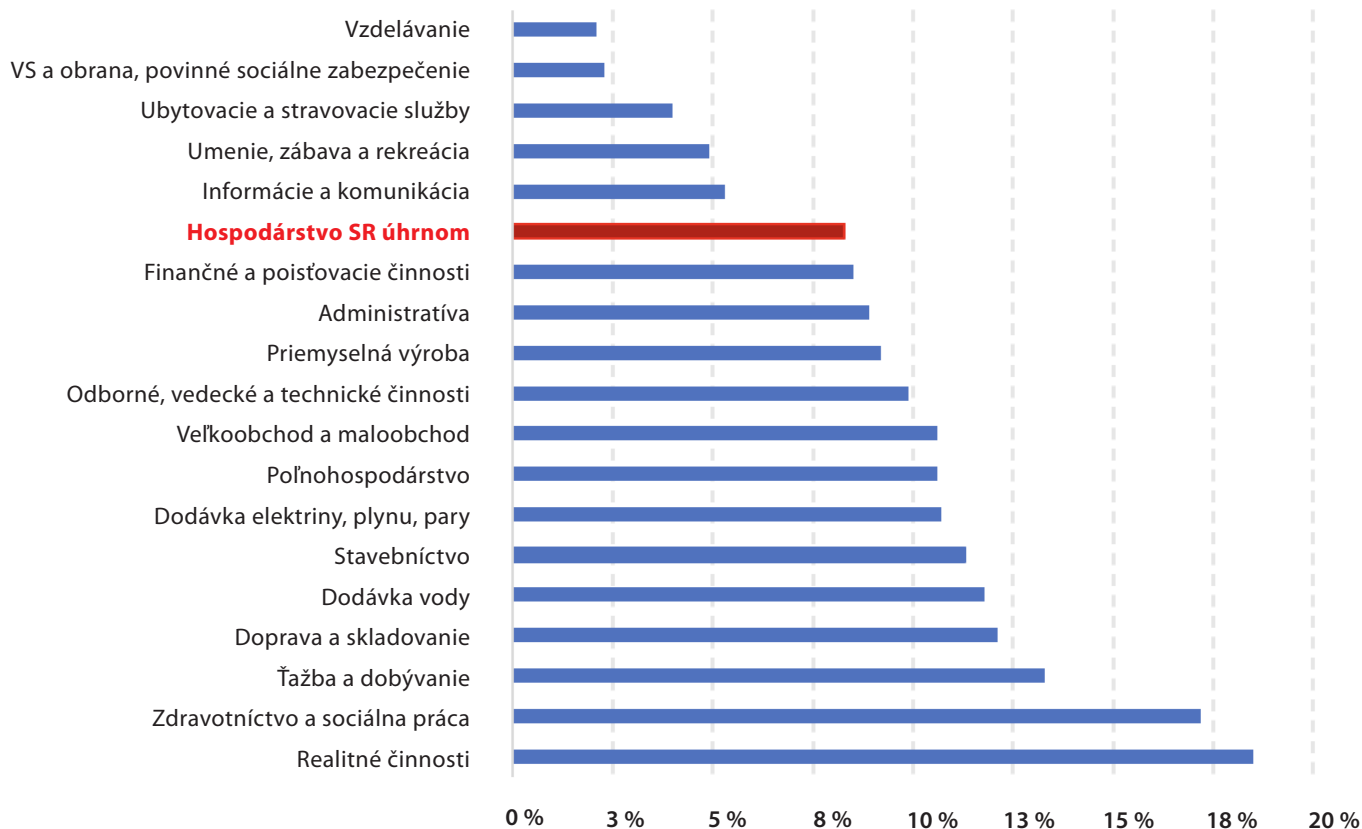

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

Rast nominálnych miezd pokračoval aj v roku 2022, v dôsledku mimoriadne vysokej inflácie bolo tempo rastu nižšie ako rast cien. Reálne mzdy v hospodárstve začali vplyvom energetickej krízy a konfliktu na Ukrajine od začiatku roka 2022 klesať. Na konci roka 2022 reálne mzdy medziročne klesli až o 8 %. Rovnaký trend pokračoval aj počas roka 2023, kedy reálne mzdy medziročne stále klesali. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v slovenskom hospodárstve v treťom štvrtroku 2023 dosiahla 1 403 eur pri medziročnom raste na úrovni 8,26 %. Medziročný pokles reálnych miezd sa však v treťom štvrtroku 2023 výrazne spomalil, aktuálne klesol o 0,6 %.

Počas troch štvrtrokov 2023 bol medziročný rast priemerných miezd spomedzi odvetví najrýchlejší v oblasti realitných činností (18,5 %), v zdravotníctve (17,2 %), v ťažbe a dobývaní (13,3 %) a doprave (12,1 %). Výrazne podpriemerne rástli v roku 2023 priemerné mzdy v oblasti informácií a komunikácií (5,3 %), v odvetví umenie, zábava a rekreácia (4,9 %) a v ubytovacích a stravovacích službách (4,0 %). Najnižšie zvýšenie nominálnych miezd, na úrovni 2 %, evidujeme v oblasti verejnej správy a v oblasti vzdelávania.

Graf 3.5: Medziročná zmena nominálnej mzdy vo vybraných odvetviach slovenskej ekonomiky
(3. štvrťrok 2023)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

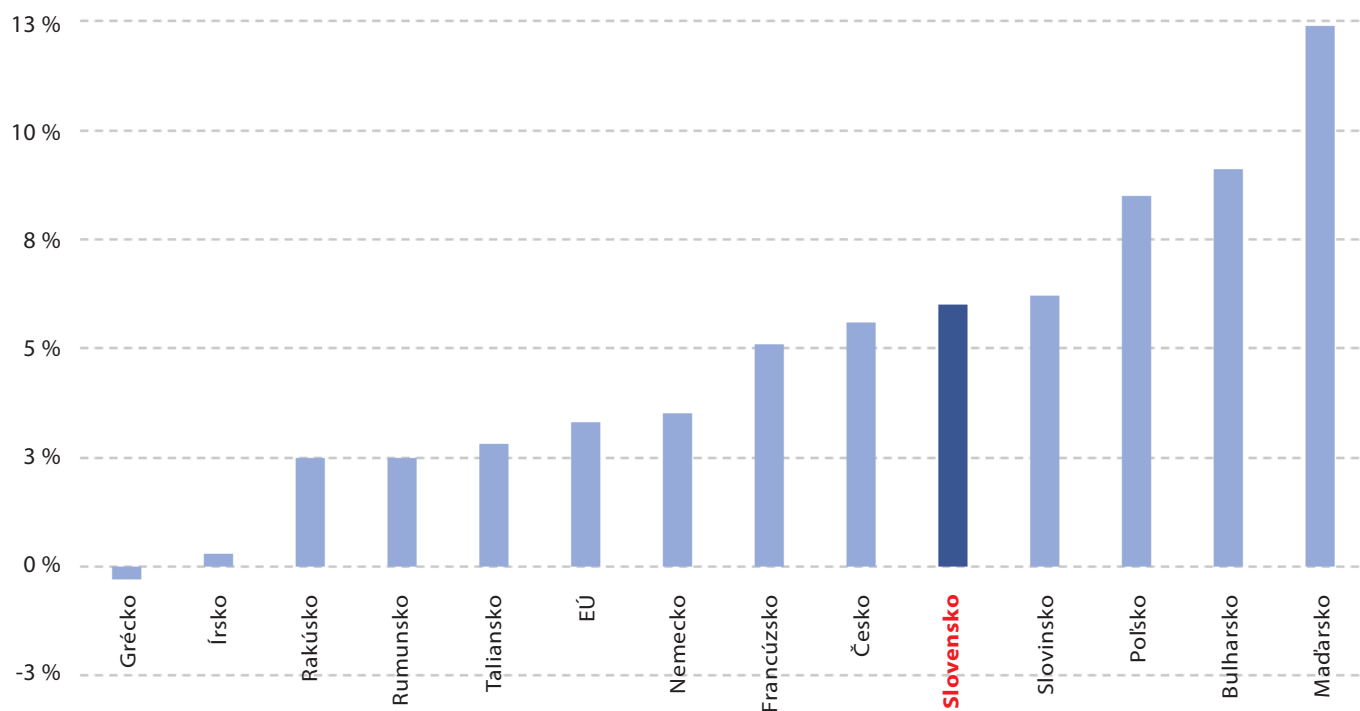
Úhrne za hospodárstvo Slovenskej republiky evidujeme zvýšenie nominálnych miezd o 8,3 %. Napriek obnoveniu situácie na trhu práce po pandémie a prekonaniu úrovni nominálnych miezd z obdobia pred pandemiou, rast miezd neudržiava dostatočné tempo v porovnaní s úrovňou inflácie.

Jednotkové náklady práce, vyjadrené ako pomer nákladov na zamestnanca a produktivity jeho práce, predstavujú vhodný ukazovateľ na porovnanie konkurencieschopnosti krajín.

Graf 3.6 ilustruje medziročné nominálne jednotkové náklady práce na základe odpracovaných hodín vo vybraných kraji-

nách Európskej únie v roku 2022 v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V Slovenskej republike, ako aj ostatných štátoch V4 vzrástli jednotkové náklady práce výraznejšie ako priemer Európskej únie, pričom zmena je najvýraznejšia v Maďarsku, kde jednotkové náklady práce vzrástli medziročne o 12,4 %. Pod priemerom Európskej únie sa držia štáty ako Taliansko, Rumunsko a Rakúsko, ktoré zaznamenali rast jednotkových nákladov práce na úrovni približne 3 %. V Írsku evidujeme medziročný nárast jednotkových nákladov práce len o 0,3 %. Na rovnakej úrovni zaznamenávame pokles nominálnych jednotkových nákladov práce na základe odpracovaných hodín v Grécku.

Graf 3.6: Zmena nominálnych jednotkových nákladov práce na základe odpracovaných hodín vo vybraných krajinách Európskej únie v roku 2022

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

ZHRNUTIE

- 1.** Počas roka 2023 môžeme postupne pozorovať zotavenie krízovej situácie na trhu práce, ktorá bola zapríčinená pandémiou COVID-19. Na konci druhého štvrtroku 2023 klesla nezamestnanosť na úroveň 5,8 %, čo je len mierne nad úrovňou spreď začiatku pandémie COVID-19. Podľa posledných dostupných údajov bolo na Slovensku zaregistrovaných 162,8 tisíca nezamestnaných, čo je približne o 5-tisíc ľudí menej v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka. Najvyšší počet nezamestnaných sa nachádza vo východných regiónoch Slovenska, najmä v Prešovskom kraji a Košickom kraji, kde bol zaznamenaný medziročný nárast počtu nezamestnaných o 7 %.
- 2.** Celkový počet nezamestnaných v rámci rôznych odvetví podľa posledného zamestnávateľa výrazne klesol v stavebníctve, veľkoobchode a maloobchode a vo vzdelávaní. Napriek klesajúcej celkovej nezamestnanosti stúpila nezamestnanosť medzi ľuďmi bez pracovných skúseností medziročne o viac ako 8-tisíc a celkovo evidujeme viac ako 57-tisíc takýchto osôb. Tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku sa prejavuje akútny nedostatok pracovnej sily v niektorých odvetviach a povolaniach – napríklad v zdravotníctve, pohostinstve, stavebníctve a informačných a komunikačných technológiách. Aj očakávané odchody zamestnancov do predčasného dôchodku môžu na Slovensku ešte výraznejšie prispieť k prehĺbeniu nerovnováhy na trhu práce – najmä v odvetviach dopravy a v zdravotníctve.
- 3.** Percentuálne najvýraznejší podiel nezamestnaných podľa vekovej skupiny sa zaznamenal u osôb vo veku od 35 do 44 rokov. Z hľadiska vzdelania bol najnižší podiel nezamestnaných evidovaný medzi obyvateľmi s vysokoškolským vzdelaním, ktorí tvoria 12,6 % zo všetkých nezamestnaných.
- 4.** Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky v treťom štvrtroku 2023 dosiahla 1 403 eur. Pokles medziročných reálnych miezd sa výrazne spomalil a aktuálne klesli medziročne o 0,6 %.
- 5.** Zamestnanosť v roku 2023 vykazovala pozitívny trend a predpokladáme, že tento trend sa výrazne nezmení ani v roku 2024. Inflácia bude aj naďalej vyvíjať tlak na zvyšovanie miezd. Predpokladáme, že dynamika zvýšenia nominálnych miezd by sa v roku 2024 mohla postupne vyrovnáť dynamike inflácie.

4 CENOVÝ VÝVOJ, MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH

Pomerne dlhotrvajúce obdobie cenovej stability počas minulej dekády bolo prinajmenšom dočasne ukončené v polovici roku 2021, kedy miera inflácie na dlhšie obdobie prekročila inflačný cieľ Európskej centrálnej banky na úrovni 2 %. Rast cenovej hladiny v Slovenskej republike aj v eurozóne už od začiatku roku 2021 postupne zrýchľoval a v prípade Slovenska vyvrcholil vo februári 2023, kedy medziročné tempo inflácie merané indexom HICP dosiahlo 15,4 %. Prudký rast tempa inflácie bol v posledných dvoch rokoch podporený pôsobením viacerých akcelerujúcich faktorov, ktorých efekt na infláciu sa postupne kumuloval:

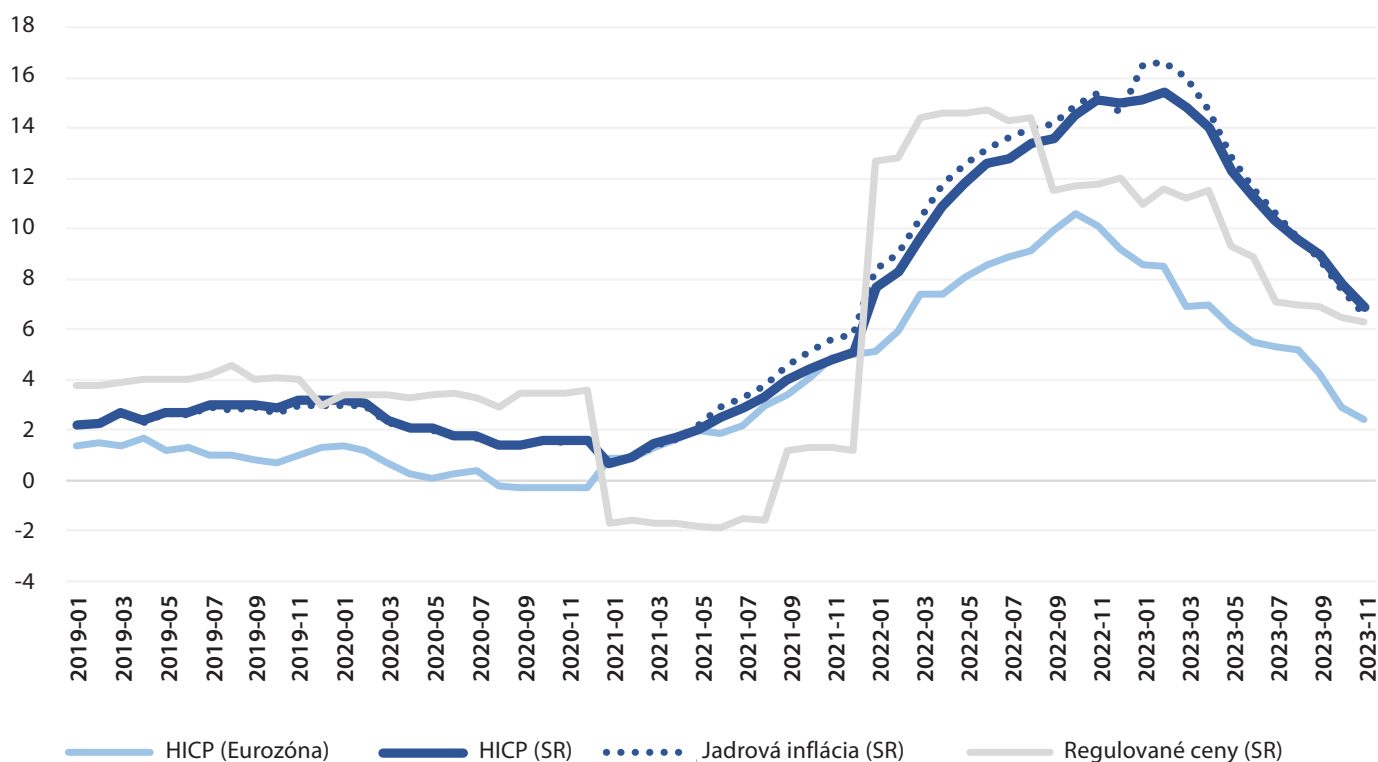
a) Rast cien komodít na svetových trhoch počas roku 2021, ktorý bol spôsobený najmä výpadkami produkcie a v pre-

prave v dôsledku pandemických obmedzení, ale cenový rast bol najmä v začiatkoch inflačnej špirály podporený aj mimoriadne uvoľnenou menovou politikou centrálnych bánk, pričom takto uvoľnené podmienky financovania vytvárajú priaznivé predpoklady pre špekulatívne nákupy komodít.

b) Stabilizovaný a rastúci dopyt v globálnom meradle, ktorý zároveň nemohol byť v plnej miere uspokojený kvôli výpadkom v logistickom reťazci.

c) Od konca roka 2021 rast cien energií, ktorý bol ešte umocnený vypuknutím vojenského konfliktu na Ukrajine začiatkom roku 2022.

Graf 4.1: Vývoj miery inflácie v Slovenskej republike a v eurozóne
(medziročná zmena v %)

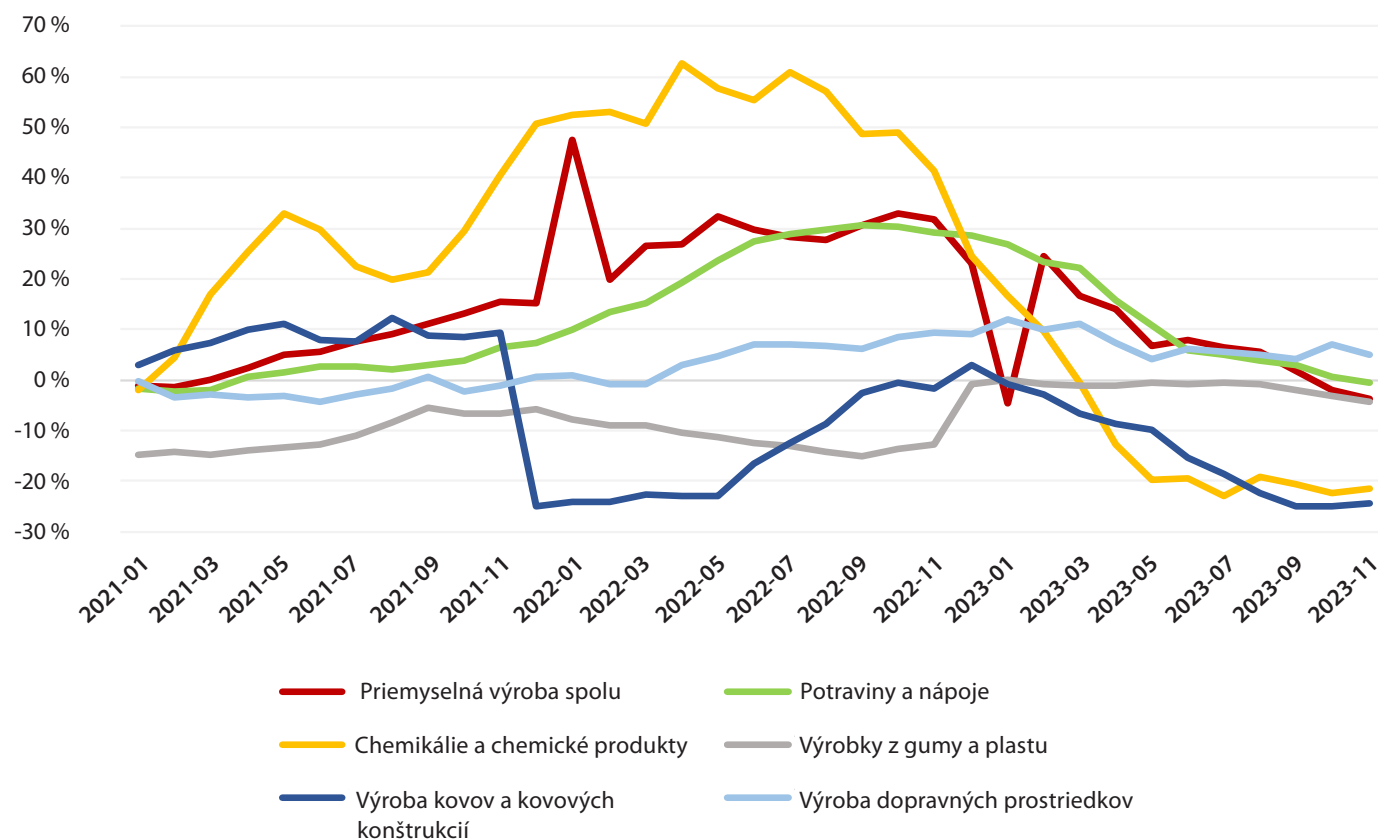

Mieru inflácie cez 15 % sme na Slovensku zaznamenali naposledy v prvej polovici roku 2000, kedy sa uskutočnila doteraz posledná veľká vlna cenovej deregulácie. Celkovo za rok 2022 boli spotrebiteľské ceny medziročne vyššie v priemere o 12,1 %. Po vyvrcholení vo februári 2023 inflácia na Slovensku postupne spomaľovala. V novembri 2023 kleslo medziročné tempo rastu cenovej hladiny merané indexom HICP na 6,9 %, avšak mezimesačne ceny narástli už len o 0,2 %. Za celý rok 2023 pravdepodobne miera inflácie v Slovenskej republike klesne pod 11 %. Z **Grafu 4.1** vidíme, že v eurozóne, v porovnaní so Slovenskom, miera inflácie vyvrcholila o niečo skôr a na oveľa nižšej úrovni. Na rozdiel od predošlých období vysokej inflácie na Slovensku v tomto prípade hlavným „motorom“ inflácie neboli regulované ceny, ale trhové faktory vyjadrené prostredníctvom tzv. jadrovej inflácie. Rýchle tempo rastu trhových cien na Slovensku je aj hlavným dôvodom aktuálne oveľa vyššej miery inflácie v Slovenskej republike v porovnaní s eurozónou.

V medziročnom porovnaní za január až november 2023 rástli ceny potravín a nealkoholických nápojov, ktoré už druhý rok po sebe vzrástli v priemere o 18 %. Najmä na prelome rokov 2022 a 2023 mohol mať rast cien potravín o takmer 30 % zásadný dopad na životnú úroveň nízkopríjmových domácností, navyše ak ceny súvisiace s bývaním (voda a energie) patria taktiež medzi najrýchlejšie rastúce v rámci spotrebného koša (počas roku 2023 nárast o 11,4 %). Medzi ďalšie rýchlo rastúce položky spotrebného koša patrili ceny hotelov a reštaurácií (+14,5 %), ceny vo vzdelávaní (+13 %) a ceny v zdravotníctve (+10,4 %). Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že počas aktuálnej inflačnej vlny na Slovensku najvýraznejšie vzrástli ceny základných životných potrieb. Naopak, ceny v doprave sa po prudkom cenovom náraste v roku 2022 o 15 % v roku 2023 takmer nezmenili. V porovnaní s celkovou mierou inflácie na Slovensku v roku 2023 rástli pomalšie aj ceny odevov a obuvi (+6,8 %), ceny za poštu a spoje (+5,4 %) a ceny za rekreáciu a kultúru (+6,2 %).

Graf 4.2: Cenový vývoj v produkčnej sfére v Slovenskej republike

(vybrané odvetvia • medziročná zmena v %)

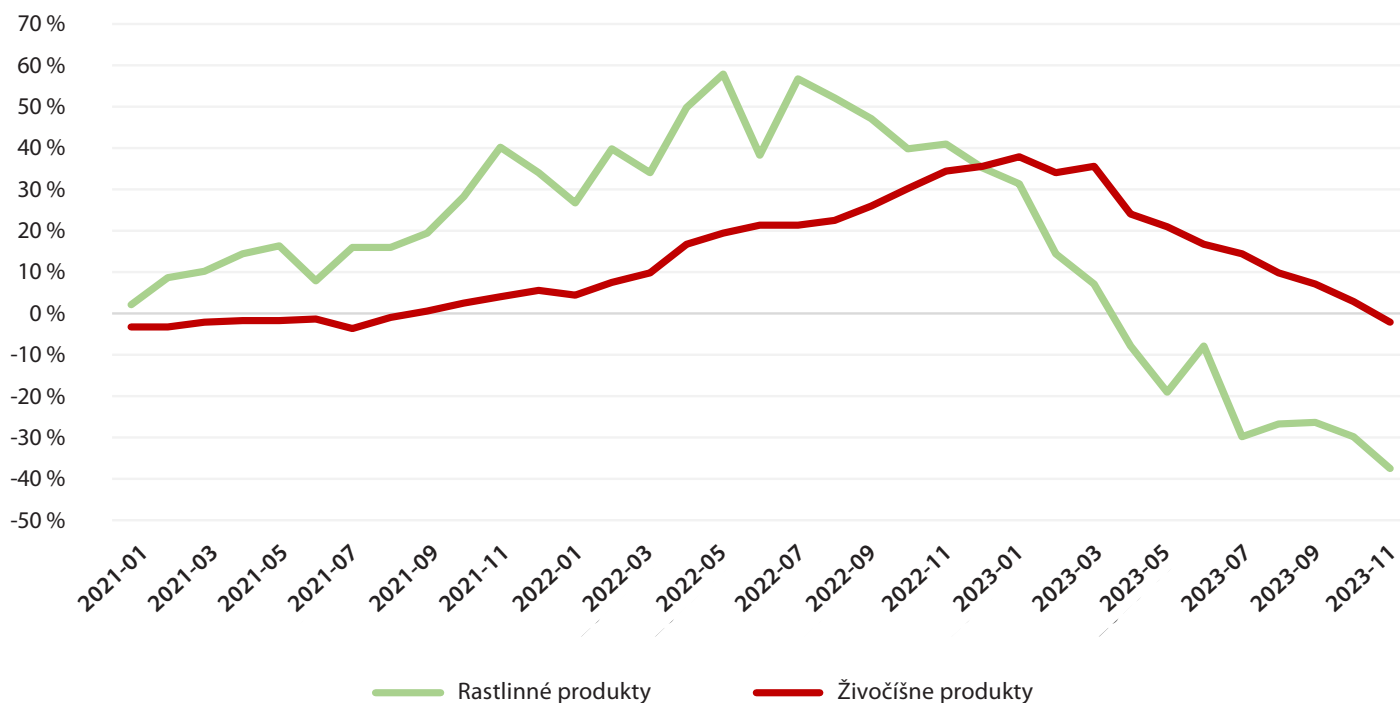

Z hľadiska ďalšieho vývoja cenovej hladiny očakávame, že v roku 2024 bude pokračovať dezinflačný trend z posledných mesiacov, samozrejme, ak sa nedostavia nečakané cenové excesy na trhoch primárnych komodít a energií. Za celý rok 2024 by mala miera inflácie dosiahnuť hodnotu blízku 5 %, pričom pri pokračovaní aktuálnych trendov by sa už miera inflácie na Slovensku koncom roka 2024 mala pohybovať blízko inflačného cieľa Európskej centrálnej banky, t. j. blízko úrovne 2 %. Prognóza ďalšieho spomaľovania inflácie je podporená aj cenovým vývojom v eurozóne a tiež cenovým vývojom v produkčnej sfére. Aj keď za celý rok 2023 boli ceny v produkčnej sfére v medziročnom porovnaní vyššie takmer o 7 % (súhrnný údaj za priemyselnú výrobu), v druhom polroku 2023 už sa vo viacerých odvetviach prejavil pokles. V novembri 2023 sa vo viacerých odvetviach dokonca medziročný pokles cien produkcie pohyboval okolo 20 % (konkrétne v drevospracujúcom a papierenskom priemysle, vo výrobe koksu a rafinovaných

ropných produktov a tiež v chemickom priemysle). V medziročnom porovnaní boli, naopak, stále výrazne vyššie ceny energií, konkrétne v priemere o 26 %. Výrazne rástli aj ceny elektrických zariadení (+12 %) a ceny za dodávky, čistenie a odvod vody (+10 %).

Výstupné ceny vo výrobe potravín a nápojov (za ktoré si spotrebitelia v novembri medziročne priplatili 7,8 %) boli už medziročne bez zmeny, t. j. dá sa očakávať, že postupne sa spomaľovanie rastu cien potravín preniesie aj do konečných cien potravín pre domácnosti, ktoré tvoria významnú súčasť spotrebného koša. Tento odhad možno oprieť aj o vývoj cien poľnohospodárskych produktov. Ceny živočíšnych produktov boli v medziročnom porovnaní nižšie už od druhého štvrtroku 2023 a postupne klesali aj cenové nárasty živočíšnej produkcie, pričom v novembri 2023 už boli v medziročnom porovnaní nižšie o 2,3 %.

Graf 4.3: Cenový vývoj poľnohospodárskych výrobkov v Slovenskej republike
(medziročná zmena v %)

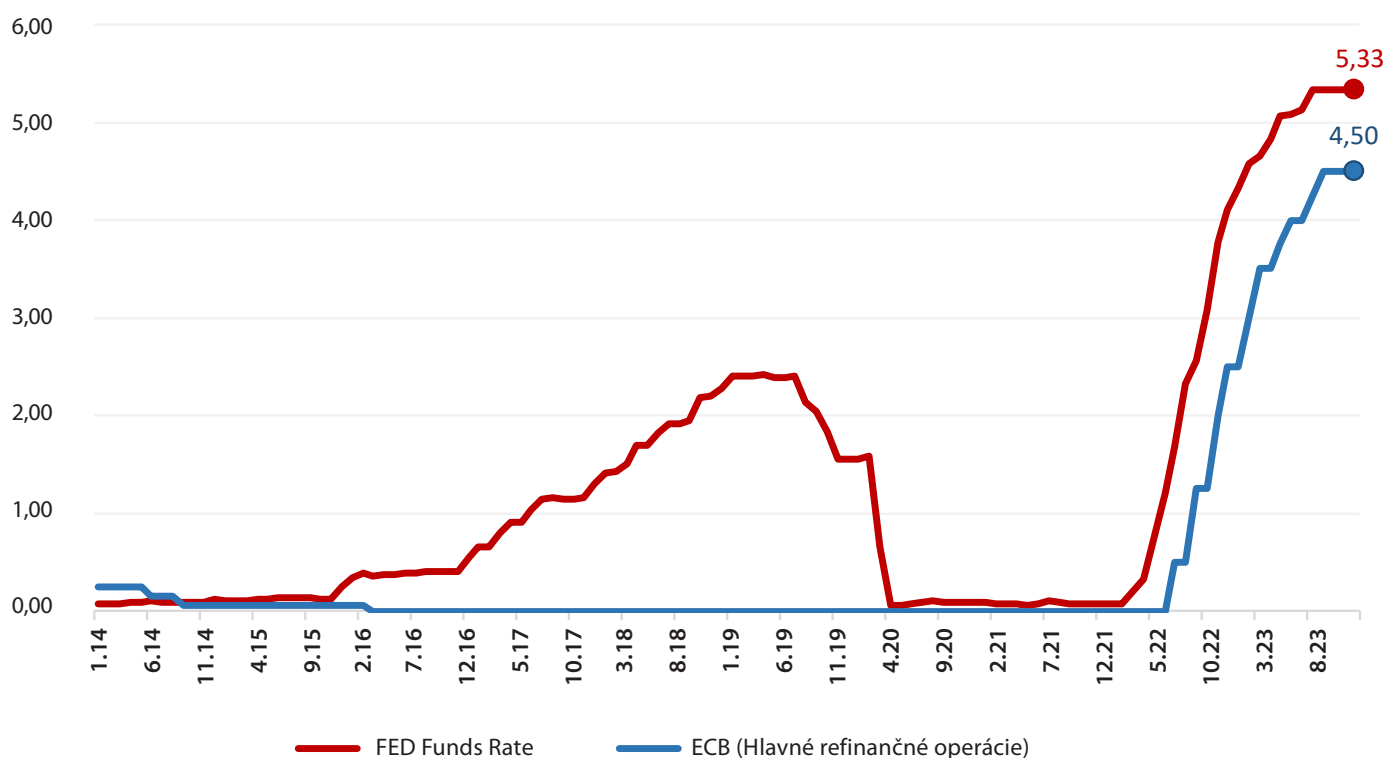
Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH

Európska centrálna banka od roku 2012 približne desaťročie zotrvala v režime extrémne uvoľnenej menovej politiky s hlavnou referenčnou sadzbou pod úrovňou 1 % (resp. s nulovou refinančnou sadzbou od polovice roku 2014). Monetárne stimuly Európskej centrálnej banky sa odvtedy postupne navyšovali ďalšími fázami znižovania úrokových sadzieb a rozširovaním programu nákupu aktív na finančnom trhu, tzv. kvantitatívnym uvoľňovaním (skr. z angl. „quantitative easing“ – QE) menovej politiky prejavujúcim sa rastom bilančnej sumy centrálnej banky.

V čase nástupu pandémie sa centrálny banky snažili zmierniť dopady na ekonomiku ďalším masívnym uvoľnením menovej politiky, pričom cieľ zachovania finančnej stability bol prinajmenšom v krátkodobom horizonte dosiahnutý. FED (Federálny rezervný systém, ktorý v USA plní funkciu centrálnej banky) znížil referenčnú úrokovú sadzbu opätovne až k nule, zároveň FED aj Európska centrálna banka uskutočnili ďalšiu masívnu vlnu kvantitatívneho uvoľňovania menovej politiky, ktorá je, čo sa týka absolútneho objemu a tempa, bezprecedentná: od marca do decembra 2020 FED navýšil svoju bilančnú sumu o viac ako 3,1 bilióna USD, Európska centrálna banka „zaostala“ len mierne s navýšením bilančnej sumy takmer o 2,3 bilióna eur. Aj v relatívnom vyjadrení bol nárast bilančnej sumy v porovnaní za tak krátke obdobie enormný: 75,5 % v prípade FED a 48,9 % v prípade Európskej centrálnej banky.

Graf 4.4: Porovnanie referenčných úrokových sadzieb Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED) (v % p. a.)

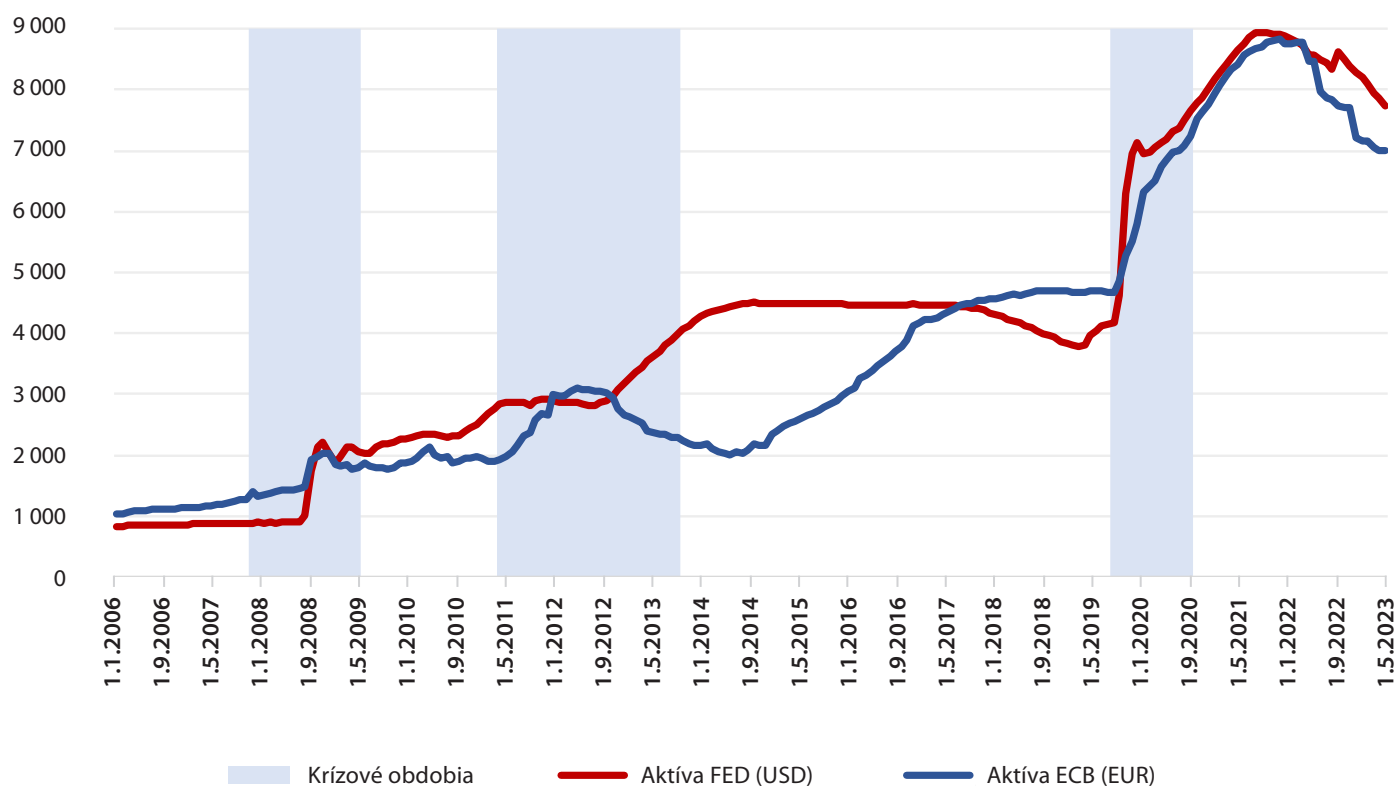

Zdroj: Federal Reserve Bank of St. Louis, ECB

Podstatná časť odbornej verejnosti v tom čase upozorňovala, že záplava nových lacných peňazí okrem krátkodobej stabilizácie finančného trhu v krízových časoch zo stredno- a dlhodobého hľadiska znamená riziko nekontrolovaného rastu cien po upokojení prejavov krízy a ústupe rizikovej averzie. Pri spätnom pohľade na inflačný vývoj v posledných dvoch rokoch možno konštatovať, že došlo k realizácii tohto rizika, aj keď k prudkému rastu cien prispeli aj špecifické okolnosti spojené najprv s pandemiou (narušenie plynulosti dodávok priemyselných vstupov) a neskôr skokový nárast cien energií, ktorý bol v Európe zapríčinený najmä geopolitickým vývojom.

V roku 2022 preto došlo k prudkej zmene smeru menovej politiky Európskej centrálnej banky, FEDu aj ďalších centrálnych bánk v reakcii na rýchlu akceleráciu inflácie. V súhrne za celý cyklus sprísňovania menovej politiky do konca roku 2023 zvýšila Európska centrálna banka svoje referenčné sadzby o 4,50 %, americký FED dokonca o 5,25 %. Rýchlosť a robustnosť aktuálneho inflačného trendu značne prekvalifikovala aj najväčšie centrálny banky, nakoľko ešte koncom roka 2021 prognózovali oveľa pomalší rast referenčných úrokových sadzieb.

Graf 4.5: Vývoj bilančnej sumy Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED)
(mld. EUR • mld. USD)

Zdroj: Federal Reserve Bank of St. Louis

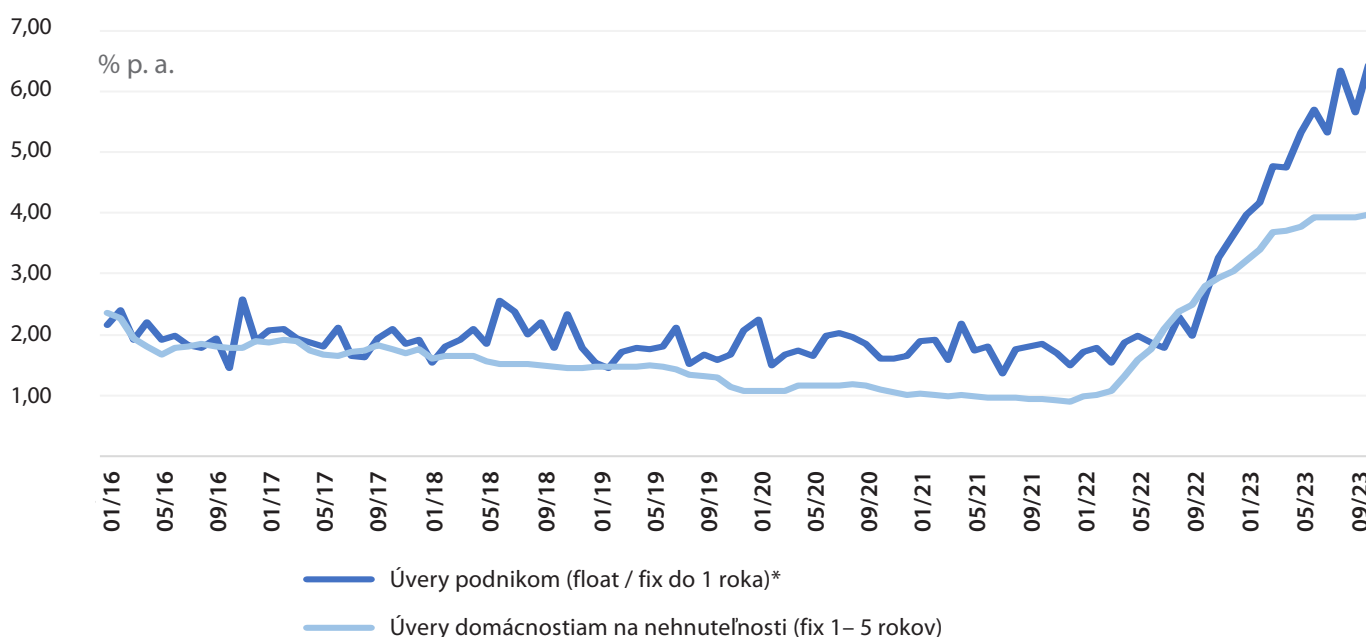
Okrem rastu referenčných úrokových sadziieb sa monetárna reštrikcia (t. j. sprísnenie menovej politiky) prejavuje aj postupným znižovaním bilančnej sumy hlavných centrálnych bánk. Predovšetkým formou expirácie nakúpených dlhopisov a poskytnutých pôžičiek tak centrálné banky znižujú objem poskytnutých pôžičiek do ekonomiky, čím dochádza k poklesu ich aktív. V konečnom dôsledku na finančnom trhu klesá objem ponuky peňazí a dochádza k sťahovaniu prebytočnej likvidity. V rámci aktuálneho cyklu takto už Európska centrálna banka stiahla z trhu približne 1,8 bilióna eur a znížila tak svoju bilančnú sumu takmer o 21 %. FED týmto spôsobom sťahoval z trhu likviditu pomalšie, nakoľko od maxima v prvom štvrtroku 2021 do decembra 2023 znížil svoju bilančnú sumu o 1,2 bilióna USD, resp. o 13,5 % pôvodného stavu.

Obrat v smerovaní menovej politiky Európskej centrálnej banky, rastúca miera inflácie a vyššie náklady na likviditu bánk sa v posledných dvoch rokoch, pochopiteľne, prejavili aj na vývoji úročenia úverov na slovenskom finančnom trhu. Cena peňazí začala prudko rásť od druhého štvrtroku 2022 a rast úročenia pokračoval aj počas väčšej časti roku 2023. Referenčné sadzby peňažného trhu v eurozóne – Euribor – koncom roka 2023 stúpili k úrovni 4 %, kde sa naposledy nachádzali ešte pred globálnou finančnou krízou v roku 2008. Ekonomické subjekty na

Slovensku na rapidný nárast úrokov zareagovali spomalením úverovej aktivity. Objem nových úverov na bývanie bol v polovici roku 2023 v porovnaní s priemerom predošlých rokov nižší približne o tretinu. V porovnaní s posledným vrcholom realitného boomu z leta 2022 bol však pokles počtu nových hypoték až 50-percentný.

Kombinácia rastu úrokových sadziieb a zníženia reálnych miezd mala za následok, že dostupnosť bývania na Slovensku sa citelne zhoršila, dopyt po nehnuteľnostiach ochladol a vo výsledku priemerné ceny bytov v Slovenskej republike boli oproti svojmu doterajšiemu vrcholu v lete 2022 nižšie približne o 14 %. Nové úvery podnikom síce vo väčšine segmentov rástli, ale pomalším tempom ako v predošlých rokoch, pričom dynamika rastu sa postupne počas roku 2023 spomaľovala. V treťom štvrtroku 2023 sa medziročné tempo rastu podnikových úverov znížilo pod 5 %, čo bolo menej v porovnaní s mierou inflácie. Rast úverov podnikom tak bol v roku 2023 ťahaný v podstate len nominálnym rastom cien, preto tento rast nemožno hodnotiť ako dôsledok expanzie podnikového sektora na Slovensku. Z hľadiska finančnej stability sa rýchly rast úrokových sadziieb na Slovensku zatiaľ neprejavil v podiele zlyhaných úverov, ktorý sa v treťom štvrtroku 2023 pohyboval blízko svojich minimím na úrovni 2,5 %.⁵

Graf 4.6: Vývoj úročenia vybraných druhov úverov v Slovenskej republike
(priemerná úroková sadzba z nových obchodov)

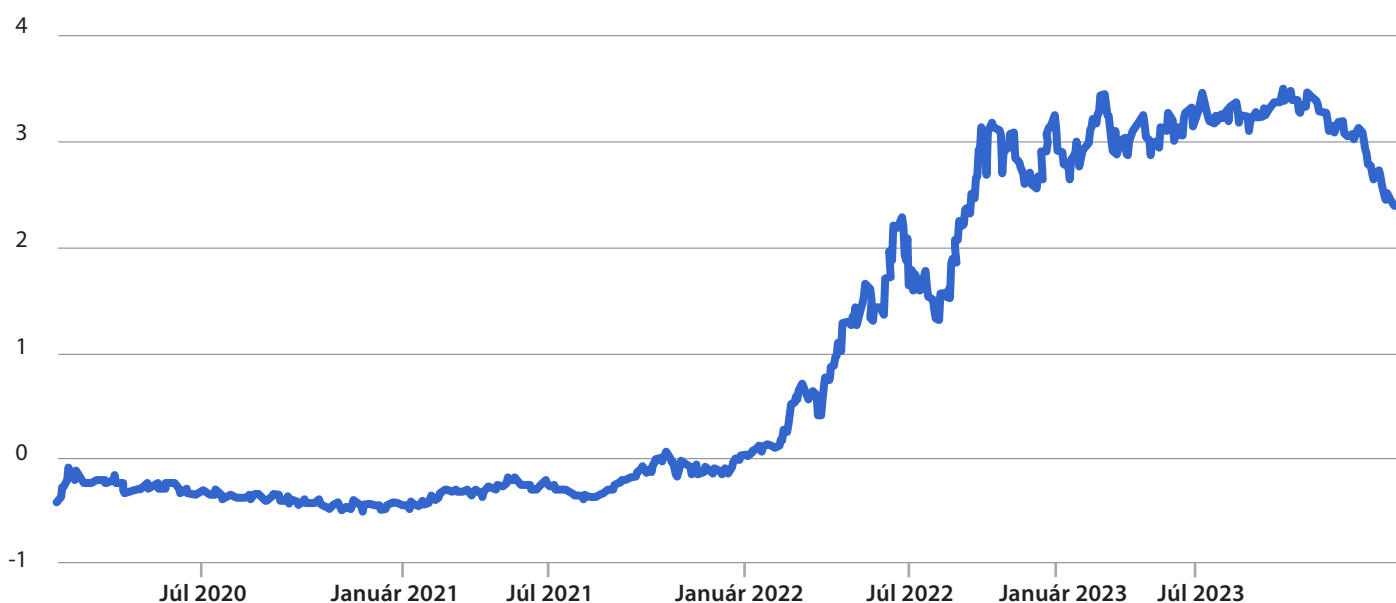
*Pozn.: Úvery s pohyblivým úročením alebo so začiatočnou dobou fixácie úrokovej sadzby do 1 roka
Úvery podnikom okrem úverov na nehnuteľnosti

Zdroj: Autori z údajov NBS (2023b)

S ohľadom na pokračujúce spomaľovanie inflácie a pomerne slabú dynamiku ekonomického rastu v eurozóne sa už finančný trh začal zaoberať pravdepodobnosťou poklesu úročenia eura v budúcnosti. Ako vidno z **Grafu 4.7** so zobrazením ocenenia úrokového swapu (angl. „Interest rate swap“ – IRS)⁶ na menu euro, očakávania trhu ohľadne ďalšieho vývoja úročenia eura sa „zlomili“ približne v novembri 2023, kedy začali investori do ocenenia IRS započítavať pravdepodobný pokles referenčných sadzieb na menu euro v dohľadnej budúcnosti. Inými slovami, na finančnom trhu koncom roku 2023 prevládali očakávania, že referenčné sadzby Európskej centrálnej

banky už dosiahli svoj vrchol a najbližšie úpravy budú smerom nadol. Pre podnikateľské subjekty by to znamenalo, že pri nových úveroch môže byť aktuálne ostať pri pohyblivom úročení, resp. odložiť fixáciu úrokovej sadzby na neskoršie obdobie. Vzhľadom na komunikáciu vedúcich predstaviteľov Európskej centrálnej banky očakávame, že centrálna banka bude na každom nasledujúcom zasadnutí vyhodnocovať aktuálny mix informácií – predovšetkým vývoj inflácie a ekonomickej aktivity v eurozóne – a v prípade pokračovania aktuálnych trendov prichádza do úvahy prvé zníženie referenčných sadzieb v druhom štvrtroku 2024.

Graf 4.7: Vývoj kotácií IRS na menu EUR na obdobie päť rokov
(v % p. a.)

Zdroj: sparkasse.at

⁶ IRS patrí do skupiny derivátov finančného trhu. IRS je derivátovým nástrojom, kedy si dve strany obchodu medzi sebou vymieňajú len úrokové platby. (Príklad: jedna strana platí z dohodnutého nominálu na dohodnuté obdobie druhej strane obchodu fixnú úrokovú sadzbu, naopak, druhá strana platí pohyblivú úrokovú sadzbu). V súvislosti so zobrazením na Grafe 4.7 je možné ocenenie IRS chápať ako cenu, za ktorú je možné na dané obdobie zafixovať úver s pohyblivou úrokovou sadzbou (bez marže banky). Aktuálne ocenenia IRS vychádzajú z dnešných informácií na finančnom trhu a nie je vhodné ich interpretovať ako garanciu ďalšieho vývoja úrokových sadzieb.

ZHRNUTIE

- 1.** Miera inflácie v Slovenskej republike aj v eurozóne už od začiatku roka 2021 postupne zrýchľovala a v prípade Slovenska vyvrcholila vo februári 2023, kedy medziročné tempo inflácie merané indexom HICP dosiahlo 15,4 %. Takto vysokú mieru inflácie sme na Slovensku zaznamenali naposledy pred viac ako 20 rokmi v časoch deregulácie cien. Ceny základných životných potrieb – potravín a bývania – patrili v posledných dvoch rokoch medzi najrýchlejšie rastúce v rámci spotrebného koša, čo malo za následok značný tlak na životnú úroveň domácností.
- 2.** V prípade absencie výraznejších externých šokov očakávame, že v roku 2024 bude pokračovať dezinflačný trend z posledných mesiacov. Za celý rok 2024 by mala miera inflácie v Slovenskej republike dosiahnuť hodnotu blízku 5 %, pričom pri pokračovaní aktuálnych trendov by sa už miera inflácie na Slovensku koncom roka 2024 mala pohybovať blízko inflačného cieľa Európskej centrálnej banky, t. j. blízko úrovne 2 %. Prognóza ďalšieho spomaľovania inflácie je podporená aj cenovým vývojom v eurozóne a tiež cenovým vývojom v produkčnej sfére, kde sa už v druhom polroku 2023 vo viacerých odvetviach prejavil medziročný pokles cien.
- 3.** Na prudkú akceleráciu inflácie reagovala Európska centrálna banka a ďalšie centrálné banky nevyhnutným sprísnením menovej politiky, čo sa logicky prejavilo aj rastom trhových úrokových sadzieb. S ohľadom na pokračujúce spomaľovanie inflácie a pomerne slabú dynamiku ekonomického rastu v eurozóne je však pravdepodobné, že úrokové sadzby na peňažnom trhu prinajmenšom v strednodobom horizonte dosiahli svoj vrchol na prelome rokov 2023/2024. Vzhľadom na komunikáciu vedúcich predstaviteľov Európskej centrálnej banky očakávame, že centrálna banka bude na každom nasledujúcom zasadnutí vyhodnocovať aktuálny mix informácií – predovšetkým vývoj inflácie a ekonomickej aktivity v eurozóne – a v prípade pokračovania aktuálnych trendov prichádza do úvahy prvé zníženie referenčných sadzieb v druhom štvrtroku 2024.

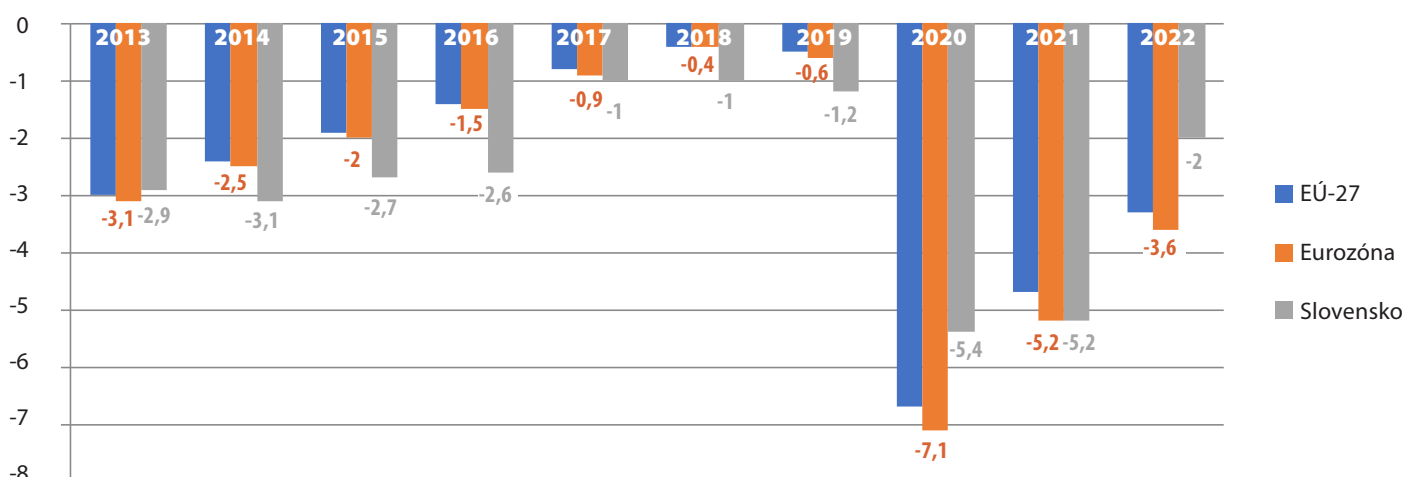
5 KOMPARÁCIA FIŠKÁLNEJ POZÍCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY A FIŠKÁLNA POLITIKA SLOVENSKA

Úspešná etapa znižovania verejných dlhov, vládnych deficitov a fiškálna politika v krajinách Európskej únie od roku 2014 do roku 2019 prešla počas obdobia globálnej pandemickej krízy a globálnej energetickej krízy do tak kvantitatívne, ako aj kvalitatívne novej etapy. Vládne výdavky a fiškálna politika sa stali hlavným nástrojom v boji proti pandemickým a energetickým šokom. Podľa Romer a Romer (2021)⁷ pandémia priniesla najmä návrat k starším konceptom politiky, kedy fiškálna politika kladla dôraz na tradičnú úlohu vlády pri poskytovaní poistenia obyvateľstva proti životným peripetiám vrátane zdravotnej krízy. Najmä keď produkcia niektorých sektorov zostala počas globálnej pandemickej krízy nízka a mnohé sektory a firmy boli zo zdravotných dôvodov pracovníkov utlmené alebo zatvorené. Globálna energetická kríza zase, v súlade s Blinder a Ruud

(2010)⁸, spôsobila ponukovo-cenové šoky, ktoré mali na mikroúrovni negatívny dopad na tvorbu pridanej hodnoty firmami.

V roku 2020 a 2021 priemer ekonomík krajín Európskej únie, eurozóny a slovenská ekonomika dosiahli svoje historicky najvyššie úrovne hrubého verejného dlhu v pomere k hrubému domácomu produktu. Okrem vplyvov šokov globálneho charakteru to bol výsledok aj odlišných fiškálnych reakcií Európskej únie⁹ pri zvládaní dopadov globálnej pandemickej krízy a globálnej energetickej krízy, dôsledok odlišnej štruktúry ekonomík, ako aj súdržnosti a schopnosti spoločenstiev pri adaptácii na pandemický a energetický šok. Odlišný vývoj fiškálnych pozícií krajín Európskej únie ilustrujú grafy (Graf 5.1 a na nasledujúcej strane Graf 5.2).

Graf 5.1: Vývoj celkového salda hospodárenia verejnej správy v krajinách Európskej únie a v Slovenskej republike do roku 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

⁷ Romer, Ch., D., Romer, D., H.: NBER WORKING PAPER SERIES A SOCIAL INSURANCE PERSPECTIVE ON PANDEMIC FISCAL POLICY: IMPLICATIONS FOR UNEMPLOYMENT INSURANCE AND HAZARD PAY Working Paper 29419 <http://www.nber.org/papers/w29419>

⁸ Blinder, A.S., Rudd, J.B.: The Supply-Shock Explanation of the Great Stagflation Revisited* Alan S. Blinder, Jeremy B. Rudd Princeton University Federal Reserve Board February 2010 revision

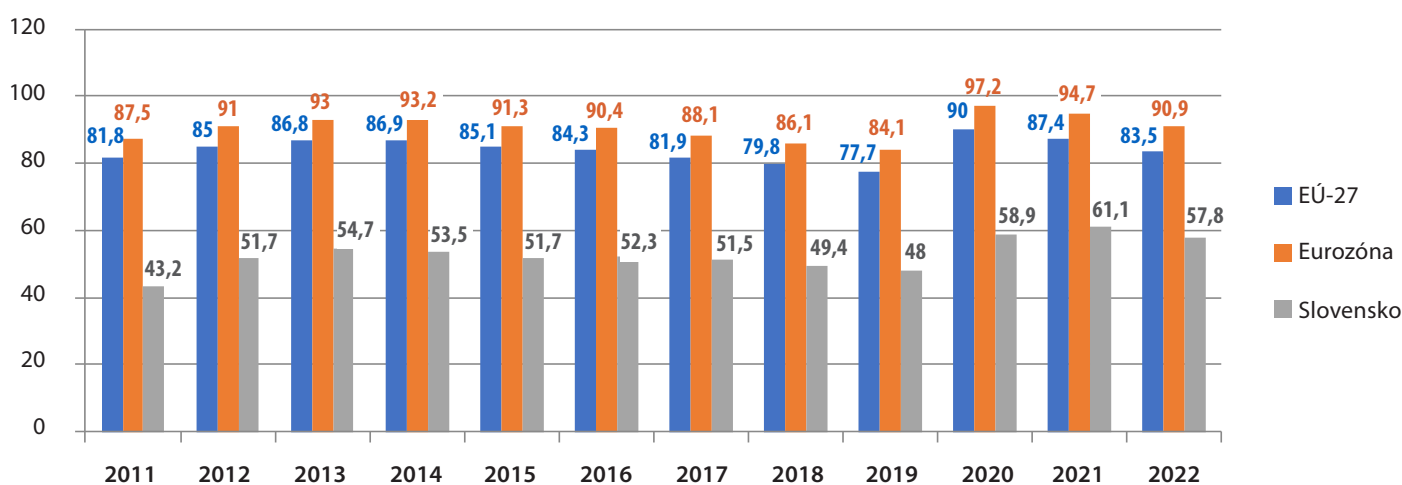
<https://www.nber.org/system/files/chapters/c9160/revisions/c9160.rev2.pdf>

⁹ Ochoťníký, Belkovicsova, Ihnatišinová (2022), Ochoťníký, Válek (2023) <https://nhf.euba.sk/katedry/katedra-financii/df-working-paper>

Napriek relatívne vyšším úrovniam salda hospodárenia vlády oproti priemeru Európskej únie a eurozóny sa slovenskej ekonomike až do roku 2019 darilo znižovať verejný dlh najmä vďaka priaznivému ekonomickému rastu a nízkym úrokom. A to aj bez zásadnejších fiškálnych reštrikcií pri konsolidácii výšky verejného dlhu vplyvom tzv. diskontného faktora a jeho zložiek (rast hrubého domáceho produktu, inflácia, úrok) – Ochotnický (2012)¹⁰, Ochotnický, Jankech (2020)¹¹.

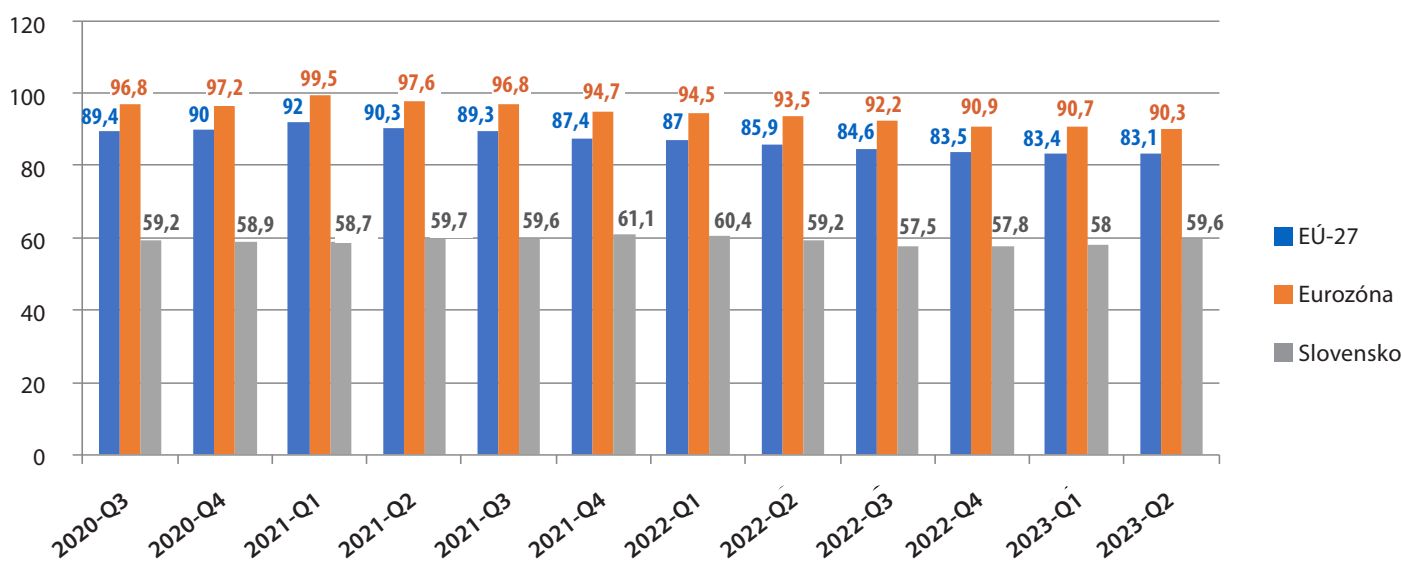
Kým priemer krajín eurozóny a Európskej únie od vrcholu zadlženia verejného sektora v prvom štvrtroku 2021 systematicky klesal (*Graf 5.3*), Slovenská republika dosiahla vrchol zadlženia v štvrtom štvrtroku 2021. Historicky prvýkrát prelomila hranicu pre tzv. Maastrichtský dlh a po etape mierneho ozdravenia sa k hranici 60 % priblížila opäť v druhom štvrtroku 2023.

Graf 5.2: Vývoj hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie od roku 2013 (v % HDP)

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

Graf 5.3: Vývoj hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie od pandemického šoku¹² (v % HDP)

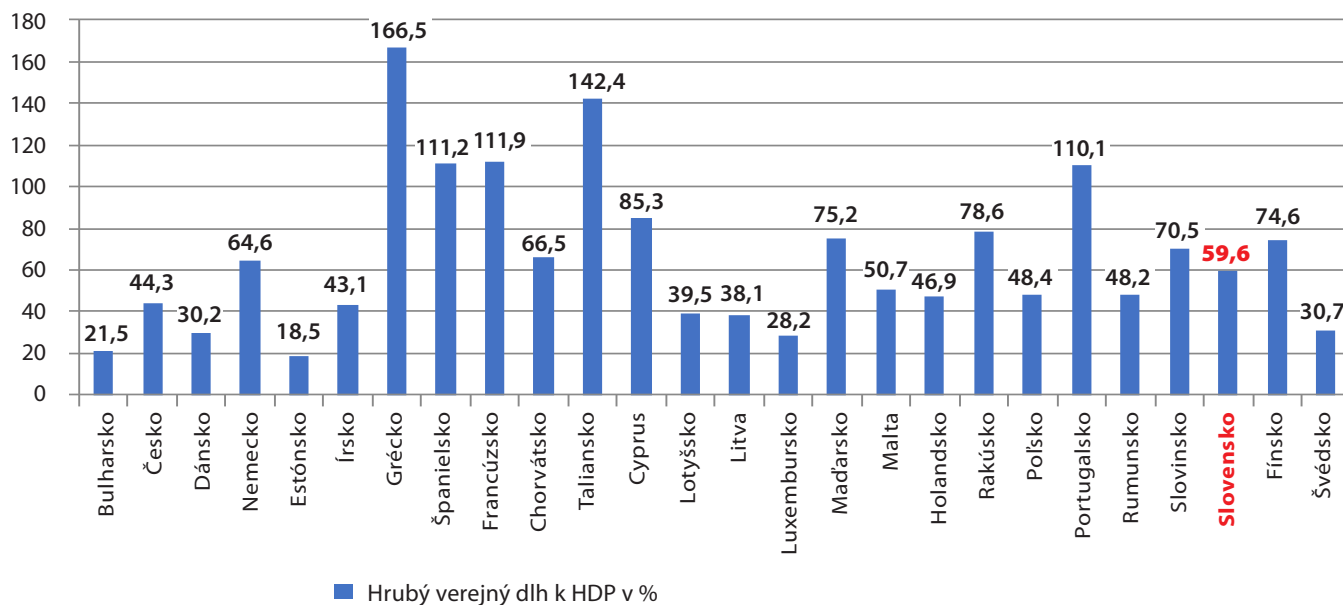
Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

¹⁰ Ochotnický, P.: Fiškálna udržateľnosť. Bratislava. Iura edition, 2012

¹¹ Ochotnický, P., Jankech, J. (2020). Successful Concepts of Post-Crisis Public Debt Reduction Policy. Politická ekonomie, 68(2), 168-193. doi: 10.18267/j.polek.1282

¹² Podľa dostupných a vykazovaných kvartálnych údajov Eurostat Browser.

Graf 5.4: Porovnanie výšky hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie za 2. štvrťrok 2023
(v % HDP)

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

Podľa údajov Eurostatu za krajiny Európskej únie sa verejný dlh Slovenskej republiky v druhom štvrťroku 2023 dostal tesne pod hranicu tzv. Maastrichtského dlhu (60 %). Je to hraničná hodnota, kedy v súlade s Frisch¹³ ešte ani deficit verejných financií na úrovni 3 % hrubého domáceho produktu spravidla neznamena pri štandardnom vývoji diskontných makroekonomických faktorov expanziu vývoja podielu verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu.

Európska komisia vo svojich pravidelných dlhových monitoroch už v minulých rokoch signalizovala pre Slovenskú republiku vysoké riziko dlhodobej, postupne aj strednodobej fiškálnej udržateľnosti. Očakávaná fiškálna pozícia Slovenskej republiky pre rok 2023 zo strany viacerých fiškálnych autorít však už signalizuje riziko ďalšieho zadlžovania sa Slovenska. A to aj krátkodobé.

Jesenná prognóza Európskej komisie predpokladá, že deficit verejných financií Európskej únie v roku 2023 oproti roku 2022 mierne poklesne, a to na úroveň 3,2 % k hrubému domácejmu produktu. Po historicky najvyššej úrovni 6,7 % k hrubému domácejmu produktu v roku 2020 a po kríze COVID-19 deficit Európskej únie klesol v roku 2022 na úroveň 3,3 %. Pritom rozsah opatrení na zmiernenie hospodárskych a sociálnych dopadov vysokých cien energií bol značný a predstavoval 1,2 % hrubého domáceho produktu.

Menej priaznivé ekonomické prostredie a vyššie úrokové výdavky budú pôsobiť smerom k zvyšovaniu deficitu. Európska komisia vo svojej prognóze predpokladá, že cez obmedzenia v diskrečnej fiškálnej podpore by celkový deficit mal klesnúť na 2,8 % hrubého domáceho produktu v roku 2024 a na 2,7 % hrubého domáceho produktu v roku 2025.

Pomer dlhu Európskej únie k hrubému domácejmu produktu podľa Európskej komisie v roku 2023 klesne na 83 % v dôsledku vplyvu rastu deflátoru hrubého domáceho produktu, pričom vyššie úrokové sadzby na nové emisie dlhu budú zvyšovať úrok a tým aj náklady na obsluhu verejných dlhov. V rokoch 2024 a 2025 jesenná prognóza predpokladá, že pomer dlhu k hrubému domácejmu produktu bude viac-menej stabilizovaný, pričom zostane nad úrovňou spred globálnej pandemickej krízy v roku 2019, teda približne na úrovni 79 %.

Európska komisia očakáva, že vývoj fiškálnej pozície v krajinách Európskej únie na roky 2023 až 2024 sa bude uberať rôznorodými cestami. Napríklad pre Maďarsko odhaduje za rok 2023 kontrakčnú pozíciu o viac ako 5 % hrubého domáceho produktu a expanzívny vývoj o viac ako 6 % na Slovensku. Pritom podpora súvisiaca s energetikou alebo, naopak, nižšie ceny energií v roku 2023 sú hlavnou hybnou silou pre plánované fiškálne pozície nielen v Slovenskej republike, ale

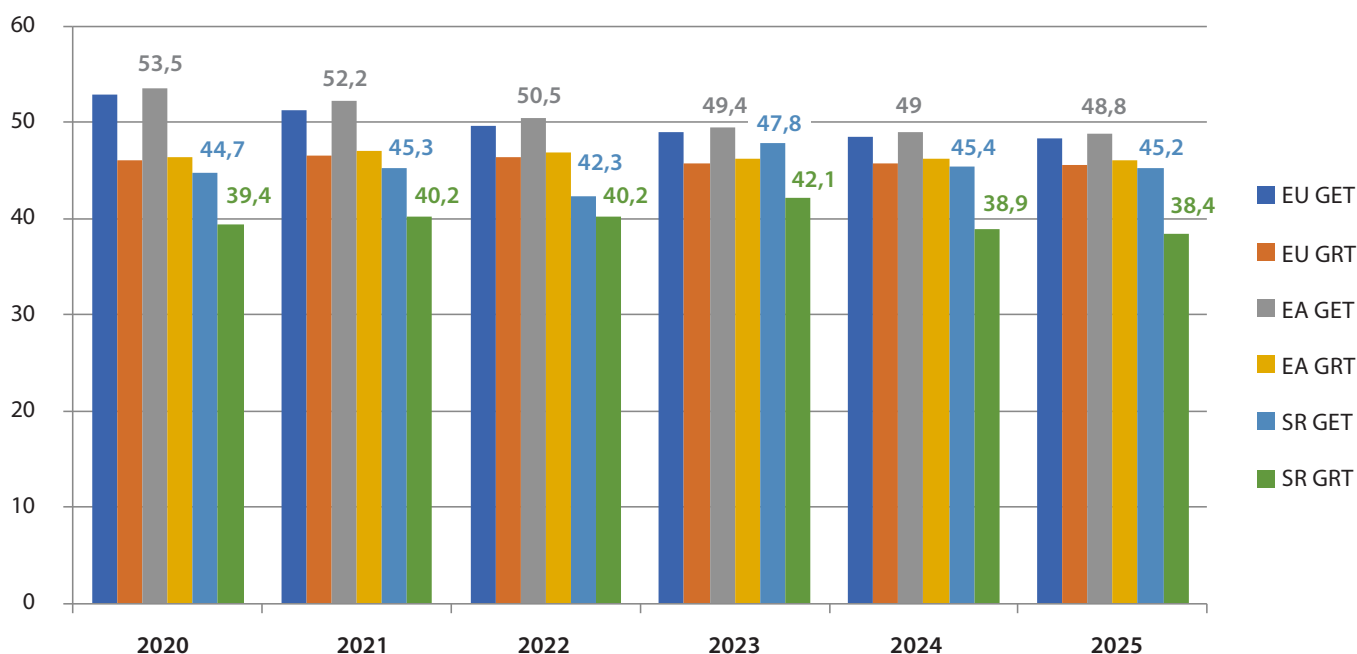
13 Frisch, H. (1997). The Algebra of Government Debt. *FinanzArchiv / Public Finance Analysis*, 54(4), 586–599
<http://www.jstor.org/stable/40912798>

aj v ostatných členských štátoch Únie. Zároveň Európska komisia očakáva, že väčšina krajín Európskej únie bude v roku 2024 uplatňovať kontraktčnú fiškálnu politiku, kedy sa fiškálna pozícia bude pohybovať od kontraktčnej pozície o viac ako 2,5 % hrubého domáceho produktu. Okrem toho očakáva znižujúci sa príspevok čistých primárnych bežných výdavkov financovaných zo štátnych rozpočtov v dôsledku postupného ukončovania opatrení súvisiacich s energetikou. Podľa jesennej prognózy, teda pred schválením rozpočtu verejnej správy a pred zmenou fiškálnej politiky novou vládou a parlamentom v decembri 2023, Európska komisia očakávala, že hrubý verejný dlh k hrubému domácejmu produktu dosiahne na Slovensku v roku 2023 výšku 56,7 %, v roku 2024 výšku 59,6 % a v roku 2025 výšku 62,9 %. Pritom predpokladala, že z hľadiska tzv. veľkosti vlády, teda z makroekonomického hľadiska, Slovensko pomerne stabilne oproti priemeru Európskej únie a eurozóny získava relatívne menej príjmov do rozpočtu

verejnej správy (cca 40 % z hrubého domáceho produktu) a aj verejné výdavky v pomere k hrubému domácejmu produktu sú na relatívne nižších úrovniach. Túto skutočnosť ilustruje **Graf 5.5**, ktorý vychádza z historických dát do roku 2022 a z jesennej prognózy Európskej komisie do roku 2025.

Rozpočet verejnej správy Slovenskej republiky na roky 2024 až 2026, ktorý bol schválený koncom decembra 2023, je založený na dvoch nosných predpokladoch, a to, že ekonomika bude rásť v roku 2023 o 1,2 % a v roku 2024 zrýchli rast na 2,7 %. Ďalším významným predpokladom je, že v dôsledku nových stropov na ceny energií pre domácnosti inflácia ustúpi, čo prispeje k dynamike rastu slovenskej ekonomiky, prejaví sa v spomalení inflácie na 3,2 %, v raste spotreby. Miera nezamestnanosti by mala dosiahnuť nové historické minimum na úrovni 5,4 % a reálne mzdy by v roku 2024 mali po dvoch rokoch opätovne rásť.

Graf 5.5: Očakávaný vývoj hrubého dlhu verejnej správy Slovenskej republiky do roku 2025 podľa jesennej prognózy Európskej komisie (v % HDP)

Zdroj: Spracované zo Statistical Annex European Economic Forecast – Autumn 2023¹⁴

Pozn.: GRT – podiel vládných príjmov • GET – podiel vládných výdavkov
EA – eurozóna

Rozpočet verejnej správy Slovenskej republiky predpokladá znížiť deficit hospodárenia na 5,97 % hrubého domáceho produktu v roku 2024, teda saldo znížiť o viac ako 0,5 % hrubého domáceho produktu¹⁵ oproti očakávanej výške 6,52 %, ktorú Ministerstvo financií SR predpokladá za rok 2023. K medziročnému poklesu schodku prispievajú najmä prijaté konsolidačné opatrenia v rámci zmeny fiškálnej politiky:

- zdanenie dočasných vysokých ziskov v bankovom sektore,
- zvýšenie zdravotných odvodov,
- predĺženie platnosti solidárneho príspevku v odvetví spracujúcom ropu,

- zníženie odvodov do 2. dôchodkového piliera,
- zavedenie minimálnej a dorovnávej dane pre právnické osoby,
- zvýšenie daní z tabaku a liehu.

Rozpočet vychádza z aktuálnej decembrovej prognózy Ministerstva financií SR. Najvýznamnejšie zmeny na rok 2024 sa týkajú zvýšenia zdravotných odvodov zamestnávateľa o 1 p. b. a zníženia príspevku na dôchodkové sporenie na 4 % s vplyvom na rozpočet verejnej správy vo výške 763 miliónov eur, ale aj celého radu zmien pôsobiacich na strane príjmov rozpočtu (*Tabuľka 5.1*).

Tabuľka 5.1: Prehľad legislatívnych opatrení prijatých koncom roka 2023 a ich vplyv na príjmy verejnej správy (ESA 2010 • v tis. eur)

Opatrenie	2023	2024	2025	2026
Poplatky za odpad – zákaz skládkovania komunálneho odpadu bez predúpravy od roku 2025	0	15 082	0	0
Rozšírenie osobitného odvodu z podnikania v regulovaných odvetviach (banková daň)	0	335 829	281 872	238 738
Úprava zdanenia kapitálových príjmov fyzických osôb	0	24 713	30 874	31 688
Zúženie rozsahu zníženej sadzby DPH na alkohol v stravovacích a reštauračných službách	0	27 380	28 806	30 123
Zvýšenie sadzby zrážkovej dane z dividend na 10 %	0	5 363	9 900	15 263
Refix hypoték a úprava daňového bonusu na hypotéky (vplyv na výdavky)	0	0	0	0
Zavedenie minimálnej dane z príjmov právnických osôb	0	123 000	107 000	107 000
Zmena hranice príjmu mikrodaňovníkov na 60 tis. €	0	-5 092	-5 332	-5 575
Zvýšenie sadzieb spotrebnej dane z tabakových výrobkov od 1. 2. 2024	0	107 495	152 966	262 993
Predĺženie solidárneho príspevku z činností v odvetviach ropy na rok 2024	0	179 800	0	0
Zákon o dorovnávej dani	0	48 500	48 500	48 500
Zvýšenie sadzby spotrebnej dane z liehu od 1. 1. 2024	0	18 232	21 221	21 128
Zmena sadzby odvodu do 2. piliera z 5,5 %, resp. 5,75 % na 4 % (od januára 2024)	0	363 123	460 247	495 276
Zvýšenie sadzby zdravotného poistného zamestnávateľa o 1 p. b. z 10 % na 11 %	0	357 491	377 820	394 920

Zdroj: MF SR

Rozpočet predpokladá, že významným zdrojom rastu verejných príjmov už nebude inflácia, ale rýchlejší ekonomický rast založený na politikách podpory rastu súkromnej spotreby, no najmä na príleve investícií z Plánu obnovy a odolnosti SR, ktorý nahradí čerpanie zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Okrem toho investície budú rásť aj z dôvodu dodávok obstaranej vojenskej techniky. Začiatkom roka 2024 sa dá očakávať aj oživenie vo svetovej ekonomike, čo za predpokladu relatívneho zníženia cien energií¹⁶ a vyššej štátnej pomoci na podporu prvovýroby a skladovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a jej predaja môže prispievať k rastu čistého exportu. Výraznejší rast exportov predpokladá rozpočet cca od roku 2026, a to v súvislosti s očakávaným dobudovaním kapacít v automobilovom priemysle.

Granty a transfery sú na rok 2024 rozpočtované vo výške 2,5 miliardy eur. Najvýznamnejšiu časť predstavuje príjem zo všeobecného rozpočtu Európskej únie a prostriedky z Plánu obnovy a odolnosti SR v objeme 1,51 miliardy eur. Tieto zdroje budú nielen finančným, ale aj transformačným stimulom na podporu rastu slovenskej ekonomiky, na prekonanie dôsledkov pandémie a v prípade efektívneho čerpania aj zdrojom pre udržateľný rast založený na zvýšení kvality zdrojov rastu.

Okrem výdavkových politík, ktoré prijali predchádzajúce vlády smerom k podpore najslabších sociálnych skupín a situácie obcí v roku 2023¹⁷, rozpočet predpokladá ďalšie výdavkové politiky, ktoré majú v roku 2024 kompenzovať zraniteľným skupinám rastúce náklady z dôvodu inflácie (napr. uplatnenie 13. dôchodku v plnej výške, zachovanie rodičovského dôchodku).

Tabuľka 5.2: Príjmy štátneho rozpočtu zo zahraničných transferov/prostriedkov z rozpočtu Európskej únie
(v tis. eur)

Zdroj	2021 S	2022 S	2023 R	2023 OS	2024 N	2025 N	2026 N
Zahraniczne transfery	2 273 989	2 187 702	7 728 805	5 371 453	2 452 641	3 388 307	3 524 435
Prostriedky z rozpočtu EÚ pre 3. a 4. programové obdobie	2 269 706	2 146 641	5 717 554	4 958 969	1 237 239	2 208 678	2 952 611
Prostriedky z Plánu obnovy a odolnosti SR	4 283	41 061	2 011 251	412 484	1 215 402	1 179 629	571 824

Zdroj: MF SR

16 Podľa MF SR koncom roku 2022 za mesiac august a september bolo podnikom kompenzovaných 80 % nákladov z ceny energií nad stanovený strop z verejných zdrojov. Strop bol u silovej zložky elektriny stanovený na 199 eur bez DPH za MWh, u dodávky plynu na 99 eur bez DPH za MWh. Rovnaká schéma a kompenzácie boli schválené aj pre rok 2023. Ministerstvo pôdohospodárstva SR na základe oznámenia Európskej komisie vyhlásilo na konci roka 2022 schému štátnej pomoci na podporu prvovýroby a skladovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby. Schémy mali trvanie do konca roka 2023. Vláda od mája 2023 kompenzuje podnikom aj nárast systémových a distribučných poplatkov podobne ako pri domácnostiach. Malým podnikom majú v roku 2024 stanovené ceny energií medziročne klesnúť takto o 10 % za elektrinu a za plyn o 20 %. Distribučné poplatky sa pre tieto malé firmy medziročne nemenia. Stredné a veľké podniky platia ceny v súlade s dodávateľskými zmluvami a keďže sú trhové ceny v súčasnosti výrazne nižšie, neočakáva sa potreba kompenzácie.

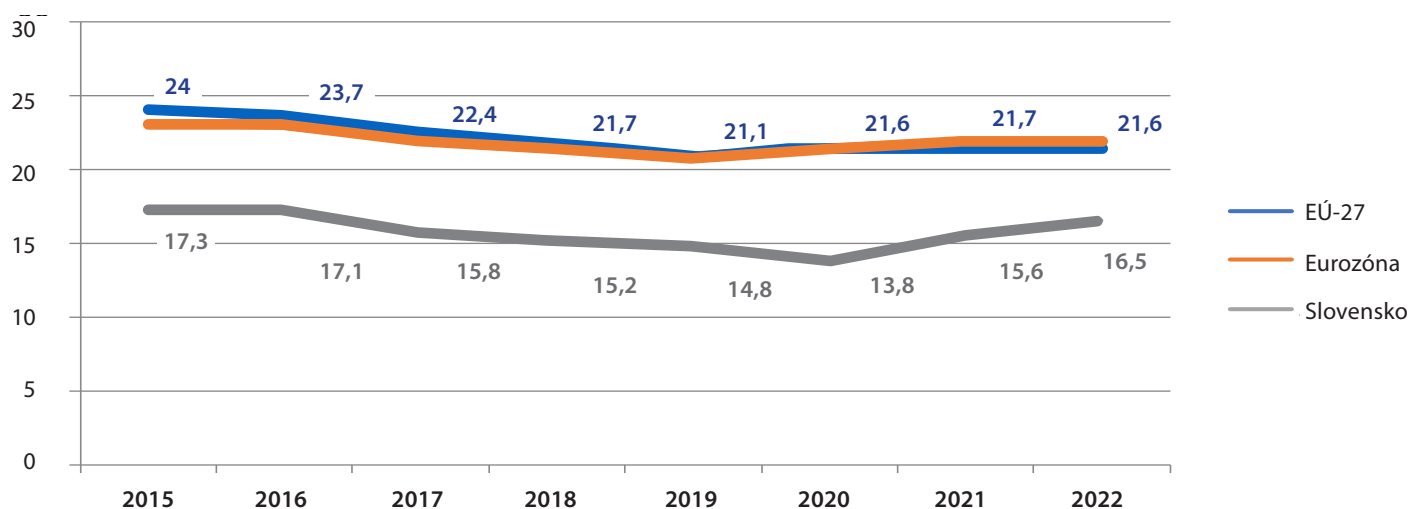
17 Napríklad výdavky na dôchodky, ktoré oproti schválenému rozpočtu rástli z dôvodu zahrnutia výdavkov na mimoriadnu valorizáciu dôchodkov, ďalej na rodičovský dôchodok, vplyv odchodu do dôchodku po odpracovaných 40 rokoch. Vláda SR v septembri 2023 schválila aj zníženie štátnych finančných aktív v sume 152 miliónov eur, ktoré boli poskytnuté ako návratná finančná výpomoc obciam, mestám a vyšším územným celkom na kompenzáciu výpadku príjmov z dane z príjmov fyzických osôb v roku 2020. Uvedené opatrenie však nemá vplyv na schodok rozpočtu verejnej správy.

Aj vďaka nim možno očakávať stále dobrú situáciu v boji proti chudobe alebo sociálnemu vylúčeniu časti populácie Slovenska. Podľa tohto cieľa udržateľnosti OSN patrí Slovenská republika dlhodobu k úspešnejším krajinám v Európe (Graf 5.6 a Graf 5.7) a aj napriek prechodnému zhoršeniu v rokoch 2021 a 2022 je možné v rokoch 2023 a 2024 očakávať obrat k stabilizácii až k opätovnému zlepšeniu situácie v tejto oblasti.

Rok 2024 sa preto ukazuje z pohľadu verejných financií v ére samostatnosti doteraz ako najviac kritický. Verejné financie

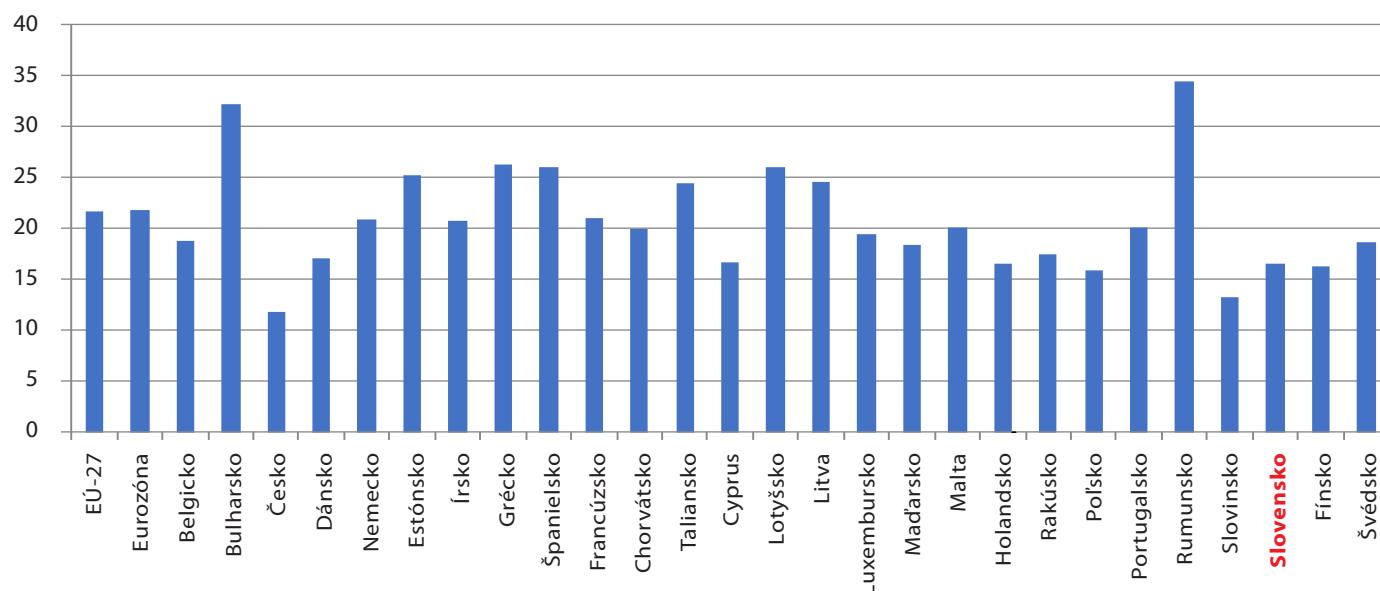
a nevyhnutná konsolidácia verejných financií budú výsledkom úspešného presadenia mixu schválených príjmo-výdavkových politík, tak aby došlo minimálne k neznižovaniu reálnej životnej úrovne obyvateľov, k založeniu predpokladov pre udržateľný zelený ekonomický rast. A to v podmienkach potreby postupnej redukcie salda verejných financií a verejného dlhu a pri nie celkom priaznivých vyhlídkach vývoja externého prostredia.

Graf 5.6: Podiel ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v Európskej únii, eurozóne a v Slovenskej republike (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

Graf 5.7: Podiel ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v jednotlivých krajinách Európskej únie (v % za rok 2022)

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

ZHRNUTIE

1. Očakávaná fiškálna pozícia Slovenskej republiky za rok 2023 zo strany viacerých fiškálnych autorít signalizuje riziko rastu zadlžovania sa Slovenska. A to aj krátkodobé. Rok 2024 sa preto ukazuje z pohľadu verejných financií v ére samostatnosti doteraz ako najviac kritický v podmienkach potreby postupnej redukcie salda verejných financií a verejného dlhu. A to pri nie celkom priaznivých vyhlídkach vývoja externého prostredia a v podmienkach hľadania spoločenského kompromisu i politického konsenzu, že je potrebné slovenskú ekonomiku naviesť od „etapy strácania dychu“ do etapy „nových nádejí“ pre život obyvateľov na Slovensku. Ale najmä pre rozvoj firiem, ktoré sú hlavným tvorcom pridanej hodnoty a od ich úspechu závisí aj životná úroveň obyvateľov, následne úspech politikov, a nie naopak.
2. Rozpočet predpokladá, že významným zdrojom rastu verejných príjmov už nebude inflácia, ale rýchlejší ekonomický rast založený na politikách podpory rastu súkromnej spotreby, ale najmä zdrojov na investície z Plánu obnovy a odolnosti SR. Okrem toho rozpočet predpokladá, že investície budú rásť aj z dôvodu dodávok obstaranej vojenskej techniky. Začiatkom roka 2024 sa dá očakávať aj oživenie vo svetovej ekonomike, čo za predpokladu relatívneho zníženia cien energií¹⁸ a vyššej štátnej pomoci na podporu prvovýroby a skladovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a jej predaja môže prispievať k rastu čistého exportu.
3. Okrem výdavkových politík, ktoré prijali predchádzajúce vlády smerom k podpore najslabších sociálnych skupín a situácie obcí v roku 2023, rozpočet predpokladá ďalšie výdavkové politiky, ktoré majú v roku 2024 kompenzovať zraniteľným skupinám rastúce náklady z dôvodu inflácie (uplatnenie 13. dôchodku v plnej výške, zachovanie rodičovského dôchodku).
4. Aj vďaka nim možno očakávať stále dobrú situáciu v boji proti chudobe alebo sociálnemu vylúčeniu časti populácie Slovenska. Podľa tohto cieľa udržateľnosti OSN patrí Slovenská republika dlhodobo k úspešnejším krajinám v Európe.

¹⁸ Podľa MF SR koncom roku 2022 za mesiac august a september bolo podnikom kompenzovaných 80 % nákladov z ceny energií nad stanovený strop z verejných zdrojov. Strop bol u silovej zložky elektriny stanovený na 199 eur bez DPH za MWh, u dodávky plynu na 99 eur bez DPH za MWh. Rovnaká schéma a kompenzácie boli schválené aj pre rok 2023. Ministerstvo pôdohospodárstva SR na základe oznámenia Európskej komisie vyhlásilo na konci roka 2022 schému štátnej pomoci na podporu prvovýroby a skladovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby. Schémy mali trvanie do konca roka 2023. Vláda od mája 2023 kompenzuje podnikom aj nárast systémových a distribučných poplatkov podobne ako pri domácnostiach. Malým podnikom majú v roku 2024 stanovené ceny energií medziročne klesnúť takto o 10 % za elektrinu a za plyn o 20 %. Distribučné poplatky sa pre tieto malé firmy medziročne nemenia. Stredné a veľké podniky platia ceny v súlade s dodávateľskými zmluvami a keďže sú trhové ceny v súčasnosti výrazne nižšie, neočakáva sa potreba kompenzácie.

6 BARIÉRY A ŠANCE PRE UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ SLOVENSKEJ EKONOMIKY

Udržateľný rozvoj ekonomiky Slovenskej republiky bude tak v roku 2024, ako aj v ďalších rokoch spojený so schopnosťou slovenskej ekonomiky vyrovnáť sa s dôsledkami predchádzajúcich kríz. Ale najmä so schopnosťou spoločnosti obnoviť tempo rastu reálnej konvergenie a životnej úrovne obyvateľov Slovenska smerom k ekonomicky vyspelejšej Európe. Takýto scenár predpokladá, že sa slovenská ekonomika sa aktívnejšie zapojí do realizácie dvoch nosných strategických cieľov Európskej únie v rámci programu obnovy a odolnosti – k digitálnej transformácii a k stratégii prechodu k uhlíkovej neutralite krajín Európskej únie.

Vzhľadom na negatívne otrasy, ktorými slovenská ekonomika v uplynulých rokoch prešla, najmä neporovnateľne väčšie skrátenie strednej dĺžky života oproti Európskej únii, ale aj vzhľadom na odklon od dlhodobého trendu vyššieho ekonomického rastu oproti priemeru eurozóny a Európskej únie, a to pri vyššej inflácii a vyšších cenách energií, pôjde o dlhodobý a zložitý proces. Ten musí dôsledne sledovať obnovu konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky cestou aktivizácie a podpory hybných síl ekonomického rastu a celkovej produktivity výrobných faktorov, a to na firemnej úrovni.

Cieľom však musí byť najmä cesta spočívajúca v hľadaní konsenzu a v čo možno najširšom aktívnom zapojení všetkých „stakeholderov“ pri obnove konvergenie a konkurencieschopnosti hospodárstva Slovenskej republiky a jej rastu. Ten sa dosiahne, ak bude založený na raste kvality (vzdelania a školenia) ľudských zdrojov, na investičnej aktivite zameranej na pokles spotreby energií, emisií a na podporu cirkulárnej ekonomiky. Obnova rastu ďalej nie je možná bez adaptácie ekonomiky, obyvateľov a pracovných síl na nové a nízkoe-misné technológie (najmä v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energií, v skladovaní energií, v oblasti rýchlejšieho prieniku elektromobility). A tiež na využívanie doteraz nízkych efektov a výdavkov na investície do IKT a digitálnej transformácie. To všetko v podmienkach konsolidácie verejných financií – najmä po dlhovom predvolebnom šoku z roku 2023.

Nevyhnutnou podmienkou je aj pochopenie politických reprezentácií, že pozitívny hospodársky vývoj a vysoká konkurencieschopnosť vyspelých krajín boli spoločným výsledkom

spolupráce a schopnosti firiem (nielen vyvolených) dosahovať spolu so zamestnancami i vládami prosperitu. Aj tým dokázali odolať čoraz silnejúcej hospodárskej súťaži v globalizovanom prostredí, ktoré začína byť narušované vojensko-politickými vplyvmi. Napriek tomu prosperita vyspelých krajín vždy bola a bude výsledkom kontinuity v zásadných ekonomických otázkach celej krajiny. Najmä v maximálne možnej stabilite podnikateľského prostredia a cien, vo vytvorení porovnateľných podmienok na podnikanie voči zahraničným konkurentom, v podpore vedy, výskumu, inovačných procesov, vzdelania pracovných síl, v kontinuite investičných projektov, ktoré presahujú jeden volebný cyklus a ktoré sú stimu- lom dlhodobého ekonomického rastu.

Ako vyplynie z ďalej uvedených bariér, limitov a krátkodobého negatívneho trendu udržateľného rozvoja, javí sa na Slovensku akútna potreba dosiahnuť široký politický konsenzus a s podporou médií dosiahnuť najmä obnovu pozitívnej a tvorivej atmosféry v spoločnosti, minimalizovať ďalšie hospodárske straty v dôsledku konfrontácie. Bez zmeny krátkodobého trendu zaostávania ekonomiky hrozí vysoké riziko, že ekonomický peletón krajín Európskej únie a ich prosperita sa budú slovenskej spoločnosti ďalej nekompromisne vzdávať.

KONVERGENČNÝ PROCES SLOVENSKEJ EKONOMIKY

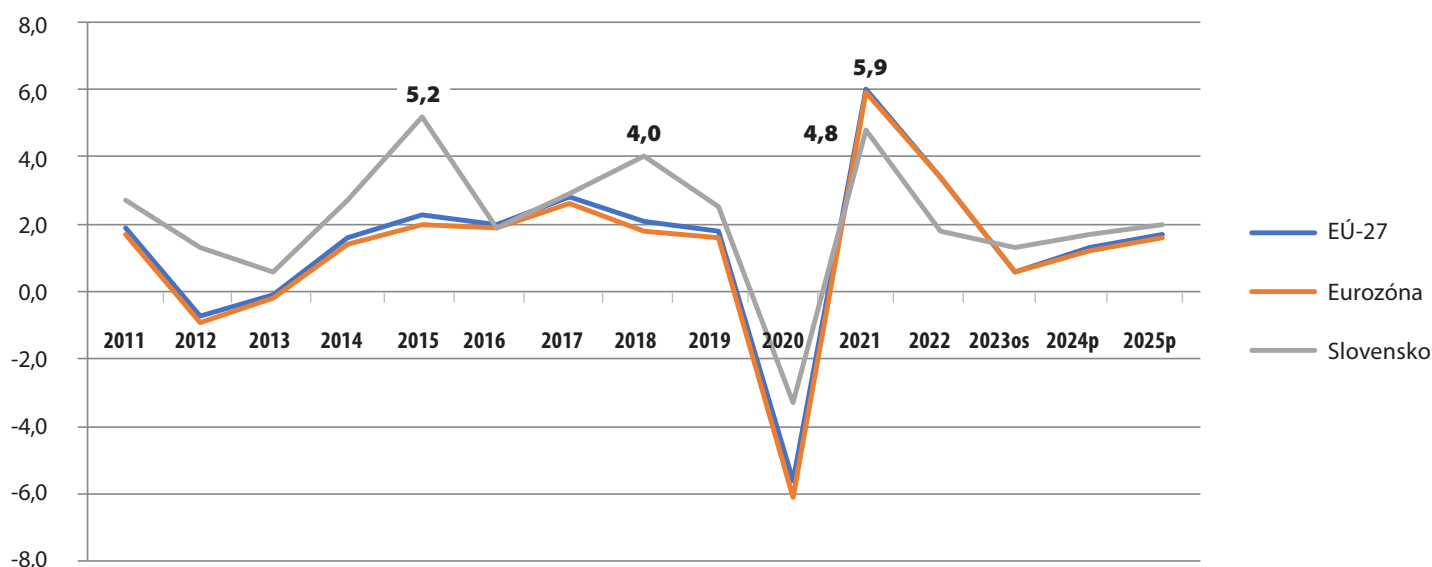
Obdobia pandemickej krízy, energetickej krízy a krízy spojenej s vojenským konfliktom na Ukrajine vyvolali v Slovenskej republike diskusie o konvergencii/divergencii slovenskej ekonomiky k vyspelým krajinám Európy. Tak v politickej diskusii na Slovensku, ako aj v diskusii expertov na makroekonómii sa v roku 2022 a 2023 otvorila otázka vhodného spôsobu merania konvergence. A aj diskusia o metodických úskaliach merania konvergence pri hodnotení výkonnosti ekonomiky na báze indikátora hrubý domáci produkt v parite kúpneho štandardu na obyvateľa. Pritom aj viacero ďalších indikátorov signalizuje skôr krátkodobý trend k poklesu slovenskej ekonomiky než trend dobiehania štandardu životnej úrovne Európskej únie Slovenskom. A to najmä z troch dôvodov:

- relatívne spomalenie reálneho rastu hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky,

- relatívne vyššia inflácia v Slovenskej republike,
- relatívne vyšší pokles stavu obyvateľov Slovenskej republiky aj z dôvodu vyššej pandemickej nadúmrtnosti, čo čiastočne tlmilo dva predchádzajúce vplyvy.

Ako ukazuje **Graf 6.1**, slovenská ekonomika počas celého obdobia po globálnej finančnej kríze vykazovala vyššiu dynamiku rastu, okrem obdobia globálnej pandemickej krízy a globálnej energetickej krízy. I keď sa prvý pandemický šok podarilo slovenskej ekonomike v roku 2020 prekonať s nižším rastovým poklesom ako priemeru krajín eurozóny a Európskej únie, roky 2021 a 2022 už sú spojené s relatívnym spomalením dynamiky rastu oproti krajinám Únie. V roku 2021 slovenská ekonomika rástla o 1,1 % menej ako Európska únia a eurozóna. Ide o negatívny jav, ktorý slovenská ekonomika už viac ako desaťročie neevidovala. Podľa jesennej prognózy Európskej komisie¹⁹ však rok 2023 už predstavuje opätovný návrat k predbehaniu rastovej dynamiky krajín Európskej únie a eurozóny slovenskou ekonomikou.

Graf 6.1: Rast reálneho hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky v porovnaní s priemerom krajín eurozóny a Európskej únie

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser a jesennej prognózy Európskej komisie

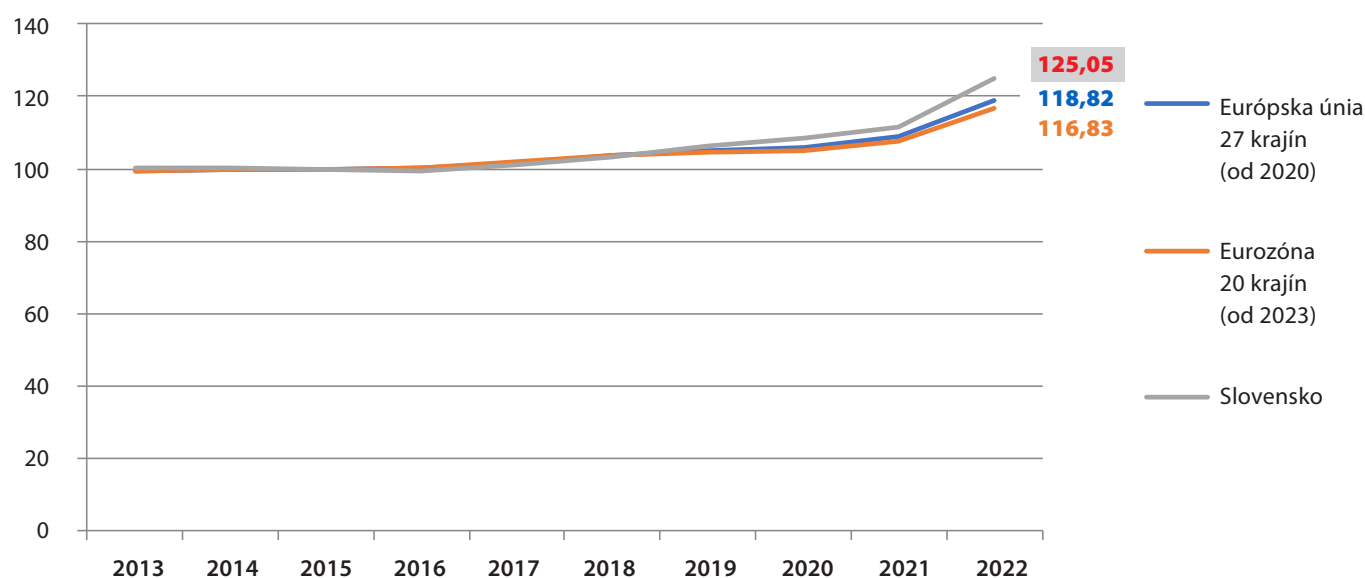
19 https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-12/autumn_forecast-2023_statistical%20annex_en.pdf

Z hľadiska harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) bol vývoj v Slovenskej republike až do roku 2019 takmer identický s vývojom v eurozóne a v Európskej únii. Cenové nožnice sa začali otvárať až v rokoch 2020 – 2022, keď v roku 2022 už rozdiel medzi cenovým indexom Slovenska a priemeru Európskej únie bol viac ako 6 %, resp. priemeru eurozóny viac ako 8 %. Podľa zistení predchádzajúcich štúdií SOPK na tento vývoj okrem nákladovej inflácie zrejme spolupôsobili fiškálne reakcie vlády Slovenskej republiky – Ochotnický, Belkovicsová, Ichnatišinová (2022), kedy na rozdiel od niektorých iných európskych krajín smerovali Covid verejné výdavky viac k domácnostiam než k firmám. Takáto fiškálna politika v súlade s teóriou stimulovala rast dopytu po tovaroch súkromnej spotreby a v podmienkach negatívneho ponukového šoku spôsobovala tlak na rast inflácie – napríklad v zmysle odkazu prof. Karvaša²⁰ alebo aj empirických dôkazov štúdie Hale, Leer, Nechio (2023)²¹. Dôsledkom bolo tiež, že súkromná spotreba po prepuknutí pandemického šoku na rozdiel od iných krajín Európskej únie na Slovensku nepoklesla, pričom pokles súkromnej spotreby bol citelný neskôr.

V súlade s predchádzajúcimi úvahami očakávame za rok 2023 výrazne vyššiu dynamiku HICP Slovenska oproti priemeru Európskej únie a eurozóny (cca o 5 %), pričom pre roky 2024 a 2025 už možno predpokladať aj spomalenie dynamiky HICP vo všetkých krajinách Európskej únie a prechod k postupnému zníženiu cenového rozdielu (HICP) medzi Slovenskom a eurozónou, resp. Európskou úniou na úroveň 0,6 až 0,8 % v roku 2025 a k zhoršeniu výmenných cenových relácií (terms of trade) v slovenskej ekonomike.²²

Pandemický šok okrem ekonomických dopadov sa prejavil v Slovenskej republike oproti priemeru Európskej únie troma extrémnymi vrcholmi, ktoré mali vplyv na počet obyvateľov Slovenska. Percentuálna nadúmrtnosť v Slovenskej republike výrazne prekročovala priemer Európskej únie v období december 2020 až marec 2021, november 2021 až marec 2022. Relatívnym úspechom v boji s pandémiou sa podľa porovnania nadúmrtnosti vyznačovalo obdobie počiatočného vypuknutia pandémie, keď v mesiacoch marec až apríl 2020 bola nadúmrtnosť na Slovensku významne nižšia oproti priemeru Európskej únie.

Graf 6.2: Vývoj harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) Slovenskej republiky v porovnaní s priemerom krajín eurozóny a Európskej únie (rok 2015 = 100)

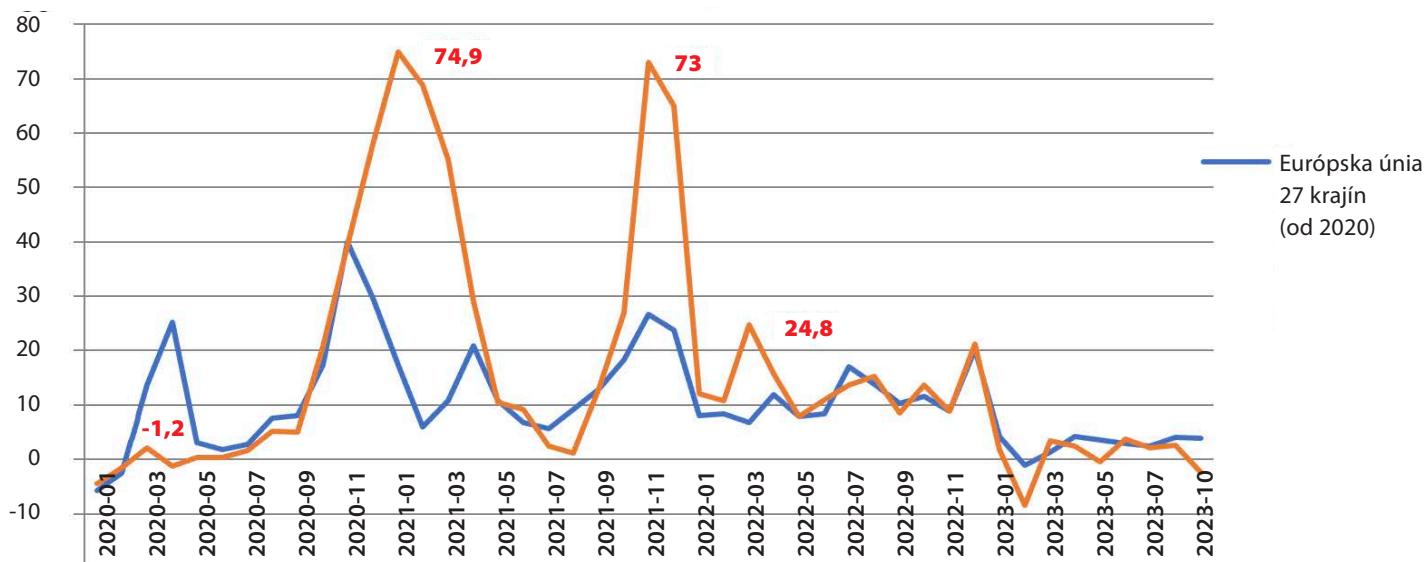
Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

²⁰ V Chudják, Zimková (2023)

²¹ Hale, Galina, John Leer, and Fernanda Nechio. 2023. "Inflationary Effects of Fiscal Support to Households and Firms", Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper 2023-02. Available at <https://doi.org/10.24148/wp2023-02>

²² https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-12/autumn_forecast-2023_statistical%20annex_en.pdf

Graf 6.3: Percentuálna nadúmrtnosť v mesiacoch – porovnanie Slovenskej republiky a Európskej únie

Zdroj: Vlastné spracovanie z Eurostat Data Browser

Po dlhodobom trende rastu počtu obyvateľov (trvale bývajúcich k 1. januáru v Slovenskej republike) rok 2020 a 2021 predstavovali vrchol populačnej krivky. Podľa Štatistického úradu SR²³ dosiahol v roku 2020 počet obyvateľov 5 457 tis. osôb s ročným prírastkom o viac ako 7-tisíc obyvateľov oproti roku 2019. V roku 2021 už Slovenská republika zaznamenala pokles cca o 8-tisíc obyvateľov a počet obyvateľov dosiahol úroveň 5 449 tis. Rok 2022 už bol spojený s poklesom cca o 14-tisíc obyvateľov, keď ich počet dosiahol 5 435 tis. K 30. júnu 2023 mala Slovenská republika už len 5 426 tis. obyvateľov, keď sa v druhom štvrtroku 2023 na Slovensku narodilo 12 073 živých detí a zomrelo viac

osôb – 12 490.²⁴ Zahraničná čistá migrácia bola na úrovni 164 osôb (pristáhovalo sa 1 164 a vystaňovalo sa 1 000 osôb).

Použitý demografický ukazovateľ nezohľadňuje z dôvodu migrácie komplexne celkový počet osôb ekonomicky zapojených do tvorby pridanej hodnoty a jej rozdelenia v Slovenskej republike. I keď Slovensko nepatrí k tradičným cieľovým krajinám migrantov, počet cudzincov pomaly, ale kontinuálne rastie, tak ako to ukazuje *Tabuľka 6.1* (na nasledujúcej strane). V decembri 2022 u nás žilo o 111 076 cudzincov viac ako rok predtým, čo bolo spôsobené najmä prílevom ľudí z Ukrajiny.

²³ https://datacube.statistics.sk/#/view/sk/vbd_dem/om7102rr/v_om7102rr_00_00_00_sk

²⁴ V SR bola evidovaná stále vyššia nadúmrtnosť oproti predpandemickému obdobiu vo vekovej skupine tzv. mladších seniorov (65 – 74 rokov) a podľa ŠÚ SR bola vyššia o 1,5 % aj v 3. štvrtroku 2023.

Tabuľka 6.1: Vývoj počtu cudzincov žijúcich na území Slovenskej republiky
(rok 2021 až 1. polrok 2023)

Počet platných pobytov pre cudzincov podľa typu štátnej príslušnosti				
Typ štátnej príslušnosti	k 31. 12. 2021	k 30. 6. 2022	k 31. 12. 2022	k 30. 6. 2023
Štátni príslušníci tretích krajín	111 427	199 164	222 525	238 401
Občania Európskej únie	56 092	55 946	56 070	55 666
SPOLU	167 519	255 110	278 595	294 067

Počet platných pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín podľa druhu pobytu				
Druh pobytu	k 31. 12. 2021	k 30. 6. 2022	k 31. 12. 2022	k 30. 6. 2023
Prechodný pobyt	85 286	91 481	98 281	103 848
Trvalý pobyt	26 066	27 211	28 794	30 664
Tolerovaný pobyt	75	80 472	95 450	103 889
SPOLU	111 427	199 164	222 525	238 401

Zdroj: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocniky

Doplňujúci pohľad na zdroje konvergenie poskytuje vývoj celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP). Podľa Porter (1998, 2000, 2003), Ochotnický, Kiseľáková (2020), Ochotnický, Wilson, Káčer, Alexy (2019), Ochotnický, Káčer, Alexy (2020) sa TFP považuje za kľúčový indikátor konkurencieschopnosti a efektívnosti výroby, a to tak na úrovni národnej ekonomiky, ako aj firiem. Pre výpočet TFP sa v empirických štúdiách spravidla najviac využíva tzv. Solowov reziduál – Solow (1957), ktorý bez veľkých funkčných zložitostí teórie produkcie a s využitím jednoduchšieho funkčného tvaru Cobb-Douglasovej produkčnej funkcie vyjadruje rozdiel medzi rastom hrubého domáceho produktu a váženým súčtom rastu kapitálu a práce.

Elasticita hrubého domáceho produktu na kapitál, resp. na prácu (parameter α , resp. $1 - \alpha$ v produkčnej funkcii) sú odhadnuté cez podiel kapitálu, resp. miezd na celkovej pridanej hodnote.

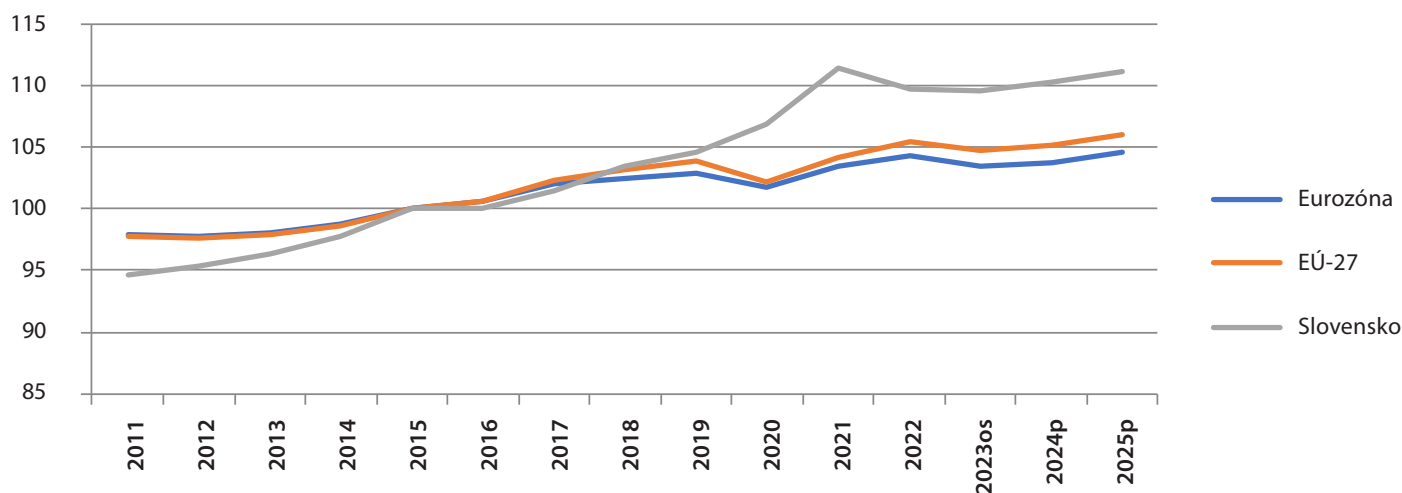
Podľa tohto indikátora slovenská ekonomika do roku 2021 dobiehala a predbiehala dynamikou TFP (celkovej produktivity výrobných faktorov) eurozónu aj Európsku úniu. Výnimku tvorí prepád TFP v Slovenskej republike za rok 2022, pričom pre rok 2023 a 2024 Európska komisia odhaduje podobný trend mierneho oživenia dynamiky TFP pre Slovensko ako pre priemer krajín eurozóny a Európskej únie.

Na vysvetlenie „inverznej hádanky rastu TFP SR“²⁵ je možné sa oprieť o testovanie vplyvu hybných síl TFP (celkovej produktivity výrobných faktorov) v krajinách Európskej únie, kde podľa Ochotnický, Káčer, Alexy (2020) je technologická pripravenosť krajiny kľúčovým faktorom rastu TFP, nasledovaná vzdelaním pracovnej sily a tréningom a až potom ďalšími hybnými silami, akými je daňový systém (nielen výška daní, ale aj časová náročnosť spravovania daní zo strany firiem a ďalšie faktory). Súčasne existuje viacero nepriamych dôkazov či predpokladov, že pôvodcom dynamiky rastu TFP v Slovenskej republike sú okrem rastových impulzov podporných fondov Európskej únie s vysokou pravdepodobnosťou firmy a odvetvia so silným zastúpením dcérskych spoločností nadnárodných technologicky najvyspelejších gigantov v Slovenskej republike. Napríklad v odvetví automotive²⁶, ale aj v ďalších spracovateľských odvetviach priemyslu. Výrazný prepád TFP za rok 2022 nachádza z pohľadu konštrukcie Solowovho reziduálu vysvetlenie vo výraznejšom spomalení rastu HDP²⁷, ktorý bol

dosiahnutý v podmienkach relatívne vyššieho váženého rastu vstupov kapitál a práca.

Pri medzinárodnom porovnaní je aj podľa prof. Siglitzu²⁸ ďalej „veľkou otázkou, či HDP“ (nominálne alebo v štandarde kúpnej sily PPS²⁹) „poskytuje dobré meradlo životnej úrovne. V mnohých prípadoch sa zdá, že štatistiky HDP naznačujú, že hospodárstvo je na tom oveľa lepšie, ako si väčšina občanov sama predstavuje“. Mzdy a príjmy domácností predstavujú najväčšiu položku hrubého domáceho produktu s podielom na pridanej hodnote viac ako dve tretiny a v krajinách Európskej únie sú aj hlavnou zložkou hrubého domáceho produktu. Mzdy na rozdiel od niektorých iných zložiek a príjmov smerujú k obyvateľom/zamestnancom v danej krajine a preto je určite zaujímavé z pohľadu životnej úrovne porovnať³⁰ ceny – náklady hodinovej práce za európske krajiny v roku 2022 alebo príjmy rôznych typov domácností krajín Európskej únie.

Graf 6.4: Index vývoja celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) v Slovenskej republike, Európskej únii a eurozóne (rok 2015 = 100)

Zdroj: Upravené z údajov Databázy AMECO

²⁵ „TFP puzzle“ alebo paradox produktivity je dlhodobo v centre záujmu vedeckej literatúry. Najmä z dôvodu obrovských investícií do IKT – predovšetkým v Spojenom kráľovstve, ale aj v USA, ktoré v minulosti, paradoxne, neprinášali očakávané efekty vo vyššom raste TFP.

²⁶ Bližšie v publikáciách spolupracovníkov a autorov Ekonomickej univerzity v Bratislave v rámci monografií a štúdií platformy UNIVNET <https://univnet.sk/>

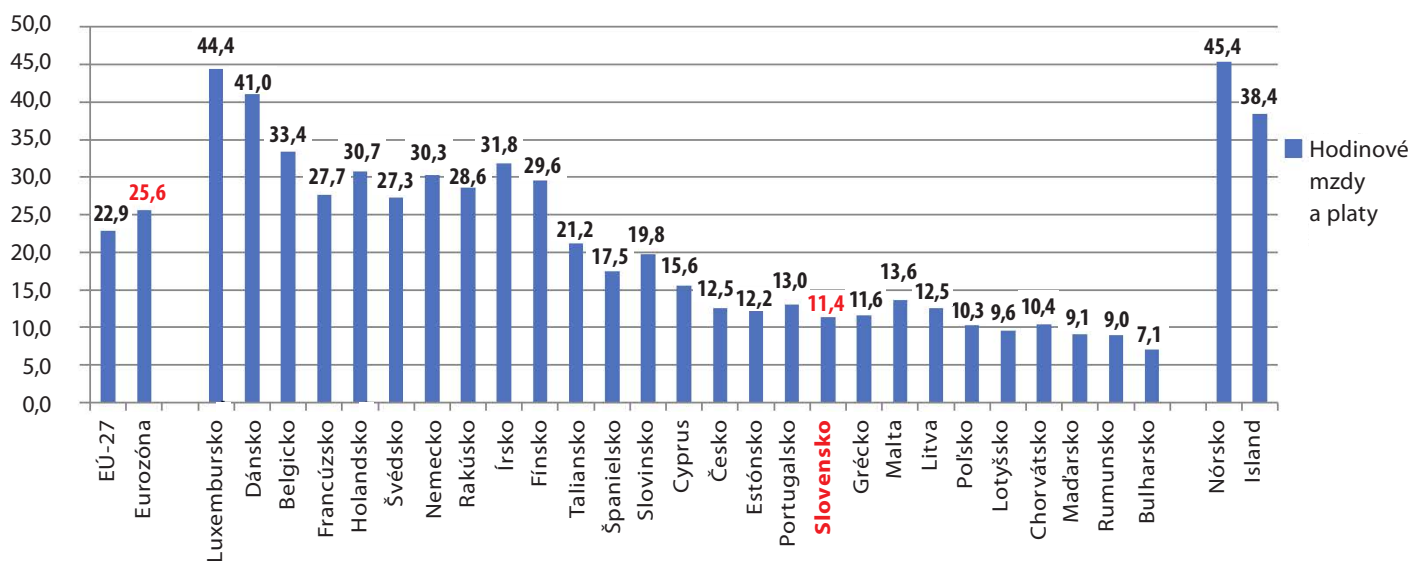
²⁷ Podrobnejšie o dôvodoch spomalenia rastu HDP pojednávajú predchádzajúce časti.

²⁸ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2009/sep/13/economics-economic-growth-and-recession-global-economy>

²⁹ Poznámka autorov

³⁰ A bez ohľadu na množstvo odpracovaných hodín.

Graf 6.5: Hodinové náklady práce – mzdy a platy v európskych krajinách za rok 2022

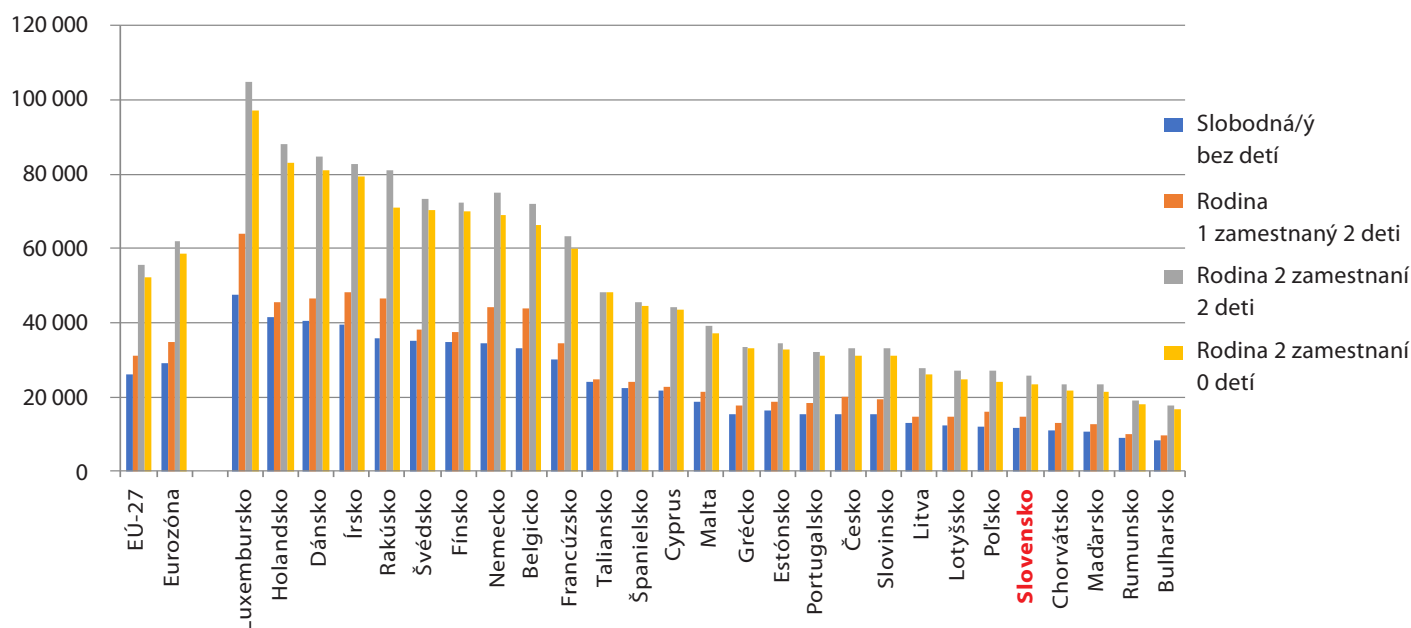
Zdroj: Eurostat (kód online údajov: Ic_Ici_lev)³¹

Pri prepočte nákladov hodinovej mzdy za rok 2018 cez PPS (štandard kúpnej sily) je síce pre Slovenskú republiku a krajiny strednej a východnej Európy (CEE) podľa Eurostatu³² situácia priaznivejšia, ale aj tak je Slovensko hodnotené ako krajina so 7. najnižšími hodinovými mzdami v Európskej únii podľa PPS v roku 2018, ale aj bez zohľadnenia PPS za rok 2022. A to na úrovni cca 50 % priemeru Európskej únie či eurozóny. Podobnú a aj nižšiu úroveň ako 50 % voči priemeru Európskej únie a eu-

rozóny dosahujú slovenské domácnosti podľa výšky čistých zárobkov (**Graf 6.6**).

Nižšie celkové náklady práce i napriek obavám zo straty konkurencieschopnosti pri ich približovaní sa k vyspelým krajinám stále zostávajú jednou z komparatívnych výhod pre alokáciu priamych zahraničných investícií na území Slovenskej republiky.

Graf 6.6: Výška čistých zárobkov domácností v krajinách Európskej únie za rok 2022

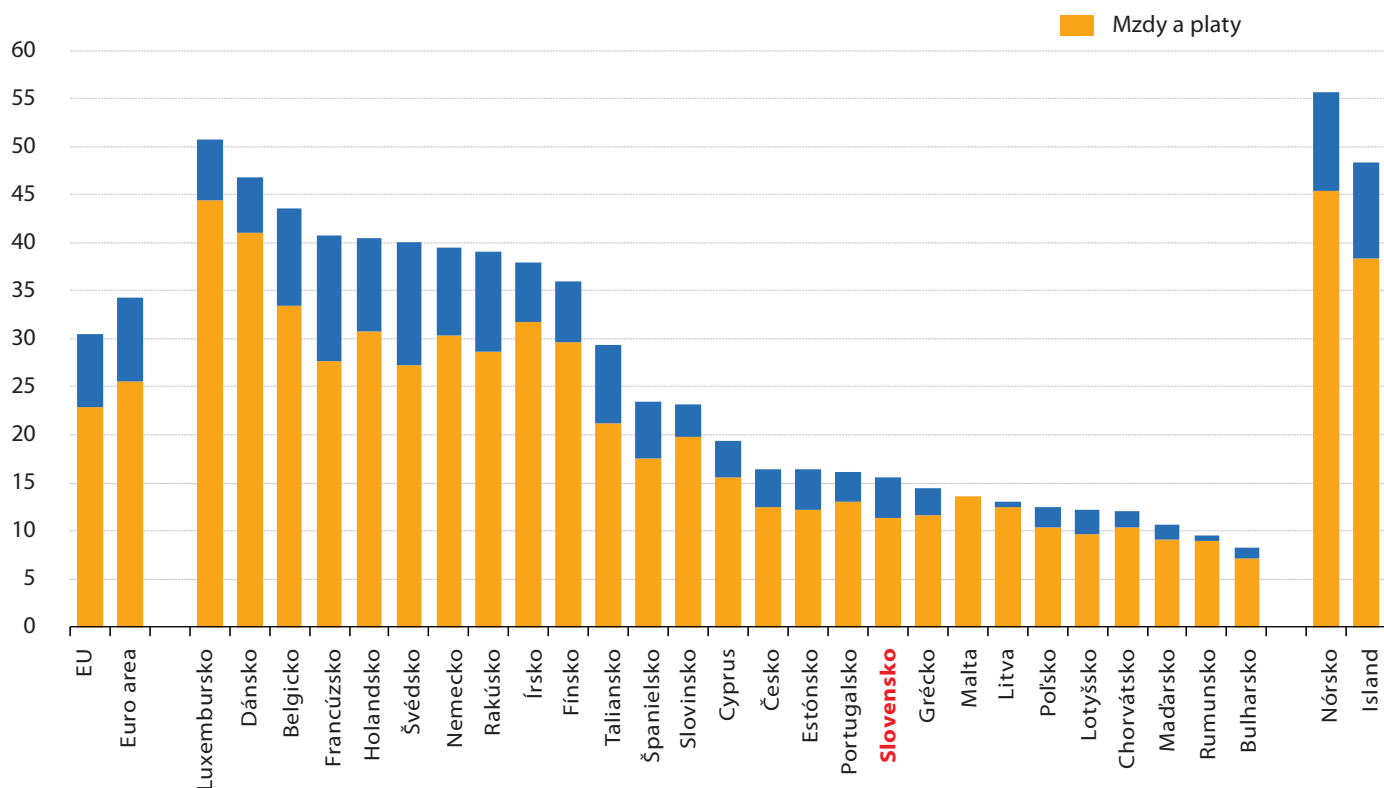

Zdroj: Eurostat (online data code: earn_nt_net)

³¹ Poznámky: Celé hospodárstvo (okrem poľnohospodárstva a verejnej správy); v podnikoch s 10 a viac zamestnancami. Predbežné údaje za Rumunsko: zobrazuje sa len celková hodinová cena práce. Pre rok 2021 sa nezverejňuje členenie miezd a plátov/nie miezd, keďže odhady nie sú porovnateľné s predchádzajúcimi rokmi v dôsledku zmien vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

³² Source: Eurostat (online data code: earn_ses_pub2s)

Graf 6.7: Odhad hodinových nákladov práce za rok 2022 (v eurách)

Celá ekonomika (okrem poľnohospodárstva a verejnej správy); v podnikoch s 10 a viac zamestnancami. Predbežné údaje.

Rumunsko: Odhady rozdelenia miezd a plátov/nie miezd nie sú porovnateľné s obdobiami pred rokom 2018 v dôsledku zmien

vo vnútroštátnych právnych predpisoch. Údaje o ostatných nákladoch pre Maltu nie sú k dispozícii. Zdroj: Eurostat (online data code: lc_lci_lev)

Na rozdiel od miezd budú ceny energií jednou z hlavných bariér pre zrýchlenie konvergenčného procesu slovenskej ekonomiky, rastu a konkurencieschopnosti. Energie pre slovenské podniky v porovnaní s priemerom Európskej únie v posledných rokoch zdraželi výraznejšie, čím pôsobili negatívne na konkurencieschopnosť výrobkov v energeticky náročných odvetviach. Spolu s celkovou vyššou infláciou v porovnaní s krajinami Európskej únie budú ceny energií prispievať aj v rokoch 2024 a 2025 k spomaleniu konvergenencie slovenskej ekonomiky. Či už z hľadiska odvodených indikátorov hrubého domáceho produktu, alebo reálnych miezd. Tieto budú nákladovo tlmiť výhody nižších mzdových nákladov pri vstupe nových priamych zahraničných investícií.

Pri existujúcich obmedzeniach a priestore pre fiškálne impulzy z dôvodu nepriaznivej fiškálnej pozície je tak hlavnou šancou na približovanie sa slovenskej ekonomiky k vyspelejším krajinám Európskej únie čerpanie okrem štrukturálnych fondov a využívanie druhého kľúčového fiškálneho nástroja – Plánu obnovy a odolnosti SR. A to nielen z hľadiska objemu prostriedkov na podporu rastu životnej úrovne obyvateľov Slovenska, ale najmä pri prekonávaní niektorých oblastí systémového zaostávania Slovenskej republiky v digitálnej a zelenej transformácii ekonomiky. Nevyhnutné transformačné zmeny sa dotýkajú nielen podpory technologických zmien, ale aj vzdelávania, rozvoja vedy a výskumu, zdravotnej a technickej infraštruktúry.

DIGITÁLNA TRANSFORMÁCIA SLOVENSKEJ EKONOMIKY

Svet prešiel v priebehu posledných desaťročí, ale špeciálne počas globálnej pandemickej krízy prudkým prechodom od tradičnej ekonomiky (napríklad poľnohospodárskej alebo priemyselnej) na digitálnu ekonomiku, ktorú ovplyvnil prienik digitálnych technológií. V krajinách, kde digitálna transformácia pokročila najďalej, sa pojem „digitálna ekonomika“ netýka len ekonomiky, ale celej spoločnosti.³³ I keď sa niektoré očakávané efekty digitálnej transformácie v minulosti v niektorých krajinách a napr. v raste TFP (celkovej produktivity výrobných faktorov) nepotvrdili, má digitalizácia³⁴ nesporne kladné účinky na ekonomiku.

Digitalizácia:

- mení a vytvára nové trhy, ktoré sa vyznačujú vyššou mierou transparentnosti, podporuje znižovanie transakčných a vyhľadávacích nákladov,
- mení a tiež spružňuje pracovné procesy, formy práce a mzdové štruktúry,
- zvyšuje vďaka prístupu k mobilnému internetu túžbu a plány obyvateľov a pracovných síl migrovať,
- zvyšuje dopyt po kvalifikovaných pracovníkoch a zároveň sa vytvárajú nové pracovné miesta,
- šírenie a výroba digitálnych technológií je dôležitou hnacou silou udržateľného rastu a konkurencieschopnosti,
- používanie platobných kariet a Fin-tech zefektívňuje ekonomiku, zvyšuje hrubý domáci produkt v dôsledku efektívnosti transakcií, z dôvodu prístupu spotrebiteľov k úverom a rastu dôvery spotrebiteľov v platobný systém,

- umožňuje ľuďom ľahšie a rýchlejšie pristupovať k informáciám z rôznych zdrojov, zdieľanie a opätovné používanie digitálnych údajov, podporuje nové pokroky vo výskume,
- pozitívne prispieva k trvalej udržateľnosti životného prostredia vďaka aplikácii technológií a možnosti monitorovania celého životného cyklu produktu až po jeho opätovné použitie, i keď vyvoláva zvýšenú spotrebu energie pri výrobe, používaní a likvidácii hardvéru.

Nástroj na obnovu a odolnosť Európskej únie (RRF) ako systémová reakcia Európskej komisie na globálnu pandemickú krízu a aj dramatické obmedzenie mobility vstupu „práca“ počas globálnej pandemickej krízy urýchlil proces digitálnej transformácie v členských krajinách. Zároveň predstavuje pre členské štáty bezprecedentnú príležitosť nielen investovať do vlastnej digitálnej transformácie, ale prispieť aj k zvýšeniu odolnosti, inovačného potenciálu Únie a k rastu jej technologickej vyspelosti voči konkurencii. A tiež prispieť k zníženiu vonkajšej závislosti Európskej únie. Celková suma vyčlenená v týchto plánoch bola podľa Európskej komisie³⁵ 490 miliárd eur (325 miliárd eur v grantoch a 165 miliárd eur v úveroch). Podľa uvedeného zdroja už bolo vyplatených 67,02 miliardy eur v grantoch a 33,37 miliardy eur v pôžičkách. Podľa nariadenia o RRF musí každý členský štát vyčleniť najmenej 20 % celkových prostriedkov svojho plánu obnovy a odolnosti na opatrenia prispievajúce k digitálnemu prechodu alebo na riešenie problémov, ktoré z neho vyplývajú.

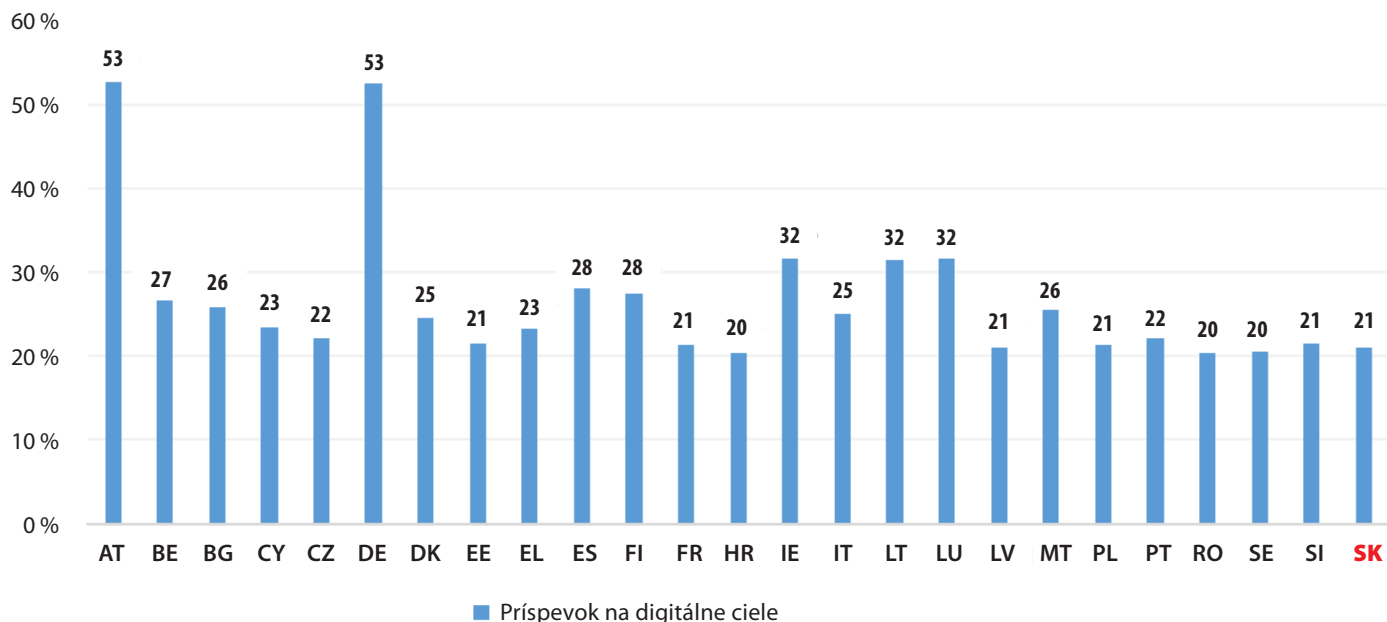
Aj Slovenská republika sa prihlásila k stratégii digitálnej transformácie v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR. S 21-percentným podielom v porovnaní s inými krajinami Európskej únie však patrí ku krajinám s najnižším podielom výdavkov smerujúcich do digitálnej transformácie.

³³ Economis Intelligence Unit (2010)

³⁴ Working paper Zeman (2023) pre projekt APVV-20-0338, podporovaný grantovou agentúrou APVV.

³⁵ Digital Economy and Society Index 2022 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

Graf 6.8: Predpokladaný podiel výdavkov národných plánov RRF na digitálnu transformáciu (v %)

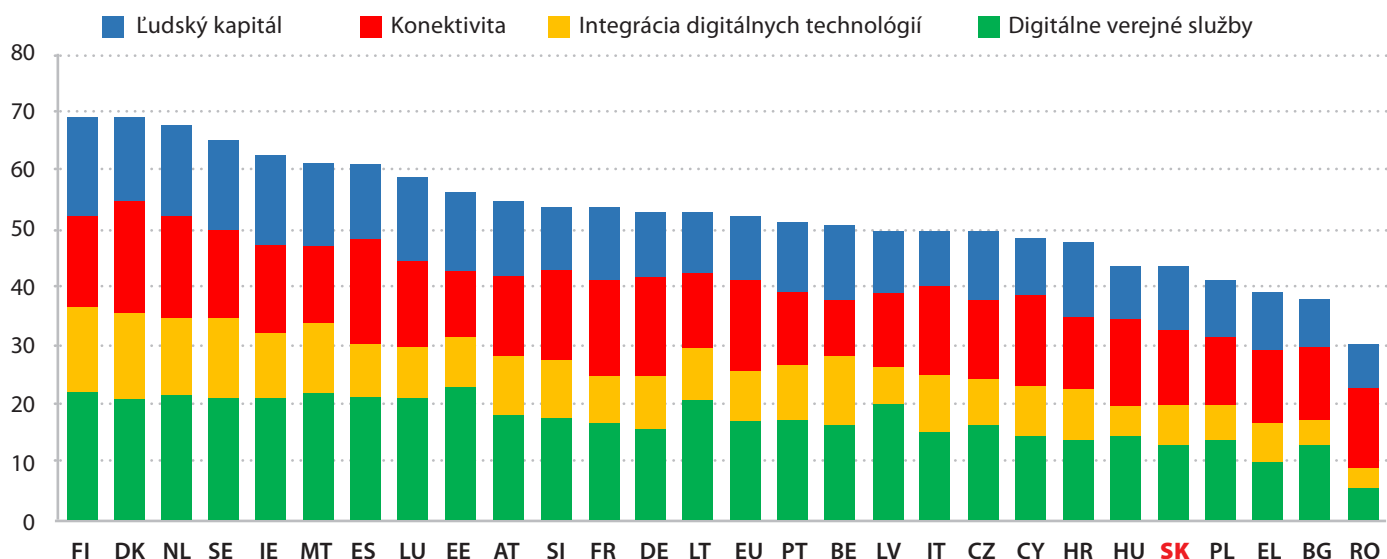

Zdroj: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

V tematických kapitolách vyššie citovaný dokument hodnotí postup digitálnej transformácie v krajinách Európskej únie pomocou tzv. DESI indexu (index digitálnej ekonomiky a spoločnosti) za štyri kľúčové dimenzie – ľudský kapitál • konektivita • integrácia digitálnych technológií • digitálne verejné služby.

V celkovom hodnotení pokroku v digitálnej transformácii za rok 2022 sa Slovenská republika v rámci krajín Európskej únie radí na 23. miesto podľa celkovej hodnoty indexu DESI. Podľa dimenzie ľudský kapitál je na 19. mieste, podľa konektivity na 21. mieste, rovnako aj podľa integrácie digitálnych technológií, a podľa prieniku digitálnych verejných služieb na 24. mieste v rámci krajín EÚ-27.

Graf 6.9: DESI index a jeho 4 dimenzie za krajiny Európskej únie v roku 2022
(hodnota 100 = najvyšší stupeň transformácie)

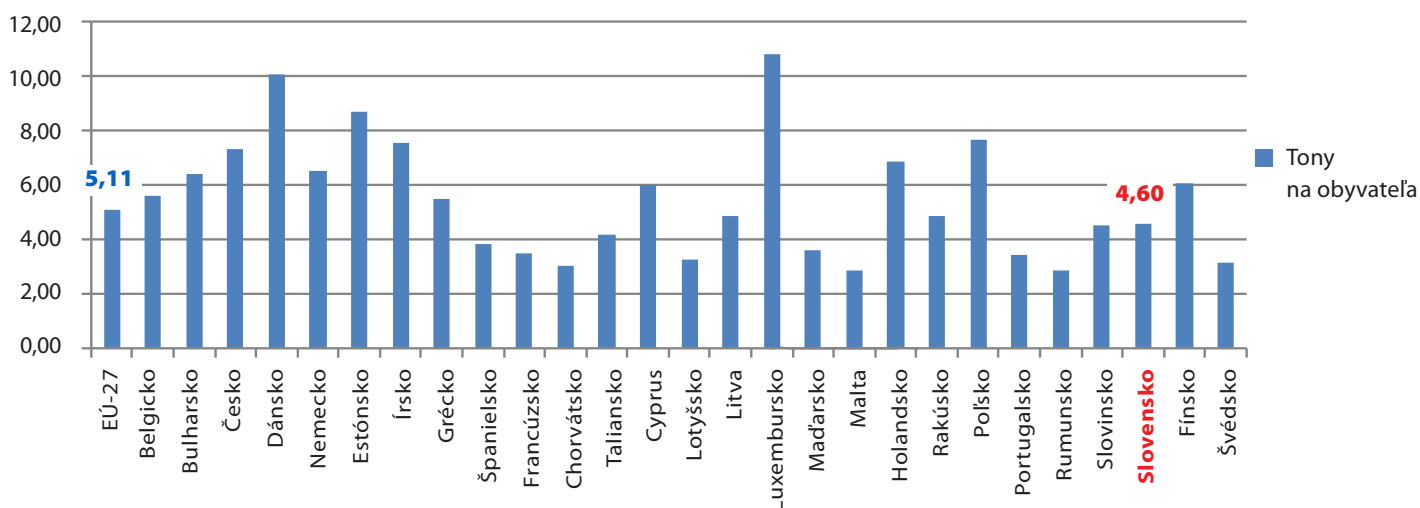
Zdroj: Upravené European Commission
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

ADAPTÁCIA EKONOMIKY NA UHLÍKOVÚ NEUTRALITU A ELEKTROMOBILITA

Slovenská republika patrila a patrí ku krajinám Európskej únie s podpriemernými hodnotami emisií látok znečisťujúcich ovzdušie a skleníkových plynov na obyvateľa. Či už v porovnaní za rok 2022, alebo podľa trendového vývoja.

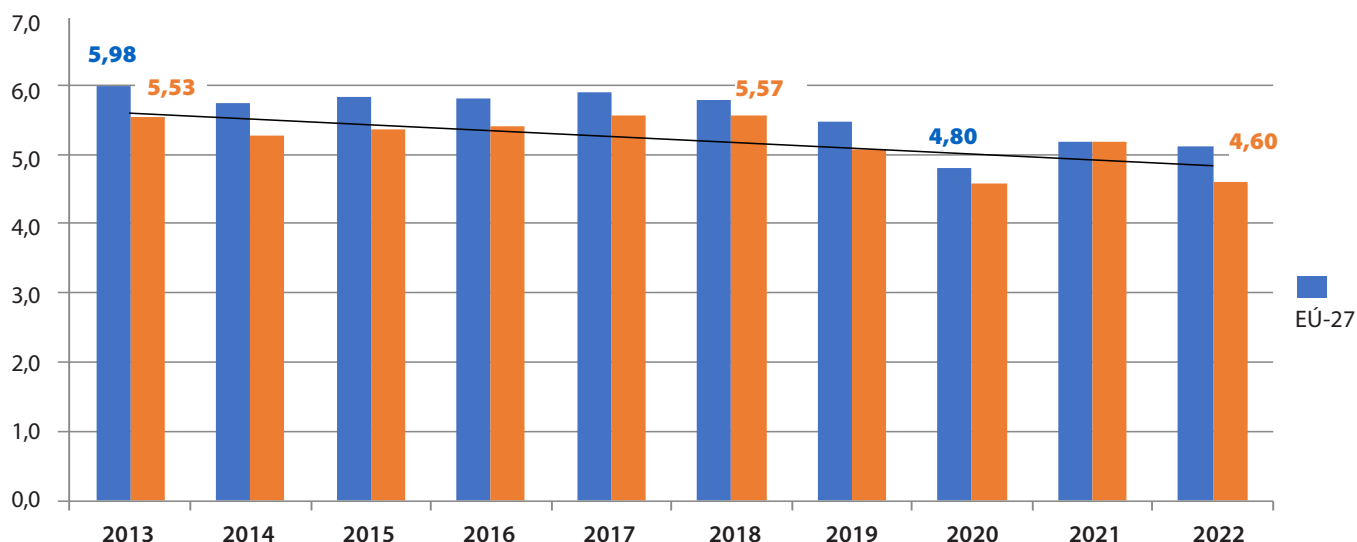
Pre boj za pozitívnu zmenu v klíme Európska únia stanovila ako hlavný cieľ zníženie emisií skleníkových plynov a klimatickú neutralitu do roku 2050 pri znížení emisií CO₂ o 55 % do roku 2030. Jedným z hlavných regulačných opatrení Únie je nariadenie o spoločnom úsilí, ktoré sa aktualizuje v rámci legislatívneho balíka Fit for 55. Toto nariadenie stanovuje záväzné ciele na zníženie emisií skleníkových plynov pre každú krajinu Únie v odvetviach, na ktoré sa nevzťahuje systém obchodovania s emisiami, ako je doprava, poľnohospodárstvo, budovy a odpadové hospodárstvo. Tieto sektory sú považované za zdroj cca 60 % celkových emisií skleníkových plynov

Graf 6.10: Látky znečisťujúce ovzdušie a skleníkové plyny v roku 2022 v krajinách Európskej únie
(v tonách na obyvateľa)

Zdroj: Vlastné spracovanie z dát Eurostat Data Browser

Graf 6.11: Trend vývoja látok znečisťujúcich ovzdušie a skleníkových plynov v Slovenskej republike a hodnoty za Európsku úniu (v tonách na obyvateľa)

Zdroj: Vlastné spracovanie z dát Eurostat Data Browser

v Európskej únii. K podporným iniciatívam na zníženie emisií skleníkových plynov patria aj ďalšie opatrenia Európskej únie smerované k plneniu záväzkov Parížskej dohody, ako sú nové ciele pre zníženie emisií automobilov, zabránenie firmám, aby sa vyhýbali pravidlám o emisiách, a znižovanie emisií z lietadiel a lodí. Dňa 14. marca 2023 Európsky parlament hlasoval za zvýšenie hranice zníženia objemu emisií skleníkových plynov do roku 2030 z 30 % na 40 % v porovnaní s úrovňami z roku 2005.

Nový cieľ poklesu objemu emisií v Slovenskej republike (o 22,7 %) oproti roku 2005 je podmienený úspešnou implementáciou politik a opatrení, ktoré navrhla Európska komisia a ktoré by podľa jej odporúčaní mohli zahŕňať nasledovné:

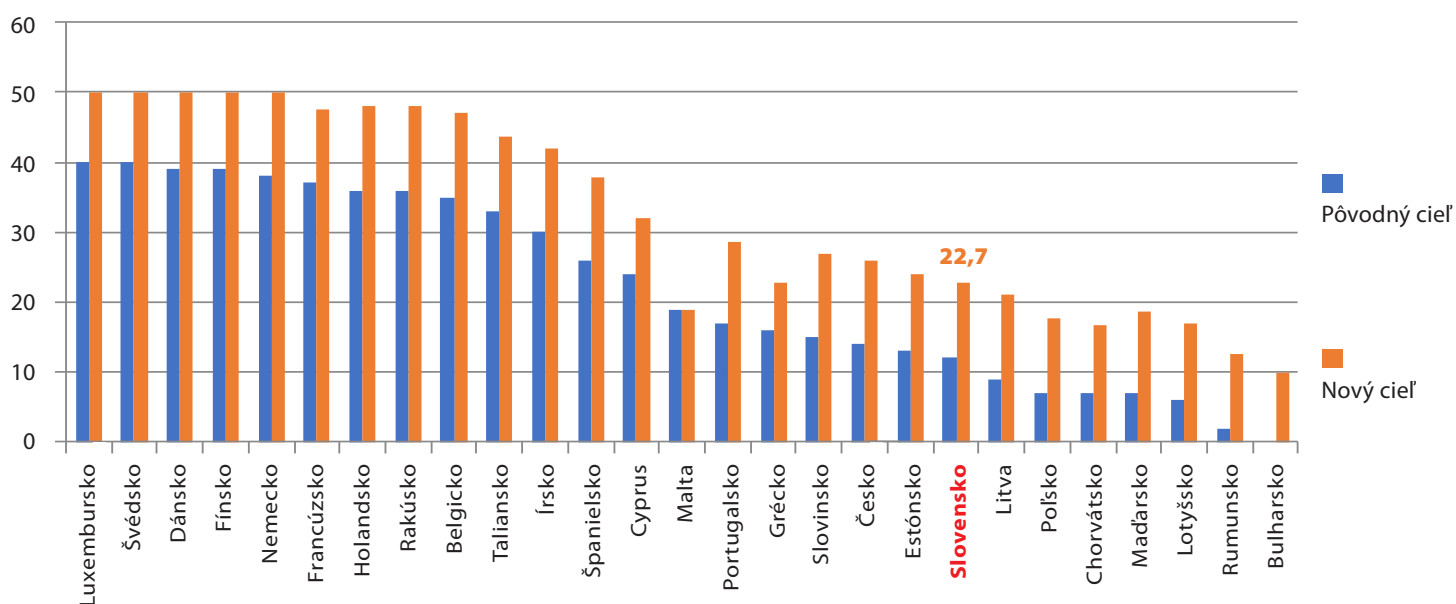
zníženie dopravných potrieb • podpora verejnej dopravy • odklon od dopravy založenej na fosílnych palivách • implementácia podporných schém pre modernizáciu budov • efektívnejšie vykurovacie a chladiace systémy • obnoviteľná energia na vykurovanie a chladenie • poľnohospodárske postupy šetrnejšie ku klíme • premena maštalného hnoja na bioplyn.

V Pláne obnovy a odolnosti SR je na tieto účely v rámci komponentov zelenej ekonomiky vyčlenená suma 2 301 miliónov eur, pričom nosné alokácie smerujú do obnovy a odolnosti budov a udržateľnej dopravy.

Elektromobilita³⁶ ako zásadná transformácia dopravy v Európskej únii je koncentrovanou reakciou spoločenstva na ekonomické dopady a externality, ktoré sú spojené s rozvojom životnej úrovne, s rastúcou mobilitou obyvateľov, tovarov i služieb v krajinách Európskej únie a globálnymi zmenami klímy. Už v roku 2016 Európska komisia prijala kľúčový strategický dokument „Európska stratégia pre nízko emisnú mobilitu“³⁷, ktorým Európska únia reagovala na dlhodobé riziká vyčerpania tradičných fosílnych druhov energie vo svete, na riziká rastu ich cien, ktoré sú spojené s ťažbou, transportom a používaním tradičných pohonných jednotiek v rastúcej doprave.

Tento dokument možno považovať za jednu zo základných iniciatív a stratégií smerujúcich k nízko uhlíkovému obehovému hospodárstvu a k zabezpečeniu, aby Európa zostala konkurencieschopná, bola schopná reagovať na rastúce potreby mobility ľudí a tovaru v dlhodobej perspektíve. Ale aby došlo aj k zníženiu závislosti dopravy v Európskej únii na ropu, ktorá predstavovala v čase prijatia stratégie približne 94 % jej energetických potrieb. Európska únia mala za cieľ skúmať možnosti, ako urýchliť využívanie pokročilých biopalív, elektriny, vodíka a obnoviteľných syntetických palív. Následne poskytovaním silných stimulov a politik bolo cieľom Únie zvýšiť dopyt po pokročilých energiách v doprave tak, aby v roku 2030 nahradili približne 15 až 17 % pôvodného dopytu po ropných produktoch v doprave.

Graf 6.12: Pôvodné a nové ciele zníženia emisií za Európsku úniu (v %)

Zdroj: Európsky parlament³⁸

³⁶ Bližšie v publikáciách a príspevkoch na konferencii TOP 2023 kolektívu autorov Ochotnický, Sivák, Belanová, Hocman v rámci platformy UNIVNET <https://univnet.sk/>

³⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/MEMO_16_2497

³⁸ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20180208STO97442/cutting-eu-greenhouse-gas-emissions-national-targets-for-2030>

Hlavné piliere uvedenej stratégie:

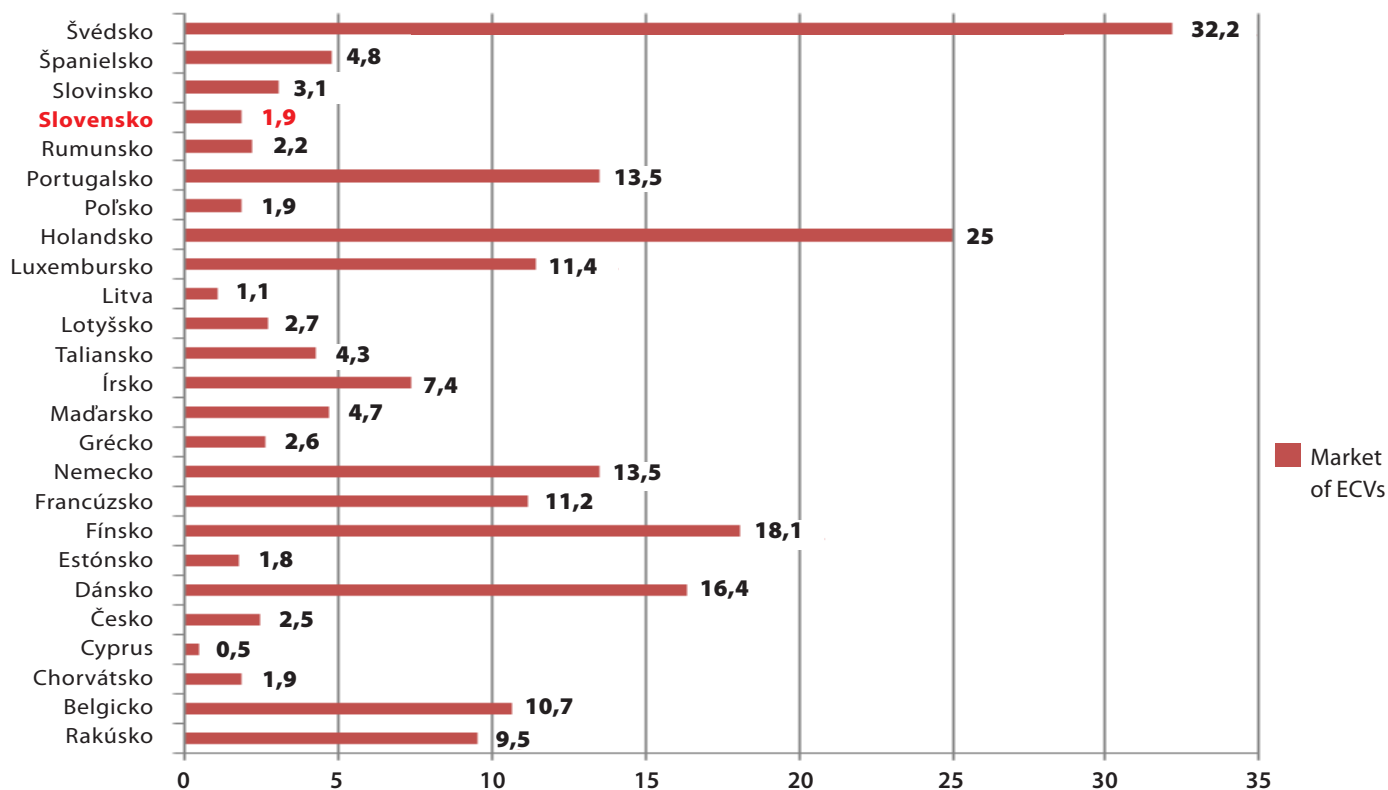
- zvýšenie efektívnosti dopravného systému čo najlepším využívaním digitálnych technológií a podpora prechodu na spôsoby dopravy s nižšími emisiami,
- už uvedené urýchlenie zavádzania nízko emisnej alternatívnej energie v doprave, ako sú pokročilé biopalivá, obnoviteľná elektrická energia a obnoviteľné syntetické palivá, a odstránenie prekážok elektrifikácie dopravy,
- smerovanie k používaniu vozidiel s nulovými emisiami, urýchlenie prechodu na vozidlá s nízkymi a nulovými emisiami,
- pokračovanie v stimuloch na úrovni miest a obcí pre nízko emisné alternatívne energie a vozidlá, na prechod k aktívnemu cestovaniu (bicyklovanie a chôdza), na verejnú dopravu a/alebo systémy zdieľanej mobility, ako je bicykel, na zdieľanie áut s cieľom znížiť preťaženie a znečistenie,

- záväzok Európy pokračovať v celosvetovom úsilí o kontrolu emisií z medzinárodnej leteckej a námornej dopravy.

Kumulatívny prienik elektromobility v roku 2022 potvrdzuje, že najvyšším trhovým podielom ECVs³⁹ (elektricky dobíjateľných vozidiel) sa vyznačujú krajiny, ako je Švédsko (56,1%), nasledované Dánskom, Fínskom, Holandskom, Nemeckom, Belgickom, Luxemburskom, Rakúskom a Francúzskom. V súlade s dlhodobým trendom sa na konci rebríčka nachádzajú konvergujúce krajiny strednej a východnej Európy.

Krajiny s najvyšším prienikom elektromobility patrili v roku 2022 aj ku skupine krajín, ktoré dosahovali tiež najvyššiu úroveň reálnych výdavkov na hlavu v parite kúpnej sily meny. Ako druhý významný faktor predaja ECVs sa ukazujú podporné daňové výhody (pri akvizícii, pri vlastníctve, pri tvorbe firemnej flotily), resp. nákupné stimuly pri kúpe ECVs. V oblasti podpory elektromobility z verejných zdrojov Slovenská republika ďaleko zaostáva za vyspelými krajinami, ale aj za niektorými krajinami strednej a východnej Európy⁴⁰.

Graf 6.13: Trhový podiel predaja elektricky nabíjaných vozidiel (ECVs) v roku 2022 v Európskej únii (v %) ⁴¹

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe ACEA

39 Elektricky dobíjateľné vozidlá

40 ACEA, <https://www.acea.auto/fact/electric-cars-tax-benefits-purchase-incentives-2023/>

41 <https://www.acea.auto/figure/interactive-map-affordability-of-electric-cars-correlation-between-market-uptake-and-annual-net-income/>

POKROK SLOVENSKEJ REPUBLIKY PRI IMPLEMENTÁCII PLÁNU OBNOVY A ODOLNOSTI SR

Plán obnovy a odolnosti, ktorý bol prijatý v roku 2021, prešiel v rokoch 2022 a 2023 revíziou, keď doňho pribudla nová zelená kapitola s názvom REPowerEU. Cieľom tejto zmeny bolo prispieť k zníženiu závislosti od ruských fosílnych palív a bojovať s klimatickou krízou. Európska komisia v roku 2022 prepočítala každej členskej krajine 30 % celkovej alokácie plánu obnovy a odolnosti tak, že sa zohľadnil rast hrubého domáceho produktu za roky 2020 a 2021. Keďže hospodársky rast ekonomiky Slovenska bol vyšší, ako sa pôvodne očakávalo, po prepočte sa nám znížila celková finančná obálka o 323 miliónov eur. Zmeny reagovali aj na rast inflácie, rast cien energií a stavebných materiálov, čo bol dôvod aj na korekcie niektorých pôvodných cieľov.⁴²

Z hľadiska objemu prostriedkov dominuje v Pláne obnovy a odolnosti SR komponent *Zelená ekonomika*, ktorý môže byť dominantným hnacím motorom ekonomiky pri dynamizácii jej rastu. A to pri neobmedzovaní ekonomickej aktivity vlastníkov pôdy a aktivity firiem, ale naopak, spôsobom „nenarušovať“ – a cez „zelené“ inovácie a cez modernizáciu infraštruktúry (dopravnej, bytovej atď.) zlepšiť stav životného prostredia a podnecovať udržateľný ekonomický rast. Už prvé úspešne alokované zdroje v rámci komponentu Dekarbonizácia ekonomiky by v troch priemyselných podnikoch na Slovensku mali do roka 2026 ušetriť viac ako tri milióny ton ekvivalentu CO₂. Na znížovanie emisií CO₂ podporí plán obnovy a odolnosti investíciami za 317 miliónov eur spoločnosť U. S. Steel Košice, Danucem Slovensko, Turňa nad Bodvou a Wienerberger slovenské tehelne.

Zdlhavosť stavebných konaní a procesy verejného obstarávania, a to nielen v oblasti zelenej ekonomiky chápanej často ako preva ha ochrany zelene nad ekonomikou, posúva už roky Slovensko na koncové pozície v rebríčkoch konkurencieschopnosti. Je preto v záujme naštartovania rastu ekonomiky aj so zeleným prívlastkom potreba tento stav systémovo a urýchlene prekonať, a to najmä s využívaním nových, prírodu šetriacich technológií. Digitalizácia týchto procesov, resp. aspoň ich časť a prijímanie rozhodnutí na báze digitálne spracovaných podkladov je určite nádejou na zlepšenie transparentnosti, na zvýšenie investícií, dynamiky zeleného ekonomického rastu, a tým aj rastu verejných príjmov.

Druhou prioritou Plánu obnovy a odolnosti SR je z hľadiska objemu prostriedkov *Zdravie*. Úskaliami a šancami opäť možno vidieť

podobne ako v hlavnej prioritě Plánu obnovy a odolnosti SR. Zvládnutie alebo nezvládnutie zrýchlenia stavebných konaní a procesov verejného obstarávania môže takisto priblížiť alebo vzdľaťovať Slovenskú republiku pri implementácii Plánu obnovy a odolnosti Európskej únie a svetú, najmä v kvalite zdravotnej starostlivosti a v dobiehaní liečby a dôsledkov odloženej zdravotnej starostlivosti počas globálnej pandemickej krízy.

Tretí najdôležitejší komponent *Efektívna verejná správa a digitalizácia* by pri úspešnej implementácii reforiem, pri reflektovaní záujmov podnikateľov a pri zjednodušení byrokracie pri zapájaní sa do čerpania prostriedkov Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci vypísaných výziev mohol významne prispieť k zvýšeniu podnikateľských aktivít. Okrem už uvedeného ide stále o neduhy, ako sú podnikateľmi často traktované témy byrokratickej záťaž, dĺžka stráveného času s daňami a odvodmi, zdlhavosť súdnych rozhodnutí a podobne.

Komponenty *Vzdelávanie a Veda, výskum, inovácie a verejné výdavky* sú na Slovensku oproti krajinám Európskej únie dlhodobo zdorojovo poddimenzované. Pritom sú stále kľúčové z hľadiska konkurencieschopnosti, udržateľného rastu a z hľadiska vplyvu vedy a výskumu na tvorbu pridanej hodnoty vo všetkých reťazcoch výroby. Tu vnímame ako šancu do budúcnosti prekonať „úzký rezortizmus“ a stráženie si partikulárneho ekonomického a politického vplyvu správcami rozpočtových kapitol. Aj samotná stratégia či program Horizont a vyspelé krajiny Európy dnes vnímajú moderné školstvo ako prelínanie sa vzdelávania s vedou, výskumom, tvorbou inovácií a ich implementáciou vo firmách a v združovaní sa najmä univerzít do konkurencieschopných klastrov a platforiem. Aj organizácia UNESCO v minulosti nabádala k širokej kooperácii medzi učiteľmi, vedcami, lekármi, sociálnymi pracovníkmi, psychológmi, firmami a politikmi pri zabezpečení udržateľného rozvoja krajín. Ďalej revolučne navrhovala prekategORIZáciu niektorých IT prostriedkov na verejné statky z dôvodu zlepšenia prístupu k vzdelaniu niektorých skupín obyvateľov a z dôvodu zníženia zaostávania v konkurenčne schopnom vzdelaní.

Z hľadiska implementácie Plánu obnovy a odolnosti SR sa Slovensko koncom roku 2023 stalo jednou zo šiestich krajín, ktorým sa podarilo podať tretiu žiadosť o platbu a získať ju. Po odčítaní predfinancovania dostala Slovenská republika z RRF viac ako 662 miliónov eur. Popri predošlých žiadosťiach o platbu, po odpočítaní predfinancovania, tak ku koncu roka 2023 získalo Slovensko takmer 2 miliardy eur, ktoré splnením mílnikov v podobe systémových reforiem použije na ich plnenie a na tvorbu investícií zo zdrojov a komponentov Plánu obnovy a odolnosti SR. Žiadostí

42 <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>

Tabuľka 6.2: Mílniky tretej žiadosti o platbu z Plánu obnovy a odolnosti

Zelená ekonomika	Vzdelávanie a veda, výskum a inovácie	Efektívna verejná správa a digitalizácia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforma trhu s elektrinou 2. Rámec na podporu investícií do nových obnoviteľných zdrojov 3. Implementačný plán na mobilizáciu zelenej obnovy a odolnosti rodinných domov 4. Spustenie podpornej schémy na mobilizáciu úspor energie a zelenej obnovy a odolnosti 5. Novelizácia zákona o ochrane prírody a zákon o vodách 6. Vyhlásenie výziev na nové schémy podpory na základe Koncepcie rozvoja intermodálnej dopravy 7. Nový balík opatrení na podporu alternatívnych pohonov 8. Prijatie schémy dekarbonizácie priemyslu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Legislatívne zmeny týkajúce sa povinného predprimárneho vzdelávania pre deti od päť rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania od troch rokov 2. Počet detí vo veku päť rokov navštevujúcich zariadenie predprimárneho vzdelávania 3. Prijatie zákona o novom vymedzení konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb a príprava sprievodných metodických materiálov pre pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a vedenie škôl 4. Počet škôl, ktoré sa zúčastnia na doučovacích programoch 5. Zavedenie výkonnostných zmlúv 6. Počet vykonaných hodnotení vedeckého výkonu 7. Percentuálny podiel vysokých škôl, ktoré požiadali o preverenie súladu vnútorných systémov kvality a študijných programov so štandardmi 8. Návrh strešnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 9. Vyhlásenie výziev na predkladanie projektov na podporu participácie slovenských subjektov v programe Horizont Európa 10. Vyhlásenie výziev na predkladanie projektov na podporu spolupráce medzi firmami, akademickým sektorom a výskumnými organizáciami a vouchery 11. Vyhlásenie výziev na podporu excelentných výskumných pracovníkov 12. Vyhlásenie výziev na tematické dopytovo orientované projekty, ktoré riešia výzvy zelenej transformácie 13. Vyhlásenie výziev na tematické dopytovo orientované projekty, ktoré riešia výzvy digitálnej transformácie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Minimalizovanie implementačného rizika vytvorením koordinačného, finančného a implementačného orgánu (NIKA) pre mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti 2. Nákup nových vozidiel (10 % vozového parku) – elektrických a hybridných vozidiel 3. Počet centier digitálnych inovácií/európskych centier digitálnych inovácií 4. Investičný plán prioritných životných situácií 5. Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2023 – 2026 6. Národná stratégia pre digitálne zručnosti

Zdroj: Upravené z: <https://europske.noviny.sk/2023/12/28/slovensko-obdrzalo-uz-tretiu-platbu-z-planu-obnovy-a-odolnosti-za-splnenie-dalsich-opatreni/>

o tretiu platbu Slovensko podalo v septembri 2023, kedy Európskej komisii deklarovalo splnenie spolu 27 mílnikov (Tabuľka 6.2) za komponenty (Zelená ekonomika, Vzdelávanie a veda, výskum a inovácie, Efektívna verejná správa a digitalizácia), ktoré tretiu platbu podmieňovali.

Slovensko si doteraz podalo štyri žiadosti o platbu. Aktuálne prebieha hodnotenie mílnikov a cieľov zo štvrtej žiadosti, ktorú

Slovenská republika podala v polovici decembra 2023. Plán obnovy a odolnosti SR ráta spolu s deviatimi platbami až do jeho konca v roku 2026.⁴³ V záujme dobiehania vyspelých krajín bude v nasledujúcich rokoch kľúčová dynamika implementácie a čerpania prostriedkov v rámci jednotlivých výziev. Tak podnikatelia, ako aj fyzické osoby preto očakávajú od decíznej sféry výrazné zjednodušenie všetkých súvisiacich procesov, najmä administratívneho charakteru.

43 <https://www.planobnovy.sk/realizacia/semafor/>

ZHRNUTIE

- 1.** Negatívne otrasy, ktorými prešla slovenská ekonomika v uplynulých rokoch, najmä neporovnateľne väčšie skrátenie strednej dĺžky života oproti Európskej únii, odklon od dlhodobého trendu vyššieho ekonomického rastu oproti priemeru eurozóny a Európskej únie, a to pri vyššej inflácii a vyšších cenách energií, zjavne spôsobili krátkodobý odklon od dobiehania ekonomiky – konvergenzie Slovenskej republiky k vyspelým ekonomikám. Návrat ku konvergencii a k udržateľnému vývoju bude dlhodobý a zložitý proces. Ten musí dôsledne sledovať obnovu konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky cestou aktivizácie a podpory hybných síl ekonomického rastu a celkovej produktivity výrobných faktorov. A to najmä na firemnej úrovni a v podmienkach nepriaznivej udržateľnosti vývoja verejných financií.
- 2.** Na rozdiel od miezd budú vysoké ceny energií jednou z hlavných bariér pre zrýchlenie konvergenčného procesu slovenskej ekonomiky, rastu a konkurencieschopnosti. Spolu s celkovou vyššou infláciou oproti krajinám Európskej únie budú ceny energií prispievať aj v rokoch 2024 a 2025 k spomaleniu procesov obnovy a odolnosti konvergenzie slovenskej ekonomiky a k zhoršovaniu výmenných relácií produktov Slovenskej republiky voči svetu. Či už z hľadiska odvodených indikátorov hrubého domáceho produktu, alebo reálnych miezd.
- 3.** Okrem štrukturálnych fondov bude využívanie druhého kľúčového fiškálneho nástroja, Plánu obnovy a odolnosti SR, rozhodujúcim nástrojom zvýšenia konkurencieschopnosti a udržateľnosti. A to ani nie tak z dôvodu vysokého objemu prostriedkov, ale najmä z dôvodu prekonávania niektorých oblastí systémového zaostávania Slovenskej republiky v digitálnej a zelenej transformácii ekonomiky. Životne nevyhnutné transformačné zmeny sa dotýkajú nielen podpory technologických zmien, ale aj vzdelávania, rozvoja vedy a výskumu, zdravotnej a technickej infraštruktúry. A takisto zmeny myslenia obyvateľstva, politických reprezentácií, zástupcov podnikateľského sektora a zamestnancov smerom k tvorivej aktivite, ku kontinuite, a nie k vzájomnej deštrukcii, čo v konečnom dôsledku môže viesť až k samo-deštruktívnym procesom v ekonomike Slovenskej republiky.

Bibliografické odkazy

- European Central Bank (ECB). Key ECB interest rates.
Online: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html
(cit. 27. 12. 2023)
- European Commission (2023). European Economic Forecast, Autumn 2023 European Economy Institutional Paper 258/ November 2023
- Eurostat
<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
(cit. 27. 12. 2023)
- Federal Reserve Bank of St. Louis. FRED Economic Data.
Online: <https://fred.stlouisfed.org/>
(cit. 27. 12. 2023)
- Federal Reserve Bank of New York, Global Supply Chain Pressure Index
Online: <https://www.newyorkfed.org/research/policy/gscpi>
(cit. 27. 12. 2023)
- IMF – International Monetary Fund (2023). World Economic Outlook Database: October 2023 Edition
Online <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/October>
(cit. 27. 12. 2023)
- NBS – Národná banka Slovenska (2023a). Správa o finančnej stabilite. November 2023
Online: <https://nbs.sk/publikacie/sprava-o-financnej-stabilite/sprava-o-financnej-stabilite-november-2023/>
(cit. 23. 12. 2023)
- NBS – Národná banka Slovenska (2022b). Štatistika
Online: <https://nbs.sk/statisticke-udaje/>
(cit. 27. 12. 2023)
- Štatistický úrad SR. Databáza DataCube
Online: https://datacube.statistics.sk/#!/lang/sk/?utm_source=susr_portalHP&utm_medium=page_database&utm_campaign=DATAcube_portalHP
(cit. 27. 12. 2023)
- TradingEconomics.com, EU natural gas price chart
Online: <https://tradingeconomics.com/commodity/eu-natural-gas>
(cit. 27. 12. 2023)
- TradingEconomics.com, Euro Area Manufacturing PMI
Online: <https://tradingeconomics.com/euro-area/manufacturing-pmi>
(cit. 27. 12. 2023)
- Solow(1957)
- PORTER, M. E. (2000). Location, Competition, and Economic Development: Local Clusters in a Global Economy. *Economic Development Quarterly*, 14(1), 15-34
- Ochotnický P, Alexy M, Káčer M. 2020. Driving Forces of Total Factor Productivity in Europe. *Ekonomický časopis*, 68(10), pp. 1002-102 <https://doi.org/10.31577/ekoncas.2020.10.02>
- Ochotnický P, Wilson N, Káčer M, Alexy M. 2019. Gender Diversity and Educational Attainment in Non-Listed Private Firms: Evidence from Slovakia. *Acta Oeconomica*. 69(2), pp. 131-159

Zoznam grafov

- Graf 1.1:** Vývoj indexu GSCPI od roku 2018
- Graf 1.2:** Medziročné zmeny globálnej obchodnej výmeny a globálneho hrubého domáceho produktu
- Graf 1.3:** Vývoj burzových cien zemného plynu v Európe
(zemný plyn „Dutch TTF Gas“ • ceny v eur/MWh • ceny futures kontraktov s dátumom dodania v nasledujúcom mesiaci)
- Graf 1.4:** Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu vybraných ekonomík (medziročný rast v %)
- Graf 1.5:** Dlhodobý vývoj objemu a štruktúry globálneho hrubého domáceho produktu z hľadiska členenia krajín podľa stupňa rozvoja
- Graf 1.6:** Štvrťročný vývoj hrubého domáceho produktu v Európskej únii a vo vybraných členských krajinách od roku 2019
(HDP sezónne očistený • zmena v % oproti začiatku roka 2019)
- Graf 1.7:** Vývoj krátkodobých indikátorov výkonnosti vybraných sektorov v Európskej únii
- Graf 1.8:** Hrubý domáci produkt v stálych cenách v krajinách Európskej únie
(kumulatívny rast v rokoch 2020 až 2022 a medziročný rast za tri štvrťroky 2023)
- Graf 1.9:** Vývoj indexu nákupných manažérov (PMI) v sektore priemyselnej výroby eurozóny
- Graf 1.10:** Vývoj Indikátora ekonomického sentimentu (ESI) a jeho hlavných zložiek v Európskej únii
- Graf 1.11:** Prognóza rastu reálneho hrubého domáceho produktu vo vybraných krajinách Európskej únie
-
- Graf 2.1:** Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky a eurozóny od roku 2019
(Index • 2015 = 100 • sezónne očistené údaje)
- Graf 2.2:** Príspevky jednotlivých dopytových zložiek k rastu slovenskej ekonomiky
- Graf 2.3:** Vývoj priemyselnej výroby v Slovenskej republike a v Európskej únii
(Index • 2015 = 100 • sezónne očistené údaje)
- Graf 2.4:** Vývoj produkcie vybraných priemyselných odvetví Slovenskej republiky (medziročná zmena)
- Graf 2.5:** Tržby v maloobchode Slovenskej republiky (stále ceny • medziročná zmena v %)
- Graf 2.6:** Zmena priemernej reálnej mzdy vo vybraných krajinách Európskej únie v rokoch 2022 – 2023
(kumulatívna zmena) a prognóza pre rok 2024
- Graf 2.7:** Vývoj indikátora ekonomického sentimentu (IES) v Slovenskej republike a jeho vybraných zložiek
- Graf 2.8:** Porovnanie rastu produktivity práce v Slovenskej republike a vo vybraných krajinách Európskej únie od roku 2020 a prognóza pre rok 2024
- Graf 2.9:** Vybrané ukazovatele zahraničného obchodu Slovenskej republiky
-
- Graf 3.1:** Celková zamestnanosť a počet nezamestnaných v slovenskej ekonomike
- Graf 3.2:** Medziročná zmena počtu zamestnaných vo vybraných odvetviach v treťom štvrťroku 2023
- Graf 3.3:** Štruktúra nezamestnaných v Slovenskej republike (3. štvrťrok 2023)
- Graf 3.4:** Vývoj priemernej mzdy v slovenskom hospodárstve
- Graf 3.5:** Medziročná zmena nominálnej mzdy vo vybraných odvetviach slovenskej ekonomiky (3. štvrťrok 2023)
- Graf 3.6:** Zmena nominálnych jednotkových nákladov práce na základe odpracovaných hodín vo vybraných krajinách Európskej únie v roku 2022
-
- Graf 4.1:** Vývoj miery inflácie v Slovenskej republike a v eurozóne (medziročná zmena v %)
- Graf 4.2:** Cenový vývoj v produkčnej sfére v Slovenskej republike (vybrané odvetvia • medziročná zmena v %)
- Graf 4.3:** Cenový vývoj poľnohospodárskych výrobkov v Slovenskej republike (medziročná zmena v %)
- Graf 4.4:** Porovnanie referenčných úrokových sadzieb Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED)
(v % p. a.)
- Graf 4.5:** Vývoj bilančnej sumy Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED)
(mld. EUR • mld. USD)
- Graf 4.6:** Vývoj úročenia vybraných druhov úverov v Slovenskej republike (priemerná úroková sadzba z nových obchodov)
- Graf 4.7:** Vývoj kotácií IRS na menu EUR na obdobie päť rokov (v % p. a.)

- Graf 5.1:** Vývoj celkového salda hospodárenia verejnej správy v krajinách Európskej únie a v Slovenskej republike do roku 2022
- Graf 5.2:** Vývoj hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie od roku 2013 (v % HDP)
- Graf 5.3:** Vývoj hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie od pandemického šoku (v % HDP)
- Graf 5.4:** Porovnanie výšky hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie za 2. štvrtrok 2023 (v % HDP)
- Graf 5.5:** Očakávaný vývoj hrubého dlhu verejnej správy Slovenskej republiky do roku 2025 podľa jesennej prognózy Európskej komisie (v % HDP)
- Graf 5.6:** Podiel ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v Európskej únii, eurozóne a v Slovenskej republike (v %)
- Graf 5.7:** Podiel ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v jednotlivých krajinách Európskej únie (v % za rok 2022)
- Graf 6.1:** Rast reálneho hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky v porovnaní s priemerom krajín eurozóny a Európskej únie
- Graf 6.2:** Vývoj harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) Slovenskej republiky v porovnaní s priemerom krajín eurozóny a Európskej únie (rok 2015 = 100)
- Graf 6.3:** Percentuálna nadúmrtnosť v mesiacoch – porovnanie Slovenskej republiky a Európskej únie
- Graf 6.4:** Index vývoja celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) v Slovenskej republike, Európskej únii a eurozóne (rok 2015 = 100)
- Graf 6.5:** Hodinové náklady práce – mzdy a platy v európskych krajinách za rok 2022
- Graf 6.6:** Výška čistých zárobkov domácností v krajinách Európskej únie za rok 2022
- Graf 6.7:** Odhad hodinových nákladov práce za rok 2022 (v eurách)
- Graf 6.8:** Predpokladaný podiel výdavkov národných plánov RRF na digitálnu transformáciu (v %)
- Graf 6.9:** DESI index a jeho 4 dimenzie za krajiny Európskej únie v roku 2022 (hodnota 100 = najvyšší stupeň transformácie)
- Graf 6.10:** Látky znečisťujúce ovzdušie a skleníkové plyny v roku 2022 v krajinách Európskej únie (v tonách na obyvateľa)
- Graf 6.11:** Trend vývoja látok znečisťujúcich ovzdušie a skleníkových plynov v Slovenskej republike a hodnoty za Európsku úniu (v tonách na obyvateľa)
- Graf 6.12:** Pôvodné a nové ciele zníženia emisií za Európsku úniu (v %)
- Graf 6.13:** Trhový podiel predaja elektricky nabíjaných vozidiel (ECVs) v roku 2022 v Európskej únii (v %)

Zoznam tabuliek

- Tabuľka 2.1:** Očakávaný vývoj hlavných atribútov výkonnosti slovenskej ekonomiky podľa prognózy Európskej komisie
- Tabuľka 2.2:** Priemerná cena elektrickej energie pre právnické osoby vo vybraných krajinách Európskej únie v členení podľa ročnej spotreby elektriny (porovnanie 1. polroku 2018 a 1. polroku 2023 • ceny v EUR/MWh • koncová cena vrátane distribučných poplatkov, environmentálnych daní a poplatkov • bez DPH)
- Tabuľka 2.3:** Priemerná cena zemného plynu pre právnické osoby vo vybraných krajinách Európskej únie v členení podľa ročnej spotreby plynu (porovnanie 1. polroku 2018 a 1. polroku 2023 • ceny v EUR/MWh • koncová cena bez DPH)
- Tabuľka 5.1:** Prehľad legislatívnych opatrení prijatých koncom roka 2023 a ich vplyv na príjmy verejnej správy (ESA 2010 • v tis. eur)
- Tabuľka 5.2:** Príjmy štátneho rozpočtu zo zahraničných transferov/prostriedkov z rozpočtu Európskej únie (v tis. eur)
- Tabuľka 6.1:** Vývoj počtu cudzincov žijúcich na území Slovenskej republiky (rok 2021 až 1. polrok 2023)
- Tabuľka 6.2:** Mílniky tretej žiadosti o platbu z Plánu obnovy a odolnosti

HN HOSPODÁRSKE
NOVINY

POLITICI SA MENIA,

**HOSPODÁRSKE
NOVINY**

OSTÁVAJÚ

Ladislav Vaškovič

Daniela Širáňová

OČAKÁVANIA PODNIKATEĽSKEJ SFÉRY

Rozbor výsledkov
EKONOMICKÉHO PRIESKUMU SOPK 2023 – 2024

OBSAH

ÚVOD	80
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O JEHO ÚČASTNÍKoch V ROKU 2023	81
2. VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU	84
2.1. PREDPOKLADANÉ ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRENIA SPOLOČNOSTÍ PARTICIPUJÚCICH NA PRIESKUME (otázky č. 0.1 až 0.14)	84
2.1.1. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2023 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13)	85
2.1.2. Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022 a výsledkov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023	86
2.1.3. Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumov konaných v rokoch 2022 a 2023	87
2.1.4. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2024 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14)	88
2.1.5. Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023	89
2.1.6. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2010 až 2024	90
Predbežné závery	91
2.2. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky č. 0.15 až 0.21)	92
2.2.1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.15 a 0.16)	92
Predbežné závery	94
2.2.2. Hospodárska politika verejného sektora Slovenskej republiky (otázky č. 0.17 až 0.20)	95
2.2.2.1. Hospodárska politika vlády Slovenskej republiky	95
2.2.2.2. Vplyv miestnej samosprávy a krajských samospráv na podnikateľské prostredie	98
2.2.2.3. Opatrenia vlády SR, ktoré mala vláda v roku 2023 realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tom roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu	98
Predbežné závery	99

2.2.3. Riziká pre podnikateľskú činnosť	100
Predbežné závery	102
2.3. EURÓPSKA ÚNIA A PODNIKANIE NA SLOVENSKU (otázky č. 0.22 až 0.27)	103
Predbežné závery	108
2.4. PROBLEMATIKA PRACOVNEJ SILY	109
Predbežné závery	111
2.5. DOPLNOK PRIESKUMU VPLYV EXTRÉMNEHO ZVÝŠENIA MIERY INFLÁCIE (HLAVNE CIEN ENERGIÍ) NA PODNIKANIE	112
Predbežné závery	114
ZÁVERY	115
Zoznam obrázkov	116
Zoznam tabuliek	116
Ekonomický prieskum SOPK 2023 – 2024 (dotazník)	118

ÚVOD

Pôsobenie troch vlád počas jedného kalendárneho roka na Slovensku sa v roku 2023 stalo skutočnosťou, ktorá v žiadnom prípade pozitívne neovplyvnila podmienky pre ekonomiku ako celok a ani pôsobenie členov Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory. K zlepšeniu podmienok na podnikanie neprispel ani vývoj svetovej ekonomiky. Prognóza jej rastu pre roky 2023 a 2024 sa pohybuje už len na úrovni okolo 3,5 %. Nepotvrdil sa tak predpoklad, že po prekonaní následkov pandémie bude nasledovať stabilný ekonomický rast. Ďalší stabilný vývoj svetovej ekonomiky je dnes ohrozovaný hlavne tým, že dochádza k novému prerozdeleniu pozícií jej najsilnejších hráčov v dôsledku dlhodobého silného rastu v Ázii, a to nielen v Číne a Indii. Svetový obchod musí dnes fungovať pri čoraz širšom zavádzaní sankcií, oslabení donedávna akceptovaných zásad obchodnej výmeny a neistote vývoja cien komodít, hlavne nosičov energie.

V Európskej únii sú hospodárske ťažkosti ešte výraznejšie, s rastom hrubého domáceho produktu v roku 2023 len asi 1,0 %. Nemecko, ekonomický líder, aj keď naďalej zostáva krajinou so špičkovými priemyselnými technológiami, bude zrejme vykazovať pokles rastu hrubého domáceho produktu o 0,3 %.

Je možné diskutovať, v čom spočívajú zásadné príčiny toho, že podiel Európskej únie na svetovom hrubom domácom produkte trvalo klesá. Je to precenenie vlastných ekonomických schopností absorbovať dopady prijímania stále nových environmentálnych opatrení prijímaných zrejme príliš vysokým tempom? Je správny mechanizmus fungovania Únie, kde sa stanovujú ambiciózne ciele, ktoré sa neplnia, a to bez kritického hodnotenia vlastných chýb? Dostávajú sa na čelo Komisie práve tí najschopnejší? Navyše, čoraz častejšie sa presadzujú hlasy volajúce po zásadnej zmene jej fungovania, a to k prechodu od jednomyselného rozhodovania v najdôležitejších otázkach k väčšinovému.

Veľmi smutné je, že pri poklese hospodárskej výkonnosti celej Únie pozícia Slovenska v rámci nej sa podľa viacerých parametrov ešte zhoršuje. Vypovedá o tom napríklad veľkosť hrubého domáceho produktu na obyvateľa, podľa ktorého sme sa ešte v minulej dekáde blížili k priemeru Európskej únie, ale za rok 2023 budeme mať zrejme tento parameter najnižší v rámci V4. Rovnako veľkosť deficitu verejných financií nás zrejme v rokoch 2024 – 2025 posunie na najhoršiu pozíciu v rámci Únie.

Slovenská ekonomika stojí pred riešením viacerých zásadných problémov. Hlavným je, ako dať do poriadku rozvrátené verejné financie. Je možné pochopiť snahu vlády o splnenie jej sľubov v oblasti sociálnej politiky, výhrady sa však prirodzene týkajú hlavne orientácie na získanie prostriedkov na príjmovej strane verejných financií a prakticky len minimálnej snahy o úspory v oblasti verejnej správy. A je viac ako zrejmé, že navrhované zvýšenie odvodových a daňových povinností nebude stačiť na citeľné zníženie úrovne deficitu. Čiže zníženie daňového a odvodového zataženia prioritne požadované v našich prieskumoch sa zrejme neuskutoční.

Ďalším problémom je, ako dosiahnuť zrýchlenie rastu slovenskej ekonomiky, keď je zrejmé, že situácia s razantným príchodom zahraničných investorov v prvej dekáde tohto storočia sa už nebude opakovať? Podnikateľské prostredie na Slovensku podľa našich a aj zahraničných hodnotení nie je dostatočne konkurencieschopné. Podnikatelia necítia, že by si vládne garnitúry uvedomovali, že výsledky ich podnikateľskej činnosti pretransformované cez dane, odvody a iné platby sú rozhodujúce pre príjmy verejných financií. Ďalej, zásadný dopad na podnikanie má vymožitelnosť práva a príprava takého legislatívneho prostredia, ktoré umožňuje všetkým podnikateľským subjektom pracovať za rovnakých podmienok. Príprava legislatívy pre podnikanie vyžaduje dodržiavanie základných pravidiel, zastavenie využívania skráteneho konania, zneužívania predkladania poslaneckých návrhov, ktoré sú často v skutočnosti návrhy exekutívy, a tiež využívania tzv. „prílepkov“. Vyrovnanie sa s cenami energií bude ďalšou výzvou pre podnikateľský sektor v roku 2024.

Niet najmenších pochyb, že podmienky na podnikanie v roku 2024 budú veľmi ťažké, zrejme veľmi zložitá bude vyrovnať sa s tým, že náš hlavný obchodný partner, Nemecko, bude ešte aj v roku 2024 čeliť ekonomickým ťažkostiam.

Pôsobenie troch vládnych garnitúr v jednom kalendárnom roku sa do určitej miery muselo negatívne prejavíť aj pri hľadaní odpovedí na niektoré otázky v prieskume. Napríklad pri hodnotení hospodárskej politiky vlády. V októbri a novembri 2023, keď sa realizoval náš ekonomický prieskum, končila svoje pôsobenie vláda menovaná prezidentkou SR a dôveru po voľbách dostala už nová vláda. Prítom parametre verejných financií a aj samotné podnikateľské prostredie boli v roku 2023 takmer výlučne ovplyvnené vládou, ktorá svoje pôsobenie skončila pred menovaním tzv. úradníckej vlády.

1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O JEHO ÚČASTNÍKOCH V ROKU 2023

Veľmi významnou pravidelnou aktivitou Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory je ekonomický prieskum, ktorého účelom je získať spoľahlivý obraz o názoroch členov komory na ich vlastné podnikanie a aj na podmienky, v ktorých pracujú. Získané údaje o vlastnom hospodárení členov a hodnotenie prostredia, v ktorom pôsobia, poskytujú na jednej strane informácie o názoroch členov v konkrétnom roku konania prieskumu. Zároveň vzhľadom na možnosť priradiť ich k údajom získaným od začiatku realizácie prieskumu, od roku 1998, sa dajú vyvodiť aj závery o vývoji ich zmýšľania počas dlhšieho obdobia. Podmienkou na to je dlhodobá stabilita otázok a preto snahou realizátorov je nemeniť ich základnú sadu. Získavanie názorov na momentálne aktuálne problémy sa rieši otázkami uvedenými v dodatku prieskumu.

Z hľadiska reprezentatívnosti prieskumu je pozitívne, že prieskum teritoriálne pokrýva celé územie Slovenska, čo je možné vďaka dôslednej regionálnej štruktúre SOPK, ktorej regionálne komory sídlia v každom krajskom meste. Prieskum tak umožňuje prezentovať názory podnikateľskej sféry aj z oblastí mimo Bratislavy a neposkytuje tak pohľad a názory len z centra. Prieskum pomerne verne sleduje aj štruktúru členov SOPK, a to od malých, cez stredné až po veľké podnikateľské subjekty. Takéto široké spektrum účastníkov umožňuje vedeniu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory oprieť sa pri prezentácii názorov svojich členov o ich aktuálne názory a zároveň s pomocou časových radov využívať znalosti o ich vývoji v priebehu viacerých rokov.

Ekonomický prieskum SOPK realizovaný v roku 2023 pozostával z piatich častí:

I. Vlastné ekonomické výsledky účastníkov prieskumu v rokoch 2023 a 2024

Táto časť prieskumu bola zameraná na hodnotenie vlastných ekonomických výsledkov respondentov v roku 2023, tak ako ich odhadovali tesne pred koncom roka 2023. Výsledky hospodárenia boli hodnotené pomocou siedmich základných ekonomických ukazovateľov – celkový obrat • predaj na domácom trhu • hospodársky výsledok po zdanení • príjmy z vývozu • počet pracovníkov • priemerná mzda • výška investícií.

V ďalšej časti odpovede mali možnosť uviesť odhady trendu plnenia tých istých ukazovateľov v roku 2024.

II. Hodnotenie kvality podnikateľského prostredia na Slovensku v roku 2023 a očakávania jeho vývoja v roku 2024

V tejto časti účastníci prieskumu hodnotili podnikateľské prostredie, v ktorom pracovali v roku 2023, a následne aj očakávané podmienky na podnikanie v roku 2024. Tieto údaje boli porovnané s výsledkami prieskumov z rokov 2010 až 2022, čo umožnilo porovnať vývoj názorov účastníkov prieskumu na prostredie, v ktorom počas tohto obdobia pôsobili.

Na hodnotenie hospodárskej činnosti vlády, ako dôležitého faktora ovplyvňujúceho vnímanie podnikateľského prostredia, boli zamerané ďalšie otázky. Pri nich respondenti hodnotili hospodársku politiku verejného sektora, činnosť samotnej vlády, kvalitu jej komunikácie so zástupcami podnikateľov a aj vplyv miestnej samosprávy na podnikanie. Mali tiež možnosť uviesť opatrenia, ktoré mala vláda prijať na zlepšenie podmienok na podnikanie. Dôležitou súčasťou prieskumu bolo aj každoročné určenie najväčších rizík pre podnikanie a ich porovnanie s odpoveďami od roku 2012 a osobitne za posledné tri roky.

III. Európska únia a podnikanie na Slovensku

Otázky prieskumu boli formulované tak, aby bolo možné získať názory členov SOPK na členstvo v Európskej únii, ich prípadný záujem o využívanie zdrojov Únie, názory na transparentnosť celého procesu ich získavania a samotného systému rozhodovania pri zásadných otázkach. Relatívne novo zaradenou otázkou je hodnotenie opatrení prijímaných Európskou úniou v oblasti environmentálnej politiky a ich dopadu na ekonomické prostredie na Slovensku.

IV. Problematika pracovnej sily

Otázky v tejto časti boli zamerané na získanie názoru členov komory na stále aktuálnu problematiku zamestnávania kvalifikovanej zahraničnej pracovnej sily a s tým spojenú administratívnu náročnosť jej získania.

V. Doplnok prieskumu

Do tejto časti boli zaradené tri otázky mapujúce dopady vysokej inflácie a vysokých cien energií. Otázky boli zamerané na rozsah

dopadu na hospodárenie účastníkov, hodnotenie a zameranie štátnej pomoci.

Ekonomický prieskum sa uskutočnil, rovnako ako v posledných ročníkoch, v období od začiatku októbra do konca novembra roku 2023. Obdobne ako v predošlých ročníkoch prevažujúci počet odpovedí poslali respondenti počas druhého mesiaca konania prieskumu. V tomto čase mali už zrejme jasnú predstavu o predpokladaných výsledkoch v roku 2023.

Počet otázok v základnej časti dotazníka prieskumu bol 30 a tri otázky boli zaradené do doplnku. V otázke č. 0.21 boli oproti dovedajšiemu stavu vynechané dve predtlačené riziká, ktoré boli dlhodobo hodnotené ako menej významné, a to „nepružný byrokratický postup európskych inštitúcií“ a „kurzová pozícia eura k doláru“. Namiesto nich bolo zaradené „zavedenie sankcií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a iných obchodných obmedzení“ a „pomaly a nedostatočný postup digitalizácie verejnej správy“.

Vzhľadom na to, že aj v roku 2023 zostala zásadným problémom pre podnikanie vysoká inflácia a vysoké ceny energií, zostali v dodatku prieskumu zaradené dve otázky spojené s týmito problémami. Vyradená bola pôvodná otázka č. 2 – „Na čo by sa mala vláda pri riešení dopadov vysokej inflácie orientovať priority?“. Tá bola nahradená novou otázkou majúcou súvis s voľbami do Národnej rady SR, ktoré sa konali 30. septembra 2023. Otázky v doplnku boli tri. Celkovo tak prieskum v roku 2023 mal 30 otázok v základnej časti a tri otázky v doplnku.

Najväčšia časť respondentov využila možnosť vyplniť dotazník elektronicke, len 8 dotazníkov bolo doručených v papierovej forme poštou.

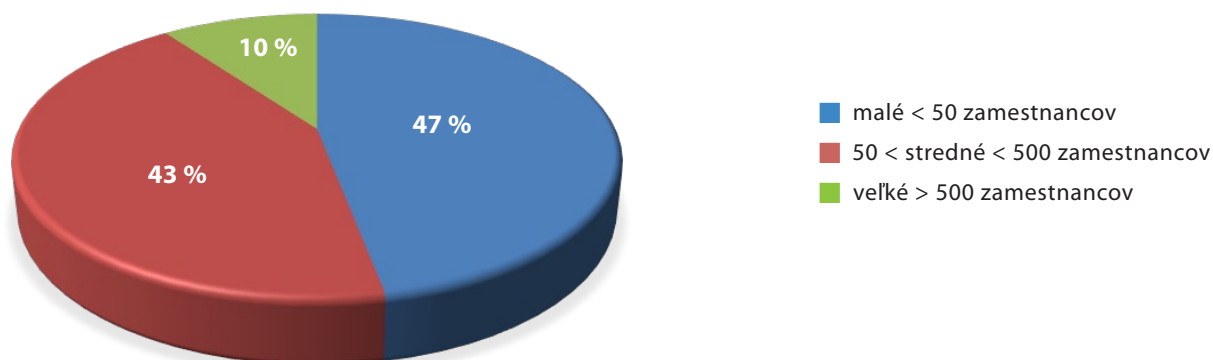
Na prieskume v roku 2023 sa zúčastnilo **159** spoločností, z toho **47 %** výrobných (priemysel, stavebníctvo a pôdohospodárstvo) a **53 %** spoločností podnikajúcich v doprave, obchode a službách. Na všetky otázky odpovedali respondenti v plnom počte. Podľa použitého algoritmu pri vyplňaní dotazníka respondent mal prístup k ďalšej otázke len po zodpovedaní predchádzajúcej.

Najväčší podiel účastníkov prieskumu tvorili malé spoločnosti s menej ako 50 zamestnancami. Zúčastnilo sa ich celkom **75**, čo je podiel **47 %**. Počet stredne veľkých spoločností s 51 až 500 zamestnancami dosiahol **68**, ich podiel bol **43 %**. Spoločností s viac ako 500 zamestnancami bolo **16** a ich podiel predstavoval **10 %**.

Na **Obrázku 1** je znázornené rozloženie respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2023.

Z analýzy vlastníckych vzťahov vyplynulo, že do prieskumu sa zapojilo **121** spoločností s čisto slovenskými vlastníkmi, čo je podiel **76 %**. Spoločností s čiastočným zahraničným vlastníctvom (podiel do 50 % vrátane) bolo **6**, čo bol podiel len **4 %**. Celkom **32** spoločností, s podielom **20 %** na celkovom počte účastníkov prieskumu, malo majoritného zahraničného vlastníka s podielom vyšším ako 50 %.

Obrázok 1: Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2023

Podrobnejšie údaje o vlastnickej štruktúre respondentov, rozdelení účastníkov podľa veľkosti ich spoločností a zamerania ich činnosti sú uvedené v *Tabuľke 1*. Tieto údaje sú uvedené v časovom rade za roky 2012 až 2023.

O teritoriálnej reprezentatívnosti ekonomického prieskumu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory svedčí to, že pokrýva všetky regióny Slovenska. Najväčšie zastúpenie mal v roku 2023 Bratislavský kraj – **23 %**, druhú najvyššiu účasť mal Žilinský kraj – **20 %**. Oproti prieskumu v roku 2022 si tieto dva regióny vymenili pozície. Nasledovali 3 kraje s rovnakým podielom **11 %**,

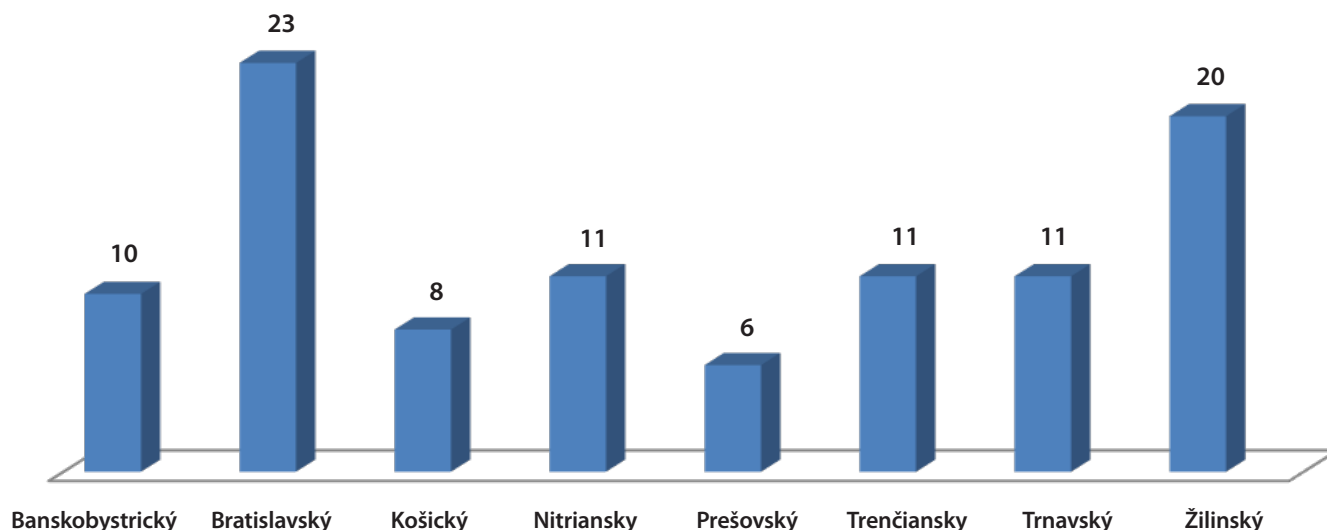
a to Nitriansky, Trenčiansky a Trnavský kraj. S účasťou **10 %** sa za nich zaradil Banskobystrický kraj a po ňom Košický kraj s **8 %** a Prešovský kraj so **6 %**.

Teritoriálne rozloženie respondentov v roku 2023 je znázornené na *Obrázku 2*.

Tabuľka 1: Štruktúra respondentov v rokoch 2012 – 2023

Kategória spoločností	Podiel respondentov v % v rokoch prieskumu											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Malé spoločnosti	35	47	43	48	45	39	38	39	49	56	50	47
Stredné spoločnosti	51	35	46	38	35	44	43	43	35	34	34	43
Veľké spoločnosti	14	18	11	14	20	17	19	18	16	10	16	10
Počet respondentov	190	212	240	203	176	166	204	187	197	169	155	159
Z toho:												
Výrobné spoločnosti	53	45	48	47	52	39	45	40	43	42	54	49
So zahraničným kapitálom	47	21	52	19	17	25	29	29	26	39	28	24

Obrázok 2: Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov v roku 2023

■ Podiel členov v regionálnych komorách SOPK na prieskume v %

2 VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU

2.1. PREDPOKLADANÉ ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRENIA SPOLOČNOSTÍ PARTICIPUJÚCICH NA PRIESKUME (otázky č. 0.1 až 0.14)

Táto časť prieskumu je zameraná výlučne na vlastné ekonomické výsledky účastníkov prieskumu, a to v roku konania prieskumu, t. j. v roku 2023, a na očakávania ich ekonomických výsledkov v roku 2024.

Predpokladané hospodárske výsledky spoločností zúčastnených na ekonomickom prieskume boli vyjadrené prostredníctvom 7 ekonomických ukazovateľov:

celkový obrat • predaj na domácom trhu • hospodársky výsledok po zdanení • príjmy z vývozu • počet pracovníkov • priemerná mzda • výška investícií.

Otázky s nepárnym číslovaním boli priradené ekonomickým ukazovateľom dosiahnutým v roku 2023, otázky s párnym číslovaním boli priradené odhadovaným/očakávaným údajom v roku 2024. Od respondentov sa nepožadovalo kvantitatívne vyjadrenie výsledkov hospodárenia, ale len určenie trendu vývoja jednotlivých ukazovateľov.

Respondenti mali pri otázkach č. **0.1 až 0.14** možnosť zhodnotiť predpokladaný vývoj vlastných ukazovateľov hospodárenia v roku 2023 a odhadnúť vývoj týchto ukazovateľov v roku 2024 výberom jednej z troch možností:

- **zvýši sa**
- **ostane rovnaký**
- **zniží sa**

Pri vyhodnotení je názor respondentov vyjadrený ako percentuálny podiel jednej z troch zvolených možných odpovedí na otázku pri každom ukazovateľovi hospodárenia. Výsledkom je získanie prehľadu o tom, aký podiel respondentov predpokladá, ako každý jeden zo 7 konkrétnych ekonomických ukazova-

teľov jeho spoločnosti bude rásť, stagnovať alebo klesať v porovnaní s výsledkami z predchádzajúceho roka.

Za účelom širšieho využitia získaných informácií z prieskumu v roku 2023 aj pre posúdenie medziročného trendu vývoja boli pri zostavení *Tabuľky 2*, *Tabuľky 3* a *Tabuľky 4* použité aj údaje z prieskumu konaného v roku 2022. Využitím týchto údajov sa realizovali tri porovnania:

- a) Porovnaním údajov z prieskumu v roku 2023 s údajmi získanými v roku 2022 je možné vyvodiť závery o pohľade respondentov na ich vlastné hospodárenie v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom, ale aj na to, ako sa menil trend ich pohľadu na očakávanie vlastných výsledkov v rokoch konania prieskumu, t. j. v rokoch 2022 a 2023 (*Tabuľka 2*).
- b) Vzhľadom na to, že súčasťou prieskumu v roku 2022 boli otázky mapujúce predpoklad vlastných výsledkov aj pre rok 2023, je možné ich porovnať s výsledkami aktuálneho prieskumu konaného v roku 2023 odhadujúcimi výsledky roku 2023.

Toto porovnanie poskytuje pohľad na to, aká časť účastníkov prieskumu zmenila svoje očakávania počas kalendárneho roka, či medzitým prevládol optimistickejší alebo pesimistickejší pohľad na vlastné hospodárenie (*Tabuľka 3*).

- c) Na základe porovnania očakávaní respondentov výsledkov vlastného hospodárenia v nasledujúcom roku získaných v dvoch po sebe nasledujúcich rokoch 2022 a 2023 prieskum poskytuje informáciu o tom, či sa zmenili ich očakávania pre nasledujúci rok a v akom smere. Zmena pohľadu účastníkov prieskumu z roku 2022 na výsledky roku 2023 v porovnaní s pohľadom z roku 2023 na výsledky v roku 2024 je graficky ilustrovaná (*Tabuľka 4*).

2.1.1. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2023 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13)

Odpovede respondentov na otázky č. **0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11 a 0.13** vyjadrovali ich vlastné očakávania ohľadne plnenia ekonomických ukazovateľov hospodárenia v roku 2023. Ich očakávania sú v podobe percentuálneho podielu preferencií jednej z troch možných odpovedí sumárne uvedené v pravej časti **Tabuľky 2**. Ukazovatele s najvyšším podielom sú v tabuľkách zvýraznené podtlačou. Graficky sú podiely odpovedí znázornené na **Obrázku 3**.

Z týchto údajov je zrejmé, že u troch ukazovateľov – obrat • priemerná mzda • investície – najväčšia časť účastníkov prieskumu

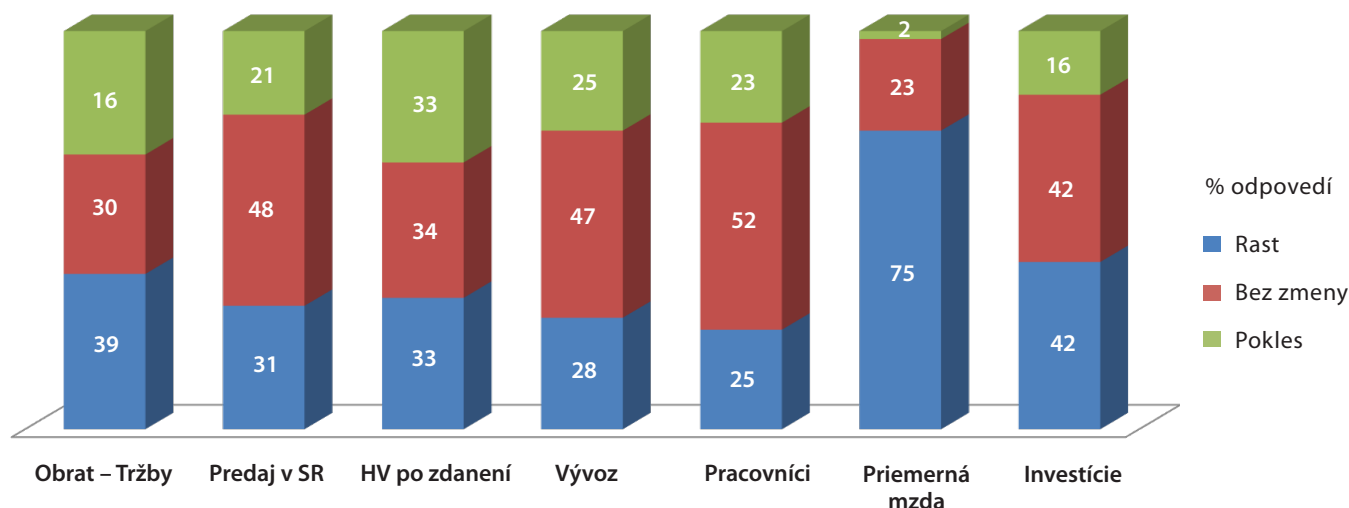
predpokladala rast. K stagnácii sa zase najväčšia časť priklonila v prípade piatich ukazovateľov – predaj v SR • hospodársky výsledok po zdanení • vývoz • počet pracovníkov a rovnaký podiel respondentov predpokladal stagnáciu aj rast investícií. Pokles niektorého z ukazovateľov nepredpokladala najväčšia časť respondentov ani v jednom prípade.

Rast obratu v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom predpokladá len o 10 % viac respondentov ako jeho pokles, prípadne stagnáciu. V prípade hospodárskeho výsledku po zdanení počet respondentov preferujúcich jednu z troch možností je takmer identický. Tri štvrtiny respondentov sú v roku 2023 presvedčené o raste miezd v ich spoločnostiach.

Tabuľka 2: Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	52	20	28	39	30	31
Predaj v SR	38	34	28	31	48	21
HV po zdanení	28	25	47	33	34	33
Vývoz	30	49	21	28	47	25
Pracovníci	24	52	24	25	52	23
Priemerná mzda	72	27	1	75	23	2
Investície	27	44	29	42	42	16

Obrázok 3: Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2023

2.1.2. Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022 a výsledkov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023

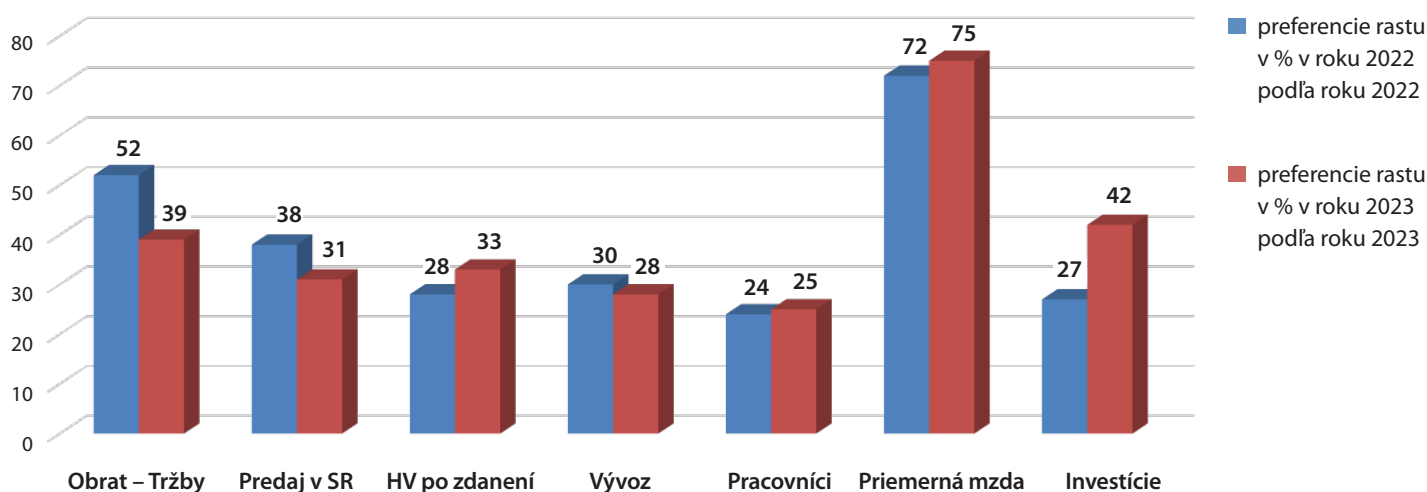
Štruktúra *Tabuľky 2* (na predchádzajúcej strane) ponúka porovnanie pohľadu účastníkov prieskumu na vlastné ekonomické ukazovatele v dvoch po sebe nasledujúcich rokoch, v tomto prípade v rokoch 2022 a 2023. V pravej časti tabuľky sú údaje za rok 2023, v ľavej časti údaje z roku 2022.

Porovnanie oboch častí tabuliek poukazuje na určitú rozpornosť pri hodnotení očakávaní účastníkov prieskumu. Jednoduché medziročné porovnanie ukazovateľov v stĺpci rast, prípadne stagnácia pri absencii najväčšieho podielu odpovedí v stĺpci

pokles by indikovalo mierne pozitívnejší pohľad respondentov na očakávané výsledky. Aj keď v roku 2023 predpokladá väčší podiel respondentov rast, k tomuto názoru sa ich priklonilo o 13 % menej ako v roku 2022. Rovnako rast predaja v SR odhaduje menej respondentov, a to o 7 %. Naopak, v prípade investícií prírastok pozitívne hodnotiacich vyhlídky vlastných spoločností stúpol medziročne až o 15 %.

Je možné konštatovať, že hodnotenie vlastných ekonomických výsledkov v roku 2023 sa zásadne nelíši od očakávania v roku 2022. Ilustráciou toho je *Obrázok 4*, kde sú porovnané preferencie u jednotlivých ukazovateľov predpokladajúce rast v rokoch 2022 a 2023. Pre prehľadnosť sú na tomto obrázku znázornené len percentuálne podiely odpovedí preferujúcich rast.

Obrázok 4: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023

Tabuľka 3: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumov konaných v rokoch 2022 a 2023

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat - Tržby	39	38	23	39	30	31
Predaj v SR	33	39	28	31	48	21
HV po zdanení	31	31	38	33	34	33
Vývoz	39	38	23	28	47	25
Pracovníci	22	62	16	25	52	23
Priemerná mzda	69	28	3	75	23	2
Investície	29	46	25	42	42	16

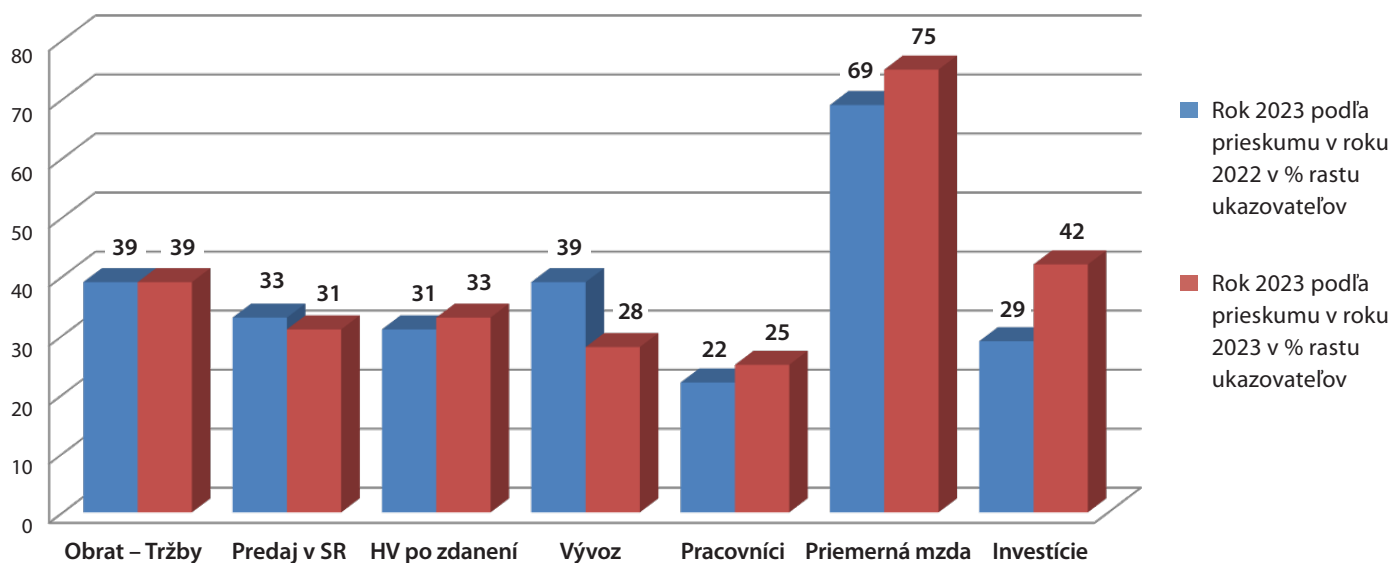
2.1.3. Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumov konaných v rokoch 2022 a 2023

Údaje získané v rámci ekonomického prieskumu v roku 2023 spolu s výsledkami z roku 2022 umožňujú získať odpoveď na otázku, k akej zmene pohľadu na očakávané výsledky došlo u účastníkov prieskumu v priebehu jedného roka. Výsledky získane z prieskumov v roku 2022 a 2023 sú uvedené v *Tabulke 3* (na predchádzajúcej strane). V ľavej časti sú výsledky prieskumu z roku 2022 o predpokladaných výsledkoch v roku 2023, v pravej časti údaje získané v roku 2023 o roku 2023.

Graficky sú tieto údaje znázornené na *Obrázku 5*, pričom pre prehľadnosť sú opätovne zachytené len percentuálne podiely respondentov predpokladajúcich rast z príslušného stĺpca pri jednotlivých ukazovateľoch hospodárenia spoločností.

Z údajov v *Tabulke 3* (na predchádzajúcej strane) je zrejmé, že rozdiely v oboch predikciách sa zásadne nelíšia, hodnotenie z roku 2023 sa javí ako mierne pozitívnejšie. V stĺpcoch „rast“ sa medziročné rozdiely pohybujú v intervale -9 % až +13 %, pričom počet ukazovateľov, u ktorých najväčšia časť respondentov predpokladala rast, je rovnaký. Vzrástol počet ukazovateľov, kde najväčšia časť odpovedajúcich preferovala stagnáciu, a to z troch ukazovateľov na päť.

Obrázok 5: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumov v roku 2022 a 2023

2.1.4. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2024 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14)

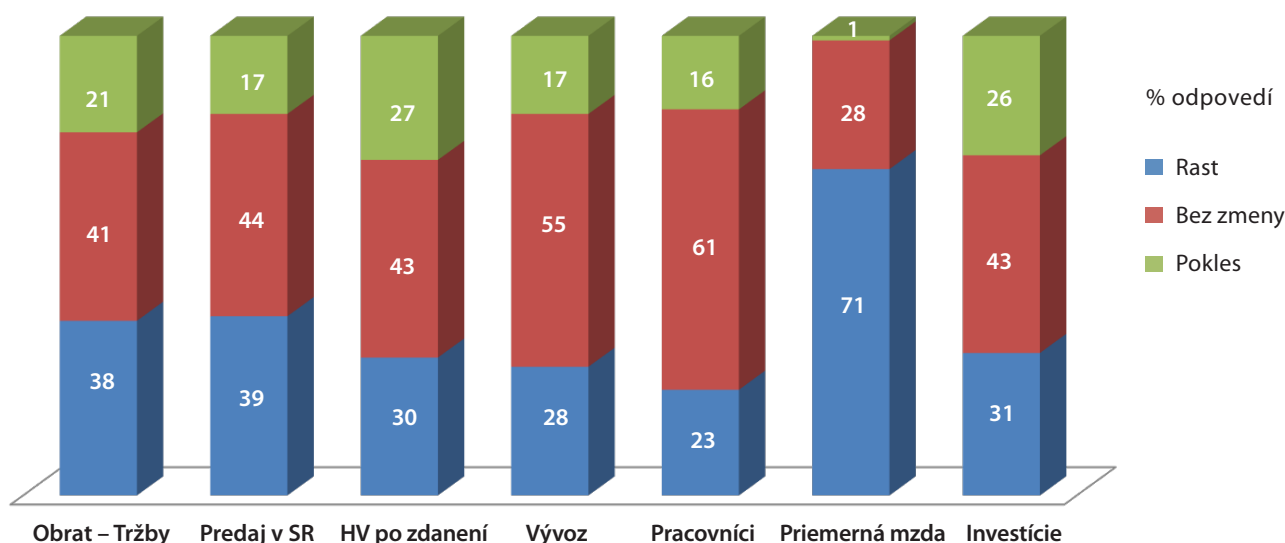
Účastníci ekonomického prieskumu sa vo svojich odpovediach na otázky č. **0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14** vyjadrili k predpokladaným výsledkom vlastného hospodárenia v roku 2024. Takto získané údaje z prieskumu sú uvedené v pravej časti *Tabuľky 4* a graficky zobrazené na *Obrázku 6*.

Rast predpokladá najväčšia skupina účastníkov prieskumu v roku 2023 len u jediného ukazovateľa, a to v prípade „výšky priemernej mzdy“. Stagnáciu očakáva najväčšia časť respondentov u všetkých ostatných ukazovateľov, pokles nepredpokladá ani v jednom prípade najväčšia časť účastníkov prieskumu.

Tabuľka 4: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023

Ukazovatele hospodárenia respondenta	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	39	38	23	38	41	21
Predaj v SR	33	39	28	39	44	17
HV po zdanení	31	31	38	30	43	27
Vývoz	39	38	23	28	55	17
Pracovníci	22	62	16	23	61	16
Priemerná mzda	69	28	3	71	28	1
Investície	29	46	25	31	43	26

Obrázok 6: Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2024

2.1.5. Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023

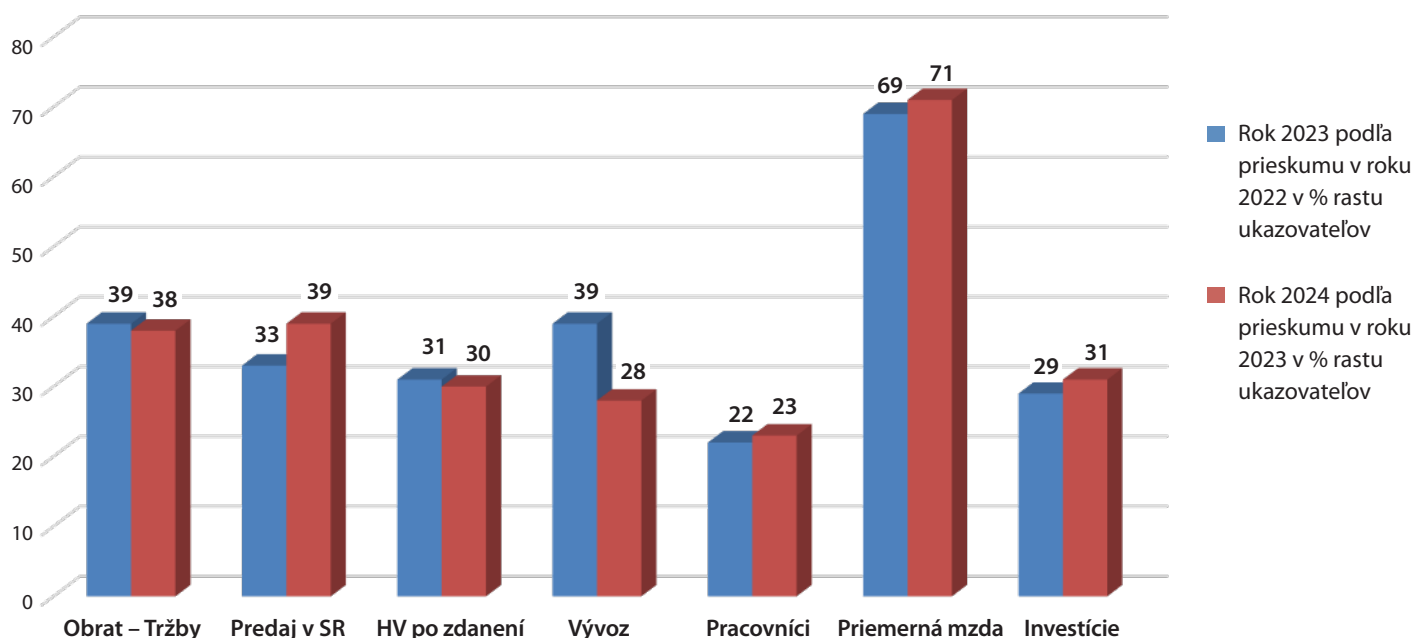
V ľavej časti **Tabuľky 4** (na predchádzajúcej strane) sú uvedené údaje z prieskumu konaného v roku 2022 o preferenciách pri očakávaní vývoja vlastných ekonomických ukazovateľov v nasledujúcom roku 2023. V pravej časti sú uvedené percentuálne podiely respondentov uvádzajúcich v prieskume konanom v roku 2023 preferencie rastu, stagnácie alebo poklesu u jednotlivých ekonomických ukazovateľov.

V prieskume v roku 2022 najväčšia časť respondentov predpokladala rast v roku 2023 troch ukazovateľov – obrat • vývoz • výška priemernej mzdy. Stagnáciu predpokladala väčšina tiež u troch a pokles u jedného ukazovateľa – hospodársky výsledok po zdanení.

V prieskume v roku 2023 najväčší podiel respondentov predpokladal rast v roku 2024 len jedného ukazovateľa, k stagnácii sa najväčšia časť pripojila u ostatných šiestich ukazovateľov. Medziročný rozdiel medzi podielom odpovedí preferujúcich rast sa pohybuje medzi + 6 % a -11 %. Porovnanie odpovedí pripúšťa záver, že odhad vlastných výsledkov pre nasledujúci rok, t. j. rok 2024, sa v porovnaní s prieskumom konaným v roku 2022 významne nezmenil.

Na **Obrázku 7** sú znázornené percentuálne podiely odpovedí respondentov predpokladajúcich rast ekonomických ukazovateľov bez znázornenia podielu respondentov predpokladajúcich stagnáciu a pokles ekonomických výsledkov. Aj grafické znázornenie potvrdzuje skutočnosť, že pri prognóze vývoja vlastných ukazovateľov pre rok 2024 v porovnaní s očakávaniami z roku 2022 pre rok 2023 respondenti vyjadrili mierny posun k negatívnejším očakávaniam.

Obrázok 7: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023

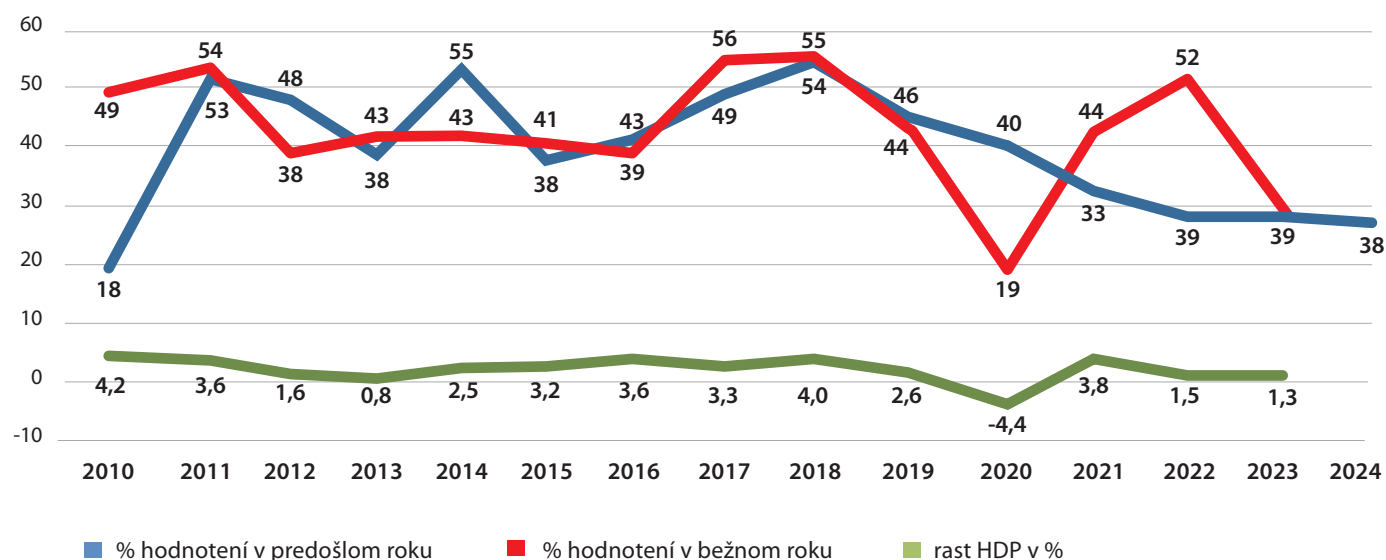

2.1.6. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2010 až 2024

Rovnako ako v minulých ekonomických prieskumoch boli vyhodnotené očakávania účastníkov prieskumu v období rokov 2010 až 2024. Snaha prezentovať uvedený časový rad prostredníctvom grafického zobrazenia viedla k tomu, že je použitý len jeden ukazovateľ, a to percentuálny podiel odpovedí respondentov predpokladajúcich rast ukazovateľa „obrat – tržby“ ako ukazovateľa majúceho najvyššiu váhu z používaných v prieskume.

Na **Obrázku 8** je znázornený percentuálny podiel hodnotení očakávajúcich rast obratu od roku 2010 do roku 2024. Na **Obrázku 8** sú graficky zobrazené aj percentuálne podiely respondentov očakávajúcich rast obratu v nasledujúcom roku. Údaje boli získané z **Tabuľky 3** (na s. 82) a **Tabuľky 4** (na s. 84). Údaje za roky 2010 až 2022 boli získané z predchádzajúcich ekonomických prieskumov SOPK. Na **Obrázku 8** sú na ilustráciu makroekonomického prostredia uvedené aj štatistické údaje o prírastkoch hrubého domáceho produktu slovenskej ekonomiky.

Obrázok 8: Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2010 – 2024 (v %)

Predbežné závery

- 1.** Očakávania účastníkov prieskumu ohľadne vlastných hospodárskych výsledkov v roku 2023 sa u väčšiny ukazovateľov zásadne neodlišujú od úrovne hodnotenia v roku 2022. Výraznejšie, o 13 %, poklesol len počet respondentov predpokladajúcich rast obratu, naproti tomu o 15 % vzrástol podiel tých účastníkov, ktorí predpokladajú rast investícií.
- 2.** Najväčšia časť respondentov predpokladala pre rok 2024 rast len jedného ekonomického ukazovateľa – „priemernej mzdy“. U všetkých ostatných najväčšia časť očakáva stagnáciu, avšak ani u jedného ukazovateľa vlastného hospodárstva nepredpokladá pokles.
- 3.** Pri očakávaní vlastných výsledkov pre rok 2024 je percentuálny podiel odpovedí očakávajúcich rast u štyroch ukazovateľoch mierne vyšší o 1 % až 6 %, v troch nižší o -1 % až -11 %. Z toho je možné vyvodiť záver, že v rokoch 2022 a 2023 nedošlo k zásadnej zmene očakávaní.

2.2. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky č. 0.15 až 0.21)

Druhá časť ekonomického prieskumu SOPK sa prostredníctvom otázok č. 015 až 0.21 zameriava na hodnotenie kvality podmienok na podnikanie na Slovensku. Otázky smerovali k zisteniu stavu v roku 2023, časť otázok sa zameriavala na očakávania v roku 2024.

Podnikateľské prostredie účastníci prieskumu hodnotili v troch oblastiach:

1. Hodnotenie podnikateľského prostredia ako celku v roku 2023 a očakávanie pre rok 2024
2. Hodnotenie hospodárskej politiky verejného sektora rozdelené do troch oblastí:
  - hospodárska politika vlády SR a jej komunikácia s podnikateľským sektorom
  - vplyv miestnej samosprávy na podnikateľské prostredie
  - hodnotenie konkrétnych ekonomických opatrení vlády SR
3. Vyhodnotenie rizík pre podnikateľskú činnosť

2.2.1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.15 a 0.16)

Svojimi odpoveďami na otázku **č. 0.15 (159 odpovedí)** respondenti hodnotili celkové podnikateľské prostredie v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022. Svoj názor na to, za aké považujú prostredie, v ktorom podnikajú, mohli účastníci prieskumu vyjadriť výberom jednej z troch možností:

- **priaznivé**
- **zostávajúce na rovnakej úrovni**
- **nepriaznivé**

V roku 2023 ako priaznivé hodnotilo podnikateľské prostredie 9 % respondentov, čo je o 3 % viac ako v predchádzajúcom roku 2022. Ako nepriaznivé hodnotilo podmienky na podnikanie 36 % respondentov, čo je pokles o 25 % oproti hodnoteniu roku 2022. Za stagnujúce považovalo v roku 2023 prostredie na podnikanie 55 % respondentov, čo je nárast o 22 % v porovnaní

s rokom 2022. V porovnaní s výsledkami roku 2022 je u účastníkov prieskumu v roku 2023 viditeľný posun k pozitívnejšiemu hodnoteniu podmienok na podnikanie na Slovensku.

Otázka **č. 0.16 (159 odpovedí)** bola zameraná na to, aké podnikateľské prostredie očakávajú respondenti v roku 2024 v porovnaní s predchádzajúcim rokom. K dispozícii bola jedna z troch možností:

- **priaznivé**
- **zostávajúce na rovnakej úrovni**
- **nepriaznivé**

Odpovede na otázku **č. 0.16** poskytujú predstavu o očakávaniach respondentov ohľadne kvality podnikateľského prostredia v roku 2024. Očakávania z prieskumu v roku 2023 pre rok 2024 sú výrazne pozitívnejšie ako v prieskume v roku 2022 pre nasledujúci rok 2023.

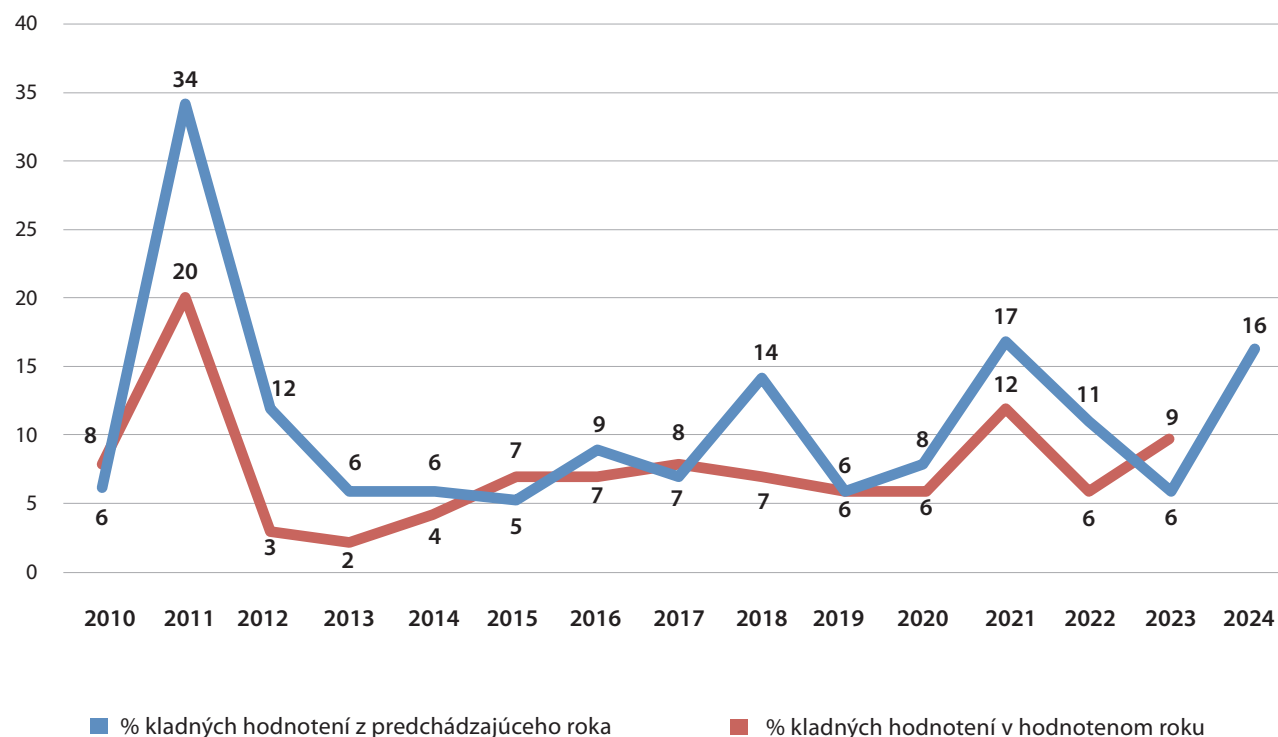
Priaznivejšie prostredie v roku 2024 očakáva 16 % respondentov, čo je o 10 % viac ako v predchádzajúcom prieskume v roku 2022 pre rok 2023. Podiel respondentov predpokladajúcich stagnujúce podnikateľské prostredie v nasledujúcom roku stúpol z 35 % v roku 2022 (vyjadrené očakávanie pre rok 2023) na 56 % v roku 2023 (očakávanie pre rok 2024). Nepriaznivé prostredie v roku 2024 očakáva 28 %, čo je výrazný pokles voči 59 % v roku 2022 pre nasledujúci rok 2023. Pozitívne očakávania vnímania podnikateľského prostredia vo výške 16 % pre rok 2024 sú dokonca druhé najvyššie za posledné viac ako desaťročie. Najvyššie boli v roku 2020 pre rok 2021.

Dlhodobý pohľad na vývoj hodnotenia podnikateľského prostredia od roku 2010 do roku 2024 ponúkajú údaje v **Tabuľke 5** (na nasledujúcej strane). V tabuľke sú znázornené odpovede na otázku č. 0.15 a č. 0.16 získané v rokoch 2010 až 2023. Je vidieť, že hodnotenie očakávaní pre rok 2024 prevýšilo bežne sa vyskytujúci interval podielu pozitívnych hodnotení. **Obrázok 9** (na s. 90) znázorňuje vnímanie podnikateľského prostredia od roku 2010 do roku 2024 v grafickej podobe, pričom pre prehľadnosť sú vyobrazené len percentuálne podiely respondentov priaznivo hodnotiacich podnikateľské prostredie v konkrétnom roku a aj ich podiel očakávajúci priaznivé podmienky v nasledujúcom roku.

Tabuľka 5: Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2010 – 2024

Obdobie prieskumu vnímania podnikateľského prostredia	Vnímanie podnikateľského prostredia v % respondentov ako:		
	Priaznivé	Stagnujúce	Nepriaznivé
Prieskum v 2009 aké bude v 2010	6	59	35
Prieskum v 2010 aké je v 2010	8	56	36
Prieskum v 2010 aké bude v 2011	34	38	28
Prieskum v 2011 aké je v 2011	20	55	25
Prieskum v 2011 aké bude v 2012	12	59	29
Prieskum v 2012 aké je v 2012	3	47	50
Prieskum v 2012 aké bude v 2013	6	26	68
Prieskum v 2013 aké je v 2013	2	42	56
Prieskum v 2013 aké bude v 2014	6	57	37
Prieskum v 2014 aké je v 2014	4	43	53
Prieskum v 2014 aké bude v 2015	5	54	41
Prieskum v 2015 aké je v 2015	7	56	37
Prieskum v 2015 aké bude v 2016	8	62	30
Prieskum v 2016 aké je v 2016	7	54	39
Prieskum v 2016 aké bude v 2017	7	61	32
Prieskum v 2017 aké je v 2017	8	59	33
Prieskum v 2017 aké bude v 2018	14	58	28
Prieskum v 2018 aké je v 2018	7	59	34
Prieskum v 2018 aké bude v 2019	6	66	28
Prieskum v 2019 aké je v 2019	6	54	40
Prieskum v 2019 aké bude v 2020	8	48	44
Prieskum v 2020 aké je v 2020	6	24	70
Prieskum v 2020 aké bude v 2021	17	45	38
Prieskum v 2021 aké je v 2021	12	43	45
Prieskum v 2021 aké bude v 2022	11	44	45
Prieskum v 2022 aké je v 2022	6	33	61
Prieskum v 2022 aké bude v 2023	6	35	59
Prieskum v 2023 aké je v 2023	9	55	36
Prieskum v 2023 aké bude v 2024	16	56	28

Obrázok 9: Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2010 – 2024

Predbežné závery

1. Pri hodnotení podmienok na podnikanie je v roku 2023 viditeľný mierny nárast pozitívnych hodnotení oproti roku 2022 (nárast zo 6 % na 9 %), výrazne na druhej strane medziročne poklesol podiel negatívnych hodnotení podmienok na podnikanie zo 61 % na 36 %.
2. Ešte pozitívnejšie očakávania prejavili respondenti pre rok 2024. Podiel účastníkov prieskumu predpokladajúcich priaznivejšie podmienky v roku 2024 medziročne stúpol zo 6 % na 16 %, zároveň výrazne, z 59 % na 28 %, klesol podiel negatívnych očakávaní.

2.2.2. Hospodárska politika verejného sektora Slovenskej republiky (otázky č. 0.17 až 0.20)

Hospodárska politika verejného sektora je jedným z najdôležitejších prvkov formujúcich podmienky na podnikanie. Účastníci prieskumu mohli hodnotiť samotnú politiku vlády a spôsob jej komunikácie s podnikateľským sektorom, a to v odpovediach na dve otázky č. 0.17 a č. 0.18. Vplyv samospráv na podnikanie hodnotili v odpovediach na otázku č. 0.19. V otázke č. 0.20 sa mohli vyjadriť k najdôležitejším krokom, ktoré podľa nich mala vláda v roku 2023 realizovať na zlepšenie podmienok na podnikanie.

2.2.2.1. Hospodárska politika vlády Slovenskej republiky

V otázke č. 0.17 hodnotili respondenti samotnú hospodársku politiku vlády a jej dopad na činnosť respondentov a v otázke č. 0.18 spôsob komunikácie vlády s podnikateľmi.

Pri otázke **č. 0.17 (159 odpovedí)** „Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády SR v roku 2023?“ respondenti mali možnosť zvoliť si jednu zo štyroch možností:

- **pozitívne**
- **neutrálne**
- **negatívne**
- **neviem posúdiť**

Hospodársku politiku vlády v roku 2023 pozitívne hodnotilo 5 % respondentov, čo je nárast o 3 % voči roku 2022. Neutrálne ju hodnotilo 38 % a negatívne 48 %, čo je pokles o 20 % oproti roku 2022. Uvedené údaje je možné hodnotiť ako mierny nárast pozitívnych hodnotení, ale nevybočujúci z bežnej dlhodobej úrovne. Aj keď pokles negatívnych hodnotení je výrazný, v skutočnosti ide o pokles z najhoršieho hodnotenia od roku 2010 na len „štandardnú“ úroveň.

Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 až 2023 je znázornené v *Tabuľke 6* (na nasledujúcej strane). Údaje z tabuľky sú graficky znázornené na *Obrázku 10* (na nasledujúcej strane). Dlhodobou je pozorovateľná prevažujúca tendencia negatívneho hodnotenia vládnej politiky.

Rovnako štyri možnosti mali respondenti pri voľbe odpovede na otázku **č. 0.18 (155 odpovedí)** „Považujete komunikáciu vlády SR v roku 2023 s inštitúciami podnikateľského sektora za:“

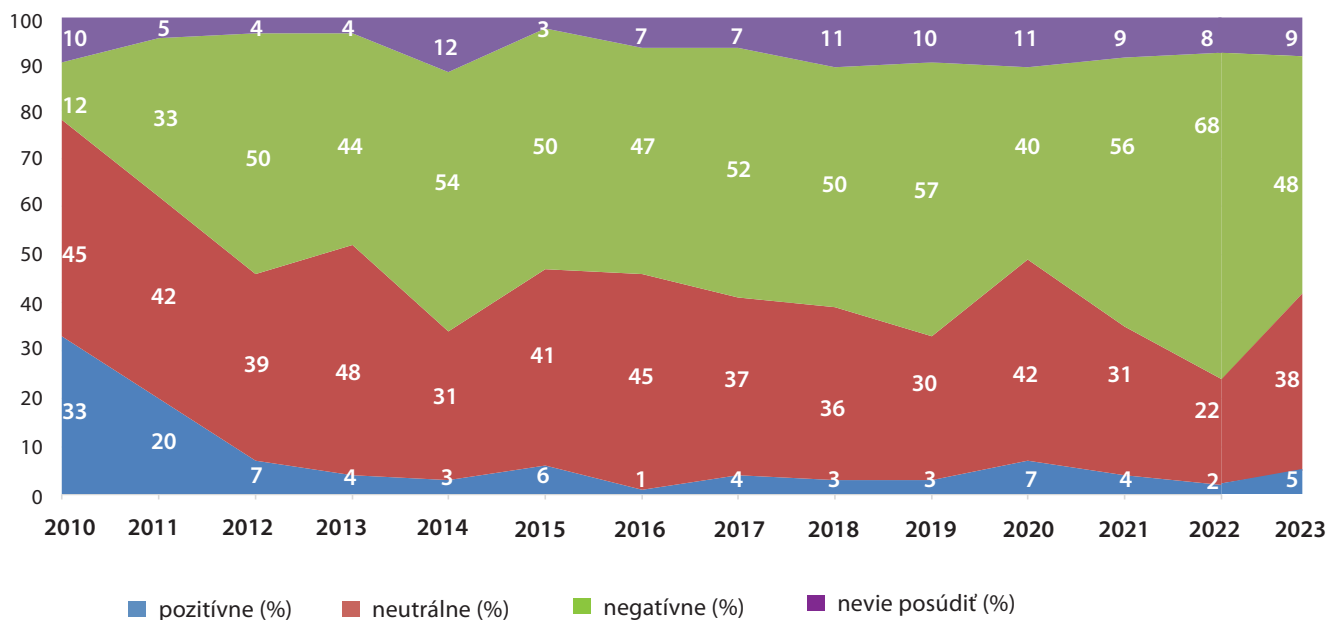
- **pozitívne**
- **neutrálne**
- **negatívne**
- **neviem posúdiť**

Komunikáciu vlády s podnikateľmi považovali za pozitívnu 4 % respondentov, čo je nárast o 3 % voči roku 2022. Za neutrálnu ju považovalo 33 % (24 % v roku 2022), za negatívnu 51 % a nevedelo posúdiť 12 %. Podiel negatívnych hodnotení v roku 2023 klesol v porovnaní s rokom 2022 o 8 %. Údaje z *Tabuľky 7* (na s. 93) sú znázornené na *Obrázku 11* (na s. 93), kde je prehľadne uvedené zobrazenie hodnotenia komunikácie vlády s podnikateľskými inštitúciami v rokoch 2010 až 2023. Podiel pozitívnych hodnotení patrí v tomto porovnaní medzi najnižšie, zároveň podiel negatívnych hodnotení komunikácie vlády patrí medzi najvyššie.

Tabuľka 6: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2023

Rok hodnotenia	Podiel odpovedí v %			
	pozitívne	neutrálne	negatívne	nevie posúdiť
2010	33	45	12	10
2011	20	42	33	5
2012	7	39	50	4
2013	4	48	44	4
2014	3	31	54	12
2015	6	41	50	3
2016	1	45	47	7
2017	4	37	52	7
2018	3	36	50	11
2019	3	30	57	10
2020	7	42	40	11
2021	4	31	56	9
2022	2	22	68	8
2023	5	38	48	9

Obrázok 10: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2023

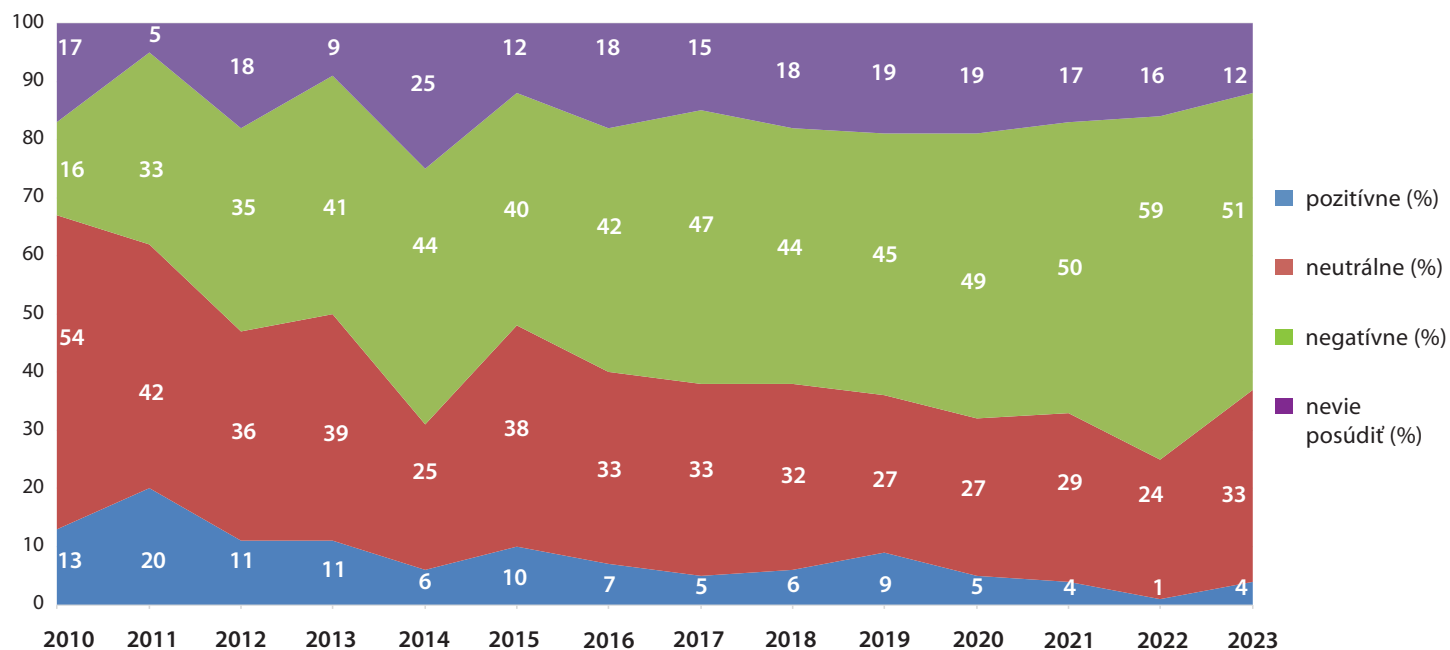

Tabuľka 7: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2023

Rok hodnotenia	Podiel odpovedí v %			
	pozitívne	neutrálne	negatívne	nevie posúdiť
2010	13	54	16	17
2011	20	42	33	5
2012	11	36	35	18
2013	11	39	41	9
2014	6	25	44	25
2015	10	38	40	12
2016	7	33	42	18
2017	5	33	47	15
2018	6	32	44	18
2019	9	27	45	19
2020	5	27	49	19
2021	4	29	50	17
2022	1	24	59	16
2023	4	33	51	12

Obrázok 11: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2023

2.2.2.2. Vplyv miestnej samosprávy a krajských samospráv na podnikateľské prostredie

Pri svojej činnosti sa podnikateľský sektor dostáva do interakcie aj s miestnou samosprávou. V odpovedi na otázku **č. 0.19 (159 odpovedí)** „Považujete vplyv miestnej samosprávy (obce a mestá) a krajských samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2022 za:“ mohli respondenti zvoliť jednu zo štyroch možností:“

- **pozitívny**
- **neutrálny**
- **negatívny**
- **neviem posúdiť**

Celkom 9 % respondentov v roku 2023 považovalo vplyv samospráv za pozitívny, čo je rovnaký podiel ako v roku 2022. Ako neutrálny ho vyhodnotilo 57 % účastníkov, čo je nárast o 6 % voči roku 2022, a ako negatívny 19 %, čo je o 9 % viac ako v roku 2022. Dlhodobu sa tieto údaje zásadne neodlišujú od údajov z rokov 2021 a 2022.

2.2.2.3. Opatrenia vlády SR, ktoré mala vláda v roku 2023 realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tom roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu

Pri odpovedi na túto otázku **č. 0.20 (159 odpovedí)** respondenti vyznačili tie opatrenia, ktoré podľa ich názoru mala vláda realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu. Účastníci prieskumu mali k dispozícii 8 preddefinovaných odpovedí, z ktorých mohli vyznačiť jednu až všetky. V prípade záujmu mali možnosť uviesť ďalšie opatrenia podľa vlastného uváženia.

Po sčítaní hlasov pre každé opatrenie, ktoré vyznačili respondenti, bolo zostavené poradie podľa počtu vyznačení. V zátvorke pri každom opatrení je uvedený počet respondentov, ktorí dané opatrenie vyznačili.

1. Zníženie daňových a odvodových sadzieb (97)
2. Zmiernenie dôsledkov extrémne vysokej inflácie a nárastu cien energií (86)
3. Zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry vo všetkých oblastiach (85)

4. Podpora investícií, výskumu a inovácií pre domáce a zahraničné subjekty (82)

5. Uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania (80)

6. Zmeny v Zákonníku práce zvyšujúce flexibilitu zamestnávateľských vzťahov (65)

7. Motivácia príchodu kvalifikovanej pracovnej sily zo zahraničia (48)

8. Výraznejšie kompenzácie vplyvu pandémie na podnikanie (17)

9. Iné (5)

Z odpovedí je zrejmé, že podľa predstaviteľov podnikateľskej sféry vo vládných opatreniach v roku 2023 absentovalo hlavne úsilie o zníženie daňového a odvodového zaťaženia, zavedenie dostatočnej podpory na prekonanie dôsledkov extrémne vysokej inflácie a snaha o zrýchlenie budovania infraštruktúry vo všetkých oblastiach.

Predbežné závery

- 1.** Hospodárska politika vlády SR bola v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 posudzovaná mierne pozitívnejšie. Aj keď došlo k zvýšeniu počtu respondentov hodnotiacich činnosť vlády kladne z 2 % na 5 %, tento podiel neprekročil dlhodobý priemer. Obdobne zníženie podielu negatívnych hodnotení o 20 % viedlo iba k hodnotám, ktoré sú z pohľadu dlhodobého priemeru len na úrovni posledných 10 rokov.
- 2.** Komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora hodnotili v roku 2023 pozitívne len 4 % respondentov a negatívne 51 % respondentov. Z dlhodobého hľadiska sú to skôr horšie hodnotenia, aj keď v porovnaní s rokom 2022 došlo k zlepšeniu.
- 3.** Pri hodnotení vplyvu samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2023 nedošlo v medziročnom porovnaní k zásadnej zmene oproti predošlým dvom rokom.
- 4.** Podľa účastníkov prieskumu absentovali medzi opatreniami vlády v roku 2023 hlavne opatrenia na zníženie daňových a odvodových sadzieb, zmiernenie dôsledkov extrémne vysokej inflácie a nárastu cien energií a chýbala im tiež snaha o zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry.

2.2.3. Riziká pre podnikateľskú činnosť

Otázka č. 0.21 (159 odpovedí) poskytovala respondentom možnosť stanoviť poradie rizík nepriaznivo ovplyvňujúcich ich činnosť. Tieto riziká mohli oceniť jedným z troch stupňov:

- **vysoké**
- **mierne**
- **nemá vplyv**

Respondenti mali k dispozícii 16 preddefinovaných rizík a podľa vlastného uváženia mohli každé riziko hodnotiť podľa vplyvu na podnikanie v rámci jednej z troch vyššie uvedených možností. Popri preddefinovaných rizikách mohli zaradiť ešte jedno alebo viac rizík s vyššie uvedenými hodnoteniami stupňa dô-

ležitosti. V roku 2023 boli z preddefinovaných odpovedí odstránené dve riziká a nahradené boli dvoma novými aktuálnymi rizikami.

Výsledné poradie rizík z hľadiska ich vplyvu na podnikateľskú činnosť bolo stanovené podľa najväčšieho počtu odpovedí radiacich hodnotené riziko do skupiny s **vysokým** stupňom dôležitosti. Takto získané výsledky za rok 2023 boli zoradené do **Tabuľky 8**.

Tabuľka 8: Počet odpovedí v stupni dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2023

Poradie podľa zaradenia do stupňa dôležitosti VYSOKÝ	Názov rizika	Počet odpovedí v stupni dôležitosti		
		Vysoký	Mierny	Nemá vplyv
1	Rast cien vstupov, najmä rast cien energií v SR	115	44	0
2	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	102	53	4
3	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	92	53	14
4	Pokles zahraničného dopytu	85	52	22
5	Pokles domáceho dopytu	77	63	19
6	Zavedenie sankcií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a iných obchodných obmedzení	73	57	29
7	Nízka vymožiteľnosť práva	71	73	15
8	Nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	63	69	27
9	Vysoké úrokové miery	63	79	17
10	Tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	57	80	22
11	Legislatívne požiadavky zo strany EÚ	57	90	12
12	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	53	77	29
13	Pomalý a nedostatočný postup digitalizácie verejnej správy	43	97	19
14	Sociálne nepokoje	20	84	55
15	Činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	14	101	44
16	Politika odborov	14	87	58

Ako najväčšie riziko pre podnikanie v roku 2023 bol označený „rast cien vstupov, najmä rast cien energií v Slovenskej republike“ – takto ho ohodnotilo 115 respondentov, za mierne riziko ho považovalo 44. Ani jeden respondent neuviedol, že faktor cien nemá vplyv na podnikanie.

Ako druhé najväčšie riziko respondenti označili „vysokú daňovú a odvodovú zaťaženosť“, ktorej priradili 102 umiestnení v kategórii vysoký stupeň dôležitosti, a ako mierny faktor ju označilo 53 respondentov.

V poradí ako tretie riziko bol hodnotený „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“ s 92 hodnoteniami v najvyššom stupni a 53 v miernom.

Ako ďalšie v poradí rizík pre podnikanie sa umiestnil „pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy“ nasledovaný „poklesom domáceho dopytu“. Ako riziko s najmenším dopadom na podnikanie bola vyhodnotená „politika odborov“ so 16 hodnoteniami ako vysoké riziko.

Hodnotenie rizík pre podnikanie v časovom rade rokov 2012 až 2023 je uvedené v *Tabuľke 9*. Obsahuje len 9 rizík dlhodobo

hodnotených v uvedených rokoch ako najväčšie, ostatné 3 sú pre prehľadnosť vynechané. Poradie jednotlivých rizík bolo určené sčítaním najlepších umiestnení počas uvedeného obdobia, a to sčítaním ich pozícií v každoročnom hodnotení.

Za najväčšie riziko pre podnikanie je dlhodobo považovaná „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“.

Ako druhé najväčšie riziko bola vyhodnotená „nízka vymáhateľnosť práva“.

A ako tretie „klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní“.

V poslednom stĺpci *Tabuľky 10* (na nasledujúcej strane) sú zoradené jednotlivé riziká v trojročnom časovom období rokov 2021 až 2023, a to podľa počtu umiestnení za posledné tri roky. Ako najdôležitejšie riziká v tomto trojročnom období sú považované na prvých dvoch miestach tie isté činitele ako v 12-ročnom období. Avšak ako tretie sú súčasne vnímané ako vysoko rizikové až tri faktory. Sú to „pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy“ • „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“ • „rast cien vstupov, najmä rast cien energií“.

Tabuľka 9: Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2012 – 2023

Poradie	Názov rizika	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2012 – 2023
1	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	15
2	Nízka vymáhateľnosť práva	2	2	2	2	2	3	4	2	3	3	6	7	38
3	Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	3	7	5	3	5	4	5	5	2	6	4	4	53
4	Rast cien vstupov, najmä energií	6	6	8	7	8	6	6	4	8	1	1	1	62
5	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	9	10	9	8	4	2	2	3	6	4	3	3	63
6	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	5	3	3	4	3	5	3	6	4	7	11	12	66
7	Pokles domáceho dopytu	4	5	7	5	6	8	7	7	5	8	5	5	73
8	Vysoké úrokové miery	12	12	14	16	12	13	14	13	14	15	9	9	164
9	Politika odborov	13	14	12	14	14	12	12	12	12	12	16	16	173

Tabuľka 10: Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2021– 2023

Poradie	Názov rizika	2021	2022	2023	2021 – 2023
1	Rast cien vstupov, najmä energií	1	1	1	3
2	Vysoká daňová a odvodová zataženosť	2	2	2	6
3	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	4	3	3	10
4	Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	6	4	4	14
5	Nízka vymáhateľnosť práva	3	6	7	16
6	Pokles domáceho dopytu	8	5	5	18
7	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	7	11	12	30
8	Vysoké úrokové miery	15	9	9	33
9	Zavedenie sankcií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine	nn	nn	6	nn

Predbežné závery

1. Za najväčšie riziko pre podnikanie bol v roku 2023 považovaný „rast cien vstupov, najmä cien energií v Slovenskej republike“, nasledovaný „vysokým daňovým a odvodovým zaťažením“ a „nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily“.
2. Dlhodobu počas posledných 12 rokov je hodnotené ako najväčšie riziko pre podnikateľskú činnosť „vysoké daňové a odvodové zaťaženie“, nasledované „nízkou vymáhateľnosťou práva“ a „poklesom zahraničného dopytu v dôsledku krízy“.
3. Počas posledných troch rokov sú ako najväčšie riziká vnímané na prvom a druhom mieste tie isté riziká ako za posledných 12 rokov, na treťom mieste sa umiestnili súčasne „pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy“, „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“ a „rast cien vstupov, najmä rast cien energií“.

2.3. EURÓPSKA ÚNIA A PODNIKANIE NA SLOVENSKU

(otázky č. 0.22 až 0.27)

Prvá otázka č. **0.22 (159 odpovedí)** v tejto časti bola zameraná na zistenie záujmu o využívanie zdrojov Európskej únie. Respondenti vo svojej odpovedi mohli voľiť medzi dvoma možnosťami:

- **áno**
- **nie**

Z odpovedí získaných v prieskume vyplýva, že o zdroje Únie má záujem 50 % respondentov, čo je najväčší zaznamenaný podiel respondentov od roku 2015.

Vývoj záujmu o získanie zdrojov Európskej únie od roku 2015 až do roku 2023 je uvedený v prvom riadku *Tabuľky 11*, kde sú vyznačené percentuálne podiely pozitívnych odpovedí na túto otázku. Údaje z *Tabuľky 11* doplnené o údaje z rokov 2011 – 2014 sú graficky znázornené na *Obrázku 12*. Uvedený obrázok potvrdzuje, že o využívanie zdrojov Európskej únie má dlhodobo záujem 36 % až 50 % respondentov.

Tabuľka 11: Názory na využívanie finančných zdrojov Európskej únie a transparentnosť celého procesu v rokoch 2015 – 2023

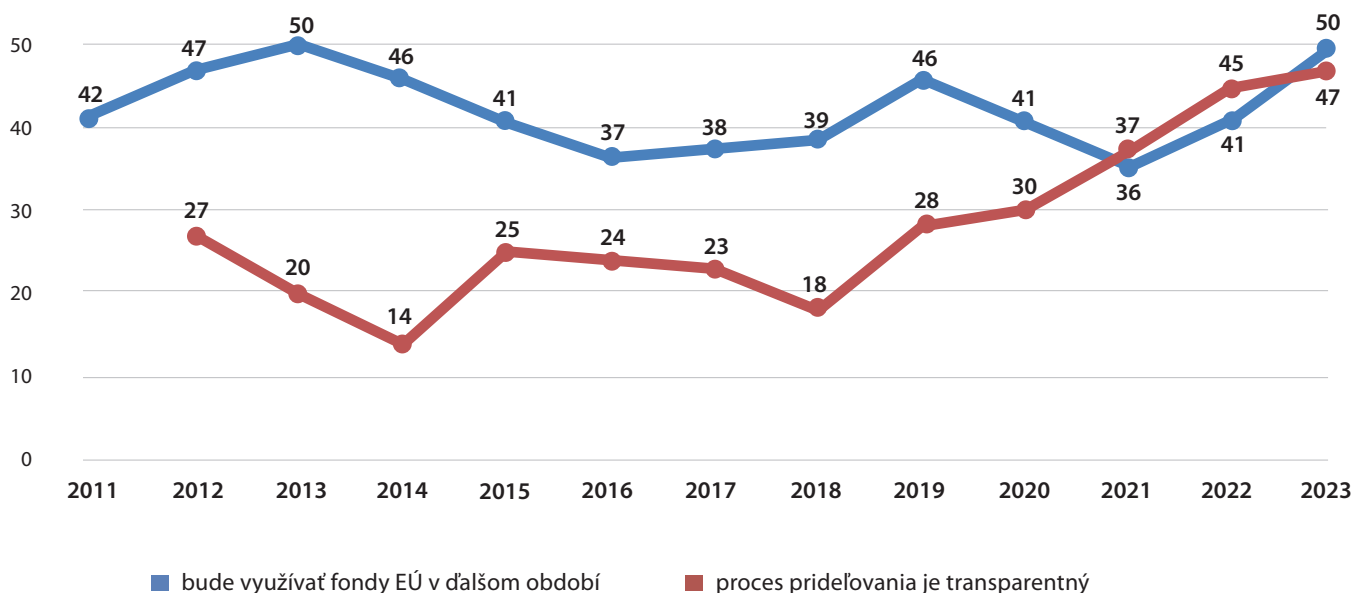
Otázky	Podiel odpovedí v %																	
	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie
Bude vaša spoločnosť požadovať a využívať zdroje EÚ v ďalšom období?	41	59	37	63	38	62	39	61	46	54	41	59	36	64	41	59	50	50
Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov EÚ bude transparentný?	25	75	24	76	23	77	18	82	28	72	30	70	37	63	45	55	47	53

Cieľom otázky **č. 0.23 (159 odpovedí)** bolo zistiť pohľad členov SOPK na transparentnosť využívania zdrojov Európskej únie. Na zodpovedanie otázky „Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov Európskej únie bude transparentný?“ boli k dispozícii dve možnosti:

- **áno**
- **nie**

Proces získania zdrojov považuje v roku 2023 za transparentný až 47 % účastníkov prieskumu, čo je výrazne najvyšší podiel pozitívnych odpovedí od roku 2012. Percentuálny podiel kladných odpovedí hodnotiacich transparentnosť procesu od roku 2015 po rok 2023 je znázornený v druhom riadku **Tabuľky 11** (na predchádzajúcej strane) a graficky vyjadrený na **Obrázku 12**.

Obrázok 12: Názory na využívanie finančných zdrojov Európskej únie a transparentnosť celého procesu v rokoch 2011 – 2023

Otázka **č. 0.24 (159 odpovedí)** „Považujete členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii za pozitívne?“ poskytuje pohľad na názor respondentov v konkrétnom roku prieskumu a zároveň umožňuje sledovať ich postoj z dlhodobého hľadiska. Ako odpoveď na túto otázku bolo možné zvoliť jednu z nasledujúcich piatich možností:

- **jednoznačne áno**
- **áno**
- **nemá významný dopad**
- **nie**
- **jednoznačne nie**

Jednoznačne pozitívne hodnotilo v roku 2023 členstvo v Európskej únii 57 % respondentov, odpoveď *áno* zvolilo 34 % respondentov. Z uvedeného vyplýva, že členstvo Slovenska v Únii pozitívne hodnotilo 91 % respondentov. Podiel odpovedí negatívne hodnotiacich členstvo v Európskej únii, čiže súčet podielov odpovedí *nie* a *jednoznačne nie*, dosiahol 8 %, rozhodný nesúhlas vyslovili len dvaja respondenti.

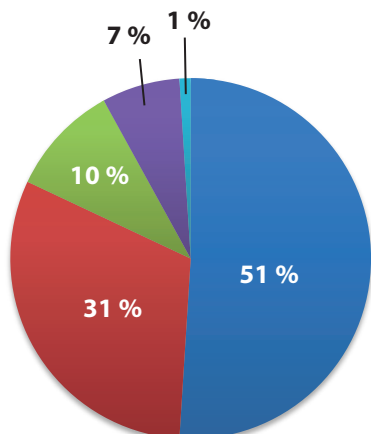
Percentuálne podiely odpovedí ohľadne členstva v Európskej únii v rokoch 2022 a 2023 sú znázornené na **Obrázku 13**. Postoj k členstvu v Európskej únii v rokoch 2015 až 2023 je znázornený v **Tabuľke 12**. Podiel pozitívnych hodnotení členstva v Európskej únii sa trvalo pohybuje medzi 81 % až 94 %.

Tabuľka 12: Hodnotenie členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v rokoch 2015 až 2023

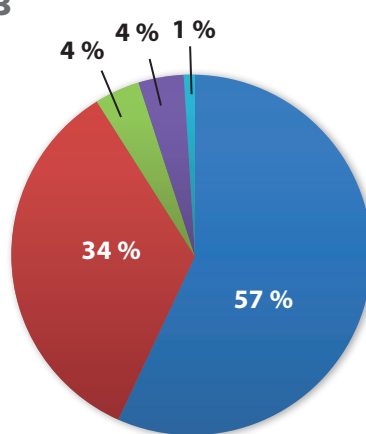
	Podiel odpovedí respondentov v %				
	Jednoznačne áno	Áno	Nemá významný dopad	Nie	Jednoznačne nie
2015	53	33	8	4	2
2016	52	31	14	2	1
2017	53	31	12	4	0
2018	60	34	4	2	0
2019	53	39	3	3	2
2020	62	26	7	5	0
2021	53	37	4	5	1
2022	51	31	10	7	1
2023	57	34	4	4	1

Obrázok 13: Hodnotenie členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v roku 2022 a 2023

2022

2023

- jednoznačne áno
- áno
- nemá významný dopad
- nie
- jednoznačne nie

Odpovedať na otázku **č. 0.25 (159 odpovedí)** „Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti Európskej únie v oblastiach majúciach dopad na podnikateľské aktivity?“ mohli respondenti výberom jednej z piatich odpovedí:

- **rozhodne áno**
- **áno**
- **súčasný stav vyhovuje**
- **nie**
- **rozhodne nie**

S presunom viacerých právomocí do pôsobnosti Európskej únie v porovnaní so súčasným stavom súhlasilo 6 % (*rozhodne áno*) a 17 % (*áno*), čo je spolu 23 % respondentov. S ďalším presunom právomocí nesúhlasilo spolu 55 % respondentov, t. j. odpovedali *nie* (34 %) a *rozhodne nie* (21 %).

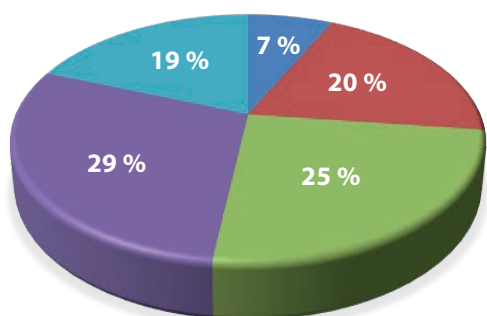
Na **Obrázku 14** je znázornené rozloženie odpovedí na túto otázku v roku 2023 spolu s odpoveďami získanými v prieskume v roku 2022. Prehľad odpovedí na otázku č. 0.25 od roku 2015 do 2023 je uvedený v **Tabuľke 13**. Z **Tabuľky 13** vyplýva, že počas rokov 2015 až 2023 sa podiel respondentov súhlasiacich s presunom právomocí zásadne nemenil a zostával stabilný na úrovni 19 % až 28 %, obdobne v prípade nesúhlasu na úrovni 41 % až 58 %.

Tabuľka 13: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v rokoch 2015 až 2023

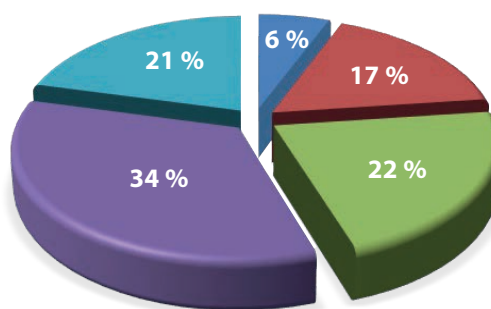
	Podiel odpovedí respondentov v %				
	Rozhodne áno	Áno	Súčasný stav vyhovuje	Nie	Rozhodne nie
2015	4	15	25	41	15
2016	2	22	19	44	13
2017	3	17	27	38	15
2018	5	23	31	32	9
2019	7	18	22	44	9
2020	6	17	28	30	19
2021	5	19	21	38	17
2022	7	20	25	29	19
2023	6	17	22	34	21

Obrázok 14: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v roku 2022 a 2023

2022

2023

- rozhodne áno
- áno
- súčasný stav vyhovuje
- nie
- rozhodne nie

Účelom získania odpovedí na **otázku č. 0.26 (159 odpovedí)** bolo zistiť postoj respondentov k prípadnej zmene doteraz platného mechanizmu rozhodovania v Únii. Odpovedať na otázku, či považujú *súčasný mechanizmus rozhodovania v rámci Európskej únie vyžadujúci súhlas každej členskej krajiny z pohľadu záujmov Slovenska za vyhovujúci*, mohli troma spôsobmi:

- **áno**
- **nie**
- **neviem sa vyjadriť**

Súhlas so súčasným stavom rozhodovania prezentovalo 48 %, nesúhlas 26 % a nevyjadrilo sa 26 % respondentov. V porovnaní s rokom 2022 došlo v roku 2023 k miernemu nárastu preferencií súčasného stavu, t. j. zachovanie princípu jednomyselného hlasovania v rozhodujúcich otázkach, o 2 %. Z dlhodobého hľadiska trvalo rastie podiel respondentov preferujúcich súčasný mechanizmus rozhodovania. V roku 2020 sa klonilo k pozitívnej odpovedi len 22 % účastníkov prieskumu, v roku 2023 až 48 %.

Otázka **č. 0.27 (159 odpovedí)** „Zohľadňuje súčasný postup v Európskej únii a Slovenskej republike pri presadzovaní environmentálnych opatrení dostatočne aj ekonomické záujmy Slovenska?“ umožňovala respondentom zaujať postoj k dnes silne presadzovanej snahe uprednostniť opatrenia na minimalizáciu klimatických zmien aj za cenu výrazne negatívnych dopadov na ekonomiku. Respondenti si mohli zvoliť jednu z troch možností:

- **áno**
- **nie**
- **neviem sa vyjadriť**

V roku 2023 len 11 % respondentov zdieľalo názor, že postup Európskej únie a Slovenskej republiky pri presadzovaní environmentálnych opatrení zohľadňuje aj ekonomické záujmy Slovenska. Negatívne sa v odpovedi na otázku v prieskume v roku 2023 vyjadrilo 66 % účastníkov prieskumu.

Predbežné závery

1. Záujem o využívanie eurofondov bol v roku 2023 u respondentov najvyšší od roku 2015.
2. Postup pri pridelovaní zdrojov Európskej únie považuje za transparentný 47 % účastníkov prieskumu, čo je výrazne najvyššia hodnota v prieskume od roku 2012.
3. Členstvo v Európskej únii považuje za pozitívne pre SR 91 % respondentov. Tento podiel je v hornom pásme hodnotení respondentov od roku 2015.
4. Podiel respondentov preferujúcich prípadný väčší presun právomocí do pôsobnosti Európskej únie dosiahol 23 %. Naproti tomu s ďalším presunom kompetencií nesúhlasilo v roku 2023 až 55 % účastníkov. Tieto údaje sú v súlade s dlhodobým priemerom od roku 2015.
5. Súčasný stav mechanizmu rozhodovania vyžadujúci jednomyseľnosť v rozhodujúcich otázkach v Európskej únii z hľadiska presadzovania záujmov Slovenska akceptuje 48 % účastníkov prieskumu, opačný názor má 26 %. Podiel respondentov preferujúcich súčasný mechanizmus rozhodovania dlhodobo rastie.
6. V prieskume 11 % respondentov vyjadrilo názor, podľa ktorého Európska únia a aj Slovensko dostatočne zohľadňujú pri prijímaní ekologických opatrení ekonomické záujmy Slovenskej republiky. Až 66 % respondentov je presvedčených, že ani Európska únia, ani Slovenská republika tak nerobia. Podiel odpovedí s týmto názorom od roku 2020 vzrástol o 42 %.

2.4. PROBLEMATIKA PRACOVNEJ SILY

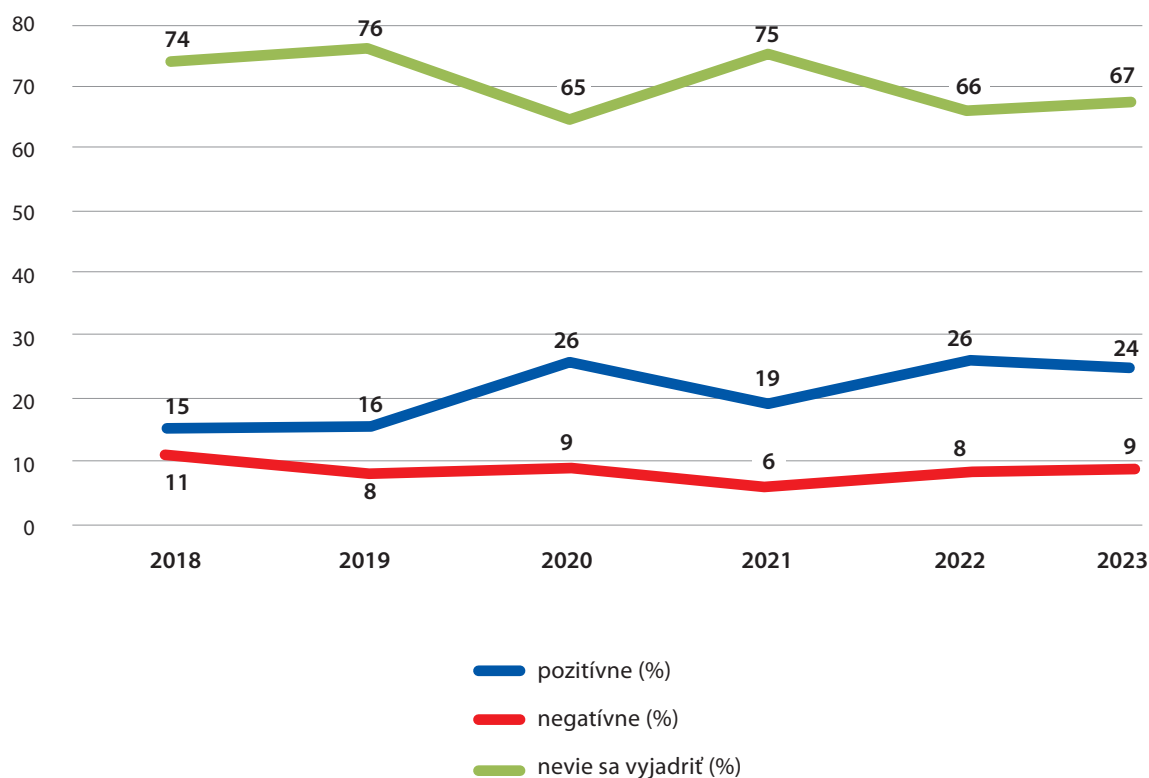
Problematika nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily sa stala výrazne aktuálnou ku koncu predchádzajúcej dekády. O tom svedčia aj údaje uvedené v *Tabulke 9* (na s. 97), podľa ktorých do roku 2015 bola hodnotená ako riziko na 8. až 10. pozícii. Len v rokoch 2020 a 2021 bola jej váha potlačená dopadmi pandémie COVID-19.

Cieľom otázky **č. 0.28 (159 odpovedí)** bolo zistiť, aké skúsenosti majú zamestnávateľa so zahraničnou pracovnou silou. Formulácia otázok dovoľovala získať nepriamo aj informáciu o tom, aký podiel podnikateľských subjektov v praxi takúto pracovnú silu aj využíval. Odpovedať na otázku „Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu?“ mohli respondenti výberom jednej z troch možností:

- *pozitívne*
- *negatívne*
- *neviem sa vyjadriť*

Pozitívne skúsenosti so zamestnávaním zahraničnej pracovnej sily v roku 2023 malo 24 % respondentov, čo je hodnota mierne nižšia ako v roku 2022. Negatívne skúsenosti malo 9 % účastníkov prieskumu, čo je údaj na úrovni roku 2022 (8 %). S určitou mierou presnosti je možné predpokladať, že respondenti, ktorí sa nevyjadrovali k tejto otázke, zrejme nemali vlastné skúsenosti so zamestnávaním zahraničnej pracovnej sily. Čiže je možné odhadnúť, že asi 67 % respondentov túto možnosť vo svojej spoločnosti nevyužívalo (*Obrázok 15*).

Obrázok 15: Názory na využívanie zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2023

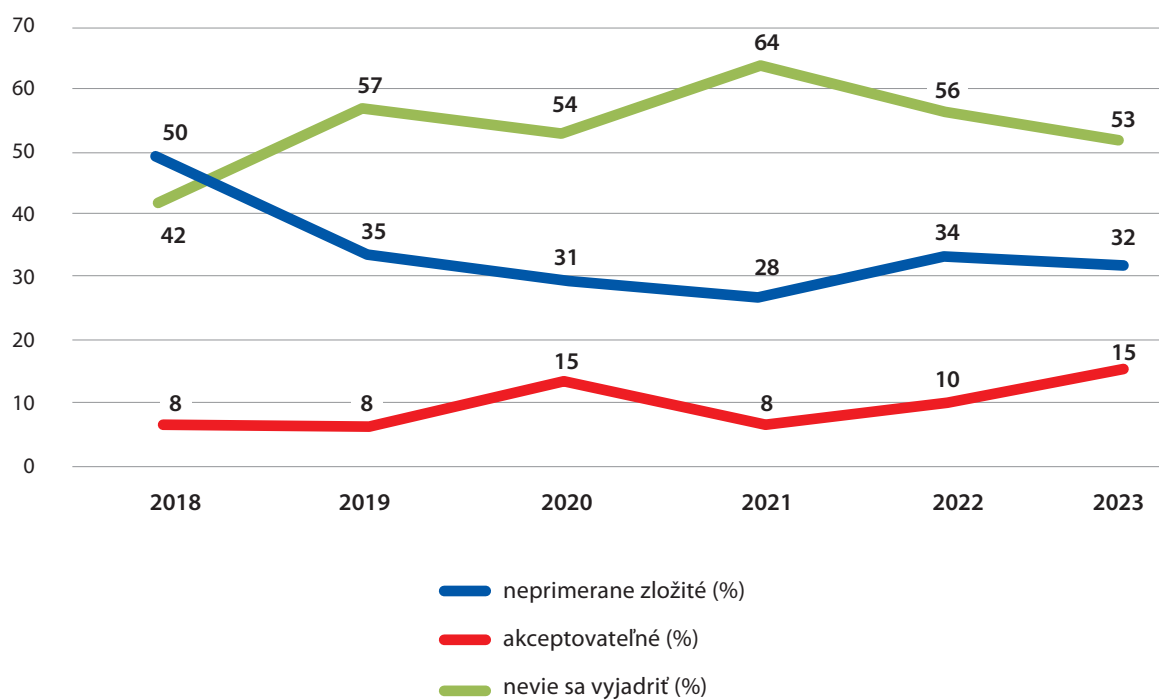

S pomocou odpovede na otázku **č. 0.29 (159 odpovedí)** bolo možné získať hodnotenie účastníkov prieskumu, ako je administratívne náročné získať zahraničnú kvalifikovanú pracovnú silu. Tieto údaje je možné porovnať s odpoveďami v predošlých prieskumoch. Respondenti mohli pri odpovedi zvoliť jednu z troch možností a to, či považujú proces za:

- **neprimerane zložitý**
- **akceptovateľný**
- **nevedia sa vyjadriť**

Administratívnu náročnosť procesu zamestnávania zahraničnej pracovnej sily považuje 15 % účastníkov prieskumu v roku 2023 za akceptovateľnú. V roku 2022 ju takto hodnotilo 10 % a v roku 2021 len 8 % respondentov. Za neprimerane zložitú ju v roku 2023 považovalo 32 %, čo je na úrovni roka 2022 (34 %). V priebehu kalendárneho roka tak došlo podľa podnikateľov len k miernemu zlepšeniu tohto procesu (*Obrázok 16*).

Obrázok 16: Názory na získanie zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2023

Vzhľadom na to, že problém vysokého podielu dlhodobo nezamestnaných zostáva stále jedným z hlavných problémov politiky zamestnanosti na Slovensku, cieľom otázky **č. 0.30 (159 odpovedí)** bolo zistiť postoj respondentov k tomuto javu. Respondenti pri odpovedi na otázku „Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobo nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu?“ mohli voliť medzi tromi možnosťami:

- **áno**
- **nie**
- **neviem sa vyjadriť**

Rovnako ako v prieskumoch v rokoch 2021 (77 %) a 2022 (77 %) aj v roku 2023 sa výrazná väčšina, 77 %, priklonila k názoru, že je treba zmeniť prístup k dlhodobo nezamestnaným. Len 4 % respondentov sa v roku 2023 domnievali, že nie je treba meniť postup v tejto oblasti. Nevyjadrilo sa 19 % respondentov.

Predbežné závery

- 1.** Približne jedna tretina respondentov využívala v roku 2023 zahraničnú pracovnú silu. Z tejto skupiny viac ako dvojtretinový podiel tvorili zamestnávateľia, ktorí mali s jej využívaním pozitívnu skúsenosť, a takmer tretina mala skúsenosť negatívnu.
- 2.** V porovnaní s rokom 2022 došlo k miernemu zlepšeniu vnímania administratívnej náročnosti zamestnávania zahraničnej pracovnej sily.
- 3.** Účastníci prieskumu dlhodobo zastávajú názor, že je nutné zmeniť prístup k dlhodobo nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu.

2.5. DOPLNOK PRIESKUMU

VPLYV EXTRÉMNEHO ZVÝŠENIA MIERY INFLÁCIE (HLAVNE CIEN ENERGIÍ) NA PODNIKANIE

Po prekonaní následkov pandémie ochorenia COVID-19 hlavne od druhej polovice 2021 roka negatívne vplývala na svetovú ekonomiku rastúca inflácia a razantný rast cien energetických vstupov.

V priebehu roka 2023 prevládali v Európskej únii a aj na Slovensku príznaky krízového vývoja prejavujúce sa nízkym ekonomickým rastom, vysokou mierou inflácie a vysokými cenami energií. Z tohto dôvodu boli v Doplnku k prieskumu ponechané tri otázky upresňujúce prostredníctvom odpovedí postoje respondentov k tomuto problému.

Cieľom otázky **č. 1 (159 odpovedí)** bolo zistiť, za aké považujú respondenti dopady zvýšenia miery inflácie na podnikanie v priebehu roka 2023. Účastníci prieskumu mohli vyjadriť svoje názory výberom z troch možných odpovedí:

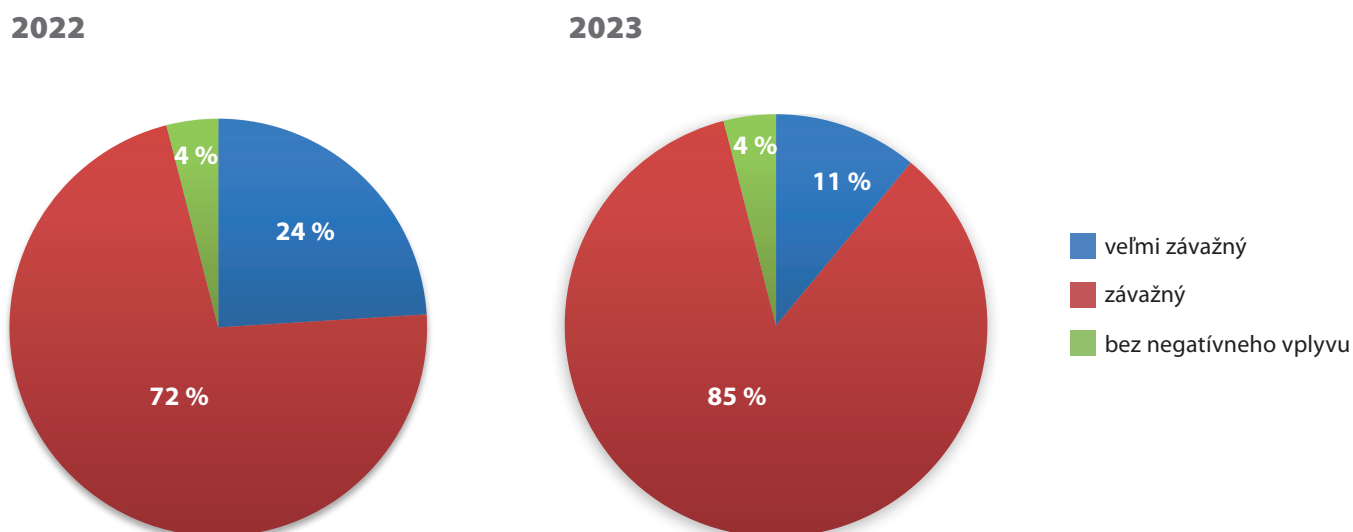
- **za veľmi závažné, prípadne takmer likvidačné**
- **za závažné, ale zvládnuteľné s podmienkou, že nedôjde k rapidnému zhoršeniu situácie**
- **nemali doteraz negatívny vplyv, prípadne pozitívne ovplyvnili hospodárenie**

Svoj názor na rapidné zvýšenie miery inflácie respondenti v roku 2023 vyjadrili nasledovne:

- **11 %** – ich označilo za veľmi vážne, až likvidačné
- **85 %** – závažné, ale zvládnuteľné
- **4 %** – nemali doteraz negatívny vplyv, prípadne pozitívne ovplyvnili hospodárenie

V porovnaní s rokom 2022 poklesol podiel respondentov považujúcich dôsledky vysokej inflácie za veľmi vážne až likvidačné z 24 % na 11 %. Najväčšia časť účastníkov prieskumu, 85 %, hodnotila dôsledky ako závažné, ale zvládnuteľné. V roku 2022 to predpokladalo 72 % odpovedajúcich. (*Obrázok 17*).

Obrázok 17: Dopad vysokej miery inflácie na podnikanie v roku 2022 a 2023

S pomocou odpovedí na otázku **č. 2 (159 odpovedí)** je možné získať predstavu o tom, ako podnikateľský sektor hodnotí opatrenia vlády na zmiernenie negatívnych dopadov vysokej inflácie, najmä cien energií. Na otázku, *na čo by sa mala vláda pri riešení dopadov vysokej inflácie orientovať prioritne*, boli k dispozícii tri možné odpovede:

- **razantne navrhovať zmenu doterajšieho prístupu v Európskej únii so silným akcentovaním a uprednostnením riešenia ekonomických problémov**
- **iniciatívne a samostatne presadzovať riešenia aspoň v rámci Slovenskej republiky s cieľom eliminovať negatívne vplyvy**
- **urýchlene pripraviť v krátkom časovom horizonte predstavu postupu a bezodkladne ju realizovať po diskusii s predstaviteľmi podnikateľského sektora**

Respondenti uviedli nasledujúce odpovede:

- **27 %** – razantne navrhovať zmenu doterajšieho prístupu
- **40 %** – iniciatívne a samostatne presadzovať riešenia
- **33 %** – urýchlene pripraviť predstavu postupu v krátkom časovom horizonte

Účastníci prieskumu sa relatívne rovnomerne stotožnili so všetkými troma navrhovanými riešeniami, pričom mierne vyššiu preferenciu udelili návrhu iniciatívne a samostatne presadzovať riešenia aspoň v rámci Slovenskej republiky s cieľom eliminovať negatívne vplyvy.

V odpovedi na otázku **č. 3 (159 odpovedí)** mali účastníci prieskumu možnosť vyjadriť svoju predstavu o tom, *aké opatrenia vlády pri správe verejných financií by uprednostnili v povolebnom období*. Táto otázka je reakciou na skutočnosť, že sa ekonomický prieskum konal vzápätí po parlamentných voľbách a respondenti takto veľmi stručne mohli vyjadriť svoje očakávanie ohľadne zásadných ekonomických krokov novej vlády.

K dispozícii bolo päť odpovedí:

- **úsporné opatrenia a hlavne naprieč celou verejnou správou**
- **hlavne úsporné opatrenia a s menším dôrazom na rozvojové opatrenia**
- **mix obidvoch druhov opatrení**
- **hlavne rozvojové opatrenia s menším dôrazom na úsporné opatrenia**
- **rozvojové impulzy pre celú ekonomiku**

V odpovediach respondenti preferovali jednotlivé opatrenia nasledovne:

- **25 %** – úsporné opatrenia a hlavne naprieč celou verejnou správou
- **3 %** – hlavne úsporné opatrenia s menším dôrazom na rozvojové
- **33 %** – mix obidvoch druhov opatrení
- **9 %** – hlavne rozvojové opatrenia s menším dôrazom na úspory
- **30 %** – rozvojové impulzy pre celú ekonomiku

Respondenti pomerne rovnomerne preferovali tri z navrhovaných prístupov, pričom najviac uprednostňovaným riešením bol mix úsporných a rozvojových opatrení s 33-percentnou podporou. Menšiu podporu získali navrhované hlavne úsporné opatrenia s menším dôrazom na rozvojové a hlavne rozvojové opatrenia s menším dôrazom na úspory.

Predbežné závery

1. Účastníci prieskumu považujú vysokú mieru inflácie, s ktorou sa stretli v roku 2023, za ohrozujúcu ich podnikateľské aktivity, ale už vo výrazne miernejšej intenzite ako v roku 2022.
2. Respondenti by v najvyššom počte preferovali v konaní vlády iniciatívne a samostatné presadzovanie riešení aspoň v rámci Slovenskej republiky s cieľom eliminovať negatívne vplyvy vysokých cien energií a vysokej inflácie.
3. Z viacerých možností, ako by mala vláda postupovať pri formulovaní svojej ekonomickej politiky, najväčšia časť respondentov odporúčala mix rozvojových a úsporných opatrení.

ZÁVERY

1. Očakávania účastníkov prieskumu ohľadne vlastných ukazovateľov hospodárenia v roku 2023 sa u väčšiny ukazovateľov zásadne neodlišujú od hodnotenia v roku 2022.

Najväčšia časť respondentov predpokladala pre rok 2024 rast len jedného ekonomického ukazovateľa – „priemernej mzdy“. U všetkých ostatných najväčšia časť očakáva stagnáciu, avšak ani u jedného ukazovateľa vlastného hospodárenia nepredpokladá pokles.

Pri očakávaniach vlastných výsledkov pre rok 2024 je zrejmé, že nedošlo k zásadnej zmene očakávaní voči predchádzajúcemu prieskumu.

2. Pri hodnotení podmienok na podnikanie je v roku 2023 viditeľný mierny nárast pozitívnych hodnotení oproti roku 2022 o 3 % na 9 %, súčasne výrazne poklesol podiel negatívnych hodnotení.

Ešte pozitívnejšie očakávania podmienok na podnikanie prejavili respondenti pre rok 2024. Podiel účastníkov prieskumu predpokladajúcich priaznivejšie podmienky na podnikanie v roku 2024 stúpol zo 6 % na 16 %, výrazne poklesol podiel negatívnych očakávaní z 59 % na 28 %.

3. Hospodárska politika vlády SR bola v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 posudzovaná pozitívnejšie. No aj keď došlo k zvýšeniu podielu respondentov kladne hodnotiacich činnosť vlády na 5 %, tento percentuálny podiel neprekročil dlhodobý priemer. Obdobne zníženie podielu negatívnych hodnotení o 20 % viedlo len k hodnotám, ktoré sú na úrovni priemeru posledných 10 rokov.

Komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora hodnotili v roku 2023 pozitívne len 4 % respondentov a negatívne 51 % respondentov. Z hľadiska posledných 10 rokov sú to hodnoty pod priemerom, aj keď oproti roku 2022 došlo u nich k pozitívnemu posunu.

4. Podľa účastníkov prieskumu absentovali medzi opatreniami vlády v roku 2023 hlavne opatrenia na zníženie daňových a odvodových sadzieb, zmiernenie dôsledkov extrémne vysokej inflácie a nárastu cien energií a chýbala im taktiež snaha o zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry.

Za najväčšie riziko pre podnikanie bol v roku 2023 považovaný „rast cien vstupov, najmä cien energií“, nasledovaný „vysokým daňovým a odvodovým zaťažením“ a „nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily“.

Dlhodobo počas posledných 10 rokov je hodnotené ako najväčšie riziko pre podnikateľskú činnosť „vysoké daňové a odvodové zaťaženie“, nasledované „nízkou vymáhateľnosťou práva“ a „poklesom zahraničného dopytu v dôsledku krízy“.

5. Členstvo v Európskej únii považuje za pozitívne pre Slovenskú republiku 91 % respondentov.

Záujem o využívanie eurofondov bol v roku 2023 u respondentov najvyšší od roku 2015. Postup pri pridelovaní zdrojov Európskej únie považuje za transparentný výrazne najvyšší podiel účastníkov v prieskume od roku 2012.

S ďalším presunom kompetencií do Európskej únie nesúhlasilo v roku 2023 až 55 % účastníkov prieskumu, čo je v súlade s dlhodobým trendom.

Súčasný mechanizmus rozhodovania vyžadujúci jednomyselnosť pri schvaľovaní najdôležitejších otázok v Európskej únii z hľadiska presadzovania záujmov Slovenska akceptuje 48 % účastníkov prieskumu, tento podiel dlhodobo rastie.

V prieskume 66 % respondentov vyjadrilo názor, podľa ktorého Európska únia a aj Slovensko nedostatočne zohľadňujú pri prijímaní ekologických opatrení ekonomické záujmy Slovenskej republiky.

6. Približne jedna tretina respondentov využívala v roku 2023 zahraničnú pracovnú silu. Viac ako dve tretiny z nich mali pozitívnu a jedna tretina negatívnu skúsenosť s jej zamestnaním.

7. Účastníci prieskumu považujú vysokú mieru inflácie, s ktorou sa stretli v roku 2023, za ohrozujúcu ich podnikateľské aktivity, ale už vo výrazne miernejšej podobe ako v roku 2022.

Respondenti by v konaní vlády preferovali hlavne iniciatívne a samostatné presadzovanie riešení aspoň v rámci Slovenska s cieľom eliminovať negatívne vplyvy vysokých cien energií a inflácie.

8. Podľa najväčšieho podielu respondentov by mala vláda pri formulovaní svojej ekonomickej politiky využívať mix rozvojových a úsporných opatrení.

Zoznam obrázkov

- Obrázok 1:** Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2023
- Obrázok 2:** Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov v roku 2023
- Obrázok 3:** Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2023
- Obrázok 4:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023
- Obrázok 5:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumov v roku 2022 a 2023
- Obrázok 6:** Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2024
- Obrázok 7:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023
- Obrázok 8:** Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2010 – 2024 (v %)
- Obrázok 9:** Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2010 – 2024
- Obrázok 10:** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2023
- Obrázok 11:** Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2023
- Obrázok 12:** Názory na využívanie finančných zdrojov Európskej únie a transparentnosť celého procesu v rokoch 2011 – 2023
- Obrázok 13:** Hodnotenie členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v roku 2022 a 2023
- Obrázok 14:** Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v roku 2022 a 2023
- Obrázok 15:** Názory na využívanie zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2023
- Obrázok 16:** Názory na získanie zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2023
- Obrázok 17:** Dopad vysokej miery inflácie na podnikanie v roku 2022 a 2023

Zoznam tabuliek

- Tabuľka 1:** Štruktúra respondentov v rokoch 2012 – 2023
- Tabuľka 2:** Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2022 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023
- Tabuľka 3:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumov konaných v rokoch 2022 a 2023
- Tabuľka 4:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2022 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023
- Tabuľka 5:** Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2010 – 2024
- Tabuľka 6:** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2023
- Tabuľka 7:** Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2023
- Tabuľka 8:** Počet odpovedí v stupni dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2023
- Tabuľka 9:** Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2012 – 2023
- Tabuľka 10:** Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2021– 2023
- Tabuľka 11:** Názory na využívanie finančných zdrojov Európskej únie a transparentnosť celého procesu v rokoch 2015 – 2023
- Tabuľka 12:** Hodnotenie členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v rokoch 2015 až 2023
- Tabuľka 13:** Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v rokoch 2015 až 2023

• t a s r •

Zdroj, ktorému môžete
dôverovať

www.tasr.sk

DOTAZNÍK

Vašu odpoveď označte symbolom (x)

Sektor, v ktorom podnikáte:

výroba doprava, obchod, služby a iné

I. OČAKÁVANÉ EKONOMICKÉ VÝSLEDKY NAŠEJ SPOLOČNOSTI

OBRAT – TRŽBY

0.1 Celkový obrat v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

0.2 Očakávame, že celkový obrat sa v roku 2024:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

PREDAJ NA DOMÁCOM TRHU

0.3 Príjmy z predaja na domácom trhu v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia

0.4 Očakávame, že príjmy z predaja na domácom trhu sa v roku 2024:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia

HOSPODÁRSKY VÝSLEDKO PO ZDANENÍ

0.5 Hospodársky výsledok po zdanení v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

0.6 Očakávame, že hospodársky výsledok po zdanení sa v roku 2024:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

VÝVOZ

0.7 Príjmy z vývozu v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia

0.8 Očakávame, že príjmy z vývozu sa v roku 2024:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia

PRACOVNÍCI

0.9 Počet pracovníkov v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

0.10 Očakávame, že v roku 2024 sa počet pracovníkov:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

PRÍEMERNÁ MZDA

0.11 Priemerná nominálna mzda v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

0.12 Očakávame, že v roku 2024 sa priemerná nominálna mzda:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

INVESTÍCIE

0.13 Úroveň investícií v roku 2023 sa v porovnaní s rokom 2022:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

0.14 Očakávame, že v roku 2024 sa úroveň našich investícií:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

II. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

0.15 Celkové podnikateľské prostredie v roku 2023 je v porovnaní s rokom 2022:

- priaznivé
 ostalo rovnaké
 nepriaznivé

0.16 Očakávame, že v roku 2024 bude celkové podnikateľské prostredie:

- priaznivé
 ostane rovnaké
 nepriaznivé

HOSPODÁRSKA POLITIKA VEREJNÉHO SEKTORA

0.17 Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády SR v roku 2023?

- pozitívne
 neutrálne
 negatívne
 neviem posúdiť

0.18 Považujete komunikáciu vlády SR v roku 2023 s inštitúciami podnikateľského sektora za:

- pozitívnu
 neutrálnu
 negatívnu
 neviem posúdiť

0.19 Považujete vplyv miestnej samosprávy (obce a mestá) a krajských samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2023 za:

- pozitívny
 neutrálny
 negatívny
 neviem posúdiť

0.20 Ktoré opatrenia v roku 2023 z hľadiska vašej spoločnosti mala vláda SR realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tomto roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu?

- a) zmeny v Zákonníku práce zvyšujúce flexibilitu zamestnávateľských vzťahov
 b) podpora investícií, výskumu a inovácií pre domáce a zahraničné subjekty
 c) zníženie daňových a odvodových sadzieb
 d) zmiernenie dôsledkov extrémne vysokej inflácie a nárastu cien energií
 e) motivácia príchodu kvalifikovanej pracovnej sily zo zahraničia
 f) výraznejšie kompenzácie vplyvu pandémie na podnikanie
 g) uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania, napr. digitalizáciou verejnej správy
 h) zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry vo všetkých oblastiach
 i) iné (uvedte aké) .....

RIZIKÁ PRE PODNIKATEĽSKÚ ČINNOSŤ

0.21 Z hľadiska vplyvu na podnikateľskú činnosť priradujeme stupeň dôležitosti nasledovným rizikám (označte x-om):

	vysoký	mierny	nemá vplyv
● pokles domáceho dopytu	☐	☐	☐
● pokles zahraničného dopytu	☐	☐	☐
● rast cien vstupov, najmä rast cien energií v SR	☐	☐	☐
● vysoké úrokové miery	☐	☐	☐
● vysoká daňová a odvodová zťaženosť	☐	☐	☐
● nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	☐	☐	☐
● klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	☐	☐	☐
● nízka vymožiteľnosť práva	☐	☐	☐
● tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	☐	☐	☐
● legislatívne požiadavky zo strany EÚ	☐	☐	☐
● nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	☐	☐	☐
● zavedenie sankcií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a iných obchodných obmedzení	☐	☐	☐
● pomalý a nedostatočný postup digitalizácie verejnej správy	☐	☐	☐
● sociálne nepokoje	☐	☐	☐
● politika odborov	☐	☐	☐
● činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	☐	☐	☐
● iné (vymenujte)			

III. EURÓPSKA ÚNIA A PODNIKANIE NA SLOVENSKU

0.22 Bude vaša spoločnosť požadovať a využívať zdroje EÚ v ďalšom období?

- a) áno
b) nie

0.23 Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov EÚ bude transparentný?

- a) áno
b) nie

0.24 Považujete členstvo SR v EÚ za pozitívne?

- a) jednoznačne áno
b) áno
c) nemá významný dopad
d) nie
e) jednoznačne nie

0.25 Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti EÚ v oblastiach majúcich dopad na podnikateľské aktivity?

- a) rozhodne áno
b) áno
c) súčasný stav vyhovuje
d) nie
e) rozhodne nie

0.26 Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania v rámci EÚ (princíp jednomyselného súhlasu) z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

0.27 Zohľadňuje, podľa vášho názoru, súčasný postup v EÚ a SR pri presadzovaní environmentálnych opatrení dostatočne aj ekonomické záujmy?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

IV. PROBLEMATIKA PRACOVNEJ SILY

0.28 Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu?

- a) pozitívne
b) negatívne
c) neviem sa vyjadriť

0.29 Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily v dnešných podmienkach – z hľadiska administratívnej náročnosti – považujete za:

- a) neprimerane zložité
b) akceptovateľné
c) neviem sa vyjadriť

0.30 Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobu nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

V. DOPLNOK PRIESKUMU

1. Považujete doterajšie dopady zvýšenia miery inflácie na vaše podnikanie:

- a) za veľmi závažné, prípadne takmer likvidačné
b) za závažné, ale zvládnuteľné s podmienkou, že nedôjde k rapídному zhoršeniu situácie
c) nemali doteraz negatívny vplyv, prípadne pozitívne ovplyvnili hospodárenie

2. Na čo by sa mala vláda pri riešení dopadov vysokej inflácie orientovať prioritne?

- a) razantne navrhovať zmenu doterajšieho prístupu v EÚ so silným akcentovaním a uprednostnením riešenia ekonomických problémov

- b) iniciatívne a samostatne presadzovať riešenia aspoň v rámci SR s cieľom eliminovať negatívne vplyvy
c) urýchlene pripraviť predstavu postupu v krátkom časovom horizonte a bezodkladne ju realizovať po diskusii s predstaviteľmi podnikateľského sektora

3. Aké opatrenia vlády by ste uprednostnili pri správe verejných financií v povolebnom období?

- a) úsporné opatrenia a hlavne naprieč celou verejnou správou
b) hlavne úsporné opatrenia a s menším dôrazom na rozvojové opatrenia
c) mix obidvoch druhov opatrení
d) hlavne rozvojové opatrenia s menším dôrazom na úsporné opatrenia
e) rozvojové impulzy pre celú ekonomiku

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE:

(budú použité pri hromadnom spracovaní dotazníkov ako triediace znaky)
označte x-om

I. Veľkosť spoločnosti

- malá (do 50 zamestnancov)
- stredná (51 – 500 zamestnancov)
- veľká (nad 500 zamestnancov)

- obchod
- služby
- finančné služby
- školstvo, vzdelávanie a iné

II. Vlastníctvo

- domáce vlastníctvo
- zahraničný podiel do 50 % vrátane
- zahraničný podiel nad 50 %

IV. Kraj, v ktorom sa nachádza sídlo alebo rozhodujúca prevádzka vašej spoločnosti

- Bratislava
- Banská Bystrica
- Košice
- Nitra
- Prešov
- Trenčín
- Trnava
- Žilina

III. Charakter spoločnosti (podľa prevažujúcej činnosti)

- priemysel
- stavebníctvo
- pôdohospodárstvo
- doprava

Meno a funkcia respondenta:

Názov a sídlo spoločnosti :

Za čas a pozornosť venovanú vyplneniu dotazníka Vám vopred ďakujeme.

Poskytnuté údaje sú považované za dôverné a výsledky budú použité výhradne pre potreby SOPK a individuálne nezverejňované. V prípade, že nechcete uviesť svoje meno v dotazníku, stačí vyplniť názov a sídlo spoločnosti.

Vyplnený dotazník doručte, prosím, do SOPK najneskôr do 30. novembra 2023

- na e-mailovú adresu daniela.siranova@sopk.sk
- prostredníctvom online dotazníka na stránke www.sopk.sk
- elektronicky [TU](#)
- poštou na adresu: **SOPK, Grösslingová 4, 816 03 Bratislava**
- osobne na sekretariát predsedu SOPK, Grösslingová 4, 816 03 Bratislava
- osobne na pracovisko regionálnej komory SOPK vo vašom regióne

27. ročník konferencie

OČAKÁVANÝ VÝVOJ SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2024

25. januára 2024

podporili

partneri

Nadácia na podporu
vzdelávania a ekológie

vuje

**SLOVENSKÁ ZÁRUČNÁ
A ROZVOJOVÁ BANKA**

mediálni partneri

**HN HOSPODÁRSKE
NOVINY**

.tasr.

Počet strán: 125

Prvé vydanie

e-mail: sopkurad@sopk.sk

www.sopk.sk

Vydala: Slovenská obchodná a priemyselná komora

Bratislava 2024

ISBN 978 - 80 - 89105 - 87 - 8

Založiť si účet

v 365-ke?

Jednoduchšie,

ako ste čakali.

www.365.bank

APPKA
KOOPERATIVA

SMART NAHLASOVANIE ŠKÔD

zAPParkujte si nás v mobile

kooperativa.sk

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

NA
CELÝ
ŽIVOT